

Asociația culturală „Renașterea Șişeșteană”

ȘIȘEȘTI
VATRĂ STRĂBUNĂ

Volumul VII

Asociația culturală „Renașterea Șişeşteană”
Ediție îngrijită de
Gavril Babiciu

ȘIȘEȘTI
VATRĂ STRĂBUNĂ
Volumul VII

Editura Marist
Baia Mare, 2020

Descriere CIP

Alte mențiuni

Cuvânt către cititori!

Iată-ne la al VII-lea Volum de carte, Șișești Vatră Străbună. Ideea a fost materializată întâia dată în anul 2002. Am fost consecvenți scopului urmărit, adică, în fiecare volum să scriem aspecte legate de Șișești și șișeșteni sau aspecte legate de viața și spiritualitatea șișeștenilor.

Cu acest volum vom încheia un ciclu al vieții comunității noastre din primele două decenii ale secolului XXI. A fost utilă munca noastră? Credem că da. Personal, iau de multe ori de pe raft câte un volum și mă delectez citind aspecte de acum 20 de ani. Se pare că am fost de folos și altora. Din varii motive, la Biblioteca Județeană Maramureș „Petre Dulfu” Baia Mare a lipsit volumul II. Cartea era cerută de cititori. Neavând niciun exemplar al acestei cărți, conducerea bibliotecii a editat o serie scurtă a acestui volum, pe baza suportului electronic pe care-l aveam în bibliotecă personală. De asemenea, nu puține sunt scrierile monografice sau alte lucrări și studii unde se citează din conținutul acestui serial, preluând chiar și unele imagini. Putem spune că acest mod de-a prezenta aspectele legate de viața unei comunități au inspirat și pe alți promotori ai culturii satelor în realizarea unor lucrări proprii.

Acest ultim volum cuprinde trei părți. Câteva opinii și însemnări proprii. Apoi, am selectat pentru voi toți, materiale pe care, considerăm că ar trebui să le citiți, să aveți în vedere problematica supusă în atenție fiind de interes general, uneori trecută cu vederea. Am considerat necesar ca și în cuprinsul acestui volum să ne oprim o clipă și să omagiem cele mai

importante personalități istorice ale județului nostru: părintele vicar greco-catolic dr. Vasile Lucaciu și Părintele Nației, Gheorghe Pop de Băsești. Activitățile la care participă consătenii noștri sunt aspecte care în timp pot deveni subiecte de dezbatere atunci când vom avea în vedere aceste amintiri

Cu siguranță că la „plinirea vremii” se va găsi o persoană iubitoare de tradițiile și viața șişeștenilor care va continua, într-o formă sau alta, prezentarea vieții satului nostru și al întregii noastre comune.

Mulțumim tuturor celor care au avut cuvinte frumoase la adresa demersului nostru și ne-au fost alături în toată această perioadă. Mulțumim și celor care au criticat unele materiale, observațiile lor ajutându-ne să corectăm erorile comise.

Viața unui sat își derulează firul indiferent de opiniile noastre. Sunt secole întregi în care nu avem nicio însemnare despre satul nostru. Alteori găsim răsfirate momente din viața moșilor și strămoșilor noștri din consemnările existente în diferite materiale care nu vizează în primul rând comunitatea șişeșteană. Credem că merită ca prezentul, care, oricum, în clipa următoare devine trecut, să fie cuprins în lada de zestre a amintirilor noastre, a fiecăruia și astfel, devin ale comunității întregi.

La mulți ani Şişeşti!
Mulți ani şişeștenilor!

Gavril Babiciu

Șișești Vatră Străbună

Colonel Gheorghe Neag

Primul volum din cele editate până în prezent „Șișești Vatră Străbună”, după chiar cuvântul introductiv al colectivului de redacție, are ca temei și scop de a înfățișa în fața publicului larg, nu doar al cititorilor, trecutul, parcursul istoric și prezentul acestui minunat (nu doar prin frumusețea geografică și amplasarea în sapațiul național al acestui colț de rai care este Șișeștiul) și poate mai determinant argument, trecutul istoric al acestuia, desigur cuprinzând personalitatea celui supranumit „Leul de la Șișești”, care a fost părintele vicar dr. Vasile Lucaciu.

Startul primului volum l-a constituit simpozionul organizat în august 2002 în comuna Șișești cu participarea unor personalități de înaltă ținută istorică, artistică și culturală, care au dat consistență evenimentului prin valoarea și greutatea argumentelor prezentate.

Cu privire la istoria, protoistoria și atestarea documentară a Șișeștiului, remarc bogata documentare a autorului din lucrările celor mai reprezentative personalități istorice, preponderent maramureșene dar și naționale, între care Vasile Pârvan cu celebra lucrare „Getica”, care reprezintă pentru mine, cea mai profundă și documentată lucrare de acest gen, o capodoperă. V. Pârvan este ilustru, unic. Cu atât mai mult este de apreciat documentarea amplă a autorului, cu cât, din câte se știe și o spune chiar acesta, nu a existat până în prezent o lucrare similară despre Șișești.

Este deja de notorietate efervescenta, pasiunea, neodihna lui Gavril Babiciu în căutarea, scotocirea și punerea în lumină a trecutului istoric a valorilor fundamentale ale poporului, nu doar

a spațiului geografic maramureșean, incluzând Șișeștiul natal, ci și al celui național, a Daciei străbună cu evoluții identice în majoritatea zonelor geografice. Tradițiile, cultura și mai pronunțat religia, sistemul de valori comune ale locuitorilor spațiului carpato-dunăreano-pontic au înfrânt dorința și duritatea ocupanților vremelnici în a-și impune sistemul lor.

Toate cele șase volume cu același titlu, au ca obelisc determinant, precum o coloană, și cred eu, dorință, determinare principală a autorului, aceea de a așeza Șișeștiul natal pe locul meritat în istoria Maramureșului, a țării, în acord cu realitățile istorice, sociale, geografice ale acestui ținut, a personalităților reprezentative de-a lungul timpului.

Afirm cu toată convingerea că Gavril Babiciu este o personalitate reprezentativă a Șișeștiului, a Maramureșului, nu doar prin publicarea celor șase volume, pentru apariția cărora a muncit cu stoicism ca un sisif, fiind un împătimit al dragostei față de satul natal ci și pentru multe alte activități, realizări ale sale, ca intelectual, ca militar, ca om al societății.

În fiecare din cele 6 volume, cititorul găsește o adevărată enciclopedie cuprinzând noutăți din toate domeniile ce privesc existența umană (cultură, societate, muzică, familie, sport, natură, speologie, religie, tradiții, armată, filosofie, turism) și nelipsita istorie veche sau recentă a Șișeștiului. Nu lipsesc din fiecare volum atât documente autentice aduse la lumină din arhive, scotocite cu migală și răbdare de autor, dar și fotografii, imagini contemporane actuale despre viața Șișeștiului, dedicate, ori în legătură cu Șișeștiul.

Personalități de renume, nu doar din Maramureș, din cele mai variate domenii își prezintă cu sinceritate opinii, păreri, convingeri despre un fenomen sau altul, întregind și ridicând valoarea fiecărui volum.

Las fiecărui cititor plăcerea și mulțumirea de a parcurge fiecare pagină din fiecare volum, pentru convingere. Nu pot însă să nu remarc, ca pe un fapt deosebit, care mi-a răscolit sufletul, conștiința și credința în țara mea. Este vorba de fotografia din 1910-1911, cu imaginea elevilor de la Școala din Șișești, prezentată în volumele III, IV și VI.

Privind atâția elevi cu îmbrăcămintea aceea venită din leagănul strămoșilor noștri, dovadă evidentă a continuității românilor pe aceste meleaguri, străbătând epocile timpului, poverile și vicisitudinile acestuia, subliniate, de altfel, aproape în toate cele șase volume.

Afirm răspicat că această fotografie ar trebui multiplicată și adusă la dimensiuni metrice ca simbol al continuității românilor în Ardeal și Părțile Ungurene, fiind unul dintre cele mai convingătoare argumente istorice, pentru aceasta. Toate școlile din România ar trebui să aibă ca tablou această poză. Este dovada de sete de carte a românilor.

Foto: Biserica cea veche parochială din Șișești cu Hramul la S. Mărie-Mare

De asemenea, găsirea fotografiei cu imaginea „Bisericii vechi de lemn din Șișești” și repusă în circulația publică precum o comoară a Șișeștiului, în volumul III, constituie dovada

păstrării credinței strămoșești pe meleagurile stăpânite de puteri potrivnice acestei credințe, considerate de aceste puteri drept credință „schismatică” și neacceptată legal ca o religie receptă, ci numai una tolerată, precum tolerată a fost considerată și etnia română nerecunoscându-i-se dreptul la națiune.

Foto.:

Statuia părintelui vicar dr. Vasile Lucaciu din Satu Mare, inaugurată în 1936

Evocarea și prezentarea cu imagini din viața părintelui Vasile Lucaciu, a familiei lui, a

luptei acestuia pentru drepturile românilor este deopotrivă prezentă în toate volumele, atestând, dacă mai era nevoie, fierberea, frământarea, împătımirea colonelului Gavril Babiciu pentru aducerea în fața noastră a cititorilor, sacrificiile înaintașilor, lupta lor cu nedreptățile vremii, între care părintele dr. Vasile Lucaciu a fost în fruntea, nu doar a locuitorilor Șișeștiului, ci și a altor contemporani români patrioți.

Încercând o concluzie comprehensivă, „Șișești Vatră Străbună” (strălucită lucrare coordonată de mereu neobositul Gavril Babiciu) consider că lucrarea se impune, strălucește prin trei mari obiective principale:

Înfățișarea în dimensiuni reale - multe necunoscute până în prezent - a acestui loc de legendă, Șișeștiul Maramureșului, care poate furniza și în continuare dovezi inestimabile pentru istoria și dăinuirea noastră;

Valoarea indubitabilă a mării majorități a persoanelor intervievate sau contributive la realizarea celor șase volume, începând cu cel mai simplu om de rând până la cei mai de elită reprezentanți în conducerea sau structurile societății.

Reconfirmarea, amplificarea, prin tenacitatea autorului Gavril Babiciu, a rolului, contribuției, ”Leului de la Șișești” – părintele vicar, doctor Vasile Lucaciu, în lupta românilor pentru emancipare socială și națională și obținerea drepturilor legale ca adevărați stăpâni a ținutului strămoșesc.

Posibil, alte realități istorice, etnice, sociale etc. să fie la fel sau mai pronunțat concludente dar, a le evoca pe toate ar însemna să mai apară un volum, cuprinzând doar concluzii.

Pentru ca talbloul promovării Șișeștiului să fie complet, vă îndemn să vizitați:

- Wordpress, gavrilmabiciu, unde se pot vedea multe aspecte legate de viața Șișeștiului, promotor, coordonatorul volumelor Șișești Vatră Străbună;

- <https://youtu.be/G2uPMvbixh4>; unde puteți urmări întreaga desfășurare a simpozionului cu tema ”Mișcarea Memorandistă”;

- Youtube gavrilmabiciu. Aici puteți vedea filmele relizate la Șișești sau împreună cu șișeștenii;

- Contul facebook: Șișești Vatră Străbună, administrat de Gavril Babiciu;

- Academia Edu, Gavril Babiciu, unde sunt redată lucrările editate despre Șișești;

Felicitări Gavril Babiciu!

CAPITOLUL I

Studii, articole, opinii

Gavril Babiciu

Localitatea Șișești pe hărțile istoriei

De când mă știu, m-am întrebat mereu: cine au fost și în ce unitate administrativ teritorială au trăit strămoșii mei?

Nu pot emite pretenții că cele scrise mai jos cu privire la acest subiect constituie purul adevăr. Vă încredințez, totuși, că fiecare afirmație făcută are o sursă istorică iar acolo unde n-am găsit surse directe m-am ghidat după indicii sau judecăți logice pe baza documentelor citite din perioada respectivă. Cei care au studiat mai multe documente și au ajuns la alte concluzii au datoriat să corecteze greșelile făcute în afirmațiile mele dovedindu-și opiniile proprii. Cunosc multe persoane care stăpânesc tainele istoriei și totuși n-am găsit pe cineva anume care să mă dumirească pe deplin cu toate problemele pe care le presupune tratarea acestui subiect.

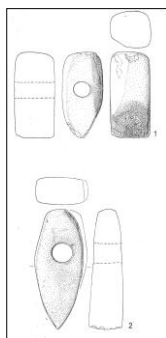
1. Zona Șișești, propice habitatului uman

Vechimea condițiilor de locuit pentru ființe umane pe aceste meleaguri este demonstrată științific prin cercetările ce s-au efectuat la Rezervatia fosiliera Chiuzbaia situată pe versantul sudic al Muntilor Ignis (1307 m), sub abrupturile andezitice ale acestuia, între Valea Plopiilor și stâncă numită Biserica lui Spiridon. „Cele mai vechi descoperiri de unelte de pe

teritoriul transilvănean (Ocna Sibiului și Iosășel) aparțin paleoliticului inferior și pot fi datate înainte de 600 000.”¹

Primele mărturii despre locuirea zonei Șișești de către ființe umane ni le oferă descoperirile de obiecte arheologice, așa numitele artefacte, adică obiecte vechi create de mâna omului, găsite pe acest areal.

Cele mai vechi artefacte găsite pe raza comunei Șișești sunt date din *neolitic*². Omul din neolitic cunoaște organizarea socială, creșterea animalelor, ceramica, piatra cioplită. El devine sedentar, începe să defrișeze pădurile și să practice agricultura și comerțul. „La Cetățele un elev al școlii, în jurul anilor '70 ai secolului XX, în punctul Dâmbu Florenilor, a găsit la cca. 800 m. sud-vest de centrul satului „*un topor-ciocan* perforat din gresie cuarțitică foarte fină, puternic deteriorat la tăiș și la ceafă (lung. 9,2 cm)”³. De asemenea, „*un topor-ciocan* perforat din gresie cuarțitică foarte fină, deteriorat pe toată lungimea uneia dintre laturile înguste și în porțiunea dinspre tăiș pe cealaltă latură (lung. 13 cm.), descoperit într-un punct neprecizat de pe raza localității Șișești”⁴

¹ Dr. Ioan Glodariu, *Istoria României. Transilvania*, Volumul I, Editura „George Barițiu”, Cluj-Napoca, 1997, p. 64.

² Neolitic = Neoliticul (în Europa occidentală) începe către 5000 și se întinde până către 2500 î.e.n. (Dictionnaire de la Langue Francaise, Langue. Encyclopedie. Noms propres), p. 875. **Neolitic**: cultură materială în halocen, între mezolitic și epoca metalelor (între 7000 și 2500 ani î. Hr.), caracterizată prin prezența lui *Homo sapiens aluvialis*: cultivatori, crescători de vite, producători ai unor unelte primitive din piatră, lemn, lut, împletituri etc.; așezări în vecinătatea albiilor râurilor.

³ Dr. Carol Kacsó-Descoperiri arheologice și numismatice în zona Șișești, în Șișești Vatră străbună, Ediția I, 2002, Ed. Biblioteca Județeană „Petre Dulfu” Baia Mare, p.56.

⁴ Idem.

Nu putem plasa Șișeștiul pe o hartă a acestei perioade motiv pentru care prezentăm „*Coordonatele localității Șișești Maramureș* (latitudine, longitudine): 47.6330, 23.7056”⁵ Facem precizarea suplimentară că este vorba de Latitudine nordică și longitudine estică.

2. Șișeștiul pe harta Imperiului condus de Burebista

Întinderea mare a statului dacilor poate fi un argument temeinic pentru a face afirmația: zona Șișești era inclusă în teritoriul statului condus de Burebista. Istoriografia română, în mod unanim, scoate în evidență că epoca de glorie a poporului geto-dac a fost pe vremea lui Burebista (cca 70-44 î. H.⁶), perioadă în care această populație era cuprinsă într-un singur stat centralizat. „Statul dac, făurit de B. (*Burebista n.n.*) se întindea de la Dunărea mijlocie și Munții Slovaciei până la Pontul Euxin și din Carpații Păduroși până în Balcani.”⁷

Mai prezint și alte informații: „În ceea ce urmează voi

scrie despre cea mai mare țară care se întindea din Asia Mică până în Iberia și din nordul Africii până dincolo de

⁵ <http://comuna.info/harta-sisesti-mm/>

⁶ Liviu Florian Dogeanu, *Istoria Neamului Românesc*, Editura Roossa, p. 25.

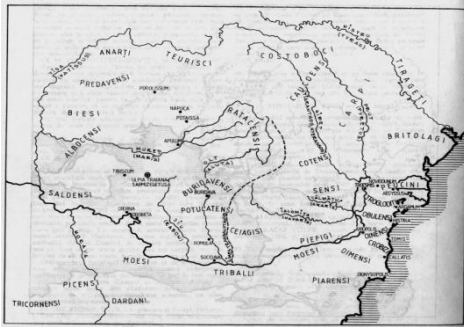
⁷ Dicționar de istorie veche a României, Ed. Șt.și encic., București, 1976. p. 117.

Scandinavia, țara imensă a dacilor”⁸ precum și „Daco-geții și, prin ei, Burebista vor ajunge stăpânii unui vast teritoriu ce se întindea de la Morava (Marus), râul ce separă Slovacia de Moravia, până la Olbia (*azi Odesa n.n.*) și din Carpații nordici până în Balcani, supunând în cea mai mare parte populațiile vecine.”⁹

3. Șișeștiul pe harta statului centralizat Dacia pe timpul lui Decebal

După moartea marelui Burebista imperiul format de acesta se împarte între fiii lui. Se pare că a avut 4 (patru) feciori. Confruntările dintre frați și presiunile făcute din exterior, celții, boii etc. au făcut ca la finele secolului I și începutul celui următor d. Hr. statul dac să se întărească sub conducerea unui alt mare

rege, Decebal. Așezarea triburilor dacilor pe întreg arealul locuit de către acestia este bine descris de marele istoric Vasile Pârvan în monumentală sa operă „Getica”.

Alăturat vă prezint o Harta cu populațiile dacice după Ptolemeu¹⁰

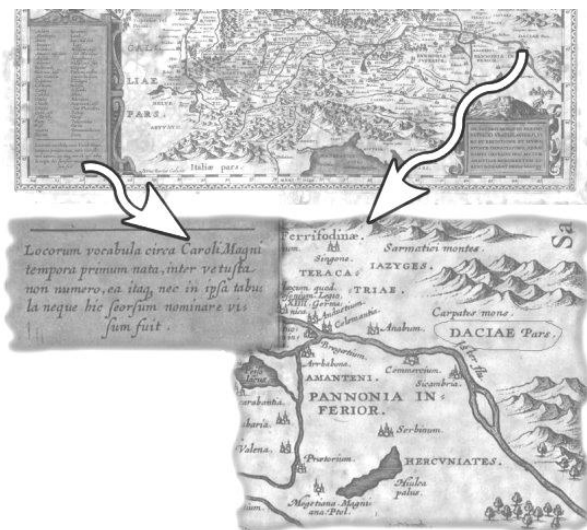
descrise pe larg în această vastă și documentată lucrare precum și o hartă anterioară venirii ungurilor în Câmpia Panoniei.

⁸ Dionisie Periegetul, 138 d. Hr., *Concisa, Pasionata, captivant ilustrată*.

⁹ Ion Horațiu Crișan: Burebista și epoca sa. Ed. Șt. și Encic. București, 1977, p. 47.

¹⁰ Vasile Pârvan: *GETICA - O protoistorie a Daciei*. Ediție îngrijită, note, comentarii și postfață de Radu Florescu; Meridiane-București, 1982, p. 520.

„O hartă excepțională: harta Europei din vremea lui Carol cel Mare al francilor (747 – 814 d.Hr.), reprodusă după o hartă a lui Ortelius în jurul anului 1600 de către editorul Ioannes Iansonius și gravorul Petrus Kaerius Calavit, la Amsterdam. Ea poartă numele *Germania Veteris* și are puterea de a da peste cap toată filosofia revizionismului maghiar deoarece harta, așa cum apare clar pe ea, ne arată ca pe teritoriul României de astăzi, dar și pe o parte a teritoriului Ungariei de astăzi, înainte de venirea ungarilor în Europa, în secolul al IX-lea, aici trăiau dacii.”¹¹

4. Șișeștiul pe harta „Țării costobocilor”, în zona dacilor liberi

Cucerirea unei părți a Daciei de către Imperiul Roman a determinat desființarea statului Dacia. Șișeștiul n-a făcut parte din Imperiul roman rămânând în zona numită a dacilor liberi.

Despre zona dacilor liberi izvoarele istorice, puține la număr, amintesc de „Țara costobocilor”. „Costobocii erau călări pe Carpații Maramureșului și Bucovinei cu Galiția, ca rutenii de azi în Polonia și Slovacia; partea cea mai însemnată însă a

¹¹ Sursa: bzi.ro

acestei națiuni locuia în E, nu în V. Carpaților”,¹² motiv pentru care apreciem că de această țară aparținea Șișeștiul și locuitorii lui la acea vreme. Despre costoboci mai avem și alte date. „*Cassius Dio, LXXI 12, ne arată că ei, când sînt atacați de vandalii asdingi, pe vremea lui Marcus Aurelius, își au o țară proprie a lor, la N. Daciei și că turburările din țara costobocilor au apoi ca urmare o întreagă serie de turburări și în Dacia romană.*”¹³ Această țară a costobocilor din vremea lui Marcus Aurelius, nu poate fi alta decât Țara Maramureșului, ținut care alături de Bucovina și Galiția au păstrat tradițiile strămoșilor lor mai mult decât celelalte triburi dacice. A se avea în vedere că în aceste provincii dacice viața spirituală și în special religia a fost unitară până în epoca modernă chiar dacă aceste teritorii au fost administrate de împărății diferite.

5. Șișeștiul pe timpul Hanatului avar.

Se cunoaște că „*În 567, împreună cu longobarzii, avarii zdrobesc regatul gepizilor, situat în Bazinul Panonic și în partea vestică a teritoriului Transilvaniei. Teritoriul transilvan devine pentru avarii crescători de animale o regiune preferată în timpul verii. În a doua jumătate a secolului al VI-lea, avarii ocupau Câmpia Panonică, reducând populația conlocuitoare romanică și slavă la o stare de servitute și la plata unui tribut.*”¹⁴ Din cele studiate despre întinderea Hanatului avar am desprins concluzia (subiectivă, bineînțeles) că aceștia nu au avut autoritate asupra zonei Șișești.

6. Șișeștiul în timpul primului Țarat Bulgar

„**Primul Țarat Bulgar** ... a fost un stat medieval fondat de vechii bulgari în Balcanii de nord-est în jurul anului 681 și care s-a prăbușit definitiv în 1018 (după Bătălia de la Kleidion din

¹² Vasile Pârvan: Op. cit., p. 377.

¹³ Vasile Pârvan, Op. cit. p. 143.

¹⁴ <https://ro.wikipedia.org/wiki/Avarii>

1014).”¹⁵ Între 804 și 806, armatele bulgare au dat o lovitură crâncenă Hanatului Avar, realizând pe Dunărea mijlocie o graniță cu Imperiul Franc. Dubla lovitură dată avarilor de hanul Krum și de armatele regelui francilor, Carol cel Mare, a dus la destrămarea definitivă a hanatului (care fusese timp de aproape două secole o putere în Europa), până în 815. Până în 827 granițele nord-vestice cu Imperiul Franc au fost stabilite clar în lungul Dunării mijlocii. ...Pe la cumpăna dintre secolele al IX-lea și al X-lea, Bulgaria se extinsese până la Epir și Tesalia în sud, Bosnia la vest, și controla **întregul teritoriu al României de astăzi și Ungariei de est, la nord.**¹⁶

Foto. Primul Țarat Bulgar.

Sursa:https://www.google.com/search?q=primul+tarat+bulgar&client=firefox-b-d&sxsrf=ALeKk03gh1Y2QhC1vi9Acy1v9Y2GqsT70A:1593836233810&source=lnms&tbm=isch&sa=X&ved=2ahUKEwjlna_U3rLqAhUmYsKHWunCDwQ_AUoAXoECBcQAw&biw=1366&bih=598

Cele scrise despre Primul Țarat Bulgar, ne îndreptătesc să spunem că Șişetiul figurează pe harta acestui mare imperiu. Nici o informație mai concretă nu ne ajută să menționăm mai multe aspecte despre această perioadă.

7. „Principatul” de la Apahida condus de Omahar

S-au făcut unele cercetări dar acestea trebuie continuate. Așa s-a identificat **„primul mormânt princiar de la Apahida, descoperit în 1889** (Finaly 1889)¹⁷ și datat din a doua jumătate

¹⁵ https://ro.wikipedia.org/wiki/%C8%9Aaratul_Bulgar

¹⁶ https://ro.wikipedia.org/wiki/Primul_%C8%9Aarat_Bulgar

¹⁷ Coriolan Horațiu Opreanu, *Transilvania la începutul antichității și în perioada migrațiilor*, Editura Nereamia Napocae, Cluj- Napoca, 2003,p. 174. Vezi detalii despre acest mormânt în *Șișești Vatră Străbună*, Ed. I, pag. 43.

a secolului V e. n. (ce) este atribuit lui **Omahar** care „**trebuie considerat și el un rege** barbar (Kiss 1987; Kiss 1995)¹⁸, un rege al dacilor din perioada post romană. Alte descoperiri arheologice au demonstrat continuitatea ocupării teritoriului fostei Dacii de către populația autohtonă. Totuși consider că este nevoie de continuarea cercetărilor arheologice pentru a aduce mai multe argumente materiale legate de populația dacică din această perioadă istorică. Situaarea apropiată a satului Șișești de Apahida, un centru de putere deosebit de important având în vedere artefactele găsite în „mormântul princiar” mă determină să cred că Șișeștiul a figurat pe harta acestui ”principat”.

8. Șișeștiul pe harta voivodatului Maramureș

Este foarte dificil de spus când Maramureșul a devenit voievodat și de ce unitate statală a aparținut acesta înainte de anul 896, an în care s-a statornicit de către istoriografie ca ungerii au venit în Câmpia Panoniei, prin trecătoarea Frasin din Carpații Păduroși, venind dinspre cnezatul Kiev. Totuși putem face câteva afirmații.

Venirea ungerilor în Câmpia Panoniei este destul de bine lămurită. Primii conducători locali cu care s-au confruntat ungerii sunt Zobor ducele din Nitra situat pe teritoriul Slovaciei de azi și de Salanus. Pe timpul lui Arpad, ungerii se războiesc cu voievozii români: Menumorut, Gelu și Glad. Istoriografia română a statuat destul de clar întinderea acestor voievodate. Se pare că nici una din aceste formațiuni statale românești n-a cuprins zona Șișești. Din cronica Notarului regelui Béla III (1173-1196) al Ungariei, denumit Anonimus,¹⁹ aflăm despre centrele de putere ce s-au

¹⁸ Idem, p. 177.

¹⁹ *Gesta Hungarorum* (Faptele ungerilor), o cronică scrisă de notarul sau secretarul regelui Béla; autorul nu-și dezvăluie identitatea (de aici termenul utilizat în istoriografie de Anonymus) și nici nu arată cărui rege Béla i-a fost notar (majoritatea istoricilor înclină spre Béla al III-lea, 1173-1196). (Florin Constantiniu, *O istorie sinceră a poporului român*, 1997. Extras preluat de pe coperta a 4-a de la *Gesta Hungarorum*).

împotrivit expansiunii ungarilor după așezarea lor în Câmpia Panonică la anul 896 e.n. și anume: **ducatele lui Menumorut**, în Țara Crișurilor; a **lui Glad**, între Mureș și Dunăre; și **ducatul lui Gelu**, pe valea Someșului. Din această cronică aflăm că „Țara însă care este situată între Tisa și pădurea Igfon ce este situată înspre Ardeal, de la fluviul Mureș până la fluviul Someș a ocupat-o pentru sine ducele Morout, al cărui nepot a fost numit de către Unguri Menumorut...”²⁰ iar ducatul lui Gelu a fost până la poarta Mezeșului.”²¹

Voi insista asupra Ducatul lui Salamus deoarece, personal cred că, de acest ducat aparținea zona Șișești. Cam „îndrăzneță” această supoziție și singulară. Iată argumentele pe care mă bazez.

O altă formațiune statală menționată în Gesta Hungarorum și despre care eu n-am învățat la școală iar în istoriografia română nu se prea amintește și nici nu am citit vreun studiu clar în acest sens, este cea condusă de ducele **Salanus, strănepotul marelui duce bulgar Kean**. Cei care sunt interesați pot studia lucrarea lui Anonymus referitor la acest aspect, unde vor întâlni și alte precizări. Sub ascultarea acestui duce erau teritoriile de la pădurea Hovos²² și până la Dunăre și „Că această țară o locuiesc Sclavii, Bulgarii și Blachii, adică păstorii Romanilor.”²³ Anonymus spune: „Țara însă care este situată între Dunăre și Tisa a ocupat-o pe seama sa Kean (Keanus), mare duce al Bulgariei, strămoșul ducelui Salan (Salanus), până la fruntariile Ruthenilor și Polonilor...”²⁴ Tot aici se relatează că ducele Arpad, după ce a trecut Munți Hovas (Carpații Păduroși, n.n.) „a ocupat

²⁰ Anonimus Notarus, *Gesta Hungarorum* (Faptele ungarilor), Editura Mentor, București, 2000, p. 90.

²¹ Idem, p. 102.

²² Hovos, ung. Havas, sunt munții dintre Galiția și Maramureș (adică Carpații Păduroși, Hovos este pădurea situată în Carpații Păduroși, munții care despart Galiția de Panonia, azi pe teritoriul Ucrainei. n.n.).

²³ Anonimus Notarus, *Gesta Hungarorum* (Faptele ungarilor), Editura Mentor, București, 2000, p. 87-88.

²⁴ Idem, p. 90.

tot pământul dintre Tisa și Budrug, până la Ugosa, împreună cu locuitorii săi și a asediat fortăreața Borsoa, și, după lupte, a cuprins-o a treia zi, i-a dărâmat zidurile și soldații ducelui Salanus pe care i-a găsit aici a poruncit să fie duși, legați în lanțuri, în fortăreața Hung.”²⁵ Apoi ducele Arpad a cerut ducelui bulgar, Salanus „pământul până la fluviul Souiou (Sajó)”, acesta conformându-se.

9. Șișeștiul la cumpăna dintre milenii pe harta „Țării blakhilor”

În luptele pe care ungurii le-au purtat în scopul extinderii lor în dauna locuitorilor din Transilvania, aflăm că o a doua etapă de confruntări s-a petrecut pe timpul lui Ștefan cel Sfânt al ungarilor. „Gyula, urmașul lui Tuhutum, **uzurpatorul** lui Gelu, deși unchi al regelui Ștefan, refuză să se supună acestuia. Regele Ștefan pornește o expediție împotriva lui Gyula, împotriva nesupusului duce Kean, ca și împotriva lui Ohtum, urmașul lui Glad. Asupra împrejurărilor în care a fost învins Ohtum avem un prețios izvor: Vita Sancti Gerardi, alcătuit înainte de anul 1083, deci contemporan evenimentelor.”²⁶ Din acest izvor aflăm că „Ohtum e învins cu destulă greutate de trimisul lui Ștefan, Chanadinus, care va da cetății Morisena numele său pentru a se numi Cenad, ...Toate aceste evenimente se pot fixa cronologic între anii 1002 și 1020.”²⁷ Nimeni nu cunoaște cum au evoluat evenimentele din acea perioadă. Dar trebuie avut în vedere că Vlad, voievodul-rege al blahilor lupta pentru apărarea țării la Ineu, în anul 1078 iar „Solia goților oferă sprijinirea statului blak în apărarea Aradului, în anul 1098”, aspecte deosebit de bine precizate în Codex Rohonczii.

„La jumătatea secolului XI-lea, în spațiul aflat în stînga Tisei, pînă la Nistru, și de la Dunăre pînă în apropierea

²⁵ Idem, p. 93.

²⁶ Marina Lupaș-Vlasiu, *Aspecte din istoria Transilvaniei*, București, România Press, 2001, p.57.

²⁷ Idem, p. 58.

munților Cernahora **fii** *statul blak centralizat, sub conducerea lui Vlad, cârmuitorul blakilor, stăpân* (în sensul de suveran) **și vrednic de a fi rege** - cum îl definesc compatrioții săi²⁸, care de fapt era continuatorul țării menționate în „Geografia armeană” a lui Moise Chorenafi, alcătuită în sec. V-VI (unde) se amintește la nordul bulgarilor o „**țară căreia îi zic Blak, care e țara Valahia**” și a „**țării românilor în secolul al IX-lea, mai concret în jurul datei de 839, (unde) este consemnată într-una din cele mai vechi cronicile turcești intitulată Ogüzname**”.

Numai din titlurile cuprinse în Codex Rohonczi, fără a intra în detalii putem cu ușurință constata faptul că pe timpul acestui rege-voievod, **Vlad**, statul blakilor, a cărui centru se pare că a fost în Transilvania, era un stat suveran, ce avea o zonă bine delimitată, teritoriu care era apărat de oștirea țării. Personal îl consider urmașul „**Principelui**” de la Apahida și că **Șișeștiul** figura pe harta Țării Blakilor.

10. *Șișeștiul pe harta Principatului Mercuriu, al Transilvaniei*

Există un document din care rezultă cu claritate că la 1111, Transilvania era un mare voievodat condus de un pământean iar biserica era reprezentată prin ieriarhul său. „1111. Un act dat de Coloman regele Ungariei este confirmat (la finele lui) de: **episcopu** Simion al Transilvaniei, Paul **comite** de Bihor, Walter de Agria, Robert **prepozit** de Strigoniu, Torha comite de Alba, Mercuriu **principe** al Transilvaniei.”²⁹ Este greu de definit care erau raporturile de vasalitate și autonomie din aceea perioadă și dacă voievodatul Maramureșului aparținea de Principatul lui Mercuriu. Opinia mea este că la acea dată **Șișeștiul** aparținea de

²⁸ Viorica Enăchiuc, *Rohonczi Codex -- Descifrare, transcriere și traducere*, Editate de Alcor Edimpex SRL, București, 2002, p. XIII.

²⁹ Academia RPR, *Documente privind Istoria României, veacul XI, XII și XIII, C. Transilvania volumul I (1075-1250)*, București, 1951, p. VII.

Voievodatul Maramureşului și nu era cuprins pe harta Principatului condus de Mercuriu.

11. *Șișeștiul pe harta Regatului ungar*

Am găsit câteva referiri concrete privind posibila pătrundere a ungarilor în zona Maramureşului și implicit a Șișeștiului.

„Deoarece în anul 1151, Ungaria a reluat expedițiile militare în cănezatul Galiției, desprins de marele principat al Kievului (Scriptores Rerum Hungaricorum, ed. Szentpeteri E., I, Budapesta, 1937, p.456; G. Popa-Lisseanu, Izvoarele istoriei românilor, IV, București, 1935, p.36,37.), considerăm aceasta data de la care s-a îndreptat și **penetrația regalității maghiare spre „țările” Oaşului și Lăpuşului** și Carpații Păduroși, pornindu-se de la capetele de pod cucerite în nordul Someşului. Luarea cetății Mediaş din mâinile românilor, înaintea Conciliului General de la Lateran din 1179 (Fr. Pall, Românii din părțile sătmărene (ținutul Mediaş) în lumina unor documente din 1377, în „Anuarul Institutului de istorie din Cluj”, XII, 1969, p. 17.), și reglementarea, **în 1181**, a proprietăților mănăstirii Sfintei Fecioare Maria, aflate între Someş, Tur și Tisa, ca și **atestarea, în același an, a comitatului Sătmar** (D.I.R.,veac XI, XII, XIII, C, Transilvania, vol. I, p. 6-7; și Șt. Pascu, Voievodatul Transilvaniei, I Cluj, 1972, p. 132-134.), sunt alte semne sigure **ale prezenței reale maghiare în Depresiunea Oaşului și controlul văilor aurifere ale Ilbei, Nistrului, Băiței („Lăpuş”), Borcutului, Firizei („Săsarul Mare”), Chiuzbaiei, Săsarului (Mic), Cavnicului și Băiuşului.**”³⁰ Apoi se continuă:

„În legătură cu această intervenție dinspre sud, prin Maramureş, amintește **„sanțul lui Andrei cel Mare”** (semnalat într-un document din 1231 sub sintagma „*fossa magni*

³⁰Prof. Valer Hossu, „Impactul cuceririlor maghiare în autonomia românească din Carpații Păduroși”, în „Maramureş - vatră de istorie milenară”, editura Dragoş Vodă, Cluj-Napoca, 1997, pag.15.

Andreae”), săpat la *est de confluența râului Chechiș cu Lăpușul*, probabil ca urmare a staționării mai îndelungate aici a unei formațiuni conduse chiar de rege spre văile Marei și Cosăului (D.I.R., veac XI, XII, XIII, C, Transilvania, vol. I, p. 251-254, doc. 211; S. Iosipescu, Constatări de istorie militară medievală în bazinul Someșului mijlociu, în „Marmația”, Baia Mare, 1979-1981, nr. 5-6, 9. 164.) Folosirea traseului spre Galiția a dus la supunerea efectivă a depresiunii intramontane intereselor Regatului Maghiar.”³¹

„Nu cunoaștem cu exactitate data pătrunderii ungarilor în regiunea zăcămintelor aurifere din bazinul baimărean, dar cunoaștem că la 1181 este atestat documentar comitatul Sătmar, din care făcea parte și Baia Mare (*sic! De unde știm noi că la 1081, Baia Mare făcea parte din comitatul Sătmar?! , n.n.*). ...După unii autori maghiari (Palmer Kalman, Nagybanya és kornyeye-Baia Mare și împrejurimile, Baia Mare, 1894, p.82), prima colonizare ar fi avut loc în timpul reginei Ghizela (soția regelui Ștefan cel Sfânt, Ștefan I), dar, deoarece în anul 1086 cumanii au devastat această regiune, cea de-a doua colonizare ar fi avut loc în timpul domniei regelui Geza al II-lea (16.II.1141-31.V.1162).”³²

„Pe măsura alungării mongolo-tătarilor, după invazia din **1241**, teritoriile de la *Nord de râul Someș* au fost reintegrate Regatului Maghiar.”³³

Am prezentat câteva din referirile și interpretările date de către istorici care au încercat să deslușească modul în care ungarii au pus stăpânire pe Maramureș. Pe acestea le cunosc personal, pot exista și altele de care să nu am cunoștință. Fără a contrazice logica lucrurilor afirmate de aceste persoane, mi-aș permite totuși să atrag atenția șişeștenilor asupra câtorva aspecte:

³¹ Idem, p. 17.

³² Monografia municipiului Baia Mare, 1972, p. 127.

³³ Prof. Valer Hossu, *Nobilimea Chioarului, editată de Biblioteca județeană „Petre Dulfu”*, Baia Mare, 2003, p. 13.

Pe baza izvoarelor istorice existente și cunoscute până la această dată, foarte puține și sumare privitoare la această perioadă, nu pot fi trase concluzii certe asupra datei în care ungerii au pus stăpânire pe Țara Maramureșului, cu referire, în special, la teritoriul din stânga Tisei.

Cunoscându-se faptul că Regatul ungar avea o împărțire administrativă clară în comitate, încă de la începutul mileniului II d. Hr. juridic vorbind, stăpânirea ungerilor în zona Maramureșului începe odată cu înființarea Comitatului Maramureș ca unitate administrativă în cadrul statului. Acest lucru rezultă și din faptul că atunci când, mai târziu, la Regatul ungar s-au anexat noi teritorii, se face afirmația: „*În Nord, Est și Vest înființează noi comitate regale: Zólyom, Turóc, Liptó, Sáros, Bereg, Ugocsa, Hunyad și Krassó.*”³⁴ Acestea au fost organizate pe timpul celui de „al doilea întemeietor al țării”³⁵, regele Béla IV (1235-1270).

Opinii și păreri legate de trecerea ungerilor pe teritoriul Maramureșului prin nordul sau prin sudul acestuia, nu au nimic comun cu acapararea acestui teritoriu și includerea lui în Regatul ungar.

Deosebit de important pentru noi șișeștenii și satele din zonă este însemnarea legată de „**șanțul lui Andrei cel Mare**”. Un șanț mare se făcea la acea perioadă numai pentru apărare. Este clar că acesta se face acolo unde ai *mare nevoie*. Prin urmare „dușmanii” erau dincolo de zona unde acesta s-a săpat. Dacă admitem că acești potențiali invadatori ar fi fost dincolo de munți, adică peste munții Gutâi, și nu în zona Șișeștiului, atunci nu ar mai fi fost nevoie de săparea șanțului „**la est de confluența râului Chechiș cu Lăpușul**” deoarece un șanț oricât de adânc și larg ar fi fost săpat nu putea constitui o barieră de apărare mai bună decât crestele munților.

Prin urmare, la data săpării acestui șanț, care trebuie localizată în timp în perioada domniei lui Andrei cel Mare (1205-

³⁴ Colectiv, *Istoria narativă a Ungariei*, (manual pentru clasele de liceu, perioada anilor 1940), p. 38.

³⁵ Idem, p. 34

1235), dar mai precis în anul 1231 când este datat documentul respectiv, spațiul de la est de acesta aparținea dușmanilor Regatului ungar, și prin urmare, nu putea fi un teritoriu ce aparținea acestui regat în expansiune continuă în această perioadă. Considerăm că acest șanț reprezenta, la acea dată, un „zid de apărare”, de protejare, fie pentru închiderea unui drum de pătrundere în Regatul ungar din zona estică a unor dușmani permanenți, fie pentru asigurarea securității *unei tabere militare* cantonate aici, în teritoriu ostil, în vederea pregătirii unei expediții mai mari, și după un timp mai îndelungat (așteptarea primăverii, sau topirii zăpezilor de pe munții Gutâi), în teritoriile estice așa cum presupune prof. Valer Hossu. Putem vorbi de tabere militare ce trebuie apărate, numai atunci când expedițiile durează timp mai îndelungat și locul fixat pentru campare este situat pe un teritoriu străin, recent acaparat sau pe un traseu ce nu asigură o staționare pașnică de trupe militare.

Chiar dacă am presupune că în această perioadă Țara Maramureșului era, într-un fel, sau altul, dependentă de Regatul ungar, prin diverse raporturi, de exemplu, raport de vasalitate, tratate de întrajutorare; în cazul unui pericol venit din zona estică etc., trebuie să precizăm ca Maramureșul era o unitate administrativă și politică distinctă, o formațiune statală de sine stătătoare, cu organizare interioară conformă cu uzanțele timpului respectiv.

Cele scrise într-un manual de istorie pentru elevii din Ungaria lui Horthy, din perioada 1940-1944, unde se precizează înființarea în timpul lui Béla IV (1235-1270) a comitatelor Bereg și Ugocsa, teritorii care sunt în partea vestică a Țării Maramureșului, ne demonstrează cu claritate că, până la anul 1270, nu tot Maramureșul era inclus în Regatul ungar. Cât privește zona Șișești, personal consider că aceasta nu putea fi inclusă în regatul ungar înainte de zona Oaș, zonă cuprinsă în comitatul Ugocsa, care a fost cucerită de către ungurii aflați în expansiune abia în 1270.

În istoriografia română s-a statuat faptul că „*La început dominația maghiară abia a reușit să organizeze un comitat, cel al Solnocului, care a fost urmat apoi de înființarea succesivă a comitatelor ungurești Alba, Cluj, Dobâca, Turda, Târnava și Hunedoara. La aceste șapte comitate se reduce întreaga organizare administrativă maghiară în Transilvania și aceeași va rămâne până în secolul al XIII-lea.*”³⁶ Acum se știe clar că zona Șișeștiului n-a aparținut de comitatul Dobâca care avea zona cea mai apropiată de noi.

Iată de ce, după opinia noastră, putem concluziona că din punct de vedere juridic, deci oficial, nimeni nu poate vorbi de o includere a Țării Maramureșului în Regatul ungar, decât „în 1368 când (*acest teritoriu n.n.*) devine comitat în cadrul Regatului ungar.”³⁷

Am prezentat mai sus opinia: „*dar cunoaștem că la 1181 este atestat documentar comitatul Sătmăr, din care făcea parte și Baia Mare*”. Această opinie nu o pot împărtăși deoarece la începutul formării, comitatul Satu Mare nu a avut întinderea cunoscută de noi din documente mult mai târzii.

Un mare istoric, care a cercetat toate documentele vremii explică clar: „*Odată stăpâni pe poarta Someșului, artera de legătură și navigație cu inima Ardealului, maghiarii nu se dau în lături, de a supune și câștiga și pământul în care poporul românesc își ducea liniștit viața de păstor și agricultor, cu obiceiturile lui moștenite din moși strămoși. De aici și-au întins tentaculele, atât asupra Maramureșului, care în vechime se întindea până sub zidurile cetății Sătmăr, cât și asupra cnezilor și voevozilor, cari erau conducători firești ai poporului românesc, și cari, pentru a fi mai ușor deslipiți, au fost înnobilați și distinși cu diferite titluri de noblețe, pentru ca apoi să fie convertiți la diferite religii.*”³⁸

³⁶ Marina Lupaș-Vlasiu, Op. cit., 2001, p. 59.

³⁷ Dicționarul Enciclopedic Român, 1965, p.236.

³⁸ A. Iuga – *Cu privire la Vasile Lucaciu – Acte, Documente, Procese* – Baia Mare, 1940, p. 20.

Despre Baia Mare, avem un document scris abia în anul 1327, când fostul napoletan, devenit rege al Ungariei, printr-un document scris, dat supușilor săi „*acordă unor cetățeni libertatea de a percepe taxe la trecerea podului de lângă Zazarbánya (localitatea Săsar de azi)*”. Documentul din 1327 nu s-a păstrat în forma lui originală ci **numai o fotocopie** din 1904 (p. 94) fapt care poate constitui o motivație a scrierii denumirii Săsar în limba maghiară. La acea dată în regatul ungar limba oficială, si scrierea documentelor se făcea numai în limba latină. De fapt, întrun document emis de același rege, doi ani mai târziu, la 1329, sunt nominalizate alte două localități, Rivulus Dominarum și Mons Medius, scrise **numai în limba latină**.

Am prezentat documentul din 1327 pentru a stăruii asupra conținutului acestuia. Observați, regele „*acordă unor cetățeni libertatea de a percepe taxe la trecerea podului de lângă Zazarbánya (localitatea Săsar de azi)*”. Interpretarea pe care o dau eu acestui text este că, aici, la podul de lângă Săsar, pod care poate fi localizat ca fiind cel de la Lăpușel, peste DN 1C actual, artera de circulație ce leagă Baia Mare de Cluj, era granița dintre Regatul ungar și Voivodatul Maramureșului, regalitatea putând acorda privilegiu „*acordă unor cetățeni libertatea de a percepe taxe la trecerea podului*”, numai supușilor săi. Dacă la 1327 Baia Mare, adică Rivulus Dominarum aparținea regatului ungar, în documentul regal, scris la Budapesta, se putea ușor scrie: „*podului de lângă Rivulus Dominarum*” și nu „*podului de lângă Zazarbánya (localitatea Săsar de azi)*”. Interpretarea această nu este doar o speculație. Priviți-o prin prisma unei granițe statornicite pe perioade de secole. Până la acest pod se întinde teritoriul cuprins de la 1526 în Principatul Transilvaniei, granița acestui nou stat, cu Imperiul Habsburgic rămânând în acest punct până la 1867 (deci, trei secole), ca punct de reper deosebit în statornicia acestui aliniament de graniță. Pe de altă parte, se stabilesc taxe numai atunci când se trece dint-o zonă cu reglementări juridice diferite, în altă zonă, deci dintre două proprietăți diferite, altfel s-ar produce o inegalitate între supușii

aceluiși stat care ar fi de-o parte sau alta a „podului”. Logica acestei interpretări nu poate fi impusă, iar pentru cei care doresc să susțină că Baia Mare și Baia Sprie sunt localități înființate de regalitatea ungară, orice argumente s-ar aduce acestea n-ar conta.

Vă îndemn să priviți și din alt unghi de vedere. „*Un gând mereu îmi revine și trebuie să-l mărturisesc. Urmașii lui Dragoș, Balc și Drag au primit, în linii mari, domeniile stăpânite de Bogdănești. Nu cumva Bogdăneștii au fost moștenitorii ținuturilor noastre până la „poalele” cetății Satu Mare? Dar dacă „șanțul lui Andrei” trebuia făcut pentru că această zonă alături de „țara” Lăpușului avea la acea dată un voievod puternic care nu accepta stăpânire străină. Cetatea opusă „șanțului” nu era oare cetatea descoperită în satul Cetățele? ...Consider că simpla trecere a unor oștiri pentru a se confrunta cu inamicul aflat la distanță mare, în cazul nostru expediția ungarilor în Galiția, chiar dacă traseul urmat de oștire ar fi cel prin zona comunei noastre, nu înseamnă preluarea controlului administrativ asupra teritoriului respectiv. În acele timpuri principala formă de „inclusiune” a unor teritorii vecine la un stat deja format, a fost aducerea sub ascultare a voievozilor, a căpeteniilor populațiilor întâlnite în cale. Nu s-a făcut o organizare administrativă a noilor teritorii „vasale”. Tributul, ca formă de dominație a unei puteri asupra alteia, s-a păstrat secole întregi și pe arii întinse neluându-se măsuri de ordin administrativ sau de natură a schimba „legea veche” din tinutul respectiv.*”³⁹

Voi prezenta și alte referiri la acest aspect.

„Că la granița apuseană a Transilvaniei au stăruit ungarii timp mai îndelungat, o dovedește și existența unui sat cu numele de Hotar, pe valea Crișului Repede, ca și prezența în aceeași regiune, a „Pădurii regale”, „Culmii Craiului”, a „Coastei Craiului”, a „Dealului Craiului”. Se știe că **frontierele în acea epocă făceau parte din proprietatea regelui și amintirea acestor**

³⁹ Gavril Babiciu, Șișești – Vatră Străbună, Vol. II, p. 83.

*drepturi regale s-a perpetuat în formele toponimice enumerate mai sus.*⁴⁰

Constituirea comitatului Satu Mare la 1181, după părerea noastră, **nu** sunt „*alte semne sigure*” ale prezenței reale maghiare în Depresiunea Oașului și controlul văilor aurifere ale Ilbei, Nistrului, Băiței („Lăpuș”), Borcutului, Firizei („Săsarul Mare”), Chiuzbaiei, Săsarului (Mic), Cavnicului și Băiuțului.”, așa cum am văzut că s-a interpretat anterior acest fapt. ***Personal am convingerea clară că la constituirea sa, în 1181, comitatul Satu Mare nu avea în cuprinderea sa teritoriul din zona și satul Șișești.***

Cât privește teritoriile comunei Șișești, mai putem face o analiză referitoare la perioada respectivă.

Avem documentul din 1199 care se referă la vânătoarea în Maramureș a regelui ungar Emeric. Acest document este considerat ***actul de atestare documentară a Maramureșului***, ca noțiune clară, reprezentând un anume teritoriu.

În acest document nu se specifică faptul că la acea dată ținutul Maramureșului aparținea de Regatul ungar. Putea fi invitat aici de vasalul său, voievodul Maramureșului. Atunci, se spune în document: „*credinciosul nostru iobag, comitele Laurențiu, fiul,*” a salvat viața regelui. Răsplata pentru această dovadă de fidelitate față de rege a fost „*i-am dat lui un pământ de 5 pluguri, cu numele Paga, din parohia Șopron*”, adică un teritoriu dintr-un comitat al Regatului ungar nu din Maramureș. Pe de altă parte nu știm „comitele Laurențiu, fiul,” a avut „sâmbria” de comite sau această calitate i-a fost atribuită numai ca urmare a faptului că „Laurențiu, tatăl,” îndeplinea sau a îndeplinit anterior, funcția respectivă. În acest document se precizează cu exactitate comitatele din „regatul nostru”, adică din Regatul Ungariei, existente la anul 1199: „*In timpul când erau arhiepiscopi venerabilul Lob de Strigoniu, reverendul Saul de Caloce, episcopi fiind Calan de Pecs, Ugrin de Gyor, Adrian al*

⁴⁰ Marina Lupaș-Vlasiu, Op. cit., p. 9.

Transilvaniei, Catapan de Agria, Ioan de Cenad, Micha fiind palatin și comite de Bocs, Benedict ban și comite de Zala, Veytih fiind comite curial și de Nitria, Legfor fiind voevod, Teodor comite de Bodrog, Ștefan comite de Șopron, Nicolae comite de Bihor, Tiburțiu comite de Solnoc, Poht comite de Musun și mai fiind și alți iobagi din regatul nostru.”⁴¹

Menționez aici că în toate actele oficiale, la finele lor sunt menționate personalitățile de frunte ale Regatului, așa cum reiese și din cele prezentate mai sus. Prin urmare, comitatul Maramureș nu făcea parte din Regatul ungar la aceea dată, 1199. Mai fac precizarea că la 1231, Maramureșul se găsea la „marginea regatului ungar” fapt dovedit prin documente certe: „...înscrisurile de cancelarie de după prima atestare documentară a Maramureșului, din anul 1199, ca loc de vânatoare regală, la 1231, **ca margine a regatului ungar**, și la 1271, când sunt menționate prisăcile pădurii Maramureșului (indagines facientes, gyepu, verhau, *nimături*), până la anul 1368, odată cu reușita regalității și a feudalității nobiliare de a impune instituția comitatului, în care nu este precizată forma de organizare politico-administrativă, sau dacă este, numit „țară” și „district”, respectiv „dieceză”. ”⁴²

Recent la un simpozion, ținut la Vișeu de Sus, un istoric documentat în anii de după 1989, de la Universitatea „Babeș-Bolyai” din Cluj-Napoca, trăgea concluzia: „Într-adevăr, documentele cunoscute deocamdată, arată că la 1199 Maramureșul era doar un loc de vânatoare regală. La 1272 regele era însă prezent aici, iar oaspeții regali dobândeau după 1271 accesul în zonă.”⁴³ Acesta făcea referire și la documentele: Gesta lui Roman și Vlahata (1395-1410), Legendei originii

⁴¹ Vezi anexa 1

⁴² Ironim Marțian, *Toponime și antroponime Maramureșene legate de exploatarea sării*, Articol publicat în Maramureș vatră de istorie milenară, IV, Ed. Dragoș Vodă, Cluj-Napoca, 1999, p. 560.

⁴³ Ovidiu Pecican, *Frământările social politice din Ungaria secolelor al XII-lea-ak XIII-lea și ecurile lor în texte româno-slavone*, în Ambele Vișae, vol. al III-lea, editura Eurotip Baia Mare, 2009, p. 25.

maramureșenilor (1359-1365), „Anonimul bizantin” (1308-1343), Legenda descălecării pravoslavnicilor creștini (1323-1343). Nu cunosc conținutul acestor documente și nu am avut ocazia să citesc ceva despre acestea până în prezent, dar, să dăm crezare concluziei trase de cel care cunoaște mai multe despre ele, putem.

Mai trebuie analizat un aspect. „În 1326 Maramureșul a devenit district.”⁴⁴ Tehnic vorbind, printre formele administrativ-teritoriale constituite în cadrul Regatului ungar, avem și districte. Nu exclud ca includerea teritoriului maramureșean în Regatul ungar să fi avut loc atunci, dar trebuie avut în vedere că districtul avea un alt mod de organizare și conducere executivă decât comitatul. Districtele aveau o largă autonomie. Numirea demnitarilor de rang înalt se făcea pe plan local și nu erau desemnați de rege.

Maramureșul devine „în 1368 comitat în cadrul regatului ungar”⁴⁵, astfel că de la această dată trebuie să acceptăm acest adevăr. „Pentru a reteza orice încercare a românilor de-a se sustrage din chingile Ungariei și de a se uni cu adversarii ei din Moldova și Galiția, regele a transformat „Țara Maramureșului” într-un „comitat” ca oricare altul, și l-a numit comite pe un străin de locurile acestea, pe magistrul Simion Pok de la Medieșul Aurit. Acesta a desființat Sfatul Cnezilor, a introdus în loc de instituția juzilor nobiliari (solgăbirăilor) și Congregația Generală a Nobilimii Comitatului. După Simion Pok, Bale al lui Sasu a acumulat, dar din însărcinarea regelui, ambele funcții.”⁴⁶ Chiar dacă știm cu exactitate când s-a constituit comitatul Maramureșului nu cunoaștem în detaliu

⁴⁴ Dicționarul Enciclopedic Român, 1965, p. 236.

⁴⁵ Dicționarul Enciclopedic Român, 1965, p. 236.

⁴⁶ Valer Hossu, 2 februarie 1365. Rocada voievozilor din Moldova și Maramureș, articol publicat în....., p. 15.

întinderea lui. Se crede că „În 1385 tot Maramureșul este transformat în comitat al Ungariei.”⁴⁷

Revin și precizez, zona Șișeștiului, care după opinia mea, făcea parte din Țara Maramureșului, nu a intrat în componența Regatului ungar la anul 1181, anul înființării comitatului Satu Mare ci probabil, numai după anul **1326, când s-a constituit districtul**, sau mai precis, după anul **1368, când s-a format comitatul Maramureș**. Cred că numai la acea dată, ținutul Șișeștiului a fost alipit administrativ de comitatul Satu Mare. Acest raționament este susținut de cele menționate în documentul din 1231, privitoare la „șanțul lui Andrei”, care a fost săpat **la sud de comuna Șișești** precum și de argumentarea științifică făcută de istoricul A. Iuga care scrie: „*Maghiarii, după lupta cu Menumorut și Gelu s-au oprit pe o linie ce cade la Apus de Sătmarul nostru și au înființat un hotar de frontieră, care a durat până la sfârșitul sec. XII-lea, când începe ofensiva de cucerire a Ardealului.*”⁴⁸

Tot aici merită de precizat că documentele vechi arată că primul comitat din Tansilvania a fost Sălajul. Acesta la început a fost district. „1380. Districtulu românesc alu Selajiului, amintitu cu numele de „provincia” și cu drepturi de vamă.”⁴⁹ Deci, districtul avea drepturi de vamă. Ca să ai acest drept trebuie să fii la marginea statului, la locul de intrare al străinilor, care trebuie vămuiți. Acest fapt este un indiciu important că atunci când se trecea din Maramureș în „districtul Sălajului” se percepea o vamă și ne dă prilejul să afirmăm că în perioada în care Maramureșul era „district” putea avea și el aceleași drepturi de

⁴⁷ Gheorghe Simonca, *Aspecte istorice șind Maramureșul istoric din dreapta Tisei, articol publicat în Maramureș vatră de istorie milenară*, IV, editura „Dragoș Vodă”, Cluj-Napoca, 1999, p. 416.

⁴⁸ A. Iuga, *Vechile frontiere ale românilor spre apus, Paza hotarelor la răsăritul Ungariei în sec. IX-XII-lea, Organizații militare românești dincolo de actualele frontiere ale Sătmarului*. În „Afirmarea”, Anul IV, No. 6-7, iunie-iulie, 1939, p. 73.

⁴⁹ Anonimus Notarus, *Gesta Hungarorum* (Faptele ungarilor), Editura Mentor, București, 2000, p. 271.

vamă și numai apoi este subordonat Regatului ungar, adică, abia la 1385, când devine comitat.

Concluzie: Sub *aspect juridic* Maramureșul a intrat în componența Regatului ungar numai la anul 1368 când a devenit comitat, adică unitate administrativ-teritorială a acestui stat.

Șișeștiul putea aparține la anul **1368, de comitatul Maramureș. De la această dată putem considera că din punct de vedere administrativ localitatea Șișești era pe harta Regtului ungar.**

12. Șișeștiul pe harta regatului ungar – comitatul Satu Mare

Pentru a putea cunoaște cu adevărat data la care Șișeștiul a fost inclus în comitatul Satu Mare se impune o cercetare asiduă a documentelor emise de notariatele acestui comitat. Personal consider că acest fapt a avut loc atunci când Cămara Baia Mare și orașul regesc Baia Mare s-a extins și asupra zonei Șișești, în dauna proprietății voievozilor maramureșeni.

„După diploma lui Ludovic cel Mare, din anul 1347, dată în legătură cu regiunea auriferă Baia Mare-Baia Sprie, se naște un proces de hotar și drepturi voevodale, asupra urburei minelor între voevozii Balc și Drag și coroana maghiară, care durează până în secolul al XVI-lea când familia voevozilor se pierde fără urmași, urmează o serie de procese zguduitoare între Șișești și Baia-Sprie. Procesele sunt începute în secolul al XV-lea.”⁵⁰

13. Șișeștiul pe harta Imperiului Habsburgic în provincia numită Ungaria Superioară sau Ungaria de Nord

Se știe că în marea bătălie de la **Mohács, din 29 august 1526**, turcii au zdrobit armata ungară, inclusiv regele ungar, Ludovic II, fiind ucis în aceasă cruntă confruntare. Regatul ungar se împarte în două. Partea Transilvaniei revine lui Ioan Zapolya

⁵⁰A. Iuga - Cu privire la Vasile Lucaciu - Acte, Documente, Procese - Baia Mare, 1940, p. 55.

iar partea vestică trece la Austria. Este perioada când avem doi regi ai Ungariei, dar numai o coroană iar teritoriul sfâșiat în două.

(Sursa: https://www.historia.ro/sectiune/general/articol/soliman-magnificul-contra-regatului-maghiar-mohacs-1526?fbclid=IwAR1wymCPO3xW4_LHGvQxYQNFX01A366KS9793XfwnLNWxVXIUH05X3qdM)

Confruntările dintre cele două părți determină o nouă expediție turcească, condusă de marele sultan Suleyman Magnificul, după care la 1541 teritoriul Regatului ungar se împarte în trei. Partea răsăriteană formând Principatul Transilvaniei, vasal turcilor, partea centrală, Timișoara și Budapesta devin pașalâc, soartă pe care o va avea mai târziu și Oradea. Partea de nord-vest revine Casei de Austria. În această perioadă Șișeștiul intră în componența Imperiului Habsburgic, provincia numită Ungaria Superioară sau Ungaria de Nord, ce avea sediul administrativ central la Pojony, Bratislava de azi. Astfel că Șișeștiul va figura pe harta Imperiului Habsburgic.

Foto.: Soliman Magnificul în bătălia de la Mohács
– miniatură otomană din 1588

14. Șișeștiul pe harta Principatului Transilvaniei.

Confruntările armate între Imperiul Otoman și Imperiul Habsburgic au făcut ca pentru o perioadă destul de mare granița dintre Imperiul Habsburgic și Principatul Transilvaniei să se

modifice. Cetatea Chioar constituind un punct de atracție râvnit cu aceeași înversunare de către stăpânii celor două imperii vecine. Dat fiind că Șișeștiul a fost scos de sub autoritatea Cetății Chioarului și trecută sub administrarea orașului regal Baia Mare ne exprimăm convingerea că modificările de graniță care au determinat trecerea orașului Baia Mare de la un stat la altul au condus la situația în care satul Șișești i-a urmat statutul.

S-a afirmat că această graniță a fost modificată de 11 ori⁵¹ dar personal n-am găsit decât câteva referiri concrete la acest aspect. Cert este că pe timpul principelui Gabriel Bethlen, Baia Mare a făcut parte pentru o perioadă de timp de Principatul Transilvaniei. Șișeștenii au profitat de acest moment istoric, reclamând principelui uzurparea unor teritorii (aparținând lor), de către orașul Baia Sprie. „În anul 1532 se fixează - după neînțelegeri vechi - sub prezidenția grofului de mine Jacob Italius din Baia Mare, hotarul între Șișești și Baia Sprie. ...La 5 Iunie 1633, un nou proces în care intervine principele Bethlen.”⁵² **Gabriel Bethlen** a fost principe al Transilvaniei între 1613-1629 și începând cu 1619 lider al mișcării antihabsburgice din estul și nordul Ungariei în contextul Războiului de Treizeci de ani, în care Transilvania s-a situat de partea puterilor oponente Sfântului Imperiu Romano-German.

Până în prezent am constatat că singura perioadă certă în care Șișeștiul a aparținut, pentru o perioadă de timp, relativ mică, de Principatul Transilvaniei, a fost pe timpul acestui principe.

15. Șișeștiul pe timpul revoluției maghiare din 1848-1849

Revoluția ungară de la 1848 a izbucnit la Pesta la 15 martie. În aceeași zi, Dieta întrunită la Pojony (Bratislava de astăzi), a decretat independența Ungariei față de Imperiul Habsburgic. În programul revoluți, la punctul 12, era prevăzută

⁵¹ H, Nr. 210, p. 271.

⁵² A. Iuga - Cu privire la Vasile Lucaciu - Acte, Documente, Procese - Baia Mare, 1940, p. 55.

alipirea Marelui Principat al Transilvaniei la Ungaria, fără să se consulte voința românilor covârșitor majoritari. Era așadar vorba despre o unire forțată!⁵³ Guvernul Ungariei a pregătit un simulacru juridic convocând o Dietă care nu a fost reprezentativă pentru toate națiunile trăitoare în Marele Principat al Transilvaniei. Totuși Dieta de la Cluj, convocată la 30 mai 1848 a dat satisfacție cerințelor guvernului revoluționar maghiar. Astfel ia naștere războiul româno-maghiar din perioada anilor 1848-1849. După înfrângerea revoluției maghiare, inclusiv cu ajutorul armatei ruse, statutul juridic vechi se restabilește. Șișeștiul reîntră în componența provinciei Ungaria Superioră din Imperiul Habsburgic. De acest moment trist din istoria șișeștenilor se leagă amintirea „Acastauălor”, adică a spânzurătorii amplasată pe dealul Pticuleț, unde au fost uciși cei care s-au împotrivit hotărârii de includere a Transilvaniei în Ungaria.

16. Șișeștiul pe harta Transletaniei

Pentru ca Imperiul Habsburgic să poată supraviețui ca stat, împăratul Francisc Iosif I a făcut o înțelegere cu nobilimea maghiară, astfel că ia naștere Dubla Monarhie, împărătească și crăiască (*kaiserlich und königlich Doppelmonarchie* sau *k. u. k. Doppelmonarchie*) denumită și Monarhia Dunăreană, compusă din două Regate: *Cisleithania* (stat numit oficial *Austria* doar din 1915) și din „Țările Sfintei Coroane Ungare a lui Ștefan”, *Transleithania* (stat numit colocvial *Ungaria*). Acest compromis dintre împărat și nobilimea maghiară, a fost parafat public prin încoronarea la Buda, a suveranului, ca rege al Ungariei, la data de 8 iunie 1867. De la această dată, Șișeștiul a figurat pe harta Transletaniei, care în vorbirea curentă era denumită Ungaria.

⁵³https://ro.wikipedia.org/wiki/Cele_12_puncte_ale_Revolu%C8%99Biei_Maghiare_din_1848

17. *Șișeștiul pe harta Regatului România.*

Prin Hotărârea Marii Adunări Naționale de la Alba Iulia din 1 Decembrie 1918, toate teritoriile din dubla monarhie împărătească și crăiască (Imperiul austro-ungar) locuite de români s-au alipit la Țara Mamă. Din acest moment Șișeștiul a figurat pe harta României Mari. În Hotărârea de atunci se scria că unirea se face pentru VECIE. N-a fost așa!

18. *Șișeștiul în perioada 1940-1944*

Odiosul Diktat de la Viena din 30 august 1940, dat de către Hitler și Musolini, cu acceptul lui Stalin, a atribuit Nord-Vestul României Ungariei hortiste. Astfel șișeștenii au redevenit supușii ungarilor pentru o perioadă de 4 ani. Grei ani, grele momente pentru cei care au trăit atunci în Șișești. Tinerii au fost

recrutați militari și trimiși pe front, într-un război care n-a fost al lor, fiind folosiți drept carne de tun plasați mereu în prima linie. Oamenii apti de muncă au fost recrutați pentru coloniile de muncă ce au sprijinit campaniile militare. Femeile, bătrânii și copiii rămași la casele lor au suferit umilințe nebănuite.

19. *Șișeștiul, comună prosperă în Republica România.*

După încheierea păcii din 1947, Șișeștiul a intrat în componența României, devenită republică populară, apoi, socialistă.

Șișeștiul de AZI. Realizări și Perspectivă

Ioan Mircea Tentiș

Astăzi Șișeștiul face parte din România, stat al Uniunii Europene cu un sistem al relațiilor de producție bazat pe un concept nou „ECONOMIA de PIAȚĂ”. Șișeștenii, ca toți românii, își caută drumul spre un viitor mai bun. Sunt convins că mergem spre un țel progresist. Singura neliniște pe care o am se referă la faptul că hărțile istoriei se schimbă și noi facem parte din istorie!

Localitatea Șișești, aflată în județul Maramureș, este localizată pe hartă la 47° 38' Nord, 23° 42' Est

Pentru a prezenta starea de dezvoltare economico-socială a satului și comunei Șișești, am apelat la persoana ce are demnitatea reprezentării comunei și a locuitorilor ei în fața tuturor, la primarul comunei.

Discuțiile, analizele și proiectele pe care le-am purtat, făcut și inițiat împreună cu domnul Ioan Mircea Tentiș, primarul comunei Șișești pot fi prezentate succint sub forma unui dialog ca acesta.

Intrebare: În termeni generali cum apreciați stadiul actual de dezvoltare al comunei Șișești?

Răspuns: Primar Ioan Mircea Tentiș. Fără să fim lipsiți de modestie, trebuie să spunem cu mândrie că Șișeștiul este una din comunele reprezentative ale județului Maramureș pe toate planurile. Acest lucru se datorează muncii pe care o desfășoară Consiliul Local, Primăria, Școala, Firmele particulare, persoanele autorizate și mai ales hărnicia dovedită de toți locuitorii comunei care, cu toții împreună, contribuie la înfrumusețarea comunei astfel că Șișeștiul este o destinație maramureșană de referință.

Discutând mai concret, lucrurile pot fi sintetizate după cum urmează:

Comuna Șișești are o Strategie de dezvoltare, strategie întocmită pe termen de 5 ani. Aceasta a fost întocmită pentru

perioada 2015-2020. Urmărindu-se cu precădere transpunerea în faptă a celei strategii putem afirma că marea majoritate a obiectivelor propuse au fost realizate sau sunt în curs de finalizare. Suntem în faza de cristalizare a obiectivelor ce vor fi cuprinse în Strategia de dezvoltare pentru următorii 5 ani de zile. Principala caracteristică a acestei strategii este că are la bază propunerile cetățenilor și importanța economico-socială pe care o reprezintă. Fac precizarea că orice solicitare de finanțare trebuie susținută de prevederea obiectivului respectiv în documentul final al Strategiei de dezvoltare al comunei.

Complementar acestui important document se întocmește Planul Urbanistic al Comunei Șișești. Planul Urbanistic actual este valabil până în anul 2021. Întocmirea acestui plan presupune o muncă susținută și în cunoștință de cauză, atât sub aspectul legislației cât și a situației reale din teren. Pentru orice obiectiv menționat în Planul de Urbanism de face o expunere de motive și se stabilesc pașii posibil de urmat pentru realizarea lui. Așa se face că la Primăria comunei Șișești au început activitățile de documentare pentru realizarea noului Plan de urbanism pentru perioada viitoare începând cu anul 2021.

Trebuie spus că în Comuna Sisesti, lipsa de terenuri aflate în proprietatea publică a statului sau în proprietatea privată a Primăriei, constituie un mare impediment în argumentarea unor posibile investiții pe teritoriul comunei și pentru a convinge investitorii străini să participe la proiecte comune de investiții. Potențialul turistic al zonei oferă oportunități dar realizarea unor proiecte mari nu este posibilă din cauza regimului proprietății a locurilor de investiții pretabile a se realiza.

Putem de asemenea să ne mândrim cu frumoase realizări pe linie de sănătate, educație, turism și colaborări de excepție cu Ong-urile de pe raza comunei.

O remarcă specială putem face despre *iluminatul public* de pe raza comunei.

Comuna Șișești dispune în acest moment, poate, de cel mai bun iluminat public din județ. Acest fapt se datorează densității

corpurilor de iluminat stradal și a apropierii stâlpilor de carosabilul drumului DJ 184 ce trece prin comună și densității caselor de-a lungul acestei artere principale. S-au montat peste 1600 de lampi tip LED, cele mai multe cu fiabilitate mare (PHILIPS). Se vor completa porțiunile ramase fără iluminat deoarece s-au achiziționat stâlpii care urmează a fi montați pe drumurile: Sisesti-Negreia; Danesti – Balta; Surdesti -Calundre.

Un aspect care ridică nivelul de înfrumusețare al comunei se referă la modul în care este gestionată problema **salubrității**. Comuna Sisesti face parte din asociația Asociația de Dezvoltare Intercomunitară pentru Gestionarea Integrată a Deșeurilor Menajere în județul Maramures (ADIGIDM) și care alături de Consiliul Județean Maramures implementează proiectul de colectare selectivă a tuturor deșeurilor. Fiecare gospodărie a primit **pubele** pentru depozitarea temporară și în mod selectiv a deșeurilor până la colectarea lor, conform contractului ce se află în derulare cu o firmă specializată, de pe raza întregii comune.

Rămâne totuși problema curățirii șanțurilor și toaletarea gardurilor de-a lungul drumurilor. Sunt foarte multe strazi modernizate, cu șanțurile betonate care nu sunt curățite sau prezintă crengi care efectiv blochează accesul cu mașini mari și pun în pericol inclusiv accesul mașinii de pompieri.

La fel ca toți consătenii noștri, personal sunt revoltat de modul în care au fost proiectate și executate șanțurile și podețele marginale ale DJ 184 de către Direcția Județeană de specialitate urmând ca noi să identificăm urgent sursă de finanțare pentru amenajarea de trotuare, cel puțin pe o parte a drumului.

Privitor la **Rețeaua de alimentare cu apă**. Modul în care populația comunei se alimentează cu apă nu este la nivelul cerințelor. Avem însă, o perspectivă frumoasă în acest domeniu **cu un proiect european**. S-au depus totuși eforturi importante în reabilitarea rețelei existente. Oamenii au avut încredere în noi și au contribuit cu o sumă importantă, peste 400 000 lei, astfel că în mare parte problemele sunt rezolvate până la un anumit nivel. S-au reabilitat peste 45 km de rețea și afirm cu tărie că fără

implicarea mea si a viceprimarului, atât în organizare, cat si ***prin contributia financiara cu sume importante de bani din partea Primăriei***, aceste lucrari nu puteau fi executate.

Situația cadastrală a terenurilor reprezintă o altă mare problemă a șișeștenilor și nu numai. Încă din anul 2005, pe vremea cand eram viceprimar, această problemă a stat în atenția Primăriei și a mea personală. Noi am fost printre primele comune din judet, alaturi de Coas, Baiut si or. Tautii Magherăus, care am anuntat oamenii că există posibilitatea de a primi Titluri de proprietate si în zona necooperativizată. Au fost depuse în acest sens peste 1200 de cereri care au necesitat un efort foarte mare de muncă pentru întreg personalul Primăriei.

În prima fază s-a eliberat Ordin al prefectului, echivalent juridic cu Titlul de proprietate, dar care era foarte greu de obtinut deoarece procedura de eliberare a lui era greoaie, birocratică. Trebuia făcută filiația după proprietarii din Cartea Funciară, multe lucruri nu se potriveau, erau multe terenuri cumpărate, notările din Cartea Funciara erau din anii 1900-1940 si nu erau relevante pentru situația actuală. Am solicitat Prefecturii Maramures simplificarea procedurii, sa se dea Titluri de proprietate dupa Registrele agricole actuale, pe numele proprietarilor care dețin actualmente terenurile.

În anul 2010 s-a obtinut simplificarea procedurii. La Primaria Comunei Sisesti s-au deplasat reprezentantii Prefecturii Maramures condusi de subprefectul Buda Dorin iar împreună am elaborat procedura de lucru mult simplificată si s-a decis elaborarea de Titluri de proprietate în loc de Ordin al prefectului. Pot să afirm ca domnul Buda Dorin a fost singurul subprefect care si-a asumat raspunderea pe această temă iar datorită lui s-au obtinut multe Titluri de proprietate cu procedura simplificată. Avand in vedere ca procedura a mers bine la Sisesti, Prefectura Maramures a facut demersuri la Guvern, astfel încât si locuitorii din celelate comune necooperativizate au putut depune cereri pentru eliberarea Titlului de proprietate. Din pacate, la nivel ***judetean*** a apărut o altă idee privitoare la ***punerea in legalitate a***

terenurilor. S-a considerat că legile Fondului Funciar se referă doar la proprietățile de dinainte de 1990, ceea ce a făcut ca în momentul de față Titlurile de proprietate să se elibereze după Registrele agricole din 1986-1990 iar procedurile sunt greoaie și durează foarte mult. Totuși, Șișeștiul s-a angajat la muncă astfel că a fost singura comună din județ care în anul 2017 a reușit să termine două sectoare cadastrale în termenul prevăzut de lege, fiind felicitați de reprezentanții ANCPI și OCPI MM. Am continuat prin același program cu încă două sectoare la Bontaieni și Cetatele dar din păcate suma pe care o ofera Guvernul este mică, reprezentând 80 de lei/parcela. Datorită faptului că relieful nostru este variat și are multă vegetație, costurile lucrărilor fiind mai mari s-a apelat la cofinanțarea din partea oamenilor pentru a se face lucrări de calitate. Contribuția financiară a proprietarilor de terenuri a fost stabilită la suma de 100 lei/parcela fără construcții și 150 lei/parcela cu construcții. Procedura adoptată de noi este simplă. Cetățeanul este anunțat să vină în ziua X la parcela din sectorul cadastral, se masoară suprafața de teren în prezența proprietarilor care au terenurile vecine pentru confirmarea mejdelor iar după finalizarea documentației întocmite de topograf (documentație care cuprinde un volum mare de lucru), cetățeanul se prezintă la Primărie cu buletinul, verifică și semnează fișa imobilului.

Pentru zona necooperativizată, după finalizarea actelor, cetățeanul va primi acasă CF de posesor iar după 3 ani, dacă nu se fac contestații, va primi CF de proprietar atât pe teren, cât și pe construcții. Numai atunci achită proprietarul sumele prestabilite pentru lucrările executate.

Pentru zona cooperativizată, se face după procedura stabilită. Se întăbulează terenurile în baza Titlurilor de proprietate. Dacă este cazul, se face succesiunea, care este o operațiune gratuită dar ieșirea din indiviziune nu se realizează, astfel ca lucrurile rămân tot nerezolvate. Respectând această procedură, în Șișești s-au făcut documentațiile necesare pentru 7 sectoare cadastrale care vor fi finalizate de către topograf în

această toamnă iar dacă lucrurile vor merge bine credem că în următorii 5 ani se poate cadastra tot terenul agricol al comunei.

Amenajamentele pastorale de pe raza comunei reprezintă o problemă aparte. Amenajamentul pastoral este un document strategic pentru îmbunătățirea calității pășunilor și pentru creșterea capacității acestora de a fi pășunate cu mai multe animale. La nivelul comunei Șişești s-a făcut un studiu cu implicarea mea personală și a personalului de la compartimentul Agricol, Loredana Susa și Ileana Pop, fără să plătim o firmă de specialitate care ne-ar fi costat circa 160 000 lei. Am fost apreciați de Direcția Agricolă pentru datele înscrise în acest studiu și pentru faptul că este un studiu specific pentru fiecare pășune în parte și nu a fost făcut copy-paste ca în alte comune.

Pășunile Comunei Sisesti au fost împărțite spre pășunat fermierilor și avem peste 33 de contracte de închiriere ale acestora. Împărțirea s-a făcut în mod corect, după numărul de animale din exploatarea agricolă, astfel că la noi nu au existat nemulțumiri precum în alte comune, spre surprinderea altor colegi primari care au avut probleme legate de acest subiect.

Comuna Sisesti are în proprietate păduri și pășuni împădurite cuprinse în **amenajamentul silvic**. Ne-am preocupat ca primii beneficiari ai lemnului din pădure să fie locuitorii satelor, astfel că, cetățenii din comună au putut achiziționa lemn din pădurile noastre, fasonate la cioată și aduse în rampă, la un preț accesibil.

O altă mare problemă pentru comuna noastră, de fapt este o problemă a tuturor localităților din mediu rural, privește canalizarea. La ora actuală nu avem canalizare iar rigolele pentru scurgerea apelor pluviale nu sunt corect dimensionate.

Intrebare: Domnule primar vă rog să ne prezentați cele mai importante realizări din comuna Șişești din ultima perioadă.

Răspuns, domnul primar Ioan Mircea Tentiş. Fără să fac o clasificare a importanței lor, pentru mine orice realizare concretă reprezintă o mare bucurie. Voi prezenta câteva aspecte privitoare la lucrările ce s-au executat pe raza comunei.

Mai întâi mă voi referi la accesarea unor finanțări din *fonduri europene*. Am considerat că fiecare localitate aparținătoare comunei Sisesti trebuie să aibă un cămin cultural ca loc de desfășurare a evenimentelor din viața socială a localității. Acestui domeniu i-am acordat o atenție mai deosebită. Am accesat un proiect remarcabil cu finanțare nerambursabilă. Este vorba de proiectul: „*Modernizare cămine culturale în localitățile Surdesti și Bontaieni*” în valoare de 500.000 de euro și care constă în:

Modernizarea Căminului cultural Surdesti – unde s-au efectuat următoarele lucrări:

– Extinderea căminului Surdesti și amenajarea unei săli cu o capacitate de 500 de locuri;

– Modernizarea interioară (schimbarea instalației electrice, montarea de aer condiționat, instalarea sistemului de încălzire, a sistemului de detecție, a celui de incendiu; izolarea fonică pentru o bună acustică, amenajarea de grupuri sociale, amenajarea fațadei și construirea unui bazin pentru apă necesar în caz de incendiu.

Căminul cultural din localitatea Surdesti va fi unul dintre cele mai frumoase locații de acest fel întrunind exigențele timpului pentru organizarea oricăror evenimente culturale-artistice sau de natură socială. Termen de finalizare, luna noiembrie 2020.

Modernizarea Căminului cultural Bontaieni

Lucrări planificate și realizate:

– *Sala ce avea numai 50 de locuri a fost extinsă, asigurându-se spațiu pentru un număr de 300 de locuri;*

– *lucrări de modernizare interioară (instalație electrică nouă, sistem de încălzire, grupuri sanitare);*

– *amenajări și extindere exterioară.*

Căminul din Bontaieni va fi o locație cocheta cu diverse destinații culturale. Urmează să se facă demersurile necesare pentru a i se atribui numele distinselor învățătoare Aurelia Rusu, muza poetului Octavian Goga. Termen de finalizare: luna noiembrie 2020.

După terminarea lucrărilor la ambele camine culturale urmează ca acestea să fie mobilate cu cele necesare pentru a servi destinațiilor stabilite.

Un alt proiect este cel ce vizează construirea unei locații pentru o **Grădiniță cu program prelungit**. Foarte multi părinți care lucrează, nu au cu cine să-și lase copiii mici, astfel că această investiție ar fi foarte eficientă, mai cu seama ca unii părinți si-au dus, din această cauză copiii la școli și grădinițe din Baia Sprie sau Baia Mare, efectivele de elevi de la școlile din comuna Șișești scăzând de la un an la altul. În acest sens am achiziționat un teren și am depus un proiect în valoare de 500 000 de euro, care se va finanța din fonduri europene. Suntem în faza de avizare proiect - licitație a acestui obiectiv, lucrările vor începe anul acesta, cu finalizare în anul 2021. Construcția este proiectată pentru 2 grupe de grădiniță și este prevăzută cu grupuri sociale, bucatarie, parcare, spații verzi, loc de joacă etc. Termenul de finalizare este anul 2021.

Investițiile în domeniul învățământului

Scoala Gimnazială Vasile Lucaciu Sisesti – corp nou

Având în vedere problemele cu spațiu de la Școala Vasile Lucaciu Sisesti, am realizat lucrări de extindere cu încă două săli de clasă, grupuri sociale, centrală termică și alte spații. Interiorul este finalizat, iar în cel mai scurt timp vom finaliza și exteriorul.

Sursa de finanțare: PNDL + Bugetul local. Termen de finalizare: Decembrie 2020.

Scoala veche din Sisesti. La acest obiectiv s-au realizat lucrări de schimbare a învelitorii, modernizări la interior, schimbarea instalației electrice, amenajarea fațadei, refacerea totală a șarpantei.

Foto.: Școala veche din Șișești, reabilitată

Avand in vedere ca peste grupul social si peste lemnarie este turnat planseu, am luat decizia de a modifica proiectul si a folosi acest lucru, construind un etaj care va cuprinde biblioteca, arhiva si o sala multifunctională. Sursa de finanțare: PNDL + Bugetul local. Termen de finalizare: Iunie, 2021.

Scoala Negreia

La Scoala Negreia s-au efectuat lucrări de modernizare la interior, extindere pentru amenajarea camerei pentru centrală, realizarea instalatiei de încălzire, schimbarea instalatiei electrice, grupuri sociale, izolarea termica la exterior.

Scoala Negreia este în momentul de față o scoala modernă, urmand sa fie realizată imprejmuirea si sa amenajam spatiile

Foto.: Școala din satul Negreia

verzi. In aceasta incintă vom construi anul viitor un teren de sport multifunctional si un spatiu de joaca pentru copii. Sursa de finanțare: PNDL + Bugetul local. Termen de finalizare: Decembrie 2020.

Scoala Danesti. S-au efectuat lucrari de schimbare a învelitorii, a instalatiei electrice, încălzire centrală. Datorită dimensiunilor mari a fost necesara construirea unui bazin pentru incendiu. Sursa de finanțare: PNDL + Bugetul local. Termen de finalizare: Decembrie 2020.

Foto.: Spatiu de joaca gradinita Danesti

Sala de sport Danesti. De asemenea, în aceasta localitate s-a modernizat si Sala de sport Danesti. Aceasta a fost refăcută în proportie de 60%, s-au turnat stâlpi de sustinere, s-a înlocuit

acoperisul si s-au efectuat lucrari de modernizare în interior, la vestiare, s-a schimbat instalatia electrică, s-au creat grupuri sociale si încălzire centrala. Suprafata de joc a fost înlocuita cu un covor de cauciuc de calitate foarte buna. . Sursa de finanțare: Bugetul local. Termen de finalizare: Decembrie, 2020.

Scoala Cetatele. La Scoala Cetatele am efectuat lucrari de extindere deoarece spatiile erau insuficiente. Vreau sa va spun ca întotdeauna am sustinut ca în fiecare localitate sa existe scoală de sine statatoare, nu am fost adeptul comasarilor de nici un fel, numai în situatii în care nu mai sunt alte solutii. Sigur ca au existat la nivel de comuna sustinatori ai desfiintarii unor scoli, mai mult sau mai putin pe față, din diverse interese, altele decât calitatea mai buna a invatamantului.

Foto.: Modernizare si extindere Scoala Gimnazială din Cetatele

La Cetatele am modernizat întreaga cladire, am făcut instalatia electrica, instalatia de încălzire, termosistem si gard imprejmuitor. Sursa de finanțare: PNDL + Bugetul local. Termen de finalizare: Decembrie, 2020.

Tot in aceasta locatie vom moderniza terenul de sport si vom realiza un loc de joacă pentru copii.

Scoala Surdesti

La Surdesti, având în vedere numarul mare de copii s-au construit înca doua sali de clasa, grupuri sociale noi, încălzire centrală, s-a schimbat învelitoarea, s-a facut termosistemul. De asemenea, s-a realizat si un bazin pentru incendiu, si s-a schimbat tâmplaria din lemn cu tâmplarie PVC.

Vom finaliza lucrarile la Scoala Surdesti cu împrejmuirea locatiei si amenajarea spatiilor verzi. Sursa de finanțare: PNDL + Bugetul local. Termen de finalizare: Decembrie, 2020.

Centrul After School din Surdesti. În urma incendiului care a avut loc la Centrul After School din Surdesti (au ramas practic numai peretii), s-a impus refacerea totală a acestuia.

Foto.: Grădinița After School, loc.Surdesti

Am refacut tot cu bani putini, din bugetul local si cu un mic sprijin din partea Consiliului Judetean Maramures, acordat cu mare întârziere, abia în luna noiembrie. Lemnele de la acoperis le-am adus de la Gol Gutin, le-am taiat la gater si am achizitionat celelalte materiale, lucrând cu firme locale, la preturi mici si calitate bună. Refacerea intregii cladiri ne-a costat aproximativ 200 000 lei.

Vreau sa va spun ca Guvernul de la acea vreme a acordat unei comune din Vaslui 1.300.000 lei pentru refacerea unei scoli de nivelul After School-ului. Noi am dovedit ca putem face acest lucru si dacă nu am fost sprijiniti de cine ar fi trebuit.

Foto.: Teren de sport cu suprafata sintetică, cu nocturnă în loc. Surdesti și modernizare si extindere Scoala Gimnaziala Constantin Dipse

De asemenea, în partea de jos a terenului de fotbal vom construi anul viitor un teren de tenis de camp.

Scoala Plopis. La Scoala Plopis s-au efectuat lucrari de modernizare la interior, s-a schimbat acoperisul, instalatia electrica si s-a modernizat instalatia de incalzire. Sursa de finantare: PNDL + Bugetul local. Termen de finalizare: Decembrie, 2020. Tot aici vom construi un teren de sport pentru copiii si tinerii din Plopis, vom realiza amenajari exterioare atat la scoala cât si la caminul cultural.

Toate scolile din comună sunt modernizate cel puțin la interior, au instalatie de încălzire centrală si grupuri sociale.

Foto.: Extindere si modernizare camin cultural loc.Plopis

Sigur ca mai este de lucru la exterior, la imprejmui si la dotarea acestora, dar sa nu uitam că sunt 9 locatii scolare care au fost modernizate si care trebuie întreținute, care presupun un efort bugetar mare din partea Comunei Sisestii. Investitiile care s-au facut la Scolile din comuna Sisesti sunt fără precedent si sunt putine comune care se pot lauda cu acest lucru.

Lucrări complexe s-au executat și la **Căminul Cultural din Bontăieni.**

Foto.: Modernizare si extindere camin cultural loc.Bontaieni

Voi detalia câteva aspecte legate de **sănătatea populației**. Comuna Sisesti are în proprietate Dispensarul uman din Sisesti în care lucreaza doi medici de familie, un medic stomatolog si trei asistente medicale.

De asemenea, la Surdesti avem un spatiu medical închiriat pentru un cabinet de stomatologie, în prezent activand 2 medici stomatologi si 2 asistente medicale.

Pentru *dispensarul din Sisesti* am accesat fonduri pentru modernizarea acestuia prin programul guvernamental PNDL II, astfel că, acum se lucrează în ritm susținut. Împreună cu consilierii locali ne-am gândit la extinderea acestei locații și din perspectiva problemelor cu care ne confruntăm azi (pandemia). Am zis că dacă ar fi nevoie de crearea de spații în care să izolăm pacienții, să le putem asigura. Normele DSP s-au schimbat, iar acum fiecare cabinet trebuie să aibă sală de tratament proprie, cameră de sterilizare, vestiar etc. Astfel ca dispensarul va avea la parter 3 cabinete medicale cu sala de tratament proprie, un cabinet stomatologic cu sala pentru radiologie dentară, grupuri sociale, sala de așteptare, un spațiu pentru recoltarea de analize medicale, pentru a sprijini bolnavii care sunt obligați să meargă pentru analize la Baia Mare, iar la etaj avem prevăzut un cabinet

de tehnică dentară, un cabinet de reflexoterapie și cabinete pentru medici specialiști.

Foto.: Extindere și modernizare Dispensar uman, loc. Sisesti

În concluzie, Dispensarul Uman din Sisesti va oferi servicii de medicină de familie, analize medicale, servicii stomatologice, consultări de specialitate, astfel că, cetățenii nu vor mai fi nevoiți să meargă în altă parte pentru aceste servicii. Termenul de finalizare este anul 2021.

Ca o problemă aparte arăt că, în acest an ne-am confruntat cu problema **pandemiei de COVID-19**. Încă de la început, când am avut cazuri de persoane izolate la domiciliu, am ales să informăm corect cetățenii. Este o problemă gravă care necesită un efort mare din partea administrației locale iar respectarea normelor de protecție este un lucru foarte important.

În continuare voi sublinia câteva aspecte legate de preocuparea noastră, a Primăriei, pentru chivernisirea bună a surselor **financiare proprii**. Ca idee generală afirm cu responsabilitate că s-au căutat întotdeauna soluțiile care au dus la realizarea unor lucrări de calitate la prețul cel mai mic posibil. Vă rețin atenția cu următoarele lucrări ce s-au realizat sau sunt în curs de finalizare, lucrări finanțate din bugetul local.

Caminul cultural Plopis este în curs de renovare din fonduri proprii. S-a reușit achiziționarea de teren pentru extinderea construcției deoarece era extrem de mică.

După renovarea șarpantei se va trece la reamenajări interioare (instalatia electrica, tâmplaria termopan, finisaje etc). Lucrările vor fi finalizate în toamna acestui an, capacitatea sălii fiind de 300 de locuri. Folosirea pentru executarea lucrărilor a unor firme locale precum și implicarea Primăriei în achiziționarea directă de materiale ne va permite finalizarea lucrărilor la termenul propus și la costuri reduse. Proiectul de execuție are o valoare estimată la 1.000.000 lei. Credem că vom realiza toate lucrările prevăzute în proiect cu o cheltuială de la bugetul local, puțin peste jumătate din această sumă. Termen de finalizare, în anul 2021.

Caminul cultural din Negreia va deveni un Centru multifuncțional care la parter va avea o sala de evenimente iar la etaj vor fi amenajate 20 de camera de cazare ce vor fi folosite în scop turistic și chiar pentru cantonamente ale unor sportivi, locația dispunând de un teren de fotbal. Termen de finalizare, în anul 2022.

Pe linie de Sport voi face câteva precizări. Cele mai dragi investitii pe care le-am realizat sunt în terenurile de sport si scoli, datorita faptului că am activat 15 ani la echipa de fotbal UNIREA SISESTI. Am promis ca vom realiza un stadion modern SATINESC ARENA. Această investitie a început pe vremea cand eram viceprimar si la un meci din Liga a IV-a cu INDEPENDENTA Baia Mare terenul a devenit impracticabil, iar echipa a fost nevoită să joace în alte locatii.

Foto.: Teren de sport și vestiare în localitatea Sisesti

A fost o investie greu de realizat, terenul avand o diferenta de nivel de 4 m. S-a lucrat cu un buldozer

pentru nivelare, au fost aduse apoi peste 300 de masini cu pamant. S-a realizat sistemul de drenaj, iar la final s-a adus pamant vegetal de la Negreia.

Astfel, după eforturi mari atat ale Primariei, cât si ale jucatorilor, în momentul de față avem poate cel mai bun stadion din Liga a IV-a Seria Sud în care activează echipa Unirea Sisesti, mandria sisestenilor. Echipa de fotbal Unirea Șișești a fost înfiintata în anul 1960 și a devenit o prezență cunoscută în ultimii ani în prim-planul fotbalului maramureșean.

Stadionul din Negreia. Acesta s-a construit în urma discutiilor avute cu consilierul Gabriel Goloman care ne-a solicitat sprijinul pentru a realiza un teren de fotbal pentru tinerii din Negreia. Acestia au început lucrarile cu un utilaj care facea lucrari private prin localiatea Negreia. La început ideea a fost de teren de minifotbal, dar in urma unei analize am luat deciza de a realiza un teren de fotbal la dimensiuni standard.

Terenuri de minifotbal

La Surdesti s-a construit, poate, cel mai bun teren de acest gen din judet, dotat cu nocturna si tribune, tinerii din comuna avand un spatiu unde sa poată practica sport, iar elevii scolii Surdesti il pot utiliza la orele de sport. Urmeaza sa construim astfel de baze sportive în Plopis, Negreia, Cetatele, Sisesti si Bontaieni.

Am fost criticat pentru investitiile din sport si invatamant, dar am considerat ca prin sport copiii isi formeaza personalitatea, se integreaza intr-o echipă, au un program, respecta indicatiile

unui antrenor. Consider ca pentru copii si tineri este mai important sa faca sport decat sa stea în fata unui calculator.

Ajutoare pentru calamitati. Calamitățile naturale n-au ocolit comuna Șișești. Vijelia din anul 2017 precum și inundatiile din 2020 au adus mari prejudicii unui însemnat număr de gospodării. Primaria Comunei Sisesti a reusit sa gaseasca rezerve financiare pentru sprijinirea acestor familii atat în 2017 cat si în 2020 fiind, poate, singura comună care a alocat ajutoare financiare în acest sens. Ajutoarele primite nu au acoperit costurile tuturor lucrărilor de refacere dar au constituit un ajutor însemnat pentru fiecare familie în parte. Sumele alocate se ridica la peste 80 000 lei, un efort considerabil din partea Primariei Comunei Sisesti.

Întrebare: Am constatat o preocupare permanentă privind viața culturala în comuna Șișești. Ce credeți că merită prezentat marelui public?

Răspuns, domnul primar Ioan Mircea Tentiș. Mai întâi țin să subliniez că personal țin foarte mult ca viața culturală în comuna Șișești să fie o componentă esențială a vieții noastre cotidiene. De aceea m-am preocupat să organizez personal unele activități culturale sau să participăm ca parteneri în astfel de programe. Am avut numeroase evenimente culturale, lansari de carte, simpozioane, organizarea festivalului “Udatoriu” din Surdesti si bineinteles organizarea anuala a Zilei Nationale a Romaniei, acordând atenție deosebită sărbătoririi Centenarului Marii Uniri.

La Sisesti se simte romaneste, nationalismul este la el acasa si, desi traim într-o lume globalizată, sentimentul national, mandria natională trebuie să o avem în suflet și să o purtam peste tot, oriunde ne-am afla.

Udatoriul din Surdesti se organizează anual de Primarie. Am dorit si, cred ca am reusit, ca, atât partea de obicei traditional, cât si partea de spectacol artistic al acestui festival să fie de înaltă ținută. Pe scenele din Șurdesti au susținut recitaluri mari și valoroși artiști de muzica populara, precum Traian si

Valeria Ilea, Lavinia Goste si Marius Zorila, Vladuta Lupau, Cristian Pomohaci, Nastacuta Iuga, Ancuta Anghel, Ionut Bledea si Diana Carlig, Vasile Coca, Ioan Dordoi, Felix Gaman, Marcel Avram, Doru Pop, Nituca Iusco, Petrica Muresan, Ionela Morutan, Hermina Marc Iluti, Rafila Barbos, Onisor Pop, Alexandru Pop, Andrei si Margareta Barbos, Maria si Danut Dan, Virginia Irimus, Ramona Darha, Grupul Iza, Marinel Petreus si Daniel Pop, Paul Ananie, Crina Horincar, Vasile Pop, Dumitru Dobrican, Maria si Mihai Nemes, Ileana Bumber, Ana Hosu, Anca Ilca Muresan, Anghelina Timis Lungu, Ansamblul Național Transilvania, Baia Mare.

Foto.: Tinerețe și tradiție

Instrumentisti:

Ioachim Fat, Pavel Zoicas, Dan Daniel, Ovidiu Cozma, Nicu Nichita, Flaviu Dan, Dorin Filip, Vasile Goci, Florina Barbos si participare internationala de muzica

celtică, Bagad du Ploemeur-Bretania, Franța. Talente locale: Iuliana Demian, surorile Marina si Raluca Coruian, Paul Craciun, Nichita Petruta, Crina Goloman, Flaviu Dragomir, Adriana Tura, Duo-Regal, surorile Madalina si Alexandra Pode. Ansambluri de copii: Ansamblul Vasile Lucaciu Sisesti, Raze de soare Surdesti, Ansamblul Coconii din Budesti, Ansamblul Prelucana din Preluca, Ansamblul Țiblesul din Grosi Tiblesului, Ansamblul Dumbraviceana din Dumbravita, Ansamblul Cununa Chioarului din Satulung, Ansamblul Cosăul din Sarbi, Ansamblul Mocirita din Recea, Ansamblul Traditii Maramuresene, Taraful traditional din Sisesti.

Am considerat că Surdestiul si toată comuna, merită acest eveniment prin care taranul român, în general, țăranul șișeștean în special, *harnic* și iubitor de glia strămoșească este mărit și

apreciat printr-un moment de sărbătoare. Toate edițiile acestui festival, care tinde să aibă participare internațională, au fost organizate numai cu contribuția financiară a Primăriei.

Împreună cu Asociația „Renașterea Șișeșteană”, sub deviza – **Șișești Vatră Străbună** – am organizat unele activități cultural-patriotice de înaltă ținută și cu un impact, am putea afirma cu mândrie, la nivel național. Subliniez implicarea deosebită pentru reușita acestor activități a domnului colonel în retragere, Gavril Babiciu, un roman adevărat, patriot autentic cum putini sunt în zilele noastre. Amploarea acțiunilor organizate au la bază și faptul că domnul Babiciu este prim-vicepreședinte al Asociației Naționale Cultul Eroilor „Regina Maria”- Filiala Maramureș iar parteneriatul Primăriei comunei Sisesti cu această Asociație depășește simpla colaborare dintre doi oameni, dintre doi șișeșteni, TENTIS IOAN MIRCEA și BABICIU GAVRIL.

Împreună am organizat activități menite să trezească spiritul național, să însuflească în special tinerilor dragostea de neam și țară, lucruri cărora, azi, nu li se acordă atenția cuvenită. Iată câteva dintre acțiunile organizate în comun cu Asociația Națională Cultul Eroilor – Filiala Maramureș și Filialele Maramureșene ale Asociațiilor Cadrelor Militare în Rezervă și în Retragere din cadrul MAI și MAPN.

Pe urmele Memorandiștilor. În anul 2017 am organizat Excursia documentară „Pe urmele memorandiștilor”. Din comuna Șișești a participat un grup important de persoane astfel că acestea au luat parte activă la „simpozionul pe roți”, desfășurat în Autocarul cu care s-a făcut deplasarea. Cu toții, plini de emoție, după o primire călduroasă pe care ne-a oferit-o ambasadorul României din Republica Austria, excelența sa, Bogdan Mazuru, au pășit, purtând stindardul românesc, pe străzile pe care cei 10 șișeșteni, înscriși pe Monumentul Memorandiștilor din fața Primăriei Șișești, au umblat cu Memorandul românilor, la 1892 pentru a-l prezenta împătatului, și totodată, regelui Francisc Iosif.

Sărbătorirea Centenarului Marii Uniri la Viena în 2018.

La primirea noastră la Ambasada din Viena în 2017, am cerut sprijin ambasadorului pentru organizarea sărbătoririi Centenarului Marii Uniri la Viena în anul următor. S-a depus un efort deosebit pentru a ne onora angajamentul luat, ca la această activitate să participe, precum la 1892, peste 300 de români din întreaga Țară. Eforturile noastre s-au materializat la 25 mai 2018, când în sala Ferdinand Iosif din cadrul Primăriei vechi din Viena, peste 300 de români în frunte cu ambasadorul României au fost întâmpinați de oficialitățile vieneze, cu toții participând la activități cultural-patriotice ocazionate de sărbătorirea Centenarului Marii Uniri și a Constituirii Republicii Austria. Înălțător a fost momentul în care toate persoanele aflate în sală au intonat, acompaniind corurile din Chechiș și Șișești, „Doina lui Lucaciu”, marele nostru erou național. Subliniem că de la 1892, adică de 126 de ani, în Viena nu s-a desfășurat o activitate atât de amplă care să readucă în memoria românilor, dar și a vienezilor, de ce nu și a altora, momentele de luptă ale înaintașilor noștri pentru realizarea visului de unire națională.

Stăruim asupra acestui subiect. Ambele vizite au fost gândite ca „simpozioane pe roți”. Să vă gândiți că începând din Sisesti și până în Viena, în autocar, istorici, cercetători, oameni de cultură precum și șișeșteni au prezentat lucruri noi, inedite, marcând evenimente istorice importante. La Viena au avut loc manifestatii frumoase la Ambasada Romaniei fiind primiti de domnul ambasador si primind aprecierea acestuia pentru întreaga delegatie si pentru ideea noastră inedită. Nu trebuie de neglijat faptul că s-au vizitat obiective turistice și istorice, mulți dintre șișeșteni fiind încântați de programul acțiunii noastre.

Pe urmele Întregitorilor de Țară. Tot sub forma unor excursii documentare, în etape diferite, șișeștenii au participat, în număr mai mare sau în grup mai restrâns la activitățile incluse în programul „Pe urmele Întregitorilor de Țară. În contextul manifestarilor dedicate Centenarului, împreună cu mai mulți

sisesteni precum și oameni de cultură din Baia Mare și Alba Iulia am realizat activități culturale patriotice în Cetatea Alba Carolina. În Biserica întregirii neamului românesc, la 25 noiembrie 2017, șizeștenii îmbrăcați în port popular au interpretat câteva colinzi după participarea la un moment religios menit să aducă un elogiu făptuitorilor Marii Uniri. S-au depus coroane de flori la busturile părintelui dr. Vasile Lucaciu, și la bustul lui Gheorghe Pop de Băsești iar la Statuia primului Întregitor de Țară, statuia voievodului Mihai Viteazul maramureșenii în frunte cu șizeștenii s-au încins în Hora Unirii. La Muzeul Unirii am interpretat Doina lui Lucaciu iar în timpul deplasării de la un monument la celălalt s-au intonat cantece patriotice, fiind aplaudați la scenă deschisă de vizitatorii prezenți în cetate.

În anul 2018 am fost ales să fac parte din Comisia Centenarului constituită la nivelul Consiliului Județean Maramureș, împreună cu oameni de mare valoare, politicieni, oameni de cultură, profesori și ziaristi. Împreună am realizat calendarul de evenimente culturale ale județului Maramureș. Credem că, după Alba Iulia, în județul Maramureș au avut loc cele mai intense și mai frumoase evenimente culturale în cadrul marii sărbători a Centenarului Unirii. Acestea au început în Șizești, Duminică, 21 ianuarie, când s-a marcat aniversarea zilei de naștere a părintelui dr. Vasile Lucaciu, de la care au trecut 166 de ani. La simpozionul organizat au prezentat lucrări istorice, oameni de cultură la care au participat un mare număr de consăteni precum și oameni de vază ai județului printre care: prefectul Vasile Moldovan; vicepreședintele Consiliului Județean, Doru Dancus, primarul din Basesti, consilieri județeni și locali, reprezentanți ai principalelor partide politice etc.

Vizita la Băsești. Manifestările dedicate Centenarului Marii Uniri au continuat la Basesti cu ocazia împlinirii a 99 de ani de la moartea lui George Pop de Basesti, Părintele Nației. Am participat împreună cu o delegație de peste 70 de sisesteni. S-au depus coroane de flori la Monumentul marelui tribun, monument situat în centrul localității. Am participat la un simpozion

stiintific în casa în care a locuit Badea George, transformată acum întrun muzeu memorial frumos renovat. După o agapă frățească grupul de tineri condus de domnul Tentiș Sandu la care s-a adăugat mai vârsnicul Gavril Babiciu au încântat audienta cu un purpuriu de cantece patriotice, încheind cu Doina lui Lucaciu la care a participat întreaga sală a Căminului Cultural din Băsești.

La Șișești, pe explanada din fața Bisericii Sfintei Uniri a Tuturor Românilor s-a desfășurat un Simpozion stiintific sub denumirea „**Pr. Dr. Vasile Lucaciu - O viata pentru un ideal**” organizat împreună cu Parohia Greco-Catolica Sisesti si Muzeul de Istorie Baia Mare, eveniment de înaltă tinută științifică. In cadrul aceluiasi eveniment a avut loc si lansarea cartii “Luptand pe doua fronturi - memorialistul Vasile Lucaciu” scrisă de Simion Retegan.

La Șișești s-au mai organizat două lansări de carte. Mă refer la lucrarea “*Oameni ai Șișeștiului*” scrisă de Gheorghe Muntean precum și la „Studiul monografic: *Contribuția românilor din Baia Sprie, Satu Nou de Sus și Chiuzbaia la Marea Unire*”, scris de către Alexandru Daniel Costin și Gheorghe Muntean. Amintesc aici că mulți șișeșteni, inclusiv grupul condus de Sandu Tentiș au participat la lansarea cărți: „*Un crez, o lume, un destin... Vasile Lucaciu Erou al națiunii române*”, - Studiu monografic de Gavril Babiciu.

Centenarul Marii Uniri la Sisesti

La Sisesti au fost organizate manifestari ample cu ocazia Centenarului Marii Uniri. Acestea au debutat cu liturghia oficiata la Biserica greco-catolică „Adormirea Maicii Domnului” din Sisesti de catre Preasfintitul Parinte Vasile Bizau, episcop de Maramures, ocazie cu care a fost sfintit si altarul bisericii. Au urmat depuneri de coroane la mormantul preotului dr. Vasile Lucaciu si bineinteles cantarea în biserică a Doinei lui Lucaciu de catre toti participantii. Au urmat manifestarule la scena din fata bisericii cu participarea oamenilor politici cum ar fi Sorin Bota, deputat de Maramures din partea PSD, o prezenta

consacrata la toate manifestarile din Sisesti, dar si a lui Ionel Bogdan, presedintele PNL Maramures, participant la toate manifestarile din ultimii ani alaturi de o delegatie mare de liberali. Dupa discursurile oamenilor politici a urmat un spectacol deosebit dat de elevii scolii din Sisesti, Asociatia Terra Dacica Aeterna reconstituind o veritabila lupta între daci si romani, precum si o reprezentatie a trupei de teatru Ararat, din Baia Mare, care a oferit un moment artistic cu scene din viata lui Vasile Lucaciu. Spectacolul a fost completat cu cantece patriotice sustinute de Corul din Chechis. Pe tot parcursul manifestarii a fost evocata personalitatea marelui nostru înaintas Vasile Lucaciu, "Leul de la Sisesti". Spre seară sarbatoarea s-a mutat la scena amplasata în curtea scolii din Sisesti unde au concertat Ansamblul Vasile Lucaciu din Șișești, Alexandru Pop, Georgiana Lobont, Adriana Irimies si îndrăgita trupă Voltaj. Spectacolul s-a încheiat cu un superb foc de artificii.

Vizita la Roma. In anul 2018 am participat la Roma, împreună cu o delegatie din care a facut parte Doru Dancus, vicepresedintele Consiliului Judetean Maramures, primarii comunelor Basesti, Giulesti, Dragomiresti, consilieri judeteni, profesori universitari, oameni de cultura la un eveniment organizat cu sprijinul Ambasadei Romaniei la Vatican. Am vizitat Colegiul Urban Pontifical „De Propaganda Fide” unde si-a desavârsit studiile Vasile Lucaciu, apoi am avut ocazia de a vizita arhivele secrete ale Vaticanului, unde am vazut interesante documente privitoare la România și despre romani. Vizita a continuat la Gradina Vaticanului, precum si cu întâlnirea cu cardinalul Leonardo Sandri si arhiepiscopul Rino Fisichella. La Colegiul Pontifical Pio Romeno a avut loc conferinta „100 de ani de la Marea Unire pe urmele lui Vasile Lucaciu la Roma” cu participarea rectorului dr. Gabriel Buboi si a ambasadorului României la Vatican, excelența sa, prof. univ. dr. Liviu Zaparta. Am avut ocazia, la finalul simpozionului, sa spun lucruri inedite despre Vasile Lucaciu, despre sisesteni, fiind un discurs foarte apreciat. La final am acordat un interviu la RADIO ROMANIA

ACTUALITATI SI RADIO VATICAN. Am participat cu întreaga delegatie la audienta papală din Piata San Pietro alaturi de peste 10.000 de pelerini veniti din toate colturile lumii. Delegatia Romaniei a avut privilegiul de a fi asezată pe explanada din fata Catedralei San Pietro, aproape de sanctitatea sa Papa Francisc. La final delegatia Maramuresului a fost primită în audientă de Sanctitatea Sa, s-au oferit cadouri si bineinteles, s-a lansat invitatia de a vizita Romania si Maramuresul.

Mai arăt că în anul 2019 am participat, cu loc acordat în loja oficială, la slujba tinută de Sanctitatea Sa Papa Francisc pe Campia Libertății de la Blaj alaturi de circa 30 de colegi primari din Ardeal, parlamentari, oameni de cultură. A fost un moment cu mare încarcatura emotională de care o să ne amintim mereu.

Fac mențiunea că întotdeauna am considerat că *cea mai apropiata instituție* de oamenii satului este biserica, astfel că am sprijinit toate parohiile care au avut initiative, dar mai cu seama pe cele trei parohii care construiesc biserici noi. Primăria cu aprobarea Consiliului Local a acordat sume importante din bugetul local pentru a sprijini construcția bisericilor noi la care sunt angrenate parohiile din comună. S-au oferit si ajutoare constând din material lemnos si punere la dispozitie a utilajelor ce aparțin Primăriei. S-au alocat in ultimii 8 ani peste 1 200 000 lei pentru sustinerea cultelor.

Am avut privilegiul de a oferi titlul de Cetatean de onoare PS Iustin Sigheteanul, episcopul ortodox al Maramureșului și Sătmarului cu ocazia sifintirii clopotelor de la Parohia Sisesti si sa primesc o onorantă distinctie cu ocazia sfintirii bisericii din Plopis.

De asemenea, ne-am bucurat de vizita P.S. Vasile Bizau, episcopul greco-catolic al Episcopiei Greco-Catolice Maramureș, care participă cu drag la toate manifestarile importante organizate de Parohiile greco-catolice din Comuna Șișești.

Suntem de asemenea, parteneri la o initiativa laudabila a Parohiei Ortodoxă Plopis de amenajare a unui muzeu privind personalitatea de excepție a ÎPS Iustinian, fostul Arhiepiscop

ortodox al Maramureșului și Sătmăruului, plecat între sfinți, precum și un bust al ÎPS, care ar urma să fie amplasat în incinta bisericii din Plopiș.

Doresc să aduc un semn de mulțumire *Ansamblului Vasile Lucaciu oficial* din Șișești și să felicit pe inimoșii instructori Valeria și Iuliu Surani, care la cei 10 ani de activitate se înscrie cu cinste în rândul ansamblurilor sătești promovând tradițiile dansului, cântecului și portului românesc din zona noastră folclorică cuprinsă în arealul Chioarului.

Colaborarea cu alte asociații și fundații.

Primăria Comunei Sisesti are o frumoasă colaborare cu Asociația Umanitară Solidaritate *Ploemeu RoumaniE* condusă de domnul Loic Thetio, colaborare începută datorită relației de prietenie și de familie cu domnul Costin Gavril – viceprimarul Comunei Sisesti. În dese vizite pe care domnul Loic le face la Sisesti, de fiecare dată aduce ajutoare pentru persoanele aflate în dificultate, teste și aparate pentru diabet, cărucioare pentru persoanele cu dizabilități, cărje, pampersuri, haine.

Asociația STICHTING OUDEWATER HELPT ROEMENIE Olanda. Am început colaborarea cu această asociație în anul 2013. Cu ajutorul ei și cu o contribuție de la bugetul local am realizat grupul social și încălzirea la Școala de la Danesti, grupul social și încălzirea la Școala din Cetatele, grupul social și încălzirea la Școala din Surdesti. Mare parte din bani au fost de la bugetul local, dar Asociația a venit cu o contribuție consistentă și cu munca celor 3 reprezentanți. De asemenea, tot prin intermediul lor am reușit să aducem din Olanda mobilier școlar.

Fundația Sacro Cuore

Colaborarea cu această asociație a început de peste 15 ani. Se fac activități cu copiii în incinta Scolii și mai nou la Complexul Muzeal Vasile Lucaciu, unde participă peste 500 de copii care socializează, se joacă și învață lucruri noi împreună.

Pe mine mă impresionează de fiecare dată atmosfera și organizarea acestui eveniment.

Surorile Ursuline Asociația Umanitară Sf. Ursula. Primaria Comunei Sisesti a sprijinit buna desfășurare a activităților desfășurate de membrii acestei asociații în satul Cetățele.

Întrebare: Având în vedere că realizările obținute constituie temelia proiectelor viitoare, ce ar fi necesar să se realizeze cu prioritate în perioada următoare în satul Șișești dar și în întreaga comună?

Răspuns: primar Ioan Mircea Tentiș. În primul rând să se continue cu stoicism și încredere proiectul **CENTRUL CIVIC AL COMUNEI SISESTI.**

Multe discuții și păreri s-au purtat și exprimat privitor la această idee, la care personal țin foarte mult. Locul în care este amplasat Căminului Cultural din Șișești nu permite o extindere și o amenajare la nivelul cerințelor pentru un centru de comună, cum este comuna Șișești. Am reușit să promovez în cadrul Consiliului Local propunerea privind achiziționarea unui teren care să fie plasat în centrul satului, și care, să permită amenajarea unui Centru Civic frumos. Primul pas s-a realizat. Urmează proiectarea ansamblului de construcții propuse:

- Un Camin Cultural modern cu o sală a cărei capacitate să fie de 600 de locuri, cu bibliotecă, sală de fitness și sală pentru pregătirea Ansamblului artistic al comunei;

- O Sala de sport cu o capacitate de 180 de locuri

- Un Centru de informare turistică;

- Amenajarea unui parc, loc de promenadă;

- Amenajarea unui teren de sport multifuncțional;

- Amenajarea unui teren de tenis de camp, baschet, handbal și volei;

- Amenajarea unui Teatru de vară, și o Piață circulară, pentru organizarea de evenimente în aer liber;

- Caminul cultural și Sala de sport sunt primele construcții ce trebuie realizate. Ele sunt în faza de proiectare. În

momentul de fata acestea se pot finanta prin Compania Nationala de Investitii și urmează să se facă licitatia lucrărilor astfel ca în decurs de doi ani acestea să fie realizate, avem promisiuni ferme de finantare.

Realizarea *unei rețele de alimentare cu apă modernă*. Aici fac precizarea. Comuna Sisesti face parte din asociatia *Asociația de Dezvoltare Intercomunitară pentru servicii publice de apă și de canalizare, denumită pe scurt ADI-Maramureș* care gestionează la nivel de judet un proiect de 250 milioane de euro. In acest proiect este cuprinsă si comuna noastră cu aproximativ 8 milioane de euro pentru realizarea aductiunii de apa în sistem centralizat. Apa va veni de la Baia Sprie si se va construi o retea de circa 45 de km în toată Comuna Sisesti.

Să stiti ca nu a fost usor de accesat acest proiect, Comuna Sisesti fiind în zona de munte, cu case rasfirate, cu o retea stradala de 100 km, a fost tot timpul la limita de a nu fi finanțată datorita costurilor mari raportate la numarul de bransamente. Cu multă insistență, multe argumente si implicare am reusit. Proiectul va fi implementat de catre societatea Vital, lucrările vor începe în anul 2021 si are ca dată de finalizare anul 2023. Apa in sistem centralizat va asigura garantia pe acest segment si sigur potentialii investitori nu vor mai avea probleme cu privire la asigurarea resursei de apa.

Acordarea unei atenții mărite realizării Rețelei de gaz

Pregatim studiul de fezabilitate pentru aductiunea de gaz, il vom depune spre finantare în luna septembrie, a acestui an, 2020. Investitia se va realiza în toate satele comunei urmând a se efectua racorduri la 2040 gospodarii, investitori si agenti economici. Valoarea investiției este de 8 milioane de euro. Pentru a avea un punctaj eligibil a fost nevoie de o asociere cu comunele Copalnic Manastur si Cernesti. Pregatirea acestui studiu a necesitat eforturi mari de bani, dar si mult timp deoarece gospodăriile din comuna Șișești sunt foarte rasfirate.

Proiectul este facut cu bransamente individuale astfel că beneficiarii vor trebui să suporte cheltuielile privind lucrările de

racordare, în sumă de aproximativ 2500-3000 lei. Să se știe, un branșament costă între 6500-8500 lei (în funcție de distanța până la conductă) așa că intervenția noastră pentru includerea în proiect a acestor lucrări vor reduce costurile la jumătate. Din cauza costurilor mari la branșamente în multe localități unde este conductă de gaz nu sunt legate la rețea numai circa 30% din gospodarii.

Viitorul se vede frumos și prin prisma noilor investiții legate *de Reteaua de canalizare*

Vom realiza studiul de fezabilitate în acest an, finanțările se vor deschide în anul viitor, dar va fi greu de proiectat datorita reliefului. Doresc ca această investitie sa aibă conducta principala pe sub **gradinile** oamenilor, în urma unui acord notarial, astfel încât sa mergem pe cât posibil gravitacional, să nu existe stații de pompare care ar ridica costurile. De asemenea aceasta investitie ar ramane în administrarea Primariei, pentru a nu avea taxe mari.

Canalizarea pluvială si amenajarea de trotuare de-a lungul DJ 184

O mare problema a Comunei Sisesti este faptul ca s-a reabilitat Drumul Judetean si nu au fost introduse utilitatile. De asemenea, s-a realizat un proiect prin care nu s-a tinut cont de siguranta cetatenilor, astfel că s-au proiectat santuri foarte adanci si nu există trotuare.

De aceea avem o solutie, de a realiza pe langa partea carosabilă, pe distanța de la Surdesti până la limita cu Baia Sprie, o rigolă carosabilă sau o canalizare pluvială după care să se amenajeze trotuare.

Avem promisiunea certe că se vor finața aceste proiecte, se stie problema noastră la nivel de Prim ministru al Romaniei. In intalnirea pe care am avut-o la Bucuresti în luna august la Palatul Victoria cu primul ministru Ludovic Orban am primit promisiuni de rezolvare a acestei probleme.

Drumurile

În cele două mandate de primar am reușit să reabilitez cca 32 km de drumuri, majoritatea prin fonduri europene, iar în acest moment derulam un proiect de modernizare a 11.2 km drumuri, în valoare de 10.000.000 lei prin fonduri guvernamentale. Acest proiect a fost prins cu ajutorul singurului om politic care a ajutat în ultimii 8 ani Comuna Sisesti, președintele PNL Maramures, Ionel Bogdan, caruia îi mulțumesc pe această cale.

Mai derulam din bugetul local un proiect de asfaltare a 2 km de drumuri, astfel ca vom avea cca 45 km. de drum modernizat în ultimii 8 ani.

O altă prioritate a noastră a fost pietruirea și amenajarea drumurilor agricole din comună, reabilitându-se 40 km. de drumuri în toată comuna pe care în mare parte se poate circula cu mașina, aceasta constituind un beneficiu major pentru locuitorii din Comuna Sisesti.

Alte priorități:

- Realizarea unui mic Centru Civic în fiecare localitate în zona Căminelor Culturale care să cuprindă un teren de sport multifuncțional, spații de joacă pentru copii și amenajarea unui spațiu pentru activități culturale în aer liber. Precizez că 3 spații de joacă în localitățile Surdesti, Danesti și Sisesti sunt finanțate printr-un proiect european cu finalizare în acest an.

- Achiziționarea unui teren în satul Cetățele pe care să se construiască un Cămin Cultural cu o sală de 400 de locuri, un teren de sport multifuncțional și un spațiu de joacă pentru copii. La Căminul cultural Cetățele și terenul de sport lucrările ar trebui începute anul viitor.

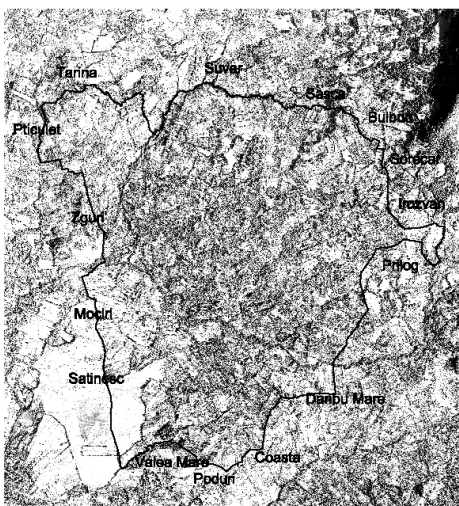
- Construirea la Șișești peste planșeul grupului social și a centralei existent la Școala Veche a unor camere destinate unei biblioteci, arhivei și o sală multifuncțională cu începere în acest an.

- Împrejmuirea și amenajarea curții interioare la Școala din Negreia unde este necesar un teren de sport multifuncțional și un spațiu de joacă pentru copii.

- Finalizarea amenajărilor exterioare atât la școala cât și la caminul cultural din Plopiș precum și a unui teren de sport pentru copiii și tinerii.

Doresc să mai precizez un lucru deosebit de important. Dacă în vremea lui Vasile Lucaciu, sisesteni au fost asupriți de autoritățile maghiare, iată că în ultimii 20 de ani, Comuna Sisesti a fost marginalizată de Consiliul Județean Maramureș, Prefectura Maramureș și Guvernul României. Multe proiecte ne-au fost efectiv furate sau unele nu au intrat în finanțare numai și numai pe criterii politice. Numai în ultimii 8 ani, am calculat, am pierdut cca 4 000 000 lei numai din alocațiile de la Consiliul Județean care s-au efectuat doar pe criterii politice. Suntem în urmă cu gândirea oamenilor politici. În țări civilizate așa ceva nici nu se poate concepe. De aceea, ne-am axat pe fonduri europene, comuna primind finanțări de circa 6 000 000 de euro suplinind astfel subfinanțarea de la Consiliul Județean.

Mejda comunei Șișești

Este dificil să stabilim cu exactitate care era întinderea teritorială a satului. Datele prezentate în articolul Șișeștiul pe hărțile istoriei ne ajută să înțelegem mai bine modul în care a evoluat suprafața de teren administrată de satul Șișești.

Pentru a înțelege mai bine evoluția întinderii teritoriului satului Șișești de-a lungul

secolelor vom pleca de la situația existentă acum.

Perimetrul hotarului satului Șișești la ora actuală este cel stabilit după împărțirea administrativă a teritoriului Republicii Socialiste România din anul 1968.

Cunosc destul de bine hotarul satului Șișești dinainte de această reformă administrativă. Hotarul a suferit o amputare serioasă numai în zona vestică. Teritoriu, case și dependențe ce aparțineau de satul Șișești au fost trecute în perimetrul orașului Baia Sprie pentru ca această localitate să întrunească anumite condiții legate de intrarea orașului într-o categorie sau alta în funcție de numărul de locuitori. Și așa, peste noapte șișeștenii care au locuit la vest de pârâul Sasca au devenit orașeni cu un regim juridic preferențial față de vechii lor consăteni. Atunci când cei „strămutați” din „pix” primesc privilegiile nu există opoziție, așa că nici în situația respectivă n-am aflat astfel de opinii.

Ce întindere avea Șișeștiul anterior anului 1968? Indicatorul de localitate, Șișești și Baia Sprie era amplasat pe Dj. 184 în dreptul crucii de lemn din Vârful Băii Sprie. I se spunea vârf deoarece aici era un deal mai mare, nivelul drumului era la Baza crucii. Nivelul actual al drumului este rezultatul modernizărilor aduse până în anul 1974, an în care s-a realizat și asfaltarea lui.

Semnificativ este faptul că proprietatea șișeștenilor n-a suferit modificări, ci numai locul proprietății s-a schimbat. Pe fânețe și pădure traseul vestic al perimetrului satului se întindea de la vecinătatea cu satul Unguraș, pe dealul Pticuleț, urma spre nord culmea apelor dintre Șișești și Baia Sprie, prin zona numită Nitra, pe la crucea mai sus amintită, continuând până la pădurea din nord, la Custură.

Uzurparea proprietății satului de către erariu, de către stat, putea interveni numai prin acte oficiale, așa zisele privilegii acordate unor persoane sau localități. Legat de perioadele anterioare, la această dată nu avem documente concrete sau un studiu detaliat cu privire la linia despărțitoare dintre proprietatea

târgului și apoi a orașului Baia Sprie și proprietatea satului Șișești. Există câteva informații care ne ajută să facem o subiectivă evaluare a situației respective.

Vechimea satului Șișești se pierde în negura vremurilor. „Comuna Șișești este o comună veche ce apare în primele documente ca proprietatea voievozilor de Maramureș, care-și întindeau stăpânirea jurisdicțională peste toată regiunea auriferă Baia-Mare”⁵⁴

Din această informație înțelegem că întreaga zonă, în perioada medievală era în proprietatea voievozilor maramureșeni.

Mai trebuie spus încă un aspect. Regele avea în proprietatea sa pădurile. La fel regele confisca domenii feudale în favoarea lui sau le putea oferi altor nobili. Aici vom face precizarea că pâlcurile de pădure aflate și azi în Baia Sprie la intersecția DN 18 cu drumul spre Chiuzbaia, cel aflat pe terenul proprietatea lui Șișeștean Gheorghe din zona numită Șuvar, cele din zona Sătinesc, demonstrează cu prisosință existența renumitei păduri de stejar care se întindea de la Șișești până la Rus, Dumbrăvița etc. Credem că și această pădure ținea de Pădurea de la Finteuș, consemnată într-un vechi document a cărui proprietar era voievodul Toma.

Profitând de faptul că zona satului Șișești era pe un perimetru în care munții și pădurile acopereau aproape întreaga suprafață de teren, la anul 1347 regele dă o Diplomă prin care schimbă regimul juridic al proprietății nobiliare din zonă. Această ingerință în drepturile nobiliare față de familia voievozilor maramureșeni a determinat o mare opoziție. Apare un proces de răsunset care se întinde pe perioade de secole.

De fapt conflicte de anvergură privind uzurparea dreptului de proprietate dintre comunitățile românești și comunitățile provenind din ”unio trium naționum” se întâlnesc în foarte multe

⁵⁴ A. Iuga - Cu privire la Vasile Lucaciu - Acte, Documente, Procese - Baia Mare, 1940, p. 55 și urm.

zone ale Regatului ungar. Ex.: „Geneza conflictului era definită în plângerea reprezentanților plenipotențiați ai localităților din 30 iunie 1862, adresată Oficiolatlui Districtual Năsăud, prin aceea că „sașii au fost aceea care în răstimpul anilor 1475–1762 au uzurpat proprietatea de hotar însemnată a comunităților Ilva Mică, Feldru, Nepos și Rebrișoara”. Mărturie stau și numeroasele documente adunate și publicate în perioada dintre cele două războaie mondiale, care „vorbesc” despre originea și evoluția conflictului, până la înființarea graniței militare sau enumerarea celor mai importante dintre ele, pentru perioada militarizării, în materialul – Contract și expertiză referitoare la segregarea proprietăților în fostul Regiment grăniceresc II român – întocmit de comisia majestatică în anul 1858, atât în interesul erariului/statului dar și la cererea localităților foste militarizate.”⁵⁵

Derularea procesului dintre șișeșteni și administrația orașului Baia Sprie.

„După decretarea minelor ca proprietatea coroanei maghiare, comuna a cărei locuitori se ocupau cu mineritul, a fost anexată împreună cu încă alte 20 de comune “domeniului regal” unde aparține până în secolul XVII. Locuitorii, datorită dârzeniei lor, prin care căutau să-și mențină vechile drepturi - jus ab antiquo - în repetate rânduri, au avut curagiul să-și apere încălcările de hotar cu prețul vieții și ori de câte ori se ivea ocazia, comuna era centrul răzvrătirilor din jur. După diploma lui Ludovic cel Mare, din anul 1347, dată în legătură cu regiunea auriferă Baia Mare-Baia Sprie, se naște un proces de hotar și drepturi voevodale, asupra urburei minelor între voevozii Balc și Drag și coroana maghiară, care durează până în secolul al XVI-lea când familia voevozilor se pierde fără urmași, urmează o serie de procese zguduitoare între Șișești și

⁵⁵ Adrian Onofreiu „Cearta de hotar” sau aspecte ale unui diferend etnic multiseclar în privința proprietății. Contribuții documentare, <https://mail.google.com/mail/u/0/?hl=ro#inbox/FMfcgxwJWhsngJQKFXbs hcmtwLhllhhp>

Baia-Sprie. Procesele sunt începute în secolul al XV-lea. În anul 1532 se fixează -- după neînțelegeri vechi -- sub prezidenția grofului de mine Jacob Italius din Baia Mare, hotarul între Șișești și Baia Sprie. La anul 1594, în urma cererii orașului Baia Sprie și a ordinului Báthory Sig. din 1 Aug. către Clinga Fabian, se cere "Să facă liniște între Șișeșteni și să-i oprească dela mejda de hotar pe care au ocupat-o". La 1618, iese la fața locului, pentru fixarea hotarului, o comisie a Capitlului de Leles. La 15. Nov. 1628, se judecă procesul prin care s-a vărsat sânge în legătură cu fixarea hotarului „la fântâna de piatră”. La 4 Martie 1629, avem o scrisoare a lui Lisibona Henrich în care se arată că pentru hotarul de la „fântâna” s-au produs „încăerări mortale” și acum s-au împăcat. Primarul Cădar Ioan, jurații Foi Ion și Radu Vasile iscălesc actul de pace. La 5 Iunie 1633, un nou proces în care intervine principele Bethlen. La 23 Iunie acelaș an, Șișeștenii își fixează ei hotarul la “fântână” fără consimțământul orașului “și mejda au fixat-o pe unde trece drumul către Ardeal”. Restul datelor privitoare la procesele comunei sunt: 27.I.1634; 2. II.1634; 4 X 1634; 18 II 1637 când a intervenit o pace, care durează până în anul 1705 când Șișeștenii, având încredere în mișcarea curuților și Francisc Rakoczi al II-lea, reiau procesul dar fără rezultat (indice 23• Date culese din archiva orașului Baia-Mare și Baia Sprie.). ...În procesele care au avut loc, între orașele Baia Mare-Baia Sprie, locuitorii din comuna Șișești, ca cei mai buni cunoscători de hotare, sunt citați ca martori. Într-un proces judecat în anul 1593, găsim că depun ca martori următorii locuitori: Toma Pinte, Lucaci Petru, Curta Grigore, Ludaș Nicolae, Fodor Dănilă, Cep Vasile și Grigore Ștefan, numiri curat românești. Când nu mai puteau îndura nedreptățile, se răzvrăteau. Concomitent cu mișcarea de la Bobâlna, se grupează sub steagul țaranului Martin și luptă pentru îmbunătățirea soartei lor, în mișcarea cunoscută sub numele „**mișcarea dintre Someș**”. În anul 1593, secondează agitațiile voevodului moldovean Aron, care profitând de dezbinarea principilor ardeleni în două “**voia**

să unească tot românismul la un loc, visând un mare imperiu românesc în orient, „(indice 25• Szimk Antal: Adalekok Felső-bánya monografijához, • Pag. 41. Tip. Keilemer Albert, Budapesta, 1906.). În unire cu armata adunată, de reprezentanții voevodului, în jurul Tg.Lăpuș, atacă într-o noapte orașul Baia Sprie, apoi drept răzbunare omoară consiliul comunal, aprind orașul și-l distruge complet. Resmerița din 1848, găsește în mijlocul lor cei mai convinși adepți și sublocotenentul Dâmbu, ca trimis al colonelului Urban de la Năsăud, înrolează mai mulți soldați, cari s-au distins în luptele de la Mănăstur, Strâmbu și Dej.”⁵⁶

Vom reveni la câteva din momentele redată în acest izvor istoric.

Momentele: *La 15. Nov. 1628, se judecă procesul prin care s-a vărsat sânge în legătură cu fixarea hotarului „la fântâna de piatră”* precum și faptul că „*La 4 Martie 1629 ...pentru hotarul de la „fântână” s-au produs „încăerări mortale”* demonstrează dârzenia și tăria șișeștenilor cunoscând că luptă pentru un drept strămoșesc, drept încălcat cu nerușinare de către administrația orașului Baia Sprie care favorizează pe coloniștii aduși și stabiliți aici de către statul ungar.

Afirmația: „*La 23 Iunie acelaș an, Șișeștenii își fixează ei hotarul la “fântână” fără consimțământul orașului “și mejda au fixat-o pe unde trece drumul către Ardeal”* vine și ne îndreptățește să afirmăm că dreptul de proprietate al șișeștenilor cuprindea zona numită la „*fântâna de piatră”* și că această fântână era situată pe marginea unui drum (firesc, nu-i așa), iar acest drum nu era altul decât „*drumul către Ardeal”*. Nu există dubii cu privire la traseul „*drumului către Ardeal”*. Acest drum era calea ce unea cele două orașe, Baia Sprie cu Baia Mare, iar de acolo, pe la podul de la Lăpușel se trecea în Principatul

⁵⁶ A. Iuga - Cu privire la Vasile Lucaciu - Acte, Documente, Procese - Baia Mare, 1940, p. 20.

Transilvaniei care în vorbirea românilor din zona noastră era Ardealul.

Un alt pasaj cu semnificație deosebită este următorul: „În procesele care au avut loc, între orașele Baia Mare-Baia Sprie, locuitorii din comuna Șișești, **ca cei mai buni cunoscători de hotare, sunt citați ca martori.**” Ne punem firesc întrebarea: de unde și până unde șișeștenii sunt cei mai credibili cunoscători ai hotarului din zona cuprinsă între cele două orașe regale? Pentru ca să cunoști, pe vremea aceea, dar și acum, o mejdă, înseamnă să fii prezent acolo o perioadă mai mare de timp. Să ai repere clare, repere stabile, care nu se schimbă de la o etapă la alta. Țin minte toate mejdele terenurilor pe care le-a avut bătrânul meu tată deoarece am participat alături de el la coasă, la strânsul recoltei, la defrișări, la fixarea unor bolovani pe aliniamentul ei, existența unor copaci, în special stejari, anume lăsați să crească pe mejdă pentru a fi martorii permanenți pentru o perioadă îndelungată. Un alt motiv deosebit de important era cunoașterea zonei de pășunat. Toate acestea șișeștenii le-au întrunit din moment ce pe baza mărturiei lor se luau hotărâri judecătorești.

Aspectul particular rezultă din faptul că tatăl meu era singura persoană din sat, care într-o perioadă mare de timp, câteva decenii, făcea la cererea consătenilor „măsurători de pământ”. Orice învoială se făcea între săteni, moștenire, vânzări de teren etc. era „parafată” de măsurarea bucății de pământ de către el. Așa a devenit și el unul dintre cunoscătorii zonei fiind deseori citat în calitate de martor la procesele imobiliare ce au avut loc între săteni în perioada anilor 1960 și până la 1971, când a decedat. Într-o deplasare pe care am făcut-o cu căruța până în pădurea Chiuzbăii, spre Igniș, tatăl meu mi-a spus atunci, când am ajuns la pâlcul de stejari existent și azi în Baia Sprie lângă drumul ce duce spre Chiuzbaia: „*Ia, până aici o fost mejda satului nost.*” Deci, Șișeștiul avea mejdă cu Baia Mare, Baia Sprie și cu Chiuzbaia.

Foto: „Fântâna lui Pinte”, sau „Piatra lui Pinte”, situată pe DN 18, la ieșirea din Tăuții de Sus și intrarea în or. Baia Sprie. (Fotografie preluată din Vol. III, Șișești Vatră Străbună, Editura Biblioteca Județeană „Petre Dulfu” Baia Mare 2007)

M-am gândit mai târziu, când am aflat de existența unei pietre mari, despre care se spunea că este „Piatra lui Pinte” că existența acestei pietre putea fi semnul de hotar dintre proprietățile mai sus amintite. De fapt, persistența în conștiința colectivă a acestei pietre, care a luat în ultimul timp, forma unui mic simbol mineresc, îl leg de existența acestui important reper de hotar.

S-ar cuveni să revenim și să încercăm să dăm un posibil răspuns la întrebarea: unde era locul de hotar numit Fântâna? Răspunsul pe care-l voi da mai jos este unul subiectiv și trebuie considerat ca atare.

Personal consider că într-o astfel de zonă, lângă pădure, lângă „drumul către Ardeal”, la intersecție importantă de drumuri, la margine de hotar, se poate să fi fost un loc de popas al călătorilor al proprietarilor și al căruțașilor. Aceste argumente mă determină să cred că locul denumit „Fântâna” a fost la hotarul Șișeștiului cu Baia Mare, Baia Sprie și Chiuzbaia.

Dacă admitem că punctul terminus vestic al hotarului Șișeștiului a fost „Fântâna” trebuie să vedem și alte repere din

zona Vest-Nordică a hotarului și pe ce traseu a mers ea în vechime, ținându-se cont că și în prezent terenul aparținând de Șișești se mărginește la nord cu Lacul Bodi, linia de demarcație continuând pe la Tăul Roșu și Vârful Herneauă.

M-aș opri la două izvoare scrise, care se completează reciproc:

1. *„Locuitorii din Șișești și Negreia lucrau de secole, ca minieri în minele de stat și particulare din Baia Sprie. Înainte cu 700 de ani (prin anul 1200 n.n.), un român din Șișești a descoperit mina Vonth-Tomozi, actualmente (1906 n.n.) Leveși sau mina din răsărit. După toate probabilitățile, locuitori români din comunele vecine, s-au stabilit cu familiile lor, definitiv în or.Baia Sprie.”*⁵⁷

2. *„După o tradiție locală, minele de Est din Baia-Sprie, au fost descoperite prin 1200 de un Român din Șișești.”*⁵⁸

Este posibil ca inspectorul școlar Dariu Pop să fi avut în vedere tocmai monografia orașului Baia Sprie când a făcut însemnarea de mai sus. Aceste informații trebuie privite sub aspectul perioadei în care au fost scrise. Cel mai vechi, în jurul anului 1906, a fost scris în perioada în care ungurii au făcut o mare sărbătoare denumită „Milenium” celebrând 1000 de ani de la venirea lor în Câmpia Panoniei. Observăm cu ușurință tendința autorului maghiar de a sublinia vechimea orașului Baia Sprie și că, doamne sfinte, *”După toate probabilitățile, locuitori români din comunele vecine (deci și Șișeștiul?), s-au stabilit cu familiile lor, definitiv în or. Baia Sprie”* după constituirea acestui oraș. Ne bucuăm să aflăm că *„Locuitorii din Șișești și Negreia lucrau de secole, ca minieri...”* deoarece numărul acestor secole este greu de precizat mai ales că, din cele cunoscute de mine, băile, minele din zona munților Gutâi sunt de pe vremea dacilor, neexistând elemente care să confirme existența unor galerii

⁵⁷ Adalekok Felöbánya szabad kiralyi Banyaváros Monografiájához: Szmik Antal Budapest, 1906, Kellner Albert Könyvnyomdája, p. 251.

⁵⁸ Dariu Pop, inspector școlar *„Mărturii Strămoșești. Note paleografice pe margini de crți bisericești sătmărene”*, „Athenaeum” Satu-Mare (1938), p. 16.

romane. Cu siguranță că, strămoșii locuitorilor din Șişești lucrau în aceste mine, nu coloniștii, aduși de regatul ungar, mai ales că este unanim acceptat de istoriografie că venirea ungarilor în Câmpia Panoniei a avut loc la anul 896.

Informația privind faptul că „*Înainte cu 700 de ani* (deci, prin anul 1200 n.n.), *un român din Șişești a descoperit mina Vonth-Tomozî, actualmente (1906 n.n.) Leveși sau mina din răsărit*”, sau mina de Est cum mai figurează în unele documente, este de o însemnătate deosebită. Deci, Mina de Est, la anul 1906 existentă pe raza orașului Baia Sprie, a fost ”descoperită” pe la anul 1200!?, dată precizată cu o largă aproximație ”*înainte cu 700 de ani*” de către un „*român din Șişești*”. Prin urmare, gura de mină era acolo și a fost descoperită ca fiind o mină deja existentă. Prima întrebare care se poate pune: A fost descoperiă? sau se știa sigur că ea există acolo și a fost arătată celor interesați să exploateze zăcământul aurifer la o nouă etapă istorică. Aș prezenta o situație asemănătoare. Toți șişeștenii cunoșteau că în Pădurea Satului existau „Băile Cojocarului” dar aproape nimeni nu mai știa locul. Când aveam 12 ani, în anul 1959, m-am adăpostit de ploaie acolo, când îngrijeam de „sterpele” satului, dar când am avut motivația să o prezentăm în cartea *Șişești Vatră Străbună*, am apelat la domnul pădurar Poduț Alexă din Negreia, bun cunoscător al zonei. Nu putea fi altfel nici atunci la anul 1200!!? Un lucru bine știut de unii, devine o descoperire pentru alții. Concluzia care se desprinde fără prea multă greutate, binențeles că numai pentru omul de bună credință, este că această mină se afla pe teritoriul vechi al satului Șişești iar din om în om, din generație în generație s-a cunoscut hotarul și obiectivele existente în zona respectivă.

Merită să mai aducem și alte indicii care, coroborate cu datele certe, ne conduc la concluzia finală. Iată câteva indicii.

Încă în anii 1957-58, șişeștenii pășunau oile pe timpul verii în locul numit Frânțușca și Dumnitru, zone împădurite situate la nord de Blidari pe drumul spre Săpânța. Cu precizie cunost zona Frânțușca, situată la sud-vest de Igniș, deoarece acolo, în vara

anului 1958, familia din Șișești cărora li se spunea a Copărăului, a organizat o stână acolo. Baci era bătrânul Nuțu Todorca, iar eu, timp de o lună de zile, am dat oile la strungă și zilnic ieșeam cu ele la pășunat. În acest mod înțelegea tata să plătească simbria pe vară a oilor pe care le avea familia noastră (cam 12 capete). La fel, la Honioruși, adică într-o zonă răsăriteană față de Igniș, șișeștenii pășunau caii și junincile. Iată două indicii care ne conduc la concluzia că șișeștenii erau legați prin toată viața lor de zona aflată la sud de Munții Igniș-Gutâi. Consider că șișeștenii foloseau această zonă ca urmare a unei cutume, ca urmare a drepturilor lor pe care le aveau pe această zonă.

Un alt indice îl putem găsi citind studiul renumitului sociolog șișeștean, care purtând numele satului i-a adus o mare cinste în lumea academică. Mă refer la dr. în sociologie, Gheorghe Șișeștean, consăteanul, prietenul și rudenie cu noi.

„O altă observație, legată de configurația peisajului rural, ca peisaj umanizat: în partea sudică, acolo unde a fost vechea vatră a satului, densitatea gospodăriilor este mai mare decât în partea nordică, relativ recent defrișată. În vechea vatră, satul reprezintă caracteristicile tipului de sat adunat în lungul văii, în timp ce partea nordică a generat un alt tip de ruralitate, cea a satului risipit, gospodăriile fiind disipate în peisajul agricol, la mari distanțe unele de altele. Această caracteristică a împrăștierei în spațiu tinde actualmente să se estompeze, ca urmare a creșterii populației și, implicit, a creșterii numărului gospodăriilor, dar și a tendinței de constituire a unei noi vetre de sat în zona nouă, administrativă. ...Pe de altă parte, în vechea vatră este greu de pus în evidență asocierea dintre o spiță de neam și o anumită amplasare a proprietăților pe spițe de neam grupate. Dimpotrivă, intensă rețea de schimburi maritale practicate de secole și caracterizate prin multiple partaje și recomasări de proprietate a făcut ca între spițele de neam și organizarea proprietății prin dispunerea ei spațială în anumite zone, să nu existe o legătură ușor sesizabilă. Situația este însă totalmente schimbată în partea de sus a satului; aici asocierea

dintre spița de neam și proprietate este mult mai ușor sesizabilă, în sensul că marile neamuri din această zonă, ocupă, în general, trupuri relativ compacte, de proprietate. Aceasta are o semnificație sociologică extrem de clară: defrișările au fost făcute din inițiativa particulară a unor gospodării, iar în timp, succesorii celor care au inițiat asemenea acțiuni și-au împărțit egalitar proprietatea, astfel încât într-o zonă determinată există, în general persoane înrudite, chiar dacă în prezent înrudirea tinde să se estompeze, trecându-se deja la generația verilor de gradele II, III sau chiar mai departe (caz în care înrudirea socială se pierde). Spre exemplu, în cazul liniei de neam a Cianocilor, care ocupă compact o întinsă zonă din partea de nord-vest a satului și unde se poate pune în evidență caracterul relativ recent al defrișărilor, situația de la mijlocul secolului al XX-lea indica prezența fraților și a verilor primari care și-au partajat egalitar un trup mai mare de proprietate; în prezent dispariția fraților și apariția verișorilor de gradul II și III care au moștenit proprietatea tinde să estompeze caracterul primar, unitar genealogic al acesteia. Este evident că în câteva generații această caracteristică ce a putut fi surprinsă actualmente pe teren, va dispărea și odată cu aceasta legătura dintre spița de neam și o anumită structură spațială a proprietății, semn social al vechilor defrișări.⁵⁹

Legat de familia Cianocilor, o familie mare, care, înainte de 1968, avea proprietățile în nord-vestul satului Șișești iar acum toate acestea țin de orașul Baia Sprie. Gradul apropiat de rudenie cu această familie (sora mai mare a lui tata a fost mama numărului mare de feciori cărora li se spuneau, a Cianocilor) a făcut ca personal să cunosc foarte bine pe Nuțucu Cianocului, omul care s-a luptat cu ursul, ieșind cu bine din această confruntare. La Nunta de Aur făcută de Nuțucu Cianocului, i-am fost nănaș, perpetuând un obicei străvechi de nănașire în sat. Mă

⁵⁹ Prof. dr. Gheorghe Șișeștean, *Istorie și structură socială*, în *Șișești – Vatră Străbună*, vol. I. Editura: Biblioteca Județeană „Petre Dulfu” Baia Mare, 2002, p. 70-71.

refer la faptul că, sora lui tata i-a fost nănaș la căsătoria lui, tata i-a fost nănaș la Nuțucu Cianocului, acesta fiindu-i nepot de unchi, iar eu, i-am fost nănaș la Nunta de Aur, înlocuindu-l pe tata care decedase. Dese au fost discuțiile mele cu „nașul” (perioadă în care îmi spunea finuc) și apoi „finul” meu. Cele care interesează subiectul supus analizei se referă la întinderea proprietății Cianocilor în zona de nord-vest a satului Șișești și respectiv din estul orașului Baia Sprie. Proprietățile acestei mari familii se întindeau de la drumul care trece peste Gutâi spre Sighet și până la Custură. Când făcea stâna pe dealul de vis-à-vis de Cabana Șuior, unde îmi era ușor de ajuns, îmi spunea: „*Eu fac stâna acum pe pământul NOST*”. Am înțeles clar că în acceptiunea lui, acest loc, acest teren, cândva a aparținut Cianocilor. Iată deci până unde se întindea satul Șișești în perioade mai îndepărtate.

„*(Laczfalu) Șișești. Comună mică românească (locuită de români), în apropierea (lângă) orașului Baia Sprie, la poalele (sub) muntelui Negru, cu 182 case de lemn, 956 locuitori, greco-catolici. Hotarul (suprafața) este de 1485 k. hold. Până în sec. al XVII-lea a aparținut de domeniul Baia Mare și până în 1848 a fost sub patronatul (în administrarea) visteriei regale. Hotarul este înconjurat de pădure iar locuitorii se ocupau cu minierul. În 1628 între comuna (nu i se mai spune mică n.n.) Șișești și Baia Sprie a fost un mare proces. Pe oamenii din Șișești care au distrus și furat din Baia-Sprie, comuna i-a luat (pe acești răufăcători) sub ocrotire (au fost apărați).*”⁶⁰ Nu am putut stabili cu exactitate ce suprafață de pământ intră în semnificația cuvântului „holdă”. Se pare că este vorbă de un iugăr de pământ, adică 56 de ari. Alte surse spun că ar fi vorba de o zi de plug, de coasă etc.!?

„*Documentele oficiale vorbesc și ne informează despre situația precară în care se aflau locuitorii satului Șișești. În*

⁶⁰ Magyarország Vármegyéi és Városai – Magyarország Monografiája-Szatmár Vármegye, Dr. Borovszky Samu, Budapest-A Magyar Tudományos Akadémia épületében, p. 104.

1910, proprietatea funciară era repartizată astfel: peste 100 de holde nu era nici un proprietar; între 10-100 holde erau 44 familii reprezentând 10,18%; cu 5-10 holde existau 145 familii – 33,56%, iar în 0-5 holde existau 243 familii reprezentând 56,25% din totalul gospodăriilor.⁵ Repartizată pe cap de locuitor, suprafața de 1816 jugăre, fără cea deținută de biserică, revenea 1,37 jugăre, iar dacă ținem seama că din suprafața totală aproximativ 1183 jugăre era ocupată de pădure, pășuni și fânețe. Pentru grădină și teren arător rămâneau doar 519 jugăre și 190 stânjeni. Conform statisticii anului 1914, numărul locuitorilor Șişeștiului se ridica la 1324 persoane, iar terenul rezervat pentru grădină și arător repartizat la populația existentă revenea fiecăruia 0,39 jugăre. Potrivit datelor aceluși recensământ din 1914, în Șişești existau 239 gospodării, iar pământul comunei era de slabă productivitate, fiind de categoria 5-6 (Arhiva Primăriei Șişești).⁶¹

Conferința părintelui dr. VASILE LUCACIU la Turnu Severin

Orașul Turnu Severin, a constituit un punct important în constelația localităților care au participat în mod activ la pregătirea populației pentru realizarea Marii Uniri de la 1918.

Bun cunoscător al realității timpului său, părintele dr. Vasile Lucaciu, a acordat acestui oraș, centru studentesc al acelor vremi, importanța cuvenită.

⁶¹ Prof. Mihai Rogoian, *Reforma agrară din 1921 și consecințele acesteia pentru comuna Șişești*, în *Șişești Vatră Străbună*, vol. I. Editura : Biblioteca Județeană „Petre Dulfu” Baia Mare, 2002, p. 132.

Așa după cum se cunoaște, în toamna anului 1914, părintele dr. Vasile Lucaciu se refugiază la București și s-a angajat în bătaia formării unei opinii favorabile intrării României în război pentru eliberarea fraților din Transilvania. La ședința Ligii Culturale din 29 decembrie 1914, dr. Vasile Lucaciu este ales ca președinte al Ligii care își schimbă nu numai denumirea în „*Liga pentru unitatea culturală și politică a tuturor românilor*” ci și modul de acțiune. Liga organizează conferințe în toate marile orașe ale țării. În luna decembrie 1915 se găsește la Galați, unde la 2 decembrie 1915, în „foaia” intitulată „Vrem Ardealul” cheamă la luptă pentru unirea Ardealului cu România prin „*Apelul părintelui Vasile Lucaciu*”.

Invitat de către „Noul Cerc” al Studenților Universitari Mehedințeni, în dubla sa calitate, cea de conducător al Ligii și de port drapel al luptei românilor din Transilvania pentru eliberarea lor socială și națională, părintele V. Lucaciu a conferențiat în seara zilei de 11 februarie 1916, în fața studențimii, argumentând poziția lui politică și opțiunea logică și firească a României de a intra în război alături de Antantă.

Intrarea României în război era iminentă, opțiunea, de partea cui? a Puterilor Centrale sau de partea Antantei, era dilema momentului, pentru toate forțele politice ale vremii.

Dr. Vasile Lucaciu în conferințele susținute în marile orașe ale regatului România, precum la Galați, la Turnu Severin etc. și-a mărturisit opțiunea sa politică și cu argumente istorice, culturale și lingvistice a demonstrat că singura opțiune logică și necesară este intrarea României în război alături de Antantă.

Conținutul întregii cuvântări ținute la Turnu Severin de către părintele dr. Vasile Lucaciu s-a păstrat la Arhivele Naționale din Drobeta-Turnu Severin⁶² și „*se datorează ziaristului severinean Emil D. Lega, corespondent în Mehedinți al unor ziare centrale, cel care a consemnat cuvântarea și a depus-o, în formă manuscrisă, din păcate cu deteriorări ce au*

⁶² Vezi Arhivele Naționale Mehedinți, Colecția manuscrise, vol. II/5, f. 1-10.

*afectat textul și, după câte se pare, fără partea de sfârșit a acestuia, greu de spus cât de mare a fost ea.*⁶³

Iată conținutul acestui document:

Emil D. Lega

Str. Traian, 96, T. Severin

12 februarie 1916

T. Severin. Cuvântarea ținută de Părintele V. Lucaciu în seara zilei se 11 februarie la serbarea Noului Cerc al Studenților Universitari Mehedințeni.

Părintele Lucaciu este primit cu ovațiuni la tribună.

Doamnelor și Domnilor,

Am mai avut fericirea să vorbesc înaintea Domniilor Voastre și momentele acelea plutesc din nou în sufletul meu, ca o amintire dulce și întăritoare, căci ați știut și atunci să vă înălțați și să ne înălțați și pe noi spre culmile frumoase ale idealului, arătându-vă demni de momentele patriotice ce vă așteaptă.

Dar, Domnilor, nu mă mir că am găsit aceste sentimente printre dumneavoastră, în capitala care se poate lăuda cu tradiția sa istorică, cu un popor curat românesc, cu rămășițele și monumentele de la care primește învățăminte mari. Căci ce e Turnu Severin, Domnilor? Au nu e calea glorioasă a strămoșului nostru Traian?

Au nu locul de popas și de odihnă al strămoșilor noștri, al legionarilor romani, care în vremuri îndepărtate, mânăți de grija de a întinde rasa latină și de providență, au venit în aceste pământuri și au întemeiat Dacia Traiană? Și după veacuri de lăncezire, au nu e Severinul locul în care s-a întrupat în epoca de redșteptare a națiunilor sentimentul național?

Au n-a pornit de aici Tudor Vladimirescu în fruntea pandurilor săi, pentru a trezi conștiința națională?

Severinul a fost și este întotdeauna în fruntea mișcărilor naționale, în fruntea culturii și conștiinței românești.

⁶³ Tudor Rățoi în revista "Oltenia". Studii. Documente. Culegeri (Director fondator C.S. Nicolăescu - Ploșor, 1923), seria a III-a, an III, Editura Scorilo, Craiova, 1999, nr. 1, p. 109-117.

De aceea am primit cu cel mai mare drag invitarea studenților să vii în mijlocul dumneavoastră, pentru că petrecerea în mijlocul dumneavoastră îmi inspiră credință, îmi întărește și-mi înalță sentimentul și virtuțile naționale. Aceste vorbe nu sunt complimente, Domnilor, dar dacă sunt, sunt niște complimente sincere și în fața lor modestia trebuie să dispară. Severinul va fi în viitor ceea ce a fost în trecut; aici trebuie să primească ostașii îndrumarea pentru îndeplinirea idealului nostru național. Aici se vor deschide porțile Carpaților și vor porni primii dorobanți spre Ardeal (aplauze puternice).

Domnilor, se poate ușor dovedi legătura dumneavoastră sufltească cu Ardealul. Dacă puneți urechea pe această glie sacră, auziți gemetele și chemarea fraților de dincolo, cum le-ați auzit odinioară prin vii grai. Da, Domnilor, am suferit, am îndurat mult, dar trăim și sperăm să nu aducem suferințele și durerile noastre la dumneavoastră.

N-am venit ca să ne plângem, ci venim ca legionarul roman, care arătându-și rănilor și povestindu-și suferințele în fața cartaginezilor, le-a spus: "am știut să suferim și vom ști să învingem" (aplauze puternice, ovații).

Doamnelor și Domnilor,

E vrednic ca în momentele grele, în clipe de durere și de frământare, prin care trecem, să ne aruncăm o privire spre trecutul nostru, pentru a căuta o îndrumare în viitor. E cu atât mai vrednic să analizăm situația în care ne găsim, pentru că lipsa de orientare rătăcește și duce pe mulți pe căi greșite. Un popor fără orientare e ca și marinarii antichității, care neavând busolă, rătăceau pe valurile mărilor nesfârșite, sub cerul întunecat, fără să știe încotro e țărâmul mântuirii lor. Dar marinarii de azi își găsesc ușor mântuirea, căci au busola care îi orientează și le dă conștiința situației și drumului scăpării.

În mijlocul catastrofei de astăzi, se pune și pentru noi întrebarea cea mare a punctelor noastre de orientare.

Încotro ne vom duce puterile, încotro ne vom îndrepta avântul și eforturile noastre?

Doamnelor și Domnilor, omul vorbește cu fraze frumoase, cu bogății de cuvinte și de imagini.

Dar, Domnilor, răspunsul e simplu. Ne trebuie un cuvânt care să întrupeze toată puterea și idealul nostru.

Care este cuvântul acesta, care trebuie să fie același de la Tisa la Carpați? E ideea solidarității naționale (ovații). Această solidaritate națională este temelia puterii noastre de astăzi și cheazășia biruinței noastre de mâine.

Prin solidaritate înțelegem, într-un cuvânt, să nu fie deosebire de vederi când e vorba de un moment decisiv în chestia viitorului țării.

Noi spunem solidaritate, într-un cuvânt, dar istoria arată că solidaritatea noastră a avut mulți dușmani.

Am avut pe unguri, pe care i-am primit cu ospitalitatea noastră românească și care ne-au înșelat apoi și au căutat să ne distrugă fără să se gândească că <vremea> răfuielii va veni și că-I vom trimite acolo de unde au venit (aplauze).

Am avut pe turci, pe leși și pe austriacii perfizi, care ne-au răpit Oltenia și Bucovina și care întotdeauna au căutat să ne distrugă. Nu ne-au răpit însă decât mândra Bucovină, a cărei pierdere ne doare pe toți.

Ei s-au înșelat și aci pentru că au fost vicleni și perfizi. Au năpăstuit, au căutat să distrugă elementul românesc de aci și au adus din Galiția ruteni și poloni. Rușii au cerut Bucovina ca o provincie rusească, fiindcă nemții au voit să înșele și să împiedice iredentismul român.

În mijlocul tuturor primejdiilor, în mijlocul neamurilor vecine lacome, ne-am conservat conștiința noastră națională, unitatea noastră etnică, unitatea limbii, conștiința destinului unui popor vrednic de viață, vrednic de viitor. Și această conștiință n-a putut fi înăbușită de ura, de perfidia dușmanilor națiunii române, pentru că dezvoltarea evenimentelor e fatală, ea nu se poate împiedica de nimeni. Spună-mi mie oricine că primăvara nu va veni, nu-l cred pentru că știu că:

Veni-va dalba primăvară

Și Lucaci va fi liber iară.

Cum spune doina ardeleană. Și cum veni [...] ⁶⁴ așa vine conștiința noastră națională și cum primăvara se deșteaptă și învie toate puterile naturii, așa a înviat dorul de libertate. De acest sentiment de conștiință națională, de dor de libertate a fost întotdeauna pătruns neamul românesc. Atunci când în Franța, mama ideilor mari și nobile, s-au ivit zorii unor vremuri nouă în istoria omenirii, când principiile de libertate, egalitate și fraternitate se înfiripau pentru prima oară, aceste idei au găsit răsunet mai întâi în Ardeal. Horia, Cloșca și Crișan, întrebați de judecători ce vreau, au răspuns că voiesc libertatea neamului românesc. Iată idealul care i-a pătruns și care s-a afirmat cu mai multă tărie la 1848, când 40000 de români s-au adunat pe Câmpia Libertății din Blaj și au jurat cu toți pe cugetul, pe sângele și pe energia lor că vor lupta pentru libertate națională (aplauze).

Mai târziu s-a dezvoltat conștiința națională, conștiința că același este poporul ce locuiește dincolo și dincoace de Carpați, că aceeași este obârșia sa, că aceeași este limba pe care o vorbește. Sub impresia acestei idei s-a înființat Liga pentru Unitatea Culturală a Tuturor Românilor. Liga Culturală înseamnă deșteptarea conștiinței naționale, căci ea a căutat să arate în mod științific cine e acest popor, de unde vine, ce limbă vorbește și ce va face în viitor. Ideea aceasta [...] ⁶⁵ a neamului nostru, care se conține în limbă și în originea comună și care sub egida Ligii Culturale s-a răspândit și s-a înrădăcinat pretutindeni, a arătat că acest popor are drept la unitate politică. Constatarea acestui adevăr ne-a surprins în mijlocul evenimentelor grele de azi, în vâltoarea războiului acestuia mare, în preajma unei mari schimbări a lumii. Dar noi am fost deja gata, deja oțeliți în gândul nostru, căci noi românii de pretutindeni una și nedespărțiți suntem aici.

⁶⁴ Lipsă în text din cauza deteriorării.

⁶⁵ Idem.

Aceasta numesc eu, Domnilor, solidaritate națională.

Și această idee pretinde imperios de la noi în numele istoriei, în numele limbii și a suferințelor de veacuri să o realizăm (aplauze furtunoase).

Acesta este rostul de a fi al Ligii Culturale. Îmi aduc aminte că atunci când s-a ales actualul comitet al Ligii Culturale – eu eram la Roma – toți au fost de acord că unitatea culturală a românilor s-a îndeplinit, că rostul cultural al Ligii s-a terminat. Acum Liga are menirea să pregătească unitatea politică a românilor.

Dar cine este împotriva solidarității noastre? Se zice să nu facem politică. Dar n-am făcut politică până acum?

Au când vorbești o limbă ce nu place vecinului tău și îl cauți să te împiedice și tu ți-o aperi, nu faci politică?

De ce să nu faci politică, când îți aperi limba ta, când aperi tendințele tale, când cauți să te [...] însușirilor ce nu le ai de la vecin [...] sufletul tău? Ca cele 10 porunci săpate [...] de piatră, așa sunt scrise în inimile noastre cuvintele profetice ale poetului, să fim uniți în cuget și-n simțiri (aplauze).

Locul <nostru> în vâlmășagul sângeros al imperiilor e de a susține îndreptățirea pretențiilor noastre în fața lumii întregi și de a le realiza când va fi momentul să îndeplinim idealul nostru național.

Eu cred că în această privință există o solidaritate perfectă și frumoasă. Rătăciții care o tulbură nu-și dau seama că ne vor întreba odată frații ce am făcut noi și ce trebuie să facă ei. Și în clipa aceea, dacă nu vom ști ce să răspundem va fi rău și vai pentru noi și grozav pentru cei rătăciți. Primul punct de orientare al nostru e așadar: cultivarea idealului de solidaritate națională. Solidaritatea națională e o idee frumoasă care ne încălzește sufletele și ne înalță inimile.

Calea pe care trebuie s-o urmărim ne-o arată spiritul națiunii și numai prin reaua interpretare a epocilor pot să se aducă rătăcirii, fie de către literați, fie de către publiciști, fie de către oricare alt român.

Să vă aduc câteva exemple. Zic unii că datoria noastră e să mergem cu Puterile Centrale [...] acolo avem cultura germană, de acolo [...] întotdeauna. Pe unguri îi putem [...] ușor la [...] dacă înving Puterile Centrale, vom cere și vom dobândi ușor dreptatea pentru românii de dincolo. Primejdia adevărată <vine> din partea Rusiei și datoria și interesul nostru <sunt> să mergem în contra ei pentru că Rusia ne-a răpit Basarabia, pe care n-o putem uita. Întâi trebuie să învingem Rusia alături de Austria și să reluăm Basarabia și apoi vom vedea ce vom face.

Va să zică dușmanii noștri vorbesc așa. Dar se dovedește ușor pe baze istorice cât de rătăcită e zisa lor, cât de periculoasă e cursa ce ni se întinde. Dar nu cunoaștem noi purtarea perfidă a Austriei față de noi? Austria ne-a răpit Oltenia pe care norocul a făcut s-o redobândim și mândra Bucovină a cărei frumusețe noi n-o putem contempla decât printr-o pierdere de lacrimi. Dar latura aceasta a chestiunii e așa de clară încât nu trebuie să ne mai ocupăm de ea.

Să examinăm mai cu atenție chestia Basarabiei – și prin ea a Rusiei – și vom vedea că perfidia germană și austriacă a lucrat și aici. La 1877 rușii au pornit război contra turcilor, în care împrejurările au făcut ca și românii să-și verse sângele lor pentru a ajuta cauza creștină și pentru [...] Rusiei. Turcii au fost învinși și s-a [...] de la San Ștefano, pe care însă puter[...]. Tratatul de pace a fost suspus la o revizuire care s-a <făcut> în Congresul de la Berlin.

Domnilor, [...] istoria acestui congres și veți vedea rolul pe <ca>re l-au jucat Germania și Austria în cedarea Basarabiei. Bismark și cu Andrassy atrăgând de partea lor și pe ambasadorul Angliei au avut majoritatea și au discutat soarta victoriei rusești.

Știți ce s-a petrecut <cu> Bosnia și Herțegovina, dar faptul cel mai important este că s-a întâmplat cedarea Basarabiei prin Bismark. Lucrul acesta îl spune însuși Andrassy, când după terminarea congresului, Andrassy vine la Viena li

expune purtarea lor la Congresul din Berlin. Și între altele spune: că punctul întâi îl primim în întregime, al doilea îl primim modificat, al treilea nu-l primim și așa mai departe pentru toate cele 17 puncte ale congresului. „Cedarea Basarabiei o primim, spune el, și acesta e cel mai mare succes al nostru, căci am izbutit să punem un măr de ceartă, un motiv de ură veșnică între România și Rusia”. Acestea sunt fapte pozitive, fapte întâmplătoare.

Iată, Domnilor, intriga infernală maghiară pentru slăbirea noastră. Ei au dorit să puie pretext de ceartă între România și Rusia [...] adus aminte în politica lor [...] nu pot fi împiedicate și încercările [...].

Mi-[...] că după procesul Memorandului din Cluj [...] ca noastră.

[...] sentință am pierdut defini[...] păcătosului adevăr găiește [...] că ei și-au subminat însăși [...] putred, care se va lichida <în> curând. A [...], Austro-Ungaria e un testament din care noi trebuie să luăm partea ce ni se cuvine (aplauze furtunoase).

Numai în această direcție poate fi viitorul nostru și dacă noi vom vedea clar orientarea noastră vom fi siguri de acest viitor.

Sunt schimbări inevitabile care trebuie să de facă în drumul pe care-l avem să-l urmăm, dar ținta noastră trebuie să fie vecinic aceeași. Astăzi austriecii alături de unguri luptă împotriva rușilor, dar la 1848 habsburgii au căzut înaintea țarului li i-au implorat ajutor pentru a-i scăpa de unguri. În contra Rusiei s-au luptat în Crimeea – Anglia, Franța și Piemontul, pe când Austria a stat deoparte și a beneficiat de victorie. Și astăzi Austria e cel mai înverșunat dușman al Rusiei, pe când Franța, care a luptat împotriva Rusiei sub Napoleon I și sub Napoleon III, trăiește cu Rusia [...] împreună cu Anglia și Italia.

Să ne aducem aminte de cuvintele [...] de stat [...]. Îi făcuse [...] înțelept imputarea că și-a [...] ieri ai fost de o părere [...].

[...] au păreri [...] oameni politici și cumiși [...] progresul culturii proprii [...] prezintă în decursul timpului (aplauze). Acestea sunt punctele de orientare ale noastre și când le vom vedea bine stabilite, atunci putem face cât vom vrea literatură, poezie și însuflețire. [...].

Voi incheia prin a menționa că legătura părintelui dr. Vasile Lucaciu cu forțele unioniste din Caraș Severin era mai veche deoarece el a fost recunoscut aici ca fiind exponentul emancipării sociale și naționale a poporului român trăitor în Transilvania, teritoriul administrat de către autoritatea maghiară în Dubla monarhie împărătească și crăiască (kaiserlik und königlich Doppelmonarchie sau k.u. k. Doppelmonarchie) creată pe baza compromisului austro-ungar din 8 iunie 1867. Să ne reamintim că în **Ședința din 10 martie 1909 a Parlamentului de la Budapesta**, deputatul (circumscripției electorale din Beiuș, din acele vremuri) dr. Vasile Lucaciu face un demers oficial Camerei prin care reclamă faptul că i s-a încălcat dreptul de imunitate parlamentară. Acesta descrie faptul că la data de 1 Februarie 1909 și-a planificat activități în Caraș-Severin. Autoritățile maghiare, prin folosirea jandarmilor, i-a întrezis deplasarea la activitățile programate, chiar dacă a prezentat legitimația de parlamentar. Deputatul reclamă că i s-a încălcat libertatea de mișcare ca persoană fizică, dar și în calitate de parlamentar. Cererea formulată de dr. Vasile Lucaciu a fost acceptată prin votul Camerei, astfel că plângerea sa este prezentată spre analiză Comisiei de imunitate parlamentară.

Acest moment din viața deputatului dr. Vasile Lucaciu în Parlamentul de la Budapesta, ar merita cercetat mai în detaliu pentru a afla aspecte legate de scopul deplasării programate la Caransebeș, modalitatea concretă în care jandarmii i-au interzis intrarea în localitatea respectivă și modul în care Comisia parlamentară privind imunitatea deputaților a soluționat această plângere.

Totodată mulțumesc domnului dr. Tudor Rățoi, Arhivele Naționale Mehedinți, pentru interesul manifestat față de

activitatea părintelui dr. Vasile Lucaciu, punându-ne la dispoziție cuprinsul acestui document.

Drumul „Marii Uniri”

Revoluția de eliberare națională a românilor din Transilvania și Ungaria a avut mai multe etape importante în desfășurarea ei, etape pe care este bine să le cunoaștem pentru ca noi să înțelegem, dar să-i putem face să înțeleagă chiar pe potrivnicii noștri, că populația românească a fost cea care a hotărât destinul teritoriilor locuite de această etnie trăitoare temporar în Dubla Monarhie, împărătească și crăiască (*kaiserlich und königlich Doppelmonarchie* sau *k. u. k. Doppelmonarchie*). Am folosit expresia „Dubla Monarhie, împărătească și crăiască (*kaiserlich und königlich Doppelmonarchie* sau *k. u. k. Doppelmonarchie*)”, deoarece aceasta este denumirea oficială a ceea ce a rămas în conștiința noastră Imperiul Austro-ungar. Această dublă monarhie mai era denumită și Monarhia Dunăreană. Ea era compusă din două Regate: *Cisleithania* (stat numit oficial *Austria* doar din 1915) și din „Țările Sfintei Coroane Ungare a lui Ștefan“, *Transleithania* (stat numit colocvial *Ungaria*). Acest compromis dintre împăratul Francisc Iosif I și nobilimea maghiară, a fost parafat public prin încoronarea la Buda, a suveranului, ca rege al Ungariei, la data de 8 iunie 1867.

Această dublă monarhie și-a încheiat existența de facto la 11 octombrie 1918 când împăratul Carol I renunță la toate prerogativele, dar refuză să abdice. Pe 12 octombrie Adunarea Națională de la Viena proclamă Republica Austria. La 16 octombrie 1918, împăratul Carol I a publicat un manifest intitulat *Manifestul popoarelor*, adresat popoarelor Cisleithaniei. Naționalitățile Cisleithaniei au fost chemate să-și constituie propriile consilii și adunări naționale reprezentative pentru a constitui o confederație. Însă, în 28 octombrie 1918, cehii au proclamat Republica Cehoslovacă, independentă. Galiția s-a alipit nou înființatei Poloniei. La 29 octombrie, slovenii și croații

au creat statul slavilor de sud, cu toate că manifestul dat de împărat se referea la popoarele din Cislethania, partea imperiului administrată de guvernul de la Viena iar sârbii și croații locuiau pe teritoriul Transleithaniei. Guvernul de la Budapesta care administra Transleitania a reziliat în 31 octombrie 1918 înțelegerea din 1867 cu Austria, astfel că Dubla Monarhie, împărătească și crăiască (*kaiserlich und königlich Doppelmonarchie* sau *k. u. k. Doppelmonarchie*) a încetat să mai existe.

Deputații români din Bucovina în Parlamentul Cisletniei (Austria) împreună cu deputatul Iuliu Maniu din Parlamentul Translethaniei (Ungaria) constituie la Viena Consiliu Național Român din fosta dublă monarhie. Sub tutela acestui consiliu, la 31 octombrie 1918, s-a constituit la Viena ***Senatul Militar Român Central al Ofițerilor și Soldaților din Viena*** care a fost o organizație națională militară română formată din foști soldați și ofițeri ai armatei austro-ungare. Misiunea acestui Senat era de a regrupa toți militarii români ce au fost înrolați în armata austro-ungariei și care se retrăgeau de pe toate fronturile de luptă și de a-i transporta în Transilvania pentru a fi o forță militară la dispoziția Consiliului Național Român Central constituit la Arad la 2 noiembrie 1918.

La data de 10 noiembrie 1918 Consiliul Național Român Central de la Arad trimite o notă diplomatică guvernului de la Budapesta, care în fapt era organul administrativ legal în funcțiune, prin care solicită preluarea ***puterii depline de guvernare asupra teritoriilor locuite de români în Ardeal și Țara Ungurească, adică pe cuprinsul a 23 de comitate din Transilvania și a părților românești din comitatele Bichiș, Cenad și Ugocea***. Tratatul purtat cu delegația maghiară pe acest subiect au eșuat, delegația română impunându-și punctul de vedere: „*desfacerea totală*”.

Guvernul de la Budapesta nu împărtășește ideea prevăzută în manifestul dat de fostul împărat astfel că la 16 noiembrie 1918 se proclamă ***Republica Populară Ungaria*** (*Magyar*

Népköztársaság) independentă față de Imperiu dar considerându-se moștenitoarea teritoriilor din Transleithania, adică a tuturor teritoriilor din fosta Dublă Monarhie administrate de fostul guvern de la Budapesta. Așa apar conflicte deschise dintre națiunea maghiară și celelalte națiuni trăitoare în Transleithania.

Maghiarii nu recunosc de drept constituirea statului slavilor de sud și nici nu acceptă pierderea controlului asupra Transilvaniei luând măsuri în consecință. Se constituie Consilii și Gărzi naționale maghiare în componență cărora atrag și persoane care nu erau de etnie maghiară, inclusiv de etnie română. Militarilor înrolați în armata maghiară, inclusiv cei de origine română, li s-a cerut să depună jurământ de credință Republicii Populare Ungaria.

La 18 noiembrie 1918 Consiliul Național Român Central prin manifestul *Către popoarele lumii*, făcea cunoscut refuzul autorităților maghiare de a ține seama de revendicările românilor din Transilvania.

Consiliul Național Român Central convoacă Marea Adunare Națională la Alba Iulia pentru 1 decembrie și înființarea Consiliilor și Gărzilor naționale locale, ca organe locale ale CNR pe teritoriul comitatelor cu populație românească din Transilvania și Ungaria. Aceste organe erau total diferite de consiliile și gărzile naționale maghiare și funcționau în paralel cu

acestea în unele localități în care consiliile maghiare erau constituite sau în localitățile în care populația era constituită din români și unguri, cei din urmă fiind fideli hotărârilor guvernului de la Budapesta. De aceea

cu ocazia constituirii organelor locale românești se făceau precizări clare privind faptul că Consiliul Național Român nu este subordonat Consiliului Național Maghiar, ci este organizație echivalentă românească iar cooperarea dintre ele se face *„discutând ca părți independente și cooperând prin intermedierea membrilor exmiși”*, dispunându-se totodată *„ieșirea românilor din consiliile maghiare”*, în situațiile în care acest fapt ar fi avut loc.

Foto: Sursa pentru hartă:
https://ro.wikipedia.org/wiki/Senatul_Militar_Rom%C3%A2n_Central_al_Oficilor_Berilor_%C8%99i_Solda%C8%9Bilor_din_Viena#/media/Fi%C8%99ier:Austria_Hungary_ethnic.svg

Tot atunci, la 18 octombrie 1918, deputatul român în Parlamentul Transleithaniei, de la Budapesta, Alexandru Vaida-Voievod, a prezentat în cadrul organului puterii de stat în funcțiune la data respectivă, Declarația prin care afirmă cu tărie că singurul organ care reprezintă națiunea română din Transilvania și Ungaria este Consiliul Național Român care *„nu recunoaște parlamentului ori guvernului ungar dreptul de a se considera ca reprezentant al acelei națiuni și nu recunoaște nici unui emis al aceluși guvern, ori al monarhiei dreptul de a reprezenta interesele sale naționale la Congresul general de pace, ci aceste interese le va putea încredința numai factorilor instituți de adunarea sa națională”*.

Iată Declarația:

„1918 octombrie 18, Budapesta. Declarația Consiliului Național Român citită în Parlamentul de la Budapesta de deputatul Alexandru Vaida Voievod în 18 octombrie 1918.

9/1918

Declarație

Consiliului Național Român adusă la cunoștința lumii în ședința Camerei deputaților în Budapesta la 18 octombrie 1918 prin deputat Alexandru Vaida Voievod.

În fața situației create prin războiul lumii, Comitetul executiv al Partidului Național Român din Ungaria și Transilvania constată că rezultatele acestui război justifică pretensiunile de veacuri ale acestei națiuni pentru libertatea sa deplină națională.

În virtutea dreptului firesc al fiecărei națiuni de-a hotărî liber asupra sorții sale, drept acceptat acum și de guvernul Ungariei prin cererea de armistițiu a monarhiei, națiunea română din Transilvania și Ungaria pretinde să i se ofere puțința de a-și determina liber și absolut fără de nici un amestec străin, ea însăși forma sa instituțională de stat și a coordonării sale în sânul națiunilor libere.

Organizația națională a națiunii române din Ungaria și Transilvania nu recunoaște parlamentului ori guvernului ungar dreptul de a se considera ca reprezentant al acelei națiuni și nu recunoaște nici unui emis al aceluia guvern, ori al monarhiei dreptul de a reprezenta interesele sale naționale la Congresul general de pace, ci aceste interese le va putea încredința numai factorilor instituți de adunarea sa națională.

În afară de însăși adunarea națională ori organele emise din sânul ei pentru acum: Comitetul executiv al Partidului Național, nimeni nu are dreptul să pertracteze și să decidă în chestii, cari privesc situația politică a acestei națiuni și orice deciziuni și învoieli ce s-ar face fără concursul acelora, le declară de nule și fără de nici o putere obligatoare pentru națiunea română.

După suferinți și lupte seculare, națiunea română din monarhie așteaptă înfăptuirea dreptului său inalienabil și imprescriptibil la viață independentă națională.

<f. 1 v:> Declarația d<omnu>lui Alex<andru> Vaida Voevod 18 X 1918 în Parlam<entul> din Budapesta. Era tip pe proc<esele> verbale-tip de const<ituire> a C<onsiliilor> N<aționale> R<omâne> comun<ale> și Gărzilor Naț<ionale>.

*ANBJSM, fond C. N. R. din comitatul Satu Mare Române din comitatul Satu Mare, act nr. 1/1918, copie, f. 1.*⁶⁶

Instituirea de către CNR a administrației românești în cele 23 de comitate cu populație românească s-a făcut treptat, de facto și de jure aceasta efectuându-se în momentul constituirii consiliilor naționale române locale. În comitatul Satu Mare, comitat în care se afla și orașul Baia Mare și comuna Șișești acest moment istoric a avut loc la 13 decembrie 1918.

⁶⁶ Consiliul Național Român Satu Mare. Satu Mare și Marea Unire. Documente (1918-1919), volumul I, Editura Armanis, Sibiu, 2018, p.p. 47-48.

Vă prezint documentele juridice (procesele-verbale) care atestă instituirea administrației românești în Baia Mare și împrejurimi precum și constituirea Consiliului Național Român în comuna Șișești.

„1918 decembrie 13, Baia Mare. Procesul verbal al ședinței comitetului executiv al Consiliului Național Român județean în care s-a hotărât instituirea administrației românești în Baia Mare și împrejurimi, precum și ieșirea românilor din consiliile maghiare.⁶⁷”

Proces verbal

Dresat în ședința comitetului executiv al Consiliului Național Român județean în Baia Mare la 13 noiembrie⁶⁸ ora 5 p<ost> m<eridiem> anul 1918 la Banca Aurora. Comitetul executiv constată, că până la constituirea Consiliului Național Român, membrii români ai reprezentanței comunale Baia Mare declarată de consiliul național maghiar, au luat parte la lucrările acestuia, și că în ziua de 14 noiembrie în urma recercării guvernului Karolyi ca să se pronunțe asupra formei de stat, și fiind că mai departe membrii români a acestei reprezentanței ai orașului Baia Mare în baza punctelor Vilsoniene de autodeterminare - nu mai pot lua parte la aceste lucrări, a fost încredințat d<omnu>l vicepreședinte Alexandru Breban, după ce d<omnu>l dr. Teofil Dragoș, a refuzat cetirea declarației, cu prezentarea la această ședință și să deie cetire declarației următoare:

„Declarație, Considerând, că la 12 noiembrie s-a constituit Consiliul Național Român al județului Satu Mare, toți acei membrii români, cari au luat parte până acum în C. N. R. din comitatul Satu Mare maghiare, pe teritoriul județului Satu Mare, repășesc din aceste consilii. Referitor la forma de stat, deoarece Românii nu mai recunosc autoritatea guvernului maghiar, ci exclusiv a Consiliului Național Român regnicolar, de la Arad, neprimind de la acesta nici o îndrumare, în această privință, pe ei nu-i privește forma de stat al consiliilor maghiare. Toate ordonanțele, emanate de la autoritățile de stat existente a județului Satu Mare, vor avea putere obligatorie pentru

⁶⁷ După cum se observă dimineața până la ora 13 s-a desfășurat ședința la Satu Mare iar cea dela Baia Mare s-a putut desfășura cu membrii consiliului județean din zona Băii Mari, începând cu ora 17. Distanța de 60 de kilometri dintre Satu Mare și Baia Mare se parcurge lejer cu trenul într-o oră și jumătate!

⁶⁸ Greșeală a celui care a transcris documentul. Tribunii populari români au fost instituți în ședința din 13 decembrie de la Satu Mare.

Români, numai la cazul, dacă acele vor fi contrasemnate de tribunii poporului desemnați: pentru oraș dr. Aurel Nistor avocat, loc<otenant> în rezervă, pentru plasă și jur: dr. Coriolan Bohățiel avocat, loc<otenant> în rezervă, ambii domiciliați în Baia Mare”.

D<at> c<a> m<ai> s<us> Publicat în volumul În serviciul patriei. Dare de seamă asupra realizărilor îndeplinite în județul Satu Mare (1933-1937), Satu Mare, 1938, p. 93.”⁶⁹

Constituirea Consiliului Național Român din comuna Șișești: „1918 noiembrie 17, Șișești.

Proces-verbal al adunării populare din Șișești, cercul pretorial Baia Mare, în care s-au constituit Consiliul Național Român comunal și Garda Națională Română comunală.

Comuna rurală Șișești Cercul pretorial Baia Mare

Proces-verbal luat în adunarea generală a locuitorilor români din comuna rurală Șișești, ținută la 17 noiembrie st<il> n<ou> 1918.

Convocatorul adunării d<omnu>l: Vilhelm Nistor prezidează această adunare și publică, că în urma concluzelor Consiliului Național Român Central (C.N.R.C.), în 12 a curintei s-a constituit Consiliul Național Român comitatens pe teritoriul comitatului Sătmăr și tot atunci s-au constituit comitetele cercuale cu însărcinarea să înființeze în toate comunele comitatului locuite de români secții comunale ale Consiliului Național Român comitatens (C.N.R. Com) afiliat C.N.R.C.

Baza pe care stau toți locuitorii români din această comună sunt principiile determinate și fixate în „Declarația” C.N.R.C. adusă la cunoștința lumii în ședința camerei din Budapesta în 18 oct<ombrie> a<nul> c<urent>, care s-a cetit și în această adunare.

Președintele expune adunării de azi că Consiliul Național Român nu este subordonat Consiliului Național Maghiar, ci este organizație echivalentă românească.

⁶⁹ Consiliul Național Român Satu Mare. Satu Mare și Marea Unire. Documente (1918-1919), volumul I, Editura Armanis, Sibiu, 2018, p.p. 121-122.

Deci tratativele nu se pot face fuzionând aceste două organizații, ci discutând ca părți independente și cooperând prin intermedierea membrilor exmiși.

În timpul care va trece până la congresul de pace trebuie să fim cu cea mai mare băgare de seamă să nu se ivească tulburări, brutalități (jaf, omor) în contra concetățenilor neromâni, fiindcă prin susținerea strictei ordine punem temeliile viitorului fericit, în liniște, fără tulburări cu demnitatea unui popor conștiu de sine; prin păstrarea ordinii ne manifestăm că suntem vrednici pentru deplina libertate națională.

Adunarea generală, înțelegând bine cele expuse de d<omnu>l președinte decide cu unanimitate constituirea Consiliului Național Român în această comună și alege în Consiliul Național Român.

de președinte pe d<omnu>l Andrei Pop⁷⁰

de vicepreședinte pe d<omnu>l Abrihan George

de notar pe d<omnu>l Bud Nuț a Pavăl

iar de delegați în Consiliul Național Român pe următorii locuitori români din comună: Horgoș Demetriu, Bertalan Iacob, Horgoș George, Andreică Nuț, Pricop Găvrilă, Bonto Nuț, Abrihan Nuț a George l<ui> Ilie, Abrihan Grigore a Moisés, Bonto Văsălică, Viman Mihai, Chira George, Abrihan George din jos.

Adunarea generală pentru asigurarea ordinii în comună decide constituirea Gardei Naționale Române, care socotind 5% după numărul locuitorilor români constă în (62) gardiști, intrînd în Garda Națională Română următorii locuitori din comună: Vasile Ținege a Mării, Nicolae Horgoș, Abrihan Nuț a Nuț, Gavrilă Ciocotișan a Mitru, Gavril Irc, George Bonto a Vasile, Mihai Ținege a Nuțu Grigii, Macarie Breban, Vasile Ciocotișan a George, Manoilă Ciocotișan, Ștefan Ținege, Mihai Ținege a

⁷⁰ Andrei Pop (1886-1926). Preot greco-catolic. Este tatăl fotografului Iuliu Pop și al medicului pediatru din Sighet, Victor Pop. Vezi Viorel Câmpean, *Părintele Andrei Pop, slujitor un deceniu al românilor din Șișești*, în „Șișești Vatră străbună”, V, Baia Mare, 2013, pp. 92-97.

Nuțu Petri, Pavel Breban, Nicolae Ținege a Govre, Nicolae Horgoș, Mitru Ținege a George, Nicolae Bertalan, George Horvat a Lazar, Gavril Abrihan a Nuțu Gafiei, Ioan Babici, Ioan Ținege a Vasile, Nicolae Ținege a George, Pricop George, Ion Ținege a Vasile, Vasile Bertalan, Nicolae Gașpar, Gavrilă Gașpar; Mihai Tentiș a Nuț, Anton Tentiș a Vasile, George Pricop a Gavrilă, George Buticaș, George Ciocotișan, Mihai Bonto, George Bonto, Mihai Ciocotișan, Mihai Tentiș, George Tentiș, Nicolae Târîță a Grigii, George Târîță, George Ciora a Ghimărescului, Bud Demetriu, George Ținege a Petrii, Nicolae Buruiian, Ion Buruiian, Pinte Pop, Gavril Filip, Mitru Țimerman a Gavrilă, Mitru Țimerman a Pavel, Nicolae Breban a Gavrilă, Vasile Breban, Ilie Ținege, Mihail Ținege, Petru Țineghe, Sandian Bud, George Bud, Pavăl Ciocotișan, George Prislopan, Ioan Bertalan a Florii, Gavril Bertalan a Florii, Vasile Breban, Ioan Breban.

Garda are comanda în limba română și poartă pe chipiu insigniu treicolorul român.

Comanda Gărzii Naționale Române se concrede românului d<omnu>l Ciocotișan Nicolae.

După aceste constituirii, în frunte cu presidentul adunării, Consiliul Național Român, Garda Națională Română și toți românii coadunați în această adunare au depus jurământul de credință cu textul următor:

„Eu jor credință și alipire către Sfatul Român și că totdeauna voi asculta și numai poruncile Consiliului Național Român. Dumnezeu așa să-mi ajute”.

Președintele adunării provoacă pe toți cei prezenți ca să se reîntoarcă în ordine și ferindu-se de orice tulburări la vetrele lor și încheie adunarea generală a românilor.

Dat ca mai sus

*Andrei Pop
Președinte*

*Ioan Bud
notar*

<f. 2 v:> *Declarația (...) ANSJM, fond Consiliul Național Român cercual Baia Mare, act nr. 31/1918, formular tipărit, f. 1-2.*⁷¹

N-am reușit să gășesc numărul șişeștenilor care au plecat la 1 Decembrie 1918 la Alba Iulia pentru a participa la marea și fericitoarea Mare Adunare Națională. Din comuna Șişești, cel care s-a învrednicit a fi delegatul desemnat de Cercul Electoral din Șomcuta Mare, de care aparține și comuna Șişești, din comitatul de atunci Sătmar, pentru a fi delegat la marea Adunare Națională de la Alba Iulia, primind în acest sens „CREDINTIONAL”, a fost un gospodar înstărit din satul Negreia care s-a numit Atanasie Demian.

Acest mare român, șişeștean și totodată negrean, s-a numărat printre cele 10 (zece) persoane care la anul 1892 au plecat din Șişești, la Viena, alături de alți peste 300 de români, având în fruntea lor pe ”Leul de la Șişești”, părintele dr. Vasile Lucaciu, pentru a prezenta împăratului Austriei și regele Ungariei, Francisc Iosif I, Memorandul Românilor din Transilvania și Ungaria. Părintele Vasile n-a participat la Marea Adunare Națională de la Alba Iulia. A fost ales în Consiliul Dirigent, guvernul de atunci al Transilvaniei, ca ministru. Nu i s-a dat un anume portofoliu în acest guvern deoarece el era deja angrenat în bătălia care se ducea la Conferința de Pace de la Paris unde urma să fie consființită hotărârea luată de românii ce au locuit în fostul Imperiu Austro-Ungar de-a se uni cu vechiul regat al României. Despre Atanasie Demian se mai știe că a fost un om devotat părintelui vicar dr. Vasile Lucaciu pe care-l

⁷¹ Consiliul Național Român Satu Mare. Satu Mare și Marea Unire. Documente (1918-1919), volumul I, Editura Armanis, Sibiu, 2018, p.p. 313-315.

însoțea, ca un „bady-gard” ori de câte ori „Leul de la Șișești” avea nevoie de sprijin.

Drumul cu căruțele și cu trenul este descris în presa vremii și există studii și referiri multiple despre entuziasmul ce a cuprins atunci întreaga suflare românească. Mă simt obligat să mărturisesc că în urmă cu mulți, mulți ani, am citit o carte scrisă de un avocat plecat în America și era o monografie cu privire la Gheorghe Pop de Băsești. Foarte frumoase cuvinte am citit despre Badea George rămas în istoriografie ca Părintele Nației, pentru modul în care a servit în întreaga sa activitate cauza românismului ardelenesc și mai ales că a fost și Președinte al Marii Adunări Naționale de la Alba Iulia. Ce m-a impresionat în această carte, (îmi pare rău că acum n-am mai găsit-o în bibliotecă iar persoana care mi-a împrumutat-o, nu mai știe nimic despre ea), este că (se scria în carte), Badea George, având 80 de ani, nu mai era o persoană activă în structurile politice din momentul acestei grandioase Revoluții. El s-a așezat într-un cort împreună cu grupul de săteni din Băsești și respectiv Maramureș, undeva pierduți în mulțimea de oameni sosită acolo pentru marele eveniment. Citez din memorie „Acolo a fost găsit Badea George și luat pentru a-l așeza pe scaunul de onoare, acela de Președinte al Marii Adunări Naționale”.

Vă prezint conținutul Credinționalei eliberat de Cercul Electoral din Șomcuta Mare:

Credem că noi izvoare vor aduce la lumină prezența și altor șişeșteni la Alba Iulia, la 1 Decembrie 1918, când s-a semnat actul de unire cu Regatul România pe care vi-l prezint mai jos.

Rezoluția Adunării Naționale de la Alba Iulia din 1 Decembrie 1918, prin care era decretată unirea cu România. A fost citită în plenul adunării de Vasile Goldiș, iar Iuliu Maniu a ținut un discurs prin care a motivat această rezoluție.

Rezoluțiunea Adunării Naționale de la Alba Iulia din 18 Noiembrie/1 Decembrie 1918

I. Adunarea Națională a tuturor Românilor din Transilvania, Banat și Țara Ungurească, adunați prin reprezentanții lor îndreptățiți la Alba-Iulia în ziua de 18 Noiembrie/1 Decembrie 1918, decretează unirea acelor români și a tuturor teritoriilor locuite de dînșii cu România. Adunarea Națională proclamă îndeosebi dreptul inalienabil al națiunii române la întreg Banatul cuprins între râurile Mureș, Tisa și Dunăre.

II. Adunarea Națională rezervă teritoriilor sus indicate autonomie provizorie până la întrunirea Constituantei aleasă pe baza votului universal.

III. În legătură cu aceasta, ca principii fundamentale la alcătuirea noului Stat Român, Adunarea Națională proclamă următoarele:

1. Deplină libertate națională pentru toate popoarele conlocuitoare. Fiecare popor se va instrui, administra și judeca în limba sa proprie prin indivizi din sânul său și fiecare popor va primi drept de reprezentare în corpurile legiuitoare și la guvernarea țării în proporție cu numărul indivizilor ce-l alcătuiesc.

2. Egală îndreptățire și deplină libertate autonomă confesională pentru toate confesiunile din Stat.

3. Înfăptuirea desăvârșită a unui regim curat democratic pe toate terenele vieții publice. Votul obștesc, direct, egal, secret, pe

comune, în mod proporțional, pentru ambele sexe, în vârstă de 21 de ani la reprezentarea în comune, județe ori parlament.

4. *Desăvârșită libertate de presă, asociere și întrunire, libera propagandă a tuturor gândurilor omenеști.*

5. *Reforma agrară radicală. Se va face conscrierea tuturor proprietăților, în special a proprietăților mari. În baza acestei conscrieri, desființînd fideicomisele și, în temeiul dreptului de a micșora după trebuință latifundiile, se va da posibilitatea țăranului să-și creeze o proprietate (arător, pășune, pădure) cel puțin atît cât să poată munci el și familia lui. Principiul conducător al acestei politici agrare e pe de o parte promovarea nivelării sociale, pe de altă parte potențarea producțiunii.*

6. *Muncitorimii industriale i se asigură aceleași drepturi și avantagii, care sînt legiferate în cele mai avansate state industriale din apus.*

IV. Adunarea Națională dă expresiune dorinței sale, ca Congresul de pace să înfăptuiască comuniunea națiunilor libere în așa chip, ca dreptatea și libertatea să fie asigurate pentru toate națiunile mari și mici deopotrivă, iar în viitor să se elimineze războiul ca mijloc pentru regularea raporturilor internaționale.

V. Românii adunați în această Adunare salută pe frații lor din Bucovina, scăpați de sub jugul monarhiei Austro-Ungare și uniți cu țara mamă România.

VI. Adunarea Națională salută cu iubire și entuziasm liberarea popoarelor subjugate până aci în monarhia Austro-Ungară, anume națiunile: cehoslovacă, austro-germană, jugoslavă, polonă și ruteană și hotărăște ca acest salut al său să se aducă la cunoștința tuturor acelor națiuni.

VII. Adunarea Națională cu smerenie se înclină înaintea memoriei acelor buni români, care în acest război și-au vărsat sîngele pentru înfăptuirea idealului nostru, murind pentru libertatea și unitatea națiunii române.

VIII. Adunarea Națională dă expresiune mulțumitei și admirațiunii sale tuturor puterilor aliate, care prin strălucitele lupte purtate cu cerbicie împotriva unui dușman pregătit de multe decenii pentru război, au scăpat civilizațiunea de ghiarele barbariei.

IX. Pentru conducerea mai departe a afacerilor Națiunii Române din Transilvania, Banat și Țara Ungurească, Adunarea Națională

hotărăște instituirea unui Mare Sfat Național Român, care va avea toată îndreptățirea să reprezinte națiunea română, oricând și pretutindeni față de toate națiunile lumii și să ia toate dispozițiile pe care le va afla necesare în interesul națiunii.

Laurențiu Oancea
Notar al Adunării Naționale

Ștefan C. Pop
Vicepreședinte al Adunării Naționale

Foto.: Șișeștenii intonează cântece patriotice la Cimitirul ostașilor români din Zvolen, Republica Slovacia. 1 decembrie 2016.

Foto.: Șișeștenii au depus coroane de flori la Statuia voivodului întregitor de Țară, Mihai Viteazul, din Alba Iulia.

Drumul spre Alba Iulia reconstituit de șişeșteni

cu ocazia CENTENARULUI Marii Uniri

Anul stelar al românilor a fost anul 1918, deoarece atunci majoritatea populației de etnie română și a teritoriilor locuite de ea au fost unite întrun singur stat numit România, rămas în conștiința tuturor ca România Mare.

Pentru românii din Transilvania, hotărârea acestora de-a se uni cu Patria Mamă s-a făcut la 1 Decembrie 1918 la Alba Iulia. N-a fost o unire de cancelarie, a fost vrerea întregului popor românesc care, cu mic cu mare, tânăr sau bătrân, pe jos, călare, în căruțe sau cu trenul au însoțit la Alba Iulia pe cei 1228 de delegați, aleși în mod democratic, ce au semnat declarația de unire. Toți aceștia au fost desemnați în adunări populare și au primit ”credinționale”, adică un document oficial prin care se atesta că reprezintă pe fiecare român din obștea care i-au desemnat.

Ca semn de omagiu pentru generația anului 1918, după 100 de ani, în anul Domnului 2020 românii din Șişești au refăcut drumul șişeștenilor care au plecat la Alba Iulia pentru a fi acolo pe 1 Decembrie la marea sărbătoare a Centenarului Marii Uniri. Au plecat cu o căruță, așa cum mulți români din Maramureș au plecat atunci pentru a fi prezenți la marele act istoric ce s-a săvârșit atunci. Iată numele acestora: Șişeștean Ioan, Șişești, nr. 71, consilier local, conducătorul delegației desemnat de către primarul comunei Șişești, Ioan Mircea Tentiș și proprietarul căruței cu frumoși cai; Coroian Mihai, Colonel în rezervă, comuna Șişești, satul Șurdești, nr. 335; Sălăjan Andrei, fermier, sat Lucăceni, nr. 142, com. Berveni, județul Satu Mare; Dimănescu Bogdan, fermier, Șişești nr. 315; Făt Gheorghe, inginer constructor, Șişești, nr. 468; Ciocotișan Felician, monitor ski, Șişești, nr. 100;

Traseul parcurs, peripețiile călătoriei și mai ales sentimentele de care au fost însoțiți pe „Drumul Unirii”, primirea făcută de către sătenii din localitățile parcurse și locurile de popas, apoi la Alba Iulia, dar mai ales participarea la multiplele activități cultural-patriotice la care au participat în cadrul Marii Sărbători a Centenarului în Cetatea Carolina Alba, toate acestea, vor constitui pentru fiecare din membrii acestei frumoase și inedite „delegații” subiecte de discuție, o „ladă” de zestre cu amintiri de neuitat, care spuse nepoților, vor fi asemănată cu istorisirile celor care la 1918 au participat la înfăptuirea Marii Uniri.

Foto.: Fotografie din Cicârlău, 28 X 2018. Steagul care a fluturat în 1918 pe drumul Cicârlău-Alba Iulia însuflețind spiritul patriotic al grupului de persoane din Cicârlău, comitatul Satu Mare (azi, jud. Maramureș).

Pentru a se asigura prezența la Marea Adunare Națională de la Alba Iulia s-au pus la dispoziția delegațiilor garnituri de tren, pentru fiecare comitat sau zonă câte un vagon. N-a fost suficient. Maramureșenii din dreapta Tisei și alți doritori au plecat în căruțe. Prin Șișești au trecut căruțele din Maramureș. Acestea au mers până la Baia Mare, de unde o parte au mers cu trenul.

Se mai cunoaște că din Cicârlău a plecat cu o căruță un grup de persoane. La Primăria Cicârlău se păstrează cu cinste STEAGUL TRICOLOR care a fluturat pe tot parcursul călătoriei făcute până la Alba Iulia și înapoi la Cicârlău, de inimosul grup de patrioți români.

Plecarea la Alba Iulia a delegației șişeștenilor pentru a participa la sărbătorirea Centenarului Marii Uniri la Alba Iulia a constituit un moment emoționant pentru întreaga suflare omenească din Șişești.

Foto.: Statuia părintelui dr. Vasile Lucaciu și spiritul marelui tribun veghează Drumul Unirii făcut de șişeșteni

Mesajul maramureșenilor transmis la sărbătorirea centenarului de către șișeșteni la Viena

Prin noi înșine!

Sărbătorim azi, aici în Viena, de Ziua Europei, Centenarul Marii Uniri, centenarul întregirii României. Este sărbătoarea vieții mele, este sărbătoarea vieții noastre, a tuturor românilor.⁷³

Am făcut un drum lung până aici. Simbolic, este drumul făuririi României, care s-a măsurat în veacuri. Stavile au fost mereu, dar țelul propus s-a realizat. Au cutezat să se opună celor puternici: Burebista, Decebal, Gelu, Vlad Blahul, dar și Vlad Draculea, Nicolae și Neagoe, Iancu, Drag și Balc, Ștefan, Mihai, Alexandru-Ioan și mulți alții.

Foto: La monumentul eroilor români din Viena

Pământurile locuite de români au fost pe direcția marilor valuri migratoare și la intersecția marilor imperii, a marilor puteri. Migratorii, mai apoi Imperiile Otoman,

Țarist, Habsburgic și Austro-Ungar au întârziat unirea și dezvoltarea românilor. România este și azi o țară tampon, la intersecția marilor interese, și i se permite dezvoltarea doar pe direcțiile care nu contravin acestora. Ce-i de făcut? În primul rând, să încetăm să denigrăm România. România nu este o țară

⁷³ Articol publicat în Graiul Maramureșului din 31 mai 2018.

care nu poate fi guvernată de români, nu este o țară de hoți sau de corupți. Să respingem orice idee care sugerează discordia dintre provinciile românești. România este un stat unitar și indivizibil. Apoi, să avem tărie și cetezanță pentru a ne stabili calea de urmat și parcurgerea ei. Visul unor generații de veacuri a fost realizat prin făurirea unui stat puternic la 1918, România Întregită. Cu jefă, cu luptă și cu speranță, dar și cu sincope, trădări și neîmpliniri temporare. N-o să reușim să avem unitate în acțiune, dar țelul propus poate și trebuie împlinit: Toți românii să fie laolaltă. Suntem azi pe urmele memorandiștilor. Contestați de o parte din frații lor, cei care atunci erau mulțumiți de statutul social pe care l-au avut, îndemnați de alții, inclusiv de regele speranței lor, să aștepte „momentul oportun”, ei și-au văzut de drumul lor. Ei au fost generația Marii Uniri, făuritorii României Mari.

Foto.: Corul din Chechiș cântă „Doina lui Lucaciu” și ”Pui de lei“

Atunci, la 1892, aici la Viena, în parcul Prater, „Leul de la Șișești”, eroul ardelean al tuturor românilor, preotul vicar dr. Vasile Lucaciu, a rostit, la întâlnirea organizată de studențimea română, cuvintele: *„Fraților, de vom pieri noi care am venit la Viena, ca reprezentanți în număr de peste trei sute de oameni, nația noastră nu va pieri pentru că, acasă (în Transilvania, n.n.), mai sunt două milioane nouă sute nouă zeci și nouă mii de Români...!”*

Astăzi, într-un alt climat european, noi, puii de lei din Șișești, din Chechiș, din Maramureș, din întreaga țară, peste trei sute de români, o spunem aici la Viena, mâine o vom spune la Bruxelles: De vom pieri noi care trăim azi acasă, „mai sunt două milioane nouă sute nouă zeci și nouă mii de Români” care trăiesc

în Europa, alți români sunt răsfițați în întreaga lume și vor duce mai departe limba traco-daco-geto-română și națiunea noastră va dăinui în veci. Noi, șișeștenii maramureșeni, și, la fel ca noi, toți românii care trăiesc și simt românește dorim să ne clădim un viitor luminos, cu toți românii laolaltă, păstrând cu sfințenie limba, familia și legea strămoșească. Nu altfel! O spunem tuturor: Ne iubim țara „dorurilor și patimilor” noastre! Iubim doina, țarina și plugul și vom promova și ne vom integra armonios în civilizația materială și spirituală a Europei Unite. ”Am fo’ ș-om si!”Gavril BABICIU, Viena, Altes Rathaus, la 25 mai 2018

Foto.: Gavril Babiciu oferă Excelenței sale Bogdan Mazuru, Ambasadorul României în Republica Austria, o carte despre Șișeștii Maramureșului.

„Fisculaș” – un cuvânt desuiet!

Imediat după Revoluția din 1989 am asistat la o libertate a cuvântului pe care nu mulți o sperau. Această euforie a durat cam două decenii, după care, vorbitul în șoaptă a revenit în spațiul public. Cred că libertatea cuvântului nu ne dă dreptul de-a folosi orice cuvânt după ureche sau preluat de la formatorii de opinii doritori de a readuce în circulație cuvinte folosite de străini în sens peiorativ sau administrativ, cuvinte ce nu au nimic comun cu spiritualitatea românească.

Inițiativele, indiferent de domeniile în care se fac, pot duce la progres și trebuie apreciate. Atunci când aceste inițiative se referă la limbaj ele trebuie să aibă în spate o erudiție și un nivel elevat de prezentare a cunoștințelor pentru a avea șanse reale de a fi preluate în limba literară. Totuși există și excepții. Înjurăturile noi, cuvintele unora care „se dau mari și cunoscători” pot și uneori sunt preluate de cei ignoranți sau cei care seamănă cu promotorii lor. De multe ori dorința unora de a fi „originali” cu orice preț poate avea percepții care capătă alte coordonate, alte sensuri.

Vom analiza evoluția cuvântului „fisculaș” în perspectiva celor spuse anterior.

Pentru prima dată am întâlnit acest cuvânt, demult, când nu era în circulația publică, citind „*Mărturii Strămoșești. Note paleografice pe margini de cărți bisericești sătmărene*”, „Athenaeum” Satu-Mare, (1938), o cărticică scrisă de Darius Pop, inspector școlar, om respectat în comitatul de atunci, Sătmar, care se cunoștea bine cu părintele Vasile Lucaciu. Mi-a rămas întipărit în memorie deoarece nu-l auzisem folosit în vorbirea curentă și nici în familie cu toate că în biblioteca vastă a bătrânului meu tată am găsit colecții întregi de reviste și multe cărți, cu tematică foarte diversă, din primăvara secolului XX și până când am „umblat” și eu la școală. Vă redau textul întâlnit: „*NEGREIA Această comună mică a fost pe vremuri stațiune minieră și a aparținut orașului Baia Mare. În veacul al XVIII-lea trece în proprietatea fiscoului până la 1848. Mai multe comune*

*din această regiune au devenit proprietatea fiscului. Pentru aceea, partea de ținut, în care sunt comunele fiscului de pe vremuri, se numește și astăzi (1939!n.n.) Fișculaș.*⁷⁴ Această noțiune este străină de sentimente și simțiri românești. Nu am găsit folosit acest cuvânt înainte de secolul XX. Originea găsirii unei astfel de denumiri putea avea sorginte chiar de pe vremea Regatului Ungar, în perioada în care orașul Baia Mare, oraș regal, și-a extins zona administrativă, incluzând și satele din jurul acestuia.

Pentru a vedea care a fost întinderea acestui ținut putem să urmărim datele următoare:

„...Din cauza protestelor orașelor împotriva trecerii lor în proprietatea despotului sârb, acesta solicită, în anul 1411, o nouă scrisoare de donație de la rege, pe care o și primește. În toamna aceluiași an (14 septembrie și zilele următoare), Fulpoși Laszlo-trimisul regelui-împreună cu delegatul conventului de la Lelesz procedează la instalarea despotului sârb în noile proprietăți: Debrețin, Zathmar și Nemethy cu domeniile lor, Baia Sprie și Baia Mare împreună cu domeniile lor (satele Hideaga, Ocoliș, Rus, Ghechiș, Cetățele, Șurdești, Dumbrăvița)⁷⁵.

”Epoca principilor ardeleni. ...Până la urmă, în anul 1551 orașul ajunge în posesia lui Ferdinand care, în 15 iunie 1554, întărește din nou vechile privilegii ale orașului. În vederea stopării declinului mineritului, Ferdinand I îi trimite la Baia Mare pe consilierul imperial Georg Werner și Bornemisza Pal, care întocmesc primul inventar al cămării de aici. Acest document pomenește sase exploatări miniere în Dealul Crucii (În monte Zazar), dar majoritatea lor era abandonată, neîntreținută. Tot din acest document aflăm că de Cămară aparțineau 14 sate

⁷⁴ Dariu Pop, inspector școlar ”Mărturii Strămoșești” Note paleografice pe margini de cărți bisericești sătmărene, „Athenaeum” Satu-Mare, (1938), pag.63.

⁷⁵ Csoma Gheorghe: Baia Mare – 670 „Suprema tărie a orașului”, Editura Helvetica, Baia Mare, 1999, pag. 65.

din împrejurimi. ...În această perioadă domeniul Baia Mare, subordonat Cămării, cuprindea orașul Baia Mare, târgul Baia Sprie și satele Dumbrăvița, Unguraș, Șindrești, Dănești, Rus, Plopiș, Șurdești, Groși, Ocoliş, Mocira, Firiza de Jos, Firiza de sus și Șișești.”⁷⁶

Extinderea controlului financiar exercitat de Cămara Baia Mare, ca organ administrativ executiv, este cunoscută din documente oficiale. Pe la anul 1552, Cămării Băii Mari îi erau arondate un număr de 14 sate „dintre care 2 erau ungurești și 12 românești”.⁷⁷

Mai târziu, controlul fiscal coordonat de regalitate s-a extins la 20 de sate.⁷⁸ Amintesc aici și satele: Bontăieni, Recea, Chechiș, Cărbunari, Bîrgău (un sat dintre Baia Mare și Dumbrăvița) etc. Simpla enumerare a satelor din zona fiscală a domeniului Baia Mare oferă oricărei persoane posibilitatea de a vedea cât de improprie este folosirea acestei denumiri pentru comuna Șișești, situată la o extremitate a zonei.

Extinderea domeniului fiscal s-a făcut în dauna nobilimii românești care stăpâneau toată zona Chioarului (zona era în proprietatea voievozilor maramureșeni, Balc și Drag, nepoții lui Dragoș „descălecătorul” și a urmașilor lor). Procesul dintre această familie voievodală și regalitate sau domeniul Băii Mari, a durat până la stingerea ultimului vlăstar al acestei importante familii românești.

Apoi, după ce am mai citit și alte cărți de istorie am întâlnit acest cuvânt în lucrarea „*Jobăgia în Transilvania în secolul al XVI-lea*” scrisă de marele istoric David Prodan. Am redat aceste aspecte pentru a consemna caracterul strict istoric și administrativ, fiscal al acestui cuvânt.

⁷⁶ Csova Gheorghe: Baia Mare –670 „*Suprema tărie a orașului*”, Editura Helvetica, Baia Mare, 1999, pag. 87-88.

⁷⁷ Colectiv, *File de Cronică-Ținuturile Chioar, Codru, Lăpuș, Maramureș*, Volumul I, Biblioteca „Petre Dulfu” Baia Mare, 2016, p. 105.

⁷⁸ A. Iuga, *Cu privire la Vasile Lucaciu - Acte, Documente, Procese* – Baia Mare, 1940, p. 55.

Ce însemna zonă fiscală?

Urbura, adică taxele, pe care locuitorii din aceste sate trebuiau să le plătească era total diferită de celelalte sate care constituiau domenii feudale aparținătoare de nobilimea din acele vremuri. Iată că pentru a da o denumire generică pentru toate satele care aveau o fiscalitate separată, mai aspră și mai riguroasă, o dare către autoritatea regală și/sau imperială, către „fisc”, a apărut această noțiune: satele de pe Fisculaș.

Nu multe persoane au cunoscut acest cuvânt, dar majoritatea celor care-i cunoșteau sensul n-au simțit nevoia să-l pună în circulație. Primii care s-au hărnicit, ca să nu folosească un alt fel de cuvânt, au fost promotorii folclorului local. Dorind să fie originali, să găsească nuanțe specifice locale, subzone folclorice și în special persoane care promovează folclorul în zona orașului Baia Sprie, Cernești și Dumbrăvița au scos, după opinia lor, din „lada cu zestre”, binențeles în mod nefericit și au pus pancarte și acțiuni folosind acest cuvânt nepotrivit și respingător. De aici a fost preluat și de promotorii folclorului local din comuna Șișești și alte comune.

Prima dată când am auzit cuvântul „fișculaș” vorbit de către cineva, a fost la un spectacol de muzică populară, prezentat de către un cântăreț care dorea să-și particularizeze aria zonei folclorice de care credea el că aparține, el considerându-se reprezentantul cel mai de seamă al acestea.

Cuvântul a fost preluat și folosit de cei care doresc să arate că sunt la curent cu „noutățile” deși n-au avut habar de unde a „răsărit”. Dragi iubitori de folclor și cercetători ai cântecului popular vă întreb cu respect, de unde și până unde, ***o zonă de strângere a dărilor*** pe seama românului împilat, a devenit zonă folclorică? Zona administrativă a fiscului, a Cămării Baia Mare cuprindea 20 de sate, majoritatea lor fiind din zona geografică, folclorică și istorică rămasă în conștiința și inima tuturor românilor din aceste părți dar și în istoriografie sub denumirea de Țara Chioarului. În timp această zonă a devenit un raion care avea centrul la Șomcuta Mare. Spiritualitatea, riturile,

obiceiurile, portul din satele chiorene este aceeași. Nu cred că merită să găsim subzone, altele decât „țările” stabilite de veacuri. Pot exista diferențe și nuanțe minime de la o comună la alta, chiar de la un sat la altul, în cadrul aceleiași comune dar nu cred, iar pe mine nu m-ar putea convinge nimeni, că un regim fiscal diferit poate crea o zonă folclorică aparte. Dau un exemplu. Un flăcău din Șișești putea fi recunoscut față de unul din Șurdești sau Rus deoarece acesta avea izmenele împăturate orizontal, din 5 (cinci) în cinci centimetri, așa se și „călcau” pentru a fi vizibile aceste „dungi”. Care este deosebirea dintre o gubă purtată în Posta și cea purtată în Șișești? Niciuna. Faptul că șișeștenii promovează acum mai mult „guba cu bdiți” aceasta nu înseamnă că aceasta nu se purta în toată Țara Chioarului. Putem să vorbim și de grai, hori, jocuri, toate sunt specifice Zonei Chioarului.

Paralel cu folosirea cuvântului „fișculaș” în părțile noastre circula și denumirea de „ungureni”. Mă bucură faptul ca acest cuvânt a fost lăsat acolo unde își are locul, adică în uitare, deoarece mai demult codrenii, care au avut fericita ocazie să stea mai mult în Principatul Transilvaniei spuneau moșilor și strămoșilor noștri, care locuiau în teritoriile administrate de către Ungaria, ungureni.

Cum așa? Foarte bine și corect. Granița dintre Ungaria de Nord, cu centrul la Pojony în timpul Imperiul Habsburgic și Marele Principat al Transilvaniei era: Podul de la Lăpușel de pe drumul național 1C, spre Cluj; Podul de la Cătălina, Chechiș, Cărpiniș, Lăschia, Albia râului Cavnic. Românii ce locuiau în sudul acestei linii de graniță, le spuneu „ungureni” la cei care locuiau la nord de aceasta. Se pare că mulți au uitat sau alții nici nu știu că Șișeștiul n-a intrat în componența Transilvaniei și apoi a României numai la 1918.

Voi mai face o precizare. Există un curent scos la iveală de „formatori de opinii” mai mult sau mai puțin interesați și apoi promovat în mod „original” de către persoane „bine documentate” care în esență susțin că locuitorii din zona „Fișculaș” au avut o viață „mai ușoară” decât locuitorii de pe

domeniile feudale. Opinia mea este la polul opus și voi prezenta câteva argumente pe care mă bazez, urmînd ca fiecare să le treacă prin filtrul propriilor sale cunoștințe și să-și formeze o opinie proprie.

Mai întîi consider că folosirea expresiei „o viață mai ușoară” este cel puțin improprie, dacă nu greșită. Viața românilor (fie nobili, țărani liberi sau iobagi) din Principatul Transilvaniei și din Parțium (Arad, Oradea, Satu Mare și Baia Mare, adică din Părțile Ungurene, zonă în care era Șișeștiul și care aparținea de coroana regală și imperială), era cea mai grea dintre toate etniile care locuiau în aceste teritorii, păstrându-se diferențierea dintre clase sociale. Prin urmare se poate spune: „o viață mai puțin grea” și nicidecum „mai ușoară decît”. Este doar o nuanță care pentru mine are sens.

În al doilea rînd. În *zona fiscală* proprietar era statul, regalitatea maghiară sau cea imperială. Domeniul era condus de consilieri regali, dregători, arendași, perceptori, cu toții de altă etnie decît cea românească. De-a lungul istoriei n-am întîlnit situații în care arendașii și preceptorii să nu adauge „biruri” suplimentare, pentru rotunjirea veniturilor proprii, față de cele stabilite de proprietar. Apoi, obligațiile fiscale erau menționate în registrele erariului. Datoriile de la un an la altul se cumulau, erau bine evidențiate, iar recuperarea lor se făcea folosindu-se forța statului după legile crunte de atunci, dintre care Codul lui Werbocki se detașează ca fiind cel mai aspru posibil. Nu trebuie pierdut din vedere faptul că religia aplicată în zonă era cea oficială în stat, preoții fiind repartizați de autorități (La Șișești au fost repartizați preoți de origine ucraineană. În 1793, în Foaia Matricolă a bisericii din Șișești, preotul rutean scrie la rubrica „Ritușul” mențiunea: „rutean”⁷⁹). În *zona nobiliară*, proprietar era nobilul care, de regulă, își administra personal domeniul. Numărul interpușilor era mai redus, iar în zonele cu populație

⁷⁹ Vezi mai multe în Gavril Babiciu, *Credința șișeștenilor*, în Șișești Vatră Străbună, volumul V, Editura Eurotip, Baia Mare, 2009, pp. 277-299.

românească erau și persoane de etnie română. Credința nu era impusă cu atâta insistență. Cunoașteți cu toții că numai satul Plopiș, din comuna noastră, a rămas în credința ortodoxă. Întreg „Fișculașul” a fost obligat să treacă la altă confesiune, una „receptă” adică acceptată în stat. Plopișul nu făcea parte din zona fiscalului, el a aparținut întotdeauna de districtul „Cetatea de Piatră”. Merită, pentru cei interesați, de citit cartea istoricului, prof. Valer Hosu, *Nobilimea Chioarului*⁸⁰ pentru a vedea mai pe concret starea grea în care se afla românul. Redau, în rezumat, cateva informații certe despre „viața mai ușoară” a șișeștenilor, locuitori pe „Fisculaș”.

N-am reușit încă să găsesc procesul verbal de inventariere al Cămării din Baia Mare, întocmit la anul **1554** la cererea împăratului Ferdinand I și rege al Ungariei, din casa Habsburgilor între anii 1526-1564, de către consilierii imperiali

Georg Werner și Bornemisza Pal. Ei au întocmit **primul inventar al Cămării** din Baia Mare. Vă pot prezenta însă, un document din anul 1620, existent în Arhivele din Baia Mare, în care se

Az Ó Felsege Nagy Verem nevű Bányájához való három faluban lévő jobbágyok: (Következik):	
Laczfalva +	16 jobbágy 25 jobbágy 1 zsellér 6 szabados 3 elszökött jobbágy
Oroszfalu	14 jobbágy 1 szabados 6 szökött jobbágy
Surgyafalva +	9 jobbágy 10 szökött jobbágy

A jobbágyok 1 forint, a szabadosok 2 forint lefizetésével bárhova elmehetnek. Más birtokáról jött jobbágyot ki nem adják.

vorbește de șișeșteni ca făcând parte din Inventarul minei „Groapa Mare” aparținând Cămării Băii Mari.⁸¹ Din fotografia alăturată reiese cu precădere că Șișeștiul, adică Laczfalva, făcea parte din inventarul minei Groapa Mare (Felsege Nagy Verem) cu 41 de iobagi, un ziler, 6 oameni liberi și 3 iobafi fugari.

⁸⁰ Valer Hosu, *Nobilimea Chioarului*, Editată de Biblioteca Județeană „Petre Dulfu”, Baia Mare, 2003.

⁸¹ Balogh Béla és Oszóczi Kálmán *Bnyászat és Pénzverés a Gutin alatt, Miskolc*, Budabánya, 2001, p. 90.

Un al treilea argument va fi exprimat în termeni generali. Istoriografia română în consens cu cea maghiară caracterizează la fel schimbarea intervenită în Principatul Transilvaniei și a Părților Ungurene după ce aceste teritorii au intrat la 1699 în componența Imperiului Habsburgic. Cu toții cunoașteți expresiile: s-a schimbat „jugul de lemn” turcesc, cel de tip nobiliar cu „jugul de fier” austriac, de tip fiscal.

În concluzie, după părerea noastră, zona cuprinsă în perimetrul format de crestele munților Gutâi, a dealurilor Pietriș, Preluca și Mesteacăn râul Someș și orașele Baia Mare și Baia Sprie, constituie o zonă unitară din punct de vedere etnografic. Populația trăitoare aici are aceeași tradiție, aceleași obiceiuri, rituri și ritualuri și care aparțin zonei folclorice a Chioarului. Cred că a sosit timpul să renunțăm la cuvintele împrumutate de la asupritorii noștri.

Îndemn pe organizatorii de manifestări cultural-artistice sau sportive din Șișești, Dumbrăvița și Cernești (Cerneștiul n-a aparținut niciodată acestei zone), pe analiștii folclorici dar și pe jurnaliști să evite folosirea acestui cuvânt care nu reprezintă spiritualitatea românească.

Foto.: O parte din membrii Ansamblului artistic Vasile Lucaciu Oficial din Șișești.

100 de ani de când Majestatea Sa Regele Ferdinand I al României alături de Alteța Sa Regina Maria a României au „descălecat” la Baia Mare

Mereu îmi aduc aminte și îmi stăruie în memorie cuvintele bătrânului meu tată: „*Ce știi tu mă pruncule? Eu am dat mâna și cu Ferdinand! Așa că ascultă-mă!*” Povestea aceasta mi s-a părut aieva atunci când am citit ce s-a scris în presa vremii despre escafa făcută la Baia Mare de cuplul regal în ziua de 26 mai 1919, dată la care tatăl meu avea 21 de ani. Credem ca merită să cunoască toți maramureșenii cum a fost atunci.

Să vedem mai întâi contextul vremii

După izbucnirea Revoluției bolșevice, Rusia iese din Primul Război Mondial prin ***Tratatul de la Brest-Litovsk*** încheiat cu Puterile Centrale pe 3 martie 1918.

La 27 martie 1918, stil vechi, „În numele poporului Basarabiei, Sfatul Țării declară: Republica Democratică Moldovenească (Basarabia) în hotarele ei dintre Prut, Nistru, Dunăre, Marea Neagră și vechile granițe cu Austria, ruptă de Rusia acum o sută și mai bine de ani, din trupul vechii Moldove.

În puterea dreptului istoric și dreptului de neam, pe baza principiului ca noroadele singure să-și hotărască soarta lor de azi înainte și pentru totdeauna se unește cu mama ei România.”⁸²

Urmează momentul tragic din 7 mai 1918, când, primul ministru al României, Alexandru Marghiloman, semnează umilitorul Tratat de la București cu Puterile Centrale, tratat neratificat de către MS Regele Ferdinand I. Dobrogea se afla sub ocupație bulgară. Armata germană sub comanda mareșalului August von Mackensen se afla în România. Armata română a fost demobilizată, mai puțin patru divizii care aveau misiunea de a menține ordinea și proteja Basarabia de acțiunile ostile ale Uniunii Sovietice. Dubla Monarhie, împărătească și crăiască (*kaiserlich und königlich Doppelmonarchie* sau *k. u. k. Doppelmonarchie*) se destramă după ce, la sfârșitul lunii octombrie 1918, forțele Aliaților câștigă marea confruntare de la Vittorio Veneto de pe frontul italian.

La 28 octombrie 1918, cehii au proclamat Republica Cehoslovacă. Galiția s-a alipit Poloniei. Din 29-31 octombrie, croații și slovenii se constituie, alături de sârbi, în Regatul sârbilor, croaților și slovenilor iar la 31 octombrie 1918 Ungaria se desparte de Austria. Imperiul austro-ungar s-a destrămat.

La 10 noiembrie 1918, România a reintrat în război de partea forțelor aliate, armata română trece Munții Carpați avansând spre inima Transilvaniei.

Prin Tratatul de armistițiu semnat la 11 noiembrie 1918, într-un vagon de tren, în pădurea Compiègne din Franța de către mareșalul Ferdinand Foch, comandantul forțelor Antantei și Matthias Erzberger din partea Germaniei s-a pus capăt Primului Război Mondial declanșat la 28 iulie 1914. Patru mari imperii: german, austro-ungar, otoman și rus au intrat în descompunere. Națiunile din aceste imperii s-au deșteptat și au căutat să-și realizeze state naționale proprii iar altele, cum a fost cazul românilor, să se unească cu statul național constituit anterior.

⁸² <http://www.cimec.ro/Istorie/Unire/moldo.htm>

La 15/28 noiembrie, Congresul General al Bucovinei care s-a ținut în Sala Sinodală (sala de marmură) a Palatului Mitropolitan din Cernăuți, „*întrupând suprema putere a Țării și fiind investit singur cu puterea legiuitoare, în numele suveranității naționale, hotărâm: unirea necondiționată și pentru vecie a Bucovinei în vechile ei hotare, până la Ceremuș, Colacin și Nistru, cu Regatul României.*”⁸³

Pe 1 decembrie 1918, la Alba Iulia, *Adunarea Națională a tuturor românilor din Transilvania, Banat și Țara Ungurească decretează unirea acestor români și a teritoriilor locuite de dânșii cu România și se constituie Consiliul Dirigent, un guvern provizoriu, care administra aceste teritorii.*

Trupele române ajung pe 24 decembrie 1918 pe aliniamentul Baia-Mare - Dej - Cluj - Deva iar la 22 ianuarie 1919 ocupă linia de demarcație Sighetu Marmăției-Baia Mare-Zalău-Ciucea.

La Paris a început, la 18 ianuarie 1919, **Conferința de Pace** la care au participat 27 de state. Delegația României a fost codusă de Premierul Ionel Brătianu.

La 26 februarie, Consiliul Inter-Aliat de Război de la Versailles a fixat linii noi de demarcație dintre Ungaria și vecinii săi. Linia de demarcație din Transilvania a fost stabilită la acea vreme de-a lungul căii ferate Satu-Mare-Oradea-Arad, cu cele trei orașe în afara administrației românești. Această decizie a nemulțumit atât Consiliul Dirigent din Transilvania și implicit România cât și pe guvernul Karoly de la Budapesta, care a demisionat. În Ungaria, la 21 martie 1919, se instaurează **Republica Sovietică Ungaria** (*Magyarországi Tanácsköztársaság*) sau **Republica Ungară a Sfaturilor**, un regim comunist, existând pericolul extinderii regimului bolșevic în Europa. Ungaria se consideră în stare de război cu vecinii și încep o ofensivă militară generală. Concomitent forțele armate cehe avansează spre Sud iar spre Est ocupă zona subcarpatică, la 7 aprilie.

⁸³ https://ro.wikipedia.org/wiki/Unirea_Bucovinei_cu_Rom%C3%A2nia

Ofensiva Armatei roșii maghiare din primăvara anului 1919 împotriva României, începe în noaptea de 15/16 aprilie, pe valea Crișului extinzându-se treptat pe toată linia frontului. În zona noastră, linia frontului a ajuns între localitățile Ilba și Cicârlău.

Armata română începe o contraofensivă puternică preluând sub control toate teritoriile aflate sub autoritatea Consiliului Dirigent. Pe 20 aprilie 1919 are loc eliberarea orașului Oradea Mare. Linia frontului ajunge pe aliniamentul Oradea Mare - Carei – Valea lui Mihai - Hust iar la data de 5 mai 1919, pe malul râului Tisa.

Regele Ferdinand și regina Maria efectuează o vizită în marile orașe din vestul țării. Sunt la Oradea pe 25 mai 1919 ***unde au fost aclamați de toți locuitorii acestui oraș, inclusiv de către maghiari.***

Prezența Majestăților Sale Regale aproape de linia frontului a constituit un imbold deosebit pentru soldații armatei române, constituind totodată un semnal clar din partea acestora că românii vor apăra și pretinde respectarea tratatului încheiat cu aliații la intrarea României în război în anul 1916.

Duminică, 25 mai 1919, cuplul regal a fost întâmpinat la *Carei Mari*, centrul administrativ al Comitatului Sătmar.

Așa se face că a doua zi, 26 Mai 1919, cuplul regal va ajunge la Baia Mare. Vă redăm câteva din însemnările făcute în ziarul⁸⁴ „Renașterea” din Baia Mare cu privire la acest mare eveniment:

⁸⁴ Ziarul „Renașterea”, Baia Mare, an I, nr. 23 din 3 iunie 1919, pp. 1-2 publicat în Consiliul Național Român Satu Mare. Satu Mare și Marea Unire. (Documente (1918-1919), vol. I, editura Aramis Sibiu, 2018, pp. 445-448.

„Toți Români, inteligenți și popor ca un singur suflet au tresăltat de bucurie, că a sosit rara ocaziune de a putea vedea și cunoaște pe Majestățile Sale Regale! Aceasta a fost ceva minunat, înălțător de suflet și inima tuturor Românilor, deci o mișcare febrilă s-a putut observa pretutindenea.”

Foto.: Generalul T. Moșoiu și generalul M. Oltean, întâmpinând pe Majestatea Sa Regele Ferdinand I al României alături de Alteța Sa Regina Maria a României la Carei, 25 mai 1919.

Sosirea în gara din Baia Mare a avut loc Luni, 26 mai 1919, dimineața. Mai înainte a sosit trenul în care se găseau

președintele Consiliului Dirigent, dr. Iului Maniu și generalii Traian Moșoiu și Marcel Oltean.

Titlul foto: Gara vechi din Baia Mare
Zona: Unle este astăzi Municipiul
Românul 219/2 1967
Fot. Daniela, prof.
CT "CD Nevi, expo" Baia Mare
Prezentat la foto: Nebesti Cotas

Foto.: Așa arăta gara din Baia Mare la început de secol XX.

Apoi a intrat în gară trenul regal. *„La ivirea trenului orchestra militară a intonat Imnul regal: „Trăiască Regele!” Cu răsuflarea subită a privit mulțimea imensă apropierea trenului Regal, când iată că în ferestrele cupeului apar Majestățile Lor Regele Ferdinand și Regina Maria. Ca un uragan puternic a ieșit din piepturile tuturor strigătele frenetice „Trăiască regele nostru Ferdinand I, Trăiască Regina noastră Maria! Hura! Hura! Hura! Credeai, că nu vor mai avea sfârșit. Entuziasmul a pus în extas întreg publicul prezent.”*

După coborârea din tren, Majestățile Regale primesc raportul dat de generalul Traian Moșoiu iar apoi are loc trecerea în revistă a Companiei de onoare și prezentarea ofițerilor.

La intrarea în gară cuplul regal este întâmpinat cu pâine și sare de către primarul orașului Baia Mare, dr. Victor Maniu care rostește o frumoasă alocuțiune. Majestatea Sa Regele Ferdinand mulțumește pentru primirea frumoasă ce Li se face. Primește apoi omagiile „deputațiunilor” locale prezentate de către prefectul Alexandru Rakoczi-Filep. *„Majestatea sa Ferdinand către unul fiecare membru din deputațiune a avut câte o vorbă, fără nice o deosebire întingându-le mâna Sa Regală întocmai cum e datina a parola pretinii unul cu altul.”*

În numele doamnelor a rostit o alocuțiune doamna Maria Barbul care adresându-se Reginei Maria, spune printre altele: *„Maiestate! Mult ați conferit la crearea și consolidarea României mari.”*

Apoi cu totul și cu totul neașteptat a avut loc un moment de neuitat pentru toți cei prezenți la acest eveniment. *„Au trecut apoi Majestățile Lor afară la poporul postat în dosul și laturile gării și aici au fost atât de afabili către fiecare individ încât de ținuta Majestăților Sale poporul a fost încântat și fericit ca niciodată în viața lor. Credeau că-i vor vedea numai unii din depărtare, alții nicidecum, Pe Majestățile Sale. La aceea nu s-au așteptat, poporul, că Regele și Regina să se amestece printre poporul țăran și să-i poată vedea față în față, din nemijlocita apropiere. Simțămintele poporului de bucurie și mulțămire nu pot să descrie cu pana pe*

*hârtie. Aceea a putut numai ceti din ochii lor scâldați în lacrimi. –
"Aceștia ne trebuie nouă, nu ceia alții."*

Cât o privește pe Regina Maria se scrie în ziarul mai sus amintit: „E un lucru nemaipomenit și vor rămânea etern neșterse cuvintele Majestății Sale Regina adresate damelor: „Veniți dragile mele dame cu cari încă n-am putut da mâna”. Se mai scrie apoi că: „Din sute și sute de guri auzeam vorbele: Putem muri acum liniștiți c-am văzut pe scumpa noastră Regină! Pe scumpul nostru Rege român!”

Aceasta este povestea „descălecării” regelui și reginei la Baia Mare acum 100 de ani.

Întâia vizită în Transilvania a Regelui Ferdinand și a Reginei Maria

Baia Mare, 26 mai

Suveranii români sunt primiți de autoritățile locale, de ofițeri și generali români.

Nicolae Pop, un pictor ce nu poate copia tablouri!

Viața cotidiană ne oferă prilejul de-a întâlni persoane pe care din varii motive dorești să le cunoști. Puntea de legătură care a creat drumul spre dialog cu domnul profesor Nicolae Pop a fost întâlnirea repetată, fără a ne prezenta, la activități culturale de genul, lansări de carte sau evocarea unor personalități istorice. Aș putea menționa faptul că la Biblioteca Județeană „Petre Dulfu” din Baia Mare, cu ocazia unei expoziții personale de pictură, am avut ocazia să constat că domnul profesor are abilități de pictor astfel că interesul meu față de domnia sa a crescut.

A contribuit mult faptul că am citit cateva articole scrise de către dânsul, despre marele tribun, părintele dr. Vasile Lucaciu. Apoi am studiat „*Reflecții în timp*” și mai ales monografia „*APA – File de istorie*”, scrisă împreună cu Maria Pop, soția sa.

Oportunitatea de-a mă prezenta pentru a-i mărturisi că-l apreciez foarte mult și că aș dori să purtăm un dialog privind aspecte din viața părintelui dr. Vasile Lucaciu și apropierea dintre satele Apa, județul Satu Mare și Șișești, din Maramureș a apărut cu ușurință.

Foto.: Dl. Nicolae Pop oferind o carte cu semnătura de autor, excelenței sale Ambasadorul României în Republica Austria, dl. Bogdan Mazuru

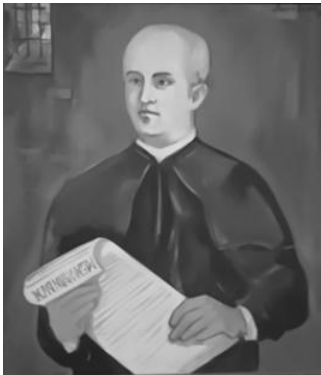
Fiindu-i alături timp de două zile pe itinerariul făcut până la Viena și retur, în excursia tematică „Pe urmele memorandiștilor” aș putea spune că am cunoscut atât pe profesorul de istorie cât și pe Omul Nicolae Pop.

– Domnule Pop, ați putea reproduce un tablou inedit cu portretul părintelui dr. Vasile Lucaciu? Tabloul l-am primit de la Roman Ioan, zis Romaniuc din Lucăceni, jud. Satu Mare, pentru expunerea lui la sărbătoarea „Șișești Vatră Străbună” organizată cu ocazia evocării memorandiștilor șișeșteni și depunerea de coroane la monumentul acestora din fața primăriei Șișești.

– „Cu multă plăcere” îmi răspunse fără să stea pe gânduri.

Surpriza mare am avut-o când mi-a dat un telefon și mi-a spus: „Puteți veni după tablou”!

Neîntârziat mă prezint la atelierul de pictură al domniei sale, amenajat într-o încăpere dintr-o clădire anexă construită

în curtea casei. Rămân o clipă stană de piatră, în ușa de intrare în atelier când privesc

panorama ce mi se prezenta în fața ochilor. În centrul încăperii, pe un șevalet era fixat un tablou impozant, la mărime

naturală, ce reprezenta figura marelui luptător pentru Întregirea neamului românesc, părintele dr. Vasile Lucaciu supranumit „Leul de la Șișești”. Cu sfială mă apropii de acest tablou, îl privesc mai cu de-amănuntul, încerc să descifrez trăsăturile pe care pictorul a dorit să le scoată în evidență... Observ cum pictorul a surprins taina interioară a marelui tribun, liniștea și credința în izbânda idealului național ce sălăjluia în sufletul lui.

Pacea sa interioară. Stau, nu spun nimic, iar după ce momentul de extaz a trecut, întreb pe pictorul Nicolae Pop:

– Dar copia tabloului adus de mine, unde-i?

– Aceasta este, spune domnia sa.

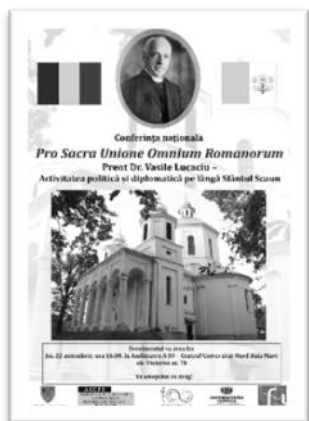
Atunci, mi-am dat seama. Nu-l cunoșteam destul de bine pe profesorul și pictorul Nicolae Pop. Domnia sa nu poate copia, nu poate fi copist. Este autor, are propria-i personalitate, care nu poate fi suprapusă peste a altor persoane. Se exprimă în scris sau prin pictură într-un mod personal, fără prejudecăți, fără a prelua idei sau modalități de exprimare de la alții, este unic în felul său și așa va rămâne toată viața. La mulți ani domnule profesor! La mulți ani pictorului Nicolae Pop!

Originali cu orice preț!

Folosirea cuvântului Sacra în loc de cuvântul Sfânta

Cât de frumoase sunt activitățile care sunt închinată eroilor noștri. Când este vorba de a aduce un omagiu „Leului de la Șişești” inima fiecărui şişeştean tresaltă de bucurie.

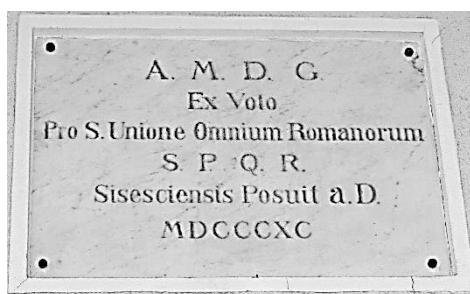
Parcă totuși, unele „inovații” aduse de cei ce „studiază” la Roma nu sunt chiar binevenite. Nu cred că există vreun şişeştean care să nu cunoască faptul că Biserica lor de piatră este închinată SFINTEI UNIRI A TUTUROR ROMÂNILOR. Cu toate că pe placa din pridvorul Bisericii, dezvelită în ziua de 15/27 august 1890 se scrie în litere latine „Pro S. Unione Omnium Romanorum”, şişeştenii cunosc că litera „S.” de pe această placă înseamnă „Sfânta”, iar

traducerea completă fiind simplă: „pentru Sfânta unire a tuturor românilor”. De unde știm noi acum că aceasta este traducerea exactă și nu „Sacra”, cum ne prezintă onor afișul atâtor instituții culturale, ce sunt nominalizate cu siglele lor (motiv pentru care nu-mi permit să le menționez), întrun moment deosebit, sărbătorirea Centenarului României?

În primul rând tradiția populară. Şişeştenii din tată-n fiu au înțeles pentru litera „S.” semnificația: ”Sfânta”. Apoi, până acum, istoricii, jurnaliștii și alte persoane care s-au preocupat și au scris despre semnificația dedicațiunii făcute pe această placă de marmură care se dorește a fi un mesaj pentru prezent dar mai ales pentru generațiile viitoare, cu toții „în corpore” au dat, au precizat că este vorba despre „Sfânta” unire a tuturor românilor. Ba mai mult, despre această literă „S.”, am putea spune că a fost de inspirație divină deoarece, ea, această literă, a reușit, fiind

bine interpretată de avocații timpului, să-l scape pe autorul inscripției și ctitorul Bisericii, părintele vicar greco-catolic dr. Vasile Lucaciu de acuzațiile juridice care i s-au adus în procesul penal deschis pentru această cutezanță a sa, în plin „avânt” de consolidare a „națiunii” maghiare care TREBUIA să cuprindă toți locuitorii din Țările Sfintei Coroane Ungare a lui Ștefan, *Transleithania* (stat numit colocvial *Ungaria*) partea răsăriteană a Imperiului austro-ungar.

Cred că merită să vedem care este contextul în care a fost folosită această prescurtare „S.”. Fotografia de mai jos

prezintă întreaga inscripție. Observăm mai multe prescurtări de cuvinte. Toate acestea s-au făcut conform uzanței timpului. De aceea interpretarea lor este următoarea: „Întru

mărirea lui Dumnezeu (Ad Majorem Dei Gloriam), s-a construit cu legământul (prin vot, prin făgăduința) senatului și poporului din Șișești, pentru Sfinta Unire a Tuturor Românilor anul Domnului 1890”. Ce poate fi mai clar decât explicațiile date de însuși autorul intelectual al acestei inscripții, atunci, la data dezvelirii și sfințirii ei. Adresându-se mulțimii participante la această mare sărbătoare părintele vicar dr. Vasile Lucaciu a rostit unele din cele mai alese cuvântări ale sale: „*Ce ne-au lăsat istoria, ce ne-au transmis părinții noștri, ce au cântat poeții, ce dorește tot sufletul meu de român: **măreața, fericitoarea, sfânta unire a tuturor românilor** am avut eu și cu mine poporul meu să fie simbolizată în această măreață biserică. Unire în cugete, unire în simțiri, unire în religiune! Această idee este gravată pe tabla de marmoră, pre care acum o dezvelim, ca să vestească generațiilor prezente și viitoare, ce are să spereze românul, la*

ce trebuie să năzuiască, care este culmea aspirațiilor sale pe acest pământ. ”⁸⁵

Pentru a fi mai lămuritori vă prezentăm modul în care părintele vicar dr. Vasile Lucaciu a folosit prescurtarea „S.” și în alt context, care nu mai lasă loc de dubii. „Revista Catholică”, Anul V, Fascicolul 5, din 1 iulie 1903, (Editor și Redactor responsabil – Dr. Vasiliu Lucaciu, editată la Baia Mare, tipografia lui Ștefan Nanasy), la pagina 73, publică fotografia alăturată cu explicația necesară, priviți-o și admirați-o în taină. Explicația dată de însuși părintele Vasile este: *Biserica cea veche parochială din Șișești cu Hramul la S. Mărie-Mare*. Cred că este clar pentru toată lumea că litera ”S.” era folosită pentru cuvântul „Sfânta”.

Conferința

Pro Sacra Unione Omnium Romanorum
Preot Dr. Vasile Lucaciu –
Activitatea politică și diplomatică pe lângă Sfântul Scaun

Joi, 22 noiembrie, ora 16.00,
Amfiteatrul A 59 – Centrul Universitar Nord Baia Mare
str. Victoriei, nr. 76

PROGRAMUL CONFERINȚEI

Ora 16.00 – Cuvânt de deschidere:

- Președinte Centrul Universitar Nord Baia Mare – prof. univ. dr. Petrică POP-AYAN
- Mesajul decanului Facultății de Litere Baia Mare – conf. univ. dr. Ioan-Mircea FANCIAS
- Mesaj din partea Comitetului Județean Maroneer, vicepreședinte Ioan-Doru RÂMBOȘ

Prezentarea lucrărilor conferinței:

Modérateur: lector univ. dr. Ioan-Yankov

- Prof. univ. dr. George Arhim, Centrul Universitar Nord din Baia Mare – UTEN

liber și cu titlu politic. Președintele este prezent pentru cauze naționale.

- Acte ale dr. Ștefan Băba, Centrul Universitar Nord din Baia Mare – UTEN, președinte Asociației de Cercetare, Căminare și Promovare Socială Baia Mare (ACCP)

Preot Dr. Vasile Lucaciu – *Activitatea politică și diplomatică pe lângă Sfântul Scaun*

- Prof. univ. dr. Petru Dumica (Titlu rezervat)

Conferința este organizată la inițiativa ACCPS și cu sprijinul Consiliului Județean Maroneer

religios; care ține de religie; sfânt.

Sfânt: epitet dat divinității și celor santificați de biserică.

Dacă vrem să observăm diferența dintre cuvintele „Sfânta” și „Sacra”, este foarte simplu. Ne uităm în dicționar. Personal prefer dicționarul scris și nu apelez la internet. Căutările trebuie să aibă același rezultat. În *Dicționar al limbii române contemporane*, ed. șt. și en. București, 1980, întocmit de Vasile Breban explicațiile sunt:

Sacra: 1. s.n. v. Sacrum. 2.

Sacri, e, adj. Care are caracter

⁸⁵ Dr. Vasile Lucaciu: *Biserica S. Uniri a Tuturor Românilor, Adică Mănăstirea Maicei Românilor în ȘIȘEȘCI, Schițe istorice și dare de seamă*, Baia-Mare, 1892).

Pentru mine nuanța diferenței dintre cele două cuvinte se simplifică. Când spun cuvântul sacru, mă refer la ceva Dumnezeesc, sfânt. Când fac afirmația despre ceva lumesc, ridicându-l la sfințenie folosesc cuvântul sfânt. Chiar dacă aş dori ca Unirea tuturor românilor să fie un lucru Sacru, Biserica din Şişeşti a fost dedicată „Sfintei uniri a tuturor românilor” și este un lucru lumesc.

*Folosirea cuvântului **Sfîințirea** în loc de **Resfîințirea***

Este la îndemâna tuturor să facă deosebirea dintre cele două noțiuni și este normal că folosirea lor nu poate constitui o confuzie ci o intenție clară de a schimba semnificația unui moment dat. Dacă nu aş fi fost prezent la data de 1 Decembrie 1918, la Biserica S. Uniri a Tuturor Românilor din Şişeşti nu aş fi crezut, pe cei care au asistat la S.Liturghie și mi-ar fi spus că s-a sfințit Altarul bisericii. Da, așa s-a întâmplat. „Cu ocazia festivităților organizate de Primăria Şişeşti în ziua de 1 Decembrie 2018, prilejuate de Centenarul Marii Uniri, s-a oficiat o Sf. Liturghie în cadrul căreia s-a sfințit Altarul bisericii greco-catolice din Şişeşti, ctitoria părintelui Vasile Lucaciu, fapt necesar ca urmare a lucrărilor de renovare ce s-au executat recent. Preotul paroh greco-catolic a comunicat, în prezența și cu acordul episcopului său, numărului mare de credincioși, greco-catolici și ortodocși, veniți să asiste la oficierea unui Parastas în memoria părintelui Vasile Lucaciu și a tuturor făuritorilor României Mari, că **„până acum biserica n-a fost sfințită!”**. Uimirea noastră a fost cu atât mai mare cu cât, în duminica precedentă, la una din bisericile greco-catolice din Baia Mare, părintele paroh ne-a invitat să participăm în ziua de 1 Decembrie 2018 la Şişeşti la sfințirea altarului bisericii, deoarece din „cauze necunoscute” până în prezent nu s-a făcut sfințirea lui! Am crezut că a greșit părintele din Baia Mare. Aflăm apoi că și alți creștini greco-catolici au fost invitați la Şişeşti motivându-se necesitatea sfințirii bisericii pentru că până acum n-a fost

sfințită!”⁸⁶ Indiferent de percepția celor prezenți, inclusiv a mea, este clar că s-a folosit cuvântul *Sfințirea*... nu *Resfințirea*.

Obiecțiunea noastră și acuzația de a fi „originali cu orice preț” se referă la faptul arhicunoscut (vezi broșura realizată de Dr. Vasile Lucaciu: *Biserica S. Uniri a Tuturor Românilor, Adică Mănăstirea Maicei Românilor în ȘIȘEȘCI, Schițe istorice și dare de seamă, Baia-Mare, 1892*) că sfințirea Bisericii s-a făcut la 15/27 august 1891. În programul-invitație pentru ziua de 15 august 1891 părintele dr. Vasile Lucaciu a menționat ca punct distinct: „*Sfințirea Bisericii parohiali, votive pentru S. Unire a Tuturor Românilor*” iar „*Programa festivităților ce se vor aranja în Șișești cu ocaziunea sfințirii Bisericii*” este trimisă tuturor invitaților și autorităților maghiare.

Ori, întrebăm noi, dacă atunci episcopul greco-catolic de Gherla, colaboraționist al autorităților maghiare, n-a participat la sfințirea bisericii, tot ce-a întreprins atunci marele nostru prelat părintele Vasile cu un întreg sobor de preoți n-a fost sfințirea Bisericii și a altarului său?

Rămâne ca fiecare șișeștean să tragă concluzia sa, funcție de nivelul de percepție a acestui eveniment. Din al meu punct de vedere, cred că am participat la Resfințirea Altarului Bisericii, ca urmare a unor, renovări necesare.

Onoare, Patrie și Credință!

La 1/13 septembrie 1863, în cadru solemn, pe câmpia de la Cotroceni și în prezența primului domnitor ales al României, colonelul Alexandru Ioan Cuza, sunt înmânate comandanților tinerei Armate Naționale a României, primele steaguri tricolore

⁸⁶ *Un crez, o lume, un destin; Vasile Lucaciu Erou al Națiunii Române*, Studiu monografic realizat de Gavril Babiciu, Editura Marist, Baia Mare, 2018, pp.73-74.

(drapele de luptă), pe care erau scrise cu fire de aur cuvintele: Honor et Patria!

De atunci cadrele militare din toate structurile, au depus, depun și vor depune jurământul de credință față de Țară, sub flamurile tricolorului românesc.

De la constituirea fiecărei structuri militare, Credința a dat un nou sens cuvintelor Honor et Patria și a constituit un element de coeziune și forță spirituală.

Onoare, Patrie și Credință sunt comandamentele, pe întreaga viață, a fiecărui cadru militar. Aceste comandamente sunt promovate și de către Asociația Națională a Cultul Eroilor „Regina Maria”, motiv pentru care Filiala Maramureș, prin programele pe care le propune membrilor ei, militează pentru educația cultural-patriotică a fiecăruia. Un rol important în realizarea acestor obiective este valorificarea tradiției militare care presupune ca fiecare structură să beneficieze de serviciile unui preot ca duhovnic și povățuitor.

Filiala Maramureș a ANCERM se bazează pe disponibilitatea preoților și comandanților unităților militare din care aceștia fac parte, pentru a da un conținut adecvat tuturor activităților cultural-patriotice planificate și organizate.

După 125 de ani, la Viena, la 26-28 mai 2017, mergând „Pe urmele memorandiștilor”, am cinstit și memoria soldaților români căzuți sub zidurile cetății la 1683. Oficierea unui parastas, de către preotul militar Daniel Achim la placa comemorativă fixată în memoria acestora a constituit un prilej de evocare a memoriei inaintașilor noștri.

Nicicînd, după cunoștința noastră, nu s-au făcut rugăciuni și ceremonial de depunere de coroane, de către maramureșeni în frunte cu preoții lor, la Cimitirul eroilor români din Budapesta, căzuți pentru eliberarea acestei metropole și Reîntregirea neamului românesc.

Ceremonial
ul religios,
desfășurat în data
de 1 septembrie
2017, a fost
asigurat de către
preotul militar
Daniel Achim
din cadrul
Inspectoratului

Județean de Jandarmi Maramureș comandat de lc. col. Petru

Marcel Florișteanu, inspector șef al acestei instituții și de către preotul militar Gavril Vasile Băban, din cadrul u. m. 01345 Baia Mare.

La Cernăuți, domnul Octavian Bivolaru, președintele Societății „Golgota”, a românilor din regiunea Cernăuți, a mărturisit, cu lacrimi în ochi, că niciodată în viața lui n-a asistat la un moment mai emoționant și înălțător,

indiferent de nivelul delegațiilor care au venit din România, ca în ziua de 6 octombrie 2017, când un grup de 48 de membrii și simpatizanți ai Filialei Maramureș, a ANCERM au adus omagiul lor eroilor români căzuți în luptă pentru eliberarea Bucovinei de Nord. Aici, alături de părintele Daniel a slujit și părintele Mircea Dorel Daraban, preot la Parohia „Sf. Vasile cel Mare” din Baia Mare, cu binecuvântarea primită de la Preasfințitul Iustin, episcopul ortodox al Maramureșului și Sătmărilor.

La Chișinău, în data de 8 octombrie 2017, după ce s-a oficiat parastasul ridicat la Monumentul eroilor români căzuți în luptele pentru Reîntregirea Țării, părintele Daniel a recitat poezia „Limba noastră”, scrisă de Alekse Mateevici, completând în mod fericit activitatea cultural-patriotică desfășurată aici.

Cu siguranță, preoții militari din garnizoana Baia Mare, ne vor însoți la Alba Iulia în viitoarea excursie tematică planificată pe 10-11 octombrie 2017.

Iată doar câteva exemple prin care am dorit să arăt că semnificația cuvintelor Onoare, Patrie și Credință au căpătat noi valențe pentru maramureșenii care-și iubesc țara și cinstesc eroii neamului românesc.

Din vremuri de război

Multe necunoscute au avut cele două conflagrații mondiale. Suferințe, greutăți, întâmplări neobișnuite, decizii nebunești, toate acestea sunt date uitării, atât timp cât generațiile actuale au „sărit”, în timpul vieții lor, peste un astfel de moment dificil. Câte un mic semn, ne face totuși să ne amintim de vremurile de atunci...

În ultimile zile ale lunii septembrie, 2019, strănepotul meu de unchi, Claudiu Piuiian, fiul lui Valeria, (Șișești 456) una din fetele surorii mele mai mari, Eudochia, săpa straturi în grădina din spatele grajdului. La un moment dat aud că mă strigă:

„Unchiule, vino până aici!” Cum și eu eram în grădină, făcând același „sport”, imediat am mers la el, mai ales că doream să trec prilazul pentru a avea o discuție cu el și să-i spun la revedere înainte ca acesta să plece în Spania.

Îmi spune. „Iată ce-am găsit!” Ținea în mână un tub de cartuș tras, adică fără glonț.

Unde? L-am întrebat mirat luându-i-l din mână. – „Săpam aici și când am fărâmițat pământul am auzit și simțit cum am lovit cu lama arșăului (hârlețului) ceva metal. Când l-am curățat de pământ am văzut că este un tub de cartuș”.

Faptul că acel tub de cartuș nu era cu glonț m-a determinat să mă întreb: Cum a fost tras? De cine? Ce destinație a avut glonțul? Ce fel de armă l-a tras?

La majoritatea întrebărilor nu se poate da un răspuns cert. Pentru a afla cu ce armă a fost tras, i-am cerut lui Claudiu să mi-l dea mie pentru a mă adresa unor specialiști în vederea stabilirii caracteristicilor sale. Se vedea clar, după lungimea cartușului, că nu era vorba de pistol. Cu siguranță că a fost tras de o carabină sau armă automată.

Gândul mi-a zburat la o povestioară spusă de buna mea mamă, Nastasia Mitruului Babdici, odată când m-am oprit din

patrulările mele pe drumul spre Cavnic. Era pe prispa casei și desfăcea mălai pentru a da la găini. Am luat un scaun și am început să desfac și eu câțiva cucurazi. Atunci îmi spune: „*Vezi măi Găvrilă, în timpul războiului era un tânăr, bună minte cum ești tu acuma, care din când în când mă ajuta și el la desfăcatal cucuruzilor. Era un neamț tare de treabă.*” Așa am aflat că o perioadă de câteva luni de zile, în familia noastră era repartizat pentru „încartiruire” un soldat neamț ce era în trupa de rezervă. „*Unul mai stătea la vecinu, Nicolaie iar altul la Trăian*” continuă draga mea mamă povestioara ei, stând îngândurată.

Continui apoi discuția cu strănepotul Claudiu.

– Când plecați?

– Măine, fu răspunsul scurt.

Venise acasă cu soția și scumpa lor fetiță. S-a stabilit în Spania în urmă cu vro 10 ani, s-a căsătorit acolo. Ne-am amintit de vizita pe care i-am făcut-o în luna iunie a anului 2008 la noua

lui casă din Spania. Cum am mers să cinăm și să facem o seară șişeşteană la restaurantul lui Ramona, fiica lui Nistor Şişeştean, vecinul nostru. Cum Ramona și fratele ei, Ciprian, care a mers și el în țări străine, ne privesc acum din cer...

– Să ai grijă, mare grijă să ai, Claudiu! De Tine și de familia ta.

Și uite așa ne-am zis la bună vedere!

Foto.: Mama, Nastasia Babiciu. O Mamă, dulce Mamă!

Simpozion ONLINE:

Mișcarea memorandistă

Prin mișcarea memorandistă⁸⁷ trebuie să înțelegem toate acțiunile inițiate, organizate și conduse de către PNR din Transilvania îndreptate împotriva încorporării Transilvaniei în Ungaria. Se întinde pe o perioadă de 30 de ani, din 1865 și până în 1895. La 1865, o Dietă ilegal constituită la Cluj, a hotărât anexarea Transilvaniei la Ungaria. La 1895, fruntașii PNR condamnați în procesul memorandiștilor au fost grațiați.

Cele mai importante acțiuni au fost:

Protestul românilor transilvăneni din 18 decembrie 1865;

Petiția românilor înaintată către Tron la 30 XII 1866 atribuită lui Gheorghe Barițiu;

Pronunciamentul din 3/15 Mai 1868 de la Blaj;

Cererile pentru obținerea permisiunii organizării unui Congres al românilor din Transilvania. Nu s-a obținut;

Memorandul de la 1869 de la Miercurea Ciuc;

Memorandul din Brașov a lui Iosif Hodoș din 1870-1871;

Memorandul din 1882 întocmit de Gheorghe Barițiu;

Marele Memorand de la 1892.

Să vedem cum putea fi convocată o Dietă nelegală? Suntem în anul 1865. S-a convocat o Adunare la Cluj (pe care istoriografia maghiară o denuțește Dieta din 19 noiembrie 1865), conform art. XI din Legea electorală a anilor 1790/1791, deci, lege de aproape un secol, care nu mai era în vigoare. La 1865 era în vigoare legea electorală din 21 aprilie 1863, aprobată de împărat prin Rescriptul din 15 iunie 1863.

Pericolul destrămării Imperiului Habsburgic a dus la compromisul dintre Austria și nobilimea maghiară prin

⁸⁷ Material postat pe Facebook la data de 28 mai 2020 în contul Babiciu Gavril

constituirea la 1867 a Dublei monarhii împărătească și crăiască (*kaiserlich und königlich Doppelmonarchie* sau *k. u. k. Doppelmonarchie*) denumită și Monarhia Dunăreană, compusă din două Regate: *Cisleithania* (stat numit oficial *Austria* doar din 1915) și din „Țările Sfintei Coroane Ungare a lui Ștefan“, *Transleithania* (stat numit colocvial *Ungaria*). Acest compromis dintre împăratul Francisc Iosif I și nobilimea maghiară, a fost parafat public prin încoronarea la Buda, a suveranului, ca rege al Ungariei, la data de 8 iunie 1867.

Mișcarea memorandistă a fost o replică politică hotărâtă, obiectivă și necesară la compromisul austro-ungar care a instituit în anul 1867 dualismul ca formă de guvernare a imperiului și care, fără consultarea și acordul românilor, a ratificat alipirea Transilvaniei la Ungaria. A reprezentat cea mai importantă acțiune politică de afirmare a națiunii române din Ardeal și a fost cea mai grandioasă manifestare a luptei pașnice și legale a românilor din Transilvania și Ungaria înainte de Marea Unire.

Împăratul n-a acordat audiența solicitată de Delegația memorandiștilor, astfel că la 1 iunie 1892, în „*cuverta sigilată*”, dr. Ioan Rațiu a prezentat Memorandul „*la adresa Excelenței Sale, a șefului Cabinetului Maiestății Sale, pentru a-l înmâna, pe calea sa, la locul destinațiunii*”. Cancelaria imperială a înaintat Memorandul, guvernului de la Budapesta care, la rândul-i, l-a trimis intact (fără a fi deschis plicul), prin poștă, la 25 iulie 1892, doctorului Ioan Rațiu, pe adresa acestuia din Turda.

Urmările imediate ale acestei acțiuni memorandiste: casa dr. Ioan Rațiu din Turda a fost devalizată; membrii identificați ai Delegației, în totalitatea lor, au fost atrași în odiosul Proces al Memorandului din 7-25 Mai 1894 ce s-a ținut la Cluj; persecuții, condamnări, emigrări în România sau în alte state Europene...

Luna Mai a fiecărui an ar trebui scrisă în calendarele noastre cu cifre „în roșu” începând cu data de 7 mai, dată care ne amintește că la 7 mai 1894 a început, la Cluj (capitala Ardealului la acea vreme), Procesul Memorandului, care s-a derulat până la

25 mai 1894, când s-a dat sentința de condamnare a unui număr de 25 de fruntași ai națiunii române din Ungaria acelor vremi.

Au trecut de atunci un număr de 126 de ani. Toți românii trebuie să stie despre acest proces cel puțin patru lucruri.

Procesul Memorandului a fost un proces politic fabricat în cancelariile ministerului de justiție de la Budapesta, considerat a fi judecarea unui „delict de presă”.

Locul de judecată ales, sala „Redutei Orășenești”, folosită ca sală de baluri, a avut rol de simbol pentru autoritățile maghiare deoarece, în această sală s-a ținut Dieta Transilvaniei, din 19 noiembrie 1865, de la care au fost excluși reprezentanții românilor, și care a decretat încorporarea Marelui Principat al Transilvaniei în Ungaria;

Au fost acuzați peste 300 de români, adică toți membrii Delegației memorandiștilor din 1892. Aceștia au fost citați la organele de cercetare, audiați ca atare, au fost aduși la Proces. Din cauza numărului mare de acuzați s-a hotărât judecarea numai a fruntașilot PNR (25 la număr), ceilalți fiind achitați;

Condamnarea fruntașilor PNR din Ungaria a reprezentat condamnarea reprezentanților legitimi ai populației românești din Transilvania. Toți apărătorii acuzațiilor (17 avocați, unii avocați au apărat doi acuzați) au renunțat la angajamentele lor ieșind din sală, „in corpore” deoarece li s-a restrâns dreptul de reprezentare, iar cei ce au protestat au fost amendați pe loc. Procesul a continuat în condiții neprocedurale, deci nelegal, iar la ”ultimul cuvânt”, au renunțat toți mai puțin dr. Ioan Rațiu, președintele PNR, care vorbind în numele tuturor a spus printre altele: „un popor întreg nu poate fi târât pe banca acuzaților” iar viitorul prevestit atunci „Existența unei națiuni se afirmă, nu se discută”⁸⁸ anunța Marea Unire de la 1918. Bibliografie: Memorandul Românilor, centenar; Muzeul de Istorie Baia Mare, 1994. (Baia Mare, 28 Mai 2020).

⁸⁸ Mihai Stoian, *Procesul unui proces*, Editura Cartea românească, p. 27.

Notă: Puteți urmări întreaga desfășurare a simpozionului pe Link video: <https://youtu.be/G2uPMvbixh4>

La Ambasada României

din Republica Austria

24 mai 2017

Foto.: Șişeștenii intonând Doina lui Lucaciu la Ambasada din Viena

Șișeștenii pe Facebook

Noile mijloace de comunicare i-au îndemnat pe șișeșteni să le folosească din plin. Vă prezint pe câțiva dintre prietenii mei de pe Facebook, a căror postări se bucură de un real interes. Selecția a fost aleatorie.

Costin Emil –magistrat pensionar, din satul Cetățele
(postare: 17 octombrie la 21:05)

„Prin 1983, liceean fiind, după modelul Cenaclului Flacăra, încropisem un cenaclu pe care foarte pompos, intr-adevar, îl numisem Luceafarul Ardealului. Recitam versuri și cântam la chitară. Vreo 15 băieți și fete. Cu toții zvapaiati. Inocenți suta la suta însă.

Ce vreau să vă spun e că, indiferent dacă „spectacolele” noastre se desfășurau în camine culturale, în carciumi sau pe câmp, trebuia să obținem în prealabil de pe la „autoritățile locale” o autorizație pentru adunări publice. Pentru acea autorizație trebuia să prezentăm un desfășurator cu cine ce va spune, cânta, să estimăm numărul de participanți, să indicăm și să respectăm un interval orar, și tot felul de bazaconii pe care mi le amintesc, ca norocu', destul de vag. Ce vreau să vă spun e că, dacă dormitam în picioare, cu peședii astia neocomunști și neobolșevici, ne întoarcem în acele vremuri !! Via: Budapesta, Varșovia, Moscova, Ankara!

Costin Emil (4 iulie la 18:36)

Mi-ar placea ca, inainte sa-i injurati pe cei de la CCR pentru chestia cu completele de 3, sa cititi cele de mai jos, scrise din prea propria mea experienta:

– la terminarea facultatii mi-am dat examenul de licenta din penal, am inceput sa lucrez ca procuror (penalist, deci), mi-am dat definitivatul din penal, am dat doua examene de promovare din penal, am dat examenul de promovare la tribunal din... penal!cand a fost sa incep, inasa, munca la tribunal, dupa circa 18 ani de...penal, am fost repartizat la sectia... civila!

– mai mult, printr-o simplă decizie de ordin administrativ-intern a colegiului de conducere, am fost. .. transformat in „ completul specializat contencios administrativ nr.4, „completul specializat Falimente 13 !”, etc.

– cum ar veni, m-am culcat seara... penalist, m-am trezit dimineata mare specialist in... falimente;

– pe parcurs, am facut parte din tot felul de complete specializate, dar să nu credeti cumva ca am si facut oarece cursuri de specializare in acele... specializari!

– bașca, dupa vreo 4-5 ani de civil si contencios administrativ, intr-o situatie de incompatibilitate a intregii sectii penale, desi faceam parte din sectia civila, am fost transformat din nou, temporar, in complet penal specializat pe fapte de coruptie ! Tot printr-o decizie a Colegiului de conducere! Deci, tot din pix! Si pus in postura sa judec, dupa o pauză semnificativă (pauza in care se modificaseră de vreo două ori codurile penale), cauze cu cate 20 inculpati arestati pentru fapte de coruptie...

Mi-ar mai placea sa stiti că:

- în facultate, nu se face o pregatire diferentiata pe specializari si subspecializari; (dreptul insolventei, cel cu falimentele, nici nu l-am avut ca materie de curs)!;

- in cursul activitatii, magistratii paftricipă, printr-o selectare aleatorie, făcută de calculator, la un program de pregatire si perfectionare continuă, care presupune cel putin

teoretic macar un curs la 3 ani, dar nicidecum pe criteriul vreunei subspecializari!;

- legea de organizare judiciară prevede constituirea de complete specializate, inclusiv a celor pentru judecarea faptelor de coruptie (si nu excepteaza in mod expres ori in alt mod Inalta Curte), dar nu prevede modalitatea concreta si efectiva, practica, in care magistratii sa se specializeze in acele... specializari!

Daca astea se presupune ca le stiti, mi-ar plăcea sa-mi dati dreptate ca la toate acestea nu s-ar fi ajuns daca Inalta Curte, instantele judecatoresti, magistratii, in corpore, n-ar fi tratat cu mai sus descrisa superficialitate o dispozitie legală si Legea, in ansamblu, in spiritul ei! Daca ar fi reactionat impotriva acestor anomalii !

Si dacă, fiind consecventa in superficialitatea si dispretul ei fata de Lege, Suverana Curte ar mai fi abolit din autosuficienta ei si ar fi dispus, prin colegiul ei de conducere, macar la fel de formal ca toate celelalte instante, specializarea pe fapte de coruptie... din pix, a completelor ei de penal, de 3 , cele de prima instanță in cazul cu pricina!

Si dacă, onor, Consiliul Superior al Magistraturii (ala cu Haineala si Danilet) ar fi dat curs sesizarilor pe care... unii, totusi, le-au facut pe aceasta temă !

p.s. : nu mi-ar placea, in schimb, sa stiti ca acele complete „specializate pe fapte de coruptie" primeau un spor salarial de... 10 sau 15% ! Initial, doar din... pix, si acela, doar procurorii DNA l-au primit, permanent, si... in plic. (37 Petru Oradeanu, Ţura Daniel-Vasile și alți 35, 12 comentarii, 3 distribuirii).

Dintre comentarii:

Andrei Barbos: Pana sa ajung acasa, sa povestim la o lada de bere, langa apa, poveste-mi despre "autoritatea lucrului judecat". Carevasazica, daca am prins mâciocu, in pod, cu cârnațu in gura si nu am reunit comisia de trei (nevasta plus unul din prunci), rezultă ca nu pot stabili cine-i vinovat de lipsa din inventaru' purcelului? Adica ne trebuie diplome de calificare ca cenzori?

Răspunde Costin Emil: Mă, Andrei, dac-ai prins mâciocu' cu cârnatzu'in gura, cat ai fi tu de sigur, exista, totusi, barem 3 variante: 1. sa nu fie mâtziocu tau! 2. să nu fie cârnatzu tau! 3. să nu fie podu tau! Mâtziocu nost ii vinovat, in primul rand, ca o bolunzit fatuca de cap si amu s-o dus in cantonament la Rahova (*La penitenciarul Rahova, n. n.*), iar Borcea (*un condamnat, fost acționar la echipa de fotbal „Dinamo”, n.n.*), care l-ar putea suplini, e tot acolo!

Costin Emil io voiam doar sa spun ca nu CCR-ul il elibereaza pe Dragnea, ci chiar... daniletii ! Si inaltii ori mai putin inaltii magistrati, care vulnerabilizeaza dosarele infractorilor pentru ca legea le-a devenit gluga pe o căpățâna prea plina de autosuficienta si din ce in ce mai straina de intima recuzita!

Alb Codruta: Emil Costin, îmi pare rău că am o obligație de rezervă pe care totusi nu o voi încălca, dar as putea aduce niște completări... apropo, vezi că m-am specilizat „din toamnă " care vine, desigur și în „contagioase"...

Costin Emil Io te sfatuiesc, da, sa-ti respecti obligatia de rezervă, ca si io abia acum mi-am dat drumul la gură (cât că anumite... sesizari parcă le facuram impreună)! Si eu as putea aduce multe completari, dar am vrut ca... expunerea de motive sa fie pe intelesul tuturor. Si, a propos, felicitari pentru... plurispecializare! (că doar n-ai abandonat penalul! zice-se că penalul si mersul pe bicicleta nu se uita niciodata. Valabil si pentru cei care obisnuiau sa bip bip cate o trânta cu bicicleta prin Tauti!)

Costin Emil Ramane, totusi, intrebarea: cati dintre judecatoriil Curtii Constitutionale sunt specializati in Drept constitutional? că mai multi is în... penal (de aia nu-s la Inalta Curte!)

Alb Codruta Faza din Tauti cu bicicleta era pentru testarea vigilenței șoferilor..., ai luat testul!! dar la restanțe că nu ti-ai dat seama cine are acrobații în program.

Alb Codruta Slab, mie mi-a ieșit faza pe bicicletă!

Gavril Babiciu Sună din ce în ce mai straniu modul în care „pix-ul” l-a avut ” ca -Rol” în „Statul de drept” promovat și trâmbițat de ...ANI! Buni pentru a „trăi bine!” în România.

Floran Ioan: Lucrările de pregătire la primii 528 m. de drum asfaltat în Șișești decurg conform graficului. (porțiunea de la Costin Gheorghe pe lângă vale în jos). Vezi fotografiile:

- **Șișești Vatră Străbună:** Vasile Ardelean, UN șișeștean destoinic a postat pe Facebook câteva imagini care ilustrează modul în care arată, de sus, Șișeștiul actual. Le transferăm și pe această pagină. Îi mulțumim.

Șișești Vatră Străbună: 07.06.2020. Vă prezint fotografiile din colecția familiei Tentiș din Șișești. Rog ca cineva din familie să ne spună numele persoanelor din fotografiile și dacă se cunoaște, data realizării acestora. Comunicarea poate fi

directă, aici, sau prin mesaj. (Top of Form: 35 Dochita Babiciu, Florin Dragomir și alți 33, 1 comentariu, 6 distribuiri).

Mirela Cusco: Filip Dumitru tatal meu Filip Silvia mama mea si fratele meu Nelu. Bunicul Filip Gheorghe și

bunica Filip Maria. Matusa Marta din Lucaceni, jud. Satu Mare, matusa Tulica, finul Gheorghe, fina Valeria, Tentis Vasile, Casian si Sorin verisori mei, pe ceilalti copii nu-i știu.

Daniel Pop: 1 iulie 2019 Parohia Ortodoxă Română Plopiș-Maramureș. Lucrări finalizate pentru târnosirea bisericii noi în construcție cu hramul "Duminica Tuturor Sfinților" (icoana hramului; pregătirea pridvorului pentru Sf. Liturghie Arhierescă; construcția lumânărarului; înzestrarea bisericii cu mobilier nou (tronul Arhierelui Veșnic; o strană și două tetrapoduri); cărți de cult și toate obiectele de cult; uși cu elemente sculpturale din iconostas cu acces în proscomidiar și veșmântar; uși încorporate în zidăria proscomidiarului și mochetarea întregii biserici (pronaos, naos, altar, proscomidiar și veșmântar!). P.S. Îi mulțumesc celui mai fidel colaborator al meu, consilierului - casier IONCE IOAN (din ultima poză postată). Mulțumim Bunul Dumnezeu pentru toate darurile Sale!

Daniel Pop: Vizită pastorală a P.S. Sale Iustin la Biserica nouă în construcție cu hramul „Duminica Tuturor Sfinților” din Parohia Ortodoxă Română Plopiș.

Nicolae Piuian: Provocare Acceptata. (94 Tu, Dani Seme, Valerica Surani și alți 91, 20 comentarii).

Gavril Babiciu: Bună dimineța nepoate. Vreau mai multe detalii, dacă știi, despre această fotografie!

Nicolae Piuian răspunde lui Gavril Babiciu: Buna dimineata Unchiu, eu nu imi aduc bine aminte dar cred că aveam 7-9 ani, era perioada aceea când venea doamna Doina ce avea orfelinatul in Baía Mare (unde lucra Tata) si doamna Pety

(englezoaica). Datorită lor am aceasta și încă câteva poze. Mai multe nu tin minte!

-000-

Nelu Tărăță: 13.06.2020. Au interacționat la această fotografie: Livia Bertalan, Florin Dragomir și alți 70

-000-

Angela Mariana Butica: 15 iunie 2020. Socăcițele de altadata, din Șișești MM, la o inmormantare. Astazi, doar prima din fotografie mai traieste, fiind soacra - mea, iar ultima din poza a fost bunica mea, o femeie buna la inima si foarte credincioasa. Dumnezeu sa le faca parte in imparatia Sa. (98 Dochita Babiciu, Dorina Gherghel și alți 96; 27 comentarii; 7 distribui).

Florica Filip Da le cunosc pe toate printre ele este și mătușă mea Măriuca Grigoriți!

Felicia Hreniuc Este și mama Dumnezeu să o ierte

Angela Mariana Butica Felicia Hreniuc Da, si lelea Jenita.

Ilie Gherhes Minunată galerie! Cu adevărat de pus în iconă!

Angela Mariana Butica Ilie Gherhes Scumpele, s-au aliniat ca la raport, erau tare harnice femeile din acea generatie, ca la Petrova si ca in toate satele noastre.

Mariana Vasile Dumnezeu să le odihnească în pace și lumineă. La mulți ani mamei. Din informațiile pe care le am a fost prietena cu mama.

Angela Mariana Butica Mariana Vasile Este soacra- mea, dar si mama traieste.

Rodica Bonto Dumnezeu să le odihnească în pace

Valentina Maria Hobinca Spre rușinea mea, nu știu cine este a patra din stânga, spre dreapta. Bunul Dumnezeu să le odihnească în pace pe cele plecate dintre noi!

Florica Filip Valentina Maria Hobinca cred că este Ileana Vili !

Valentina Maria Hobinca Florica Filip Da, am recunoscut-o după ce m-am uitat mai atent!

Valentina Maria Hobinca Nu cumva este Ileana Vili? !

Angela Mariana Butica Tocmai.

Valentina Maria Hobinca Îți trimit și eu o **poză cu, Ileana și Chirilă!**

Angela Mariana Butica Valentina

Maria Hobinca Multumesc, mi ai trimis-o deja data trecuta.

Valentina Maria Hobinca Angela Mariana Butica Îmi cer scuze! dar am crezut că am trimis la altcineva! !!

Marta Dorina Si mama le a cunoscut sa mai pui si altele

Andreica Ileana Ce poze ai, Angela! Păzește bine arhiva asta, că- i valoroasă.

Angela Mariana Butica Nu o pazesc, o impart cu voi! Sa ne bucuram cu toti!

Andreica Ileana Că bine faci!

Monica Epan: Nu recunosc pe nimeni in afara de Matusa Mariuca , prima din rand . Radeam cand am vazut poza . Mi-am amintit de tata (un hatru fara pereche) care spunea ca in familia unchiului Gheorghe e rând de facut bani cand e nunta sau inmormantare ! Unchiul facea sicrie pt inmormantare iar Matusa era socatita la nunti si inmormantari ! Nu o spunea cu rautate !

Emil Avram Am spus eu că ești o "comoară "

Nelu Viman Poza este făcută cred ca peste 40 de ani foarte frumoasa poza este și mama care a murit ff tânără, Dumnezeu sa le ierte și sănătate la lelea Mariuca!

Angela Mariana Butica Nelu Viman Cred ca e la inmormantare la Mitruțu Marii din huci, tata lui Paulina, Viorica si ceilalti. Adevarat, lelea Jenita a murit tanara, dar si batranetea e teribil de grea si plina de boli. Nici cum nu e bine, asta e viata pe pamant.

Cecilia Diac ce sunt alea socacite? cumva bocitoare?

Monica Epan Cecilia Diac . Bucataresele comunitatii, fara diploma, erau foarte pricepute !

Cecilia Diac wau frumos!

Emil Avram Am spus eu că ești o "comoară "

Constanta Cioaba Frumoasă amintire, multă sanatate dvs. și soacrei și odihnă veșnică celorlalte!

Angela Mariana Butica Voichita Mandi Da, Voichita, cum o chema?

Lucia Quintus Ce frumoase amintiri !

Voichita Mandi Ii zicea lelea Anuca, mama lui tata ,a treia din stanga

Florica Filip Voichita Mandi o femeie deosebită!

Gavril Babiciu Angela, Acum că am admirat cu toții această minunată fotografie, te rog să scrii numele și modul în care li se spuneau în sat, de la stanga la dreapta, pentru a putea fi identificate, inclusiv pentru maică-ta-soacră!

Angela Mariana Butica: Averea taranului de altadata; casa modesta cu sură si grajd, (am zice azi 3 in 1), familia, pamantul si animalele. Tineri tarani din Sisesti Maramureșului, în anii "70: Muresan Gheorghe și Mariuca, soția sa ce are în brațe pe fiica lor, Lenuta, prima din cei patru copii ai familiei. Gheorghe a fost frate cu Gavriluca de pe Satinesc, iar Măriuca a fost sora cu Ioan Bud (Fostu primar). Au locuit pe Pirlog.

-000-

Rodica Bonto: 10 iunie 2020. A trecut un an de când bunica a plecat la cele veșnice ne este dor de tine odihnă veșnică Dumnezeu să te ierte!

-000-

ProRomania Sisesti: 15.06.2020. Am făcut o vizită în zona afectata de furtună, în urma sesizări făcută de localnicii satului Șurdesti. La fața locului nu sa desfășurat nici o activitate de remediere, pe aceasta cale solicităm Primăriei Șișești și Consiliul Local să ia masurile cuvenite!!!! Mulțumim anticipat!!! (19 comentarii).

Avram Demian: Ați făcut da, la Șurdesti ați făcut

Avram Demian: Toată apa din gura hornetului o venit pina deasupra coastei la mine și apoi pe costa în jos și în casa

ProRomania Sisesti Speram ca în urma alegerilor de anul acesta sa avem oamenii la primăria Șișești care sa reprezinte cetățeanul

Avram Demian Ca iei nu vin sa facă șanțuri duc piatra pt composesorat sa poată cară schani de lemne

Avram Demian Pina în casa miso băgat apa

Avram Demian Ca pe iei iii doare undeva sa vina sa facă șanț pe uliță

Silvia Sabaceag Vizita ați făcut masurile??, cei de la ProRomania Sisesti aveți reprezentați tineri cu pensii speciale cit doneaza pentru stricăciunile provocate de Natura. Tineri pensionari la munca patriotica

Avram Demian: Și le trebuie inpozit

Avram Demian: Cu bani de pe inpozitu mi-o repara casa

Avram Demian: ProRomania Sisesti speram

Avram Demian: Poi vine apa de pe uliță peste coasta la mine în casa

Avram Demian: Sa va fie rușine ca nu veniți sa faceți șanțuri și sa tocmiti uliță numai pentru aia din composesorat sa poată cară schani cu lemne buștean rușine sa va fie

ProRomania Sisesti Silvia Sabaceag cu tot respectul Pro România Șișești nu are pe nimeni cu pensie speciala, la nivel

național nu pot să vă ajut cu această informație. Vizita am făcut, măsuri nu putem lua momentan pentru că la fel cum am comentat și în comentariul precedent... Vezi mai mult

Silvia Sabaceag E adevărat susțineți oameni cinstiți și curați nu care a făcut afaceri datorită funcției afaceri?? pensie mare la 45 de ani nu i ajunge vrea și ceva în plus și din politica?? Obijnuit cu afaceri mari pe cai!! pentru unii devine o obișnuită indiferent unde va fi Gustul banului e bine băgat în oase nu renunțe așa ușor și să devină corect și cinstit.

-000-

Actualitatea Satmareana: 22 ianuarie 2017. În comuna Apa au fost marcați 165 de ani de la nașterea dr. Vasile Lucaciu⁸⁹ Duminică, 22 ianuarie, la Centrul Cultural „Emil Matei” din Apa a fost marcată ziua de naștere a dr. Vasile Lucaciu, una dintre cele mai importante personalități politice, culturale și istorice ale românilor ardeleni. Manifestarea a fost organizată de Primăria și Consiliul Local Apa, Școala Gimnazială „Vasile Lucaciu” din Apa, Școala Gimnazială „Vasile Lucaciu” din comuna Șișești, Maramureș în colaborare cu Cenaclul Literar „Afirmarea” din Satu Mare.

⁸⁹ <http://actualitateasm.ro/stiri/72971-la-apa-au-fost-marcati-165-de-ani-de-la-nasterea-dr-vasile-lucaciu/>

Manifestările au debutat cu puțin timp înainte de ora 12.00, la bustul Tribunalului din curtea casei memoriale, unde participanții au depus jerbe de flori. De la ora 12.15, la Centrul Cultural „Emil Matei” a avut loc un amplu program cultural cu participarea unor înalte personalități din județul Satu Mare și Maramureș. Instituția Prefectului – Județul Satu Mare a fost reprezentată de consilierul Ioan Pal.

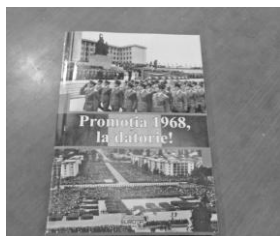
-000-

Gazeta Nord Vest: 31/05/2017 Adunare festivă de Ziua Rezervistului Militar

Ziua Rezervistului Militar a fost sărbătorită, ieri, la Prefectura județului Satu Mare printr-o adunare la care au participat membri ai mai multor asociații de rezerviști. Manifestarea a fost moderată de preotul Jandarmeriei Cristian Silaghi, remarcabilă fiind totodată prezența subprefectului Altfatter Tamas alături de managerul municipiului Satu Mare, Maskulik Csaba.

Cuvinte de apreciere. Evenimentul a debutat cu un moment de reculegere, iar apoi locotenentul colonel Dumitru Bogdan a explicat într-un discurs îmbrăcat în pasiune și metaforă semnificația acestei zile. Acesta a vorbit și despre importanța transferului experienței către militarii aflați la începutul carierei, dar în același timp despre cât de crucială este perfecționarea continuă în acest domeniu. A mai numit profesia de militar “nobilă” – întrucât cei care o urmează au destine aparte ca urmare a slujirii țării. Totodată, subprefectul județului Satu Mare Altfatter Tamas a spus cuvinte de apreciere la adresa rezerviștilor – manifestându-și prețuirea pentru profesionalismul, devotamentul și spiritul de sacrificiu pe care trebuie să le aibă un militar, dar și admirația pentru modul în care este educată generația tânără în spiritul patriotismului. Rezervistul Ștefan Coșarcă a menționat că este esențială existența unei conlucrări perpetue între reprezentanții tuturor asociațiilor de rezerviști. **Lansare de carte.** A urmat apoi înmânarea de plachete – în mod simbolic – ca recunoaștere a contribuției aduse de către cadrele

militare, acum în rezervă, la securitatea și pacea țării. A fost lansată de asemenea o carte – sub lucrarea colonelului rezervist Gabriel Babiciu – intitulată „Promoția 1968, la datorie!”, care prezintă dintr-o zonă obiectivă și din perspectivele mai multor cadre militare modul în care s-au petrecut evenimentele la Revoluția din 1989. Cartea nu este focalizată asupra unei singure zone a țării, ci exprimă suflul revoluției – cum a fost deja menționat, într-o manieră obiectivă – din întreaga țară. În același timp, e important de subliniat faptul că această carte nu este disponibilă deocamdată publicului larg, ci a reprezentat mai mult

un cadou pentru toți militarii participanți la sărbătoare.

Evenimentul a fost unul încărcat de emoție, dar și solemnitate, Ziua Rezervistului Militar fiind celebrată așadar – așa cum se cuvine, ca în fiecare an – și la Satu Mare.

-000-

Școala Gimnazială „Vasile Lucaciu” Șișești.

Prezentare⁹⁰: Răsfirată la poalele Mogosei, ca o imensă livadă, ce ascunde însemnele așezărilor oamenilor, comuna Șișești, impresionează trecătorul prin frumusețea locurilor cu parfum de nou și vechi, ancorate în realități istorice vrednice de luat în seamă. De-a

lungul șoselei ce leagă cele două orașe, Baia Sprie și Cavnic, foste centre miniere, se înșiruie ca-ntr-o salbă, cele șapte sate : Șișești, Dănești, Negreia, Bontăieni, Cetățele, Plopiș și Șurdești.

În mijlocul fiecărui sat, ca niște suflete răsfirate prin grădini, sunt școlile, ca o mărturie a trecerii generațiilor prin tainele cărților. Fiecare așezare își are propria școală, propriul centru de educație, care face ca satul să-și perpetueze identitatea.

⁹⁰ <https://scoli.didactic.ro/scoala-cu-clasele-iviii-sisesti-3>

De pe băncile acestor școli au absolvit elevi care, vrând să-și depășească condiția, au ajuns avocați, judecatori, doctori de renume, arhitecți, *cadre militare, n. redactiei!*), dascăli valoroși (care s-au întors de cele mai multe ori la școlile din satul lor), dar și buni meseriași ce poartă cu cinste numele de șișeșteni.

De câțiva ani încoace, dascălii locului, autoritățile locale, părinții și elevii au decis ca instituția să poarte numele marelui tribun Vasile Lucaciu, în semn de prețuire pentru întreaga luptă dusă de memorandist pentru reinstaurarea învățământului în limba română în satul Șișești.

Acum, în cadrul Școlii Gimnaziale *Vasile Lucaciu* din Șișești, învață un număr de 548 elevi de ciclul preșcolar, primar și gimnazial, organizați în 9 grupe de preșcolari, 12 clase de ciclu primar și 13 clase de ciclu gimnazial. Actuala politică a școlii are la bază promovarea ideii de implicare activă a părinților în viața instituției, abordarea creativă inter și transdisciplinară a actului didactic și sprijinirea tuturor elevilor în a-și depăși propriile performanțe.

De mulți ani, această instituție este înscrisă în rândul școlilor care furnizează elevi celor mai prestigioase colegii și licee din județul nostru. Acest fapt nu ar fi fost posibil fără o implicare responsabilă din partea colectivului de cadre didactice, care prin exemplul lor, prin puterea dăruirii de sine, instruiesc și încurajează elevii să participe la o gamă diversificată de activități instructiv-educative, extrașcolare și extracurriculare. De cele mai multe ori, eforturile le sunt răsplătite prin premii obținute la fazele pe județ și țară a concursurilor și Olimpiadelor școlare, în special la limba română și matematică, dar și la competițiile sportive.

Scoala din Șișești se ramarcă drept o instituție care încheie parteneriate, atât cu instituții de învățământ similare din zonă, județ, țară, dar chiar și din străinătate, în cadrul unor proiecte educative, care se derulează anual, menite să pună în lumină valorile culturale locale.

Colaborarea cu ONG-urile a adus scolii beneficii de ordin material, dar nu numai. Astfel că, din anul 2005 încoace, scolile din comună colaborează permanent cu Fundația I.U.G.A, fundație care ne-a ajutat pe noi, ca dascăli, dar și pe elevi să reînviem obiceiuri și tradiții locale de mult uitate, și să aducem în viața satului prețiosul patrimoniu imaterial al locului. În acest sens, elevii și profesorii au fost implicați ca parteneri în cadrul unor proiecte cu finanțare europeană, ceea ce a făcut ca valorile noastre să ajungă, prin strădania copiilor expuse la Muzeul Țăranului Român din București, la Facultăți de Arte renumite din țară, iar lucrul cel mai important este că elevii au fost învățați să aprecieze folclorul zonei și să redea satului valorile uitate în favoarea modernului.

Din 1992 școala din satul Șișești a început o colaborare cu Asociația de prietenie franco-română *Șișești-Pays Clissonais*, asociație fondată tot de un cadru didactic, doamna profesor Buticaș Eufrosina. În urma acestei colaborări elevii, profesorii și întreaga localitate au beneficiat de schimburi culturale între cele două localități din România și Franța, aprofundarea competențelor de comunicare în limba franceză (pentru elevii din România), vizite de prietenie și un lung șir de activități care continuă și în prezent. Ajutorul material din partea franceză, care la vremea respectivă a fost mediatizat și în presă, dată fiind valoarea investiției, a constat în construirea de toalete moderne în incinta școlii. De un astfel de ajutor am beneficiat și anul acesta, în urma unei colaborări cu Asociația Oudewater, Olanda. Partenerii olandezi au fixat drept scop îmbunătățirea bazei materiale a școlii cu mobilier, table, dulapuri de calitate superioară pentru creșterea confortului elevilor, dar și de dotarea cu toalete a doua structuri.

Școala Șișești este o instituție fericită că are angajați profesioniști, părinți interesați, elevi dornici de cunoaștere, ca adevărați urmași ai celui care le-a fost model de conduită, înțelepciune și voință – preotul Dr. Vasile Lucaciu.

1 ÎNSCRIEREA ÎN ÎNVĂȚĂMÂNTUL PRIMAR 2013. OFERTA PENTRU ÎNSCRIEREA ÎN ÎNVĂȚĂMÂNTUL PRIMAR

În urma recensământului realizat, pentru anul școlar 2013-2014 se vor constitui la nivelul unității noastre de învățământ 2,91 clase pregătitoare care vor cuprinde 47 de copii, și anume:

SISESTI - 0.5 clase - 7 elevi; SURDESTI – 1 clase -26 elevi; DANESTI - 0.5 clase - 4 elevi; CETATELE - 0.25 clase - 3 elevi; NEGREIA - 0.33 clase - 4 elevi; PLOPIȘ - 0.33 clase - 3 elevi

2. CIRCUMSCRIȚIA ȘCOLARĂ

Copiii care urmează să fie înscriși în clasele pregătitoare a Școlii Gimnaziale “Vasile Lucaciu” Șișești, provin din cele șapte sate ale comunei, și anume: v Șișești, v Șurdești, v Dănești, v Cetățele, v Bontăeni, v Negreia, v Plopiș.

3. METODOLOGIA ȘI CALENDARUL ÎNSCRIERII ÎN ÎNVĂȚĂMÂNTUL PRIMAR PENTRU ANUL ȘCOLAR 2013-2014

Informații suplimentare privind metodologia și calendarul înscrierii copiilor în învățământul primar pentru anul școlar 2013-2014 găsiți la următoarea adresă

<http://www.edu.ro/index.php/articles/c1003/>

4. INFORMAȚII PENTRU PĂRINȚI

Informații specifice - Școala Gimnazială „Vasile Lucaciu” Sisesti ,Maramureș:

În funcție de actualizarea informațiilor de pe site-ul Ministerului Educației Naționale și a circularilor transmise de Inspectoratul Școlar Județean Maramureș, vom publica noutățile destinate părinților privind informațiile legate de înscrierea copiilor în Clasa pregătitoare.

Pentru relații suplimentare vă rugăm să ne contactați la telefon 0262298003 sau pe adresa de mail scoala_sisesti@yahoo.com sau urmăriți noutățile de pe site-ul școlii la adresa:

http://scoli.didactic.ro/detalii/informatii_utile/scoala-cu-clasele-iviii-sisesti-3⁹¹

⁹¹ Accesand această adresă, azi, 28.06 2020, am găsit la ultima postare următoarele: ANUNȚ ! OCUPARE POST DE EDUCATOARE LA

- Informații pentru părinți oferite de către Inspectoratul Școlar Județean - <http://www.isjmm.ro/>
- Informații pentru părinți oferite de pe pagina oficială a Ministerului Educației Naționale

<http://www.edu.ro/index.php/articles/c1003/>
-000-

Salajan Victor: Drumuri comunale asfaltate in Bontaieni (15 fotografii), de către Primăria Comunei Sisesti, primar TENTIS IOAN MIRCEA:

1. Drum Boiciuc Marian Ovidiu spre Gaura Lui Lucaciu.
2. Drum spre Biserica
3. Drum spre Căminul Cultural
4. Drum spre Bale Gavril

-000-

Salajan Victor. 30. 07.2020. Proiect realizat de către Primăria Comunei Sisesti, primar TENTIS IOAN MIRCEA. Căminul Cultural Bontaieni aproape finalizat (8 fotografii).

-000-

Visit Maramureș. 30. 07. 2020. Georgeta Maria Iuga, Ambasador al Turismului Maramureșean

ȘCOALA PRIMARĂ NEGREIA ȘI GRĂDINIȚA CU PROGRAM NORMAL BONTĂIENI. Școala Gim.nazială "Vasile Lucaciu" Șișești organizează marți, 23 septembrie 2014, CONCURS în vederea ocupării posturilor de educatoare de la ȘCOALA PRIMARĂ NEGREIA ȘI GRĂDINIȚA CU PROGRAM NORMAL BONTĂIENI. Cererile însoțite de documentele justificative vor fi depuse la secretariatul unității (Șișești) în zilele de vineri, 19.09.2014 și luni 22.09.2014, între orele 12 și 14. **Probele de concurs** (cf OMEN 4959/02.09.2013): - personal calificat: inspecție specială la clasă și probă scrisă din didactica specialității; - personal necalificat: interviu și probă scrisă din didactica specialității. Concursul va avea loc după următorul **program**: ora 9.00 - inspecție specială la clasă; ora 12.00 - proba scrisă; ora 16.30 - interviu. DIRECTOR, Prof. Dan Sînziana Nicoleta. **Cam de mult nu s-a mai ocupat nimeni de această pagină.** Se pare că de la data de la care directorul, semnatarul anunțului de mai sus, a fost promovat la IJMaramureș ca inspector.

- Georgeta Maria Iuga pictează #icoanepesticlă în spiritul celor de #Maramureș și #Nicula, având predilecție pentru o compoziție sobră și o linie expresivă.

- Studiind tehnica și viziunea vechilor pictori țărani, modul de preparare al culorilor cu #pigmenținaturali, meșterul popular continuă tradiția picturii pe sticlă dând viață diverselor teme religioase.

- Realizările temelor nu sunt niciodată identice, chiar dacă ele se repetă. Icoanele sunt pictate cu multă dragoste, dăruire, bucurie și credință.

- Printre lucrările realizate de Georgeta Maria Iuga amintim: Nașterea Domnului, Răstignirea, Maica îndurerată, Duminica Floriilor, Sfântul Nicolae, Sfântul Gheorghe, Sfântul Dumitru, Sfântul

Haralambie etc.

- În semn de recunoștință pentru promovarea culturii și a meșteșugurilor maramureșene, Consiliul Județean Maramureș i-a acordat meșterului popular Georgeta Maria Iuga titlul onorific de "Ambasador al Turismului Maramureșean".

Cei care apreciază arta picturii pe sticlă, pot vizita atelierul meșterului popular Georgeta Maria Iuga în Șurdești, strada Principală, nr. 30A, telefon: 0744769178. #visitMaramures@Georgeta Maria Iuga

Abrihan Vasile: 26. 07. 2020. O familie îndurerată care și-a condus mama pe ultimul drum... Au interacționat: 98 persoane și au fost peste 100 comentarii.

Rodica Silaghi. 29. 07. 2020. Concediu în Croația.
92:Tu, Nicolae Piuian, Delia Sabou și alți 89, 35
comentarii!

... apoi în ...Șișești⁹²

⁹² Rodica Ciocotișan, căsătorită Silaghi, lucrează împreună cu soțul ei, ca șoferi pe autobuz, transport persoane în München, Germania!!!

-000-

Ansamblul Vasile Lucaciu Oficial și-a schimbat fotografia de copertă.

22 decembrie 2019:

Îmi place: 52, Nicolae Piuian, Felician Farcas, Gavril Babiciu și alți 49:

Gavril Babiciu: 17 august 2020. Noi, Gavril și Maria,

sărbătorim azi aniversarea a 50 de ani de la căsătoria noastră. Atunci, la 17 august 1970, am spus DA în fața Ofițerului de stare civilă de la Primăria comunei Șișești, Maramureș iar în fața altarului din

Biserica Sfintei Uniri a Tuturor Românilor din Șișești, ne-am jurat iubire, credință și sprijin până la sfârșitul vieții. 50 de ani de bucurii, speranțe și împliniri. 50 de ani de muncă, perseverență și încercări. Îmbinarea armonioasă a tuturor evenimentelor petrecute împreună au constituit fericirea noastră, aici pe PĂMÂNT. Nunta de Aur dorim să o petrecem împreună. Așa dar. Suntem onorați de prezența voastră, dragi prieteni, la NUNTA noastră de AUR. Fiți bineveniți. Să petrecem în voie bună, liniște, cu masca pe față, și să ne gândim la viitorul nostru „luminos”! La mulți ani TUTUROR! (Am postat un clip din care vă redau o secvență).

437 Iacob Oniga, Constantin Avadanei și alți 435. 631 comentarii, 13 distribuiri

Gavril Babiciu: 18 08 2010. Nunta noastră este în plină desfășurare. Toți oaspeții sosiți, cei 85 de până acum, sunt așezați la mesele pline de bucurii și speranțe. Nu vom limita accesul iar muzica și voia bună ne va însoții, trei zile și trei nopți. Viața este frumoasă!

144, Iacob Oniga, Constantin Avadanei și alți 142. 131 comentarii, 2 distribuiri. Exemplu de dialog:

Ioan Rusu în Gavril Babiciu: Să aveți parte, în continuare, de sănătate și mulți ani frumoși alături de cei dragi! Am retrăit cu ”Natașa”, nu de mult, aceleași emoții. Atunci am scris o poezioară pe care v-o împărtășesc cu dragoste și în semn de aleasă prețuire. ALIOȘA-

JURNAL (Luni, 4 Mai 2020) -RECUNOȘȚINȚĂ-
Scumpei mele doamne, la împlinirea unor ani frumoși, de la ale
noastre începuturi.

A-ți mulțumi, cum se cuvine,
E greu s-o fac doar prin
cuvânt...
Mă rog Sfințeniei Divine...
Să te păstreze pe pământ!
Pășind ușor, pe cale-aleasă,
Să mă-nsoțești...o veșnicie,
La fel de dragă, de
frumoasă...
Și inspirată-n căsnicie!
Te rog să dai sens vieții mele,
Cum o făceai în tinerețe
Și-n clipe bune sau...mai
grele,
Să mă tot sature de povețe!
Acum...când tâmpla ni-i
albită
De tot ce-a fost și a trecut,
Dă-mi brațul, doamna mea
iubită

Și...s-o luăm de la-nceput!
Ne-om zbate-n viață...tot
sărmani,
Sperând încrezători, în bine...
Precum răzbit-am, printre
ani,
De când...ni s-au unit destine.
P.S.
Azi, te-aș fi scos la o terasă...
Să fim o oră, doar noi doi
În alt decor decât acasă,
Carantinați... ca la război.
Dar...nu a fost așa să fie!
Vom bea cafeaua aromată,
Tot pe sofa-n sufragerie,
Visând...la vremuri de-
altădată.

(Ioan Rus Câmpulungeanu)

Gavril Babiciu: Mulțumim Alioșa, dragul meu coleg,
pentru că ai fost alături de noi. Să ne vedem sănătoși!

Obiect vestimentar abandonat din portul popular șișeștean

Privesc cu multă atenție și uneori cu durere în suflet fotografiile vechi ce reprezintă imagini din Șișești și imagini ale șișeștenilor. Motivația: cele "peste 1000 de cuvinte" pe care le „citesc” din fiecare fotografie, mă determină să mă gândesc la perioada în care a fost făcută fotografia, la starea comunității șișeștene din acea perioadă. Voi poposi asupra câtorva dintre aceste fotografii vechi și voi aduce argumente bazate pe constatări și observații personale privind motivația abandonării de către fetele și femeile șișeștene a portului zădiei legate la brâu.

Zadia legată la brâu a constituit un obiect vestimentar deosebit de important pentru persoanele de sex feminin din Șișești. În toate fotografiile a căror datare este în jurul anului 1900 femeile șișeștene au ca podoabă vestimentară zadia legată la brâu.

Legat de acest obiect vestimentar trebuie să subliniem că era specific portului de vară din zi de

sărbătoare sau de ocazii festive. Un aspect care m-a frapat este faptul că în toate fotografiile văzute de mine, fotografiile folosite pentru buletinele de identitate personale, femeile erau echipate având această podoabă vestimentară.

Zadia legată la brâu avea o lungime în jur de 2 metri, în funcție de înălțimea purtătoarei. Pe partea laterală mai lungă se fixa o panglică împletită urmată de franjuri, mai mari sau mai mici. Coloristica materialului din care se confecționa era foarte diversă dar avea o simbolică aparte. Fetele purtau zadii legate la brâu de culori aprinse: roșu, verde, înflorate sau într-o singură culoare. Femeile tinere purtau de regulă zadii legate la brâu de culoare albă iar femeile mai în vârstă, zadii de culoare neagră. Materialul, țesătura din care erau confecționate, putea fi pânză sau din lână.

Ca și copil am trăit într-o familie în care la un moment dat, erau 4 fete de măritat. Pregătirea acestora pentru a merge la Biserică sau la horă era un moment deosebit. Participam la discuții de genul: Cum te îmbrăci? Ce zadie să-mi iau? Cum îmi vine?...

Îmi aduc bine aminte de zadia legată la brâu pe care o avea Veronica. Îmi amintesc aceasta deoarece din neglijența mea, zadia ei, ce era așezată pe spătarul unui scaun, a ajuns pe jos. Zadia s-a prăfuit (pe jos în casă era lut bătătorit) iar eu am primit ceea ce meritam pentru nesăbuiința mea. Era o zadie foarte frumoasă, de un roșu aprins cu flori multicolore ce se îmbinau frumos în acest obiect, podoabă vestimentară.

Legarea zădiei se făcea în felul următor. Se prindea cu ambele mâini, având grijă ca mijlocul zădiei să fie în dreptul feței, se punea după cap (după gât), se încrucișa pe piept iar apoi se lega la brâu în partea din spate. Se avea în vedere ca nodul să nu fie prea stâns iar după nod să rămână colțurile zădiei lungi de cel puțin 20 de centimetri.

Explicația mea, subiectivă bineînțeles, privind abandonarea acestei podoabe la îmbrăcămintea de vară are în vedere următorul aspect. În deceniile 6-8 ale secolului trecut, împodobirea cămașei purtate de fete și femei a căpătat un rol deosebit. În șezătorile de iarnă,

fetele lucrau de zor pentru a-și împodobi cămașa pe care urmau s-o îmbrace la Paști. La început se făceau diferite flori sau mai multe floricele. Apoi se făcea o cipcă ce era pusă la pieptul cămășii. Toate acestea aveau drept scop mărirea progresivă a decolteului și sublinierea feminității pieptului.

Mai arăt că o importantă etapă, la modă atunci, era folosirea mărgelilor pentru a da culori florilor și nu „fităul” sau o îmbinare dintre cele două procedee.

Iată deci, cum să fie acoperită toată munca unei fete, sau femei tinere, făcută pentru ași arăta frumusețea pieptului?

Indiferent care este motivul pentru care aceasă zădie legată la brâu nu se mai poartă în Șișești, mi-ar place ca cel puțin fetele din Ansamblul artistic al Șișeștiului să fie echipate cu ea în cadrul reprezentării unui joc specific satului nostru care se înscrie armonios în zona folclorică a Chioarului.

CAPITOLUL II

Materiale selectate de la autori care iubesc Șișeștiul și pe șișeșteni

Nunta din Șișești în anii '50

Maria Mirela Poduț

„Umblam⁹³ d'e t'emătore câte două laolaltă. Ave'm câte-un colac și câte cinci zadii, le pune'm pă mână și colacu îl legam d'e zadie, așă pă lângă zadie, apoi îl punem pă mână. Zadiile erau d'e la mine de-acasă, cât'e am avut. Erau de-a mele, o de-a mămuchii, cumpărate din bolduri. N'e mai da și mnireasa cât'e-o zadie.

Acolo la mnireasă ne dădea un colac, aceia, așă zice că-s colacii mniresî. Când era nunta duminica, umblam vinerea, când era joia, umblam miercurea.

Erau cât'e 6-8 t'emătore, n'iamuri, vecine. Merem pă und'e o avut niamuri. Și mai erau acolo drușt'i, acele duceu mnirile la cununie. Cât'e t'emătore, atâția t'emători o fo. T'emătorii mereu la n'iamurile mnirelui.” Atuncea eram îmbrăcate cu pind'ileu și cămașă și ”păru îl aveam împlet'it în 4 cod'e (coade!), dar mai înainte era cu concii. Când intram în casă zicem: Aflăm pă Dumnezo cu dumneveste! iar gazdele răspundeau: Dumnezo v-duce într-o zî d'e dulce!. Apoi spuneam:

Acești voitori de bine
V-om grăi vo două-tri cuvint'e
Cât'e ne-om aduce-aminte
Noi de-om știi, cinste ne-a hi
D'e nu, 'mneveste iertători îți hi

⁹³ Culeasă de la Breban Maria, 70 ani, Șișești, 2013.

C-un colac d'e grâu frumos
Cu credința lui Cristos,
În opt împlet'it
Și cu zadie de mătasă
Cum portă și înălțata împărăteasă.
Cu hir d'e busuioc
Cum portă și t'emătorii în clop.

Apoi se zicea: Vă rugăm frumos din partea mnirilor să
viniți la nuntă, în dragostea familiei și-a mnirit'eilor.

Gazdele ziceau: Să aibă noroc! Ne-om duce.”

„Unde-o fo încuiată ușa, dacă nu erau acasă oamenii că
mereu la lucru, la fân, pun'em o flore în zaru ușii. Șt'ie că o fost
t'emătorile. Să rumpe o flore d'e la zadie, de-acele mândre. La
zad'ii pun'em bosâioc și flori care le luam din grădină. Umblam
cuspor, să gătam mai iut'e să nu ne-apuce sara, sfințatu sorelui.
Colacii cu care umblam rămâneau la mnireasă. Luam zad'iile
d'i pă el și le lăsam acolo.”⁹⁴

„Steagu să făce cu o zi înainte de nuntă. Să puné pă el
clocot'ici, ied'eră, verd'eață și zadie (*batic, n.n.*) cu flori d'e
d'emult, din moși strămoși. Zad'ia era roșie și se împrumuta de
la babe.”⁹⁵

„Duminica merem până-n amniază să gătam mnireasa.
Era îmbrăcată cu cămeșă albă d'e pănură, să pun'e zad'ie
înaint'e albă d'e mătasă, pă cap ave cununiță de rozmalin pă
care o făceu t'emătorile. Ele s-o ocupat d'e mnireasă. Păru era
lung, lăsat pă spat'e și făce cunună d'e păr și apoi pun'e cununa
aia. În pt'icioare o avut opt'inci. Ș-o fo demult și cu gube pă
ele. Și mnirile era cu ciorici și cu cușmă sau clop cu struț și pă
t'ept s-o purtat struț d'e rozmalin făcut cu cipcă roșie, albastră.
T'emătorile le pregăte. Starostele ave botă, zad'ie așa ca d'e
t'emătore. Și t'emătorii umblau cu bot'e și cu zad'ii.”⁹⁶

„Să făce un răspuns și la mnireasă. Mnireasa ave

⁹⁴ Culeasă de la Buruian Maria, 80 ani, Șișești, 2013

⁹⁵ Culeasă de la Breban Gheorghe, 74 ani, Șișești, 2013

⁹⁶ Culeasă de la Buruian Maria, 80 ani, Șișești, 2013

coșarcă. Feșt'ecare t'emătoare pun'e prăjituri în coșarcă să ducă cu ie când o duce mnirile. Și îndulce o oiagă d'e horincă care să pun'e în coșarcă. După ce-o gătat răspunsu, starostele mniresî o luat "buiciugu" d'i la părinț. Părinți o mărs și-o țucat-o pă mnireasă, apoi frații, t'emătorile, vecinii. Mnireasa stăt'e după masă cu nănașii. Se cânta:

Ie-ți, mnireasă, zua bună
D'e la tată, d'e la mumă,
D'e la fraț, d'e la surori,
D'e la grăd'ina cu flori,
D'i la hir d'e busuioc
C-altu nu-i mai hi în joc.
Cu feciorii laolaltă
Nici îi juca, nici la clacă.
Rozmalin în colțu mesî,
Să horim horea mniresî
Las să plângă cât de tare
Florile di pângă vale
Las să plângă cât de rău
Florile d'i pă părău
D'i la vale-n jos s-o dus
Și mnireasa-i la apus.

Când mere la cununie, fiecare mere de-acasă. Pă drum să hore.
Am horit o dată la o nuntă unde mnirile n-o avut părinți:

Ieși măicuță de sub glie
Că merem la cununie;
Ieși măicuță din mormânt
Că merem la jurământ."⁹⁷

„Mnirile trimit'e 2 t'emători să ducă mnireasa la cununie. Când mergeau după mnireasă, să făceau stigături pă drum și se horea:

Noi merem după mnireasă

⁹⁷ Culeasă de la Breban Maria, 70 ani, Șișești, 2013

De-om afla-o somnorosă
Om lăsa-o la mă-sa acasă.

Când plecau la casa mnirelui cu mnireasa iară să hore:

Hai mnireasă, sui în car
Că te-a mânca mult amar
Mai bine t'e du pă jos
Că îi hi a cui ai fost.

Dacă mnirii erau mai bătrâni, să striga:

Supărat îi mnirele
Îi bătrân ca cânile
Supărată-i mnireasa
Îi bătrână ca mă-sa.”⁹⁸

„Când vineu de la cununie, îi aștepta starostele și părinții mniresî. Starostele ieșea în prag iar ceilalți erau înlontru. T'emătorii și t'emătorile aruncau grâu păstă mnire și mnireasă. Mereu pă sub un colac și țâpau grâu. Făceau o roată, jucau așă roată și țâpa grâu păstă mnirit'ei. Țân'e colacu sus iar mnirile și mnireasa treceau pe sub el. Starostele făcē strigături. Apoi să făcē ”mâncarea colacului”. După ce merem d'i la cununie, ne băgam în casă, pă t'emători și pă t'emătore îi băga în altă cameră. Starostele îi băga. Acolo mâncau și horeu. Le demnica colac pă masă în farfurii și mâncau colac de-acela de-a mnirit'eilor și stăt'eu la masă.

Tăt afară să făcē jocu mniresî. Să pune o masă și două blide. Pun'e starostele primu bani d'i la părinți fet'ii pă taljăr. Jucau fiecare pă rând mnireasa. O jucau t'emătorii, t'emătorile, niamurile și-a mnirelui și-a mniresî, dupa'ce restu, cine-o avut dragoste de mnireasă, d'e nuntă. Se puneu bani și se striga:

Cine n-a juca mnireasa
La vară nu-i taie coasa.”⁹⁹

⁹⁸ Culeasă de la Buruian Maria, 80 ani, Șișești, 2013

⁹⁹ Culeasă de la Breban Gheorghe, 74 ani, Șișești, 2013

„La urmă meré oricine și-l chema pe mnire, că el stătea în casă cu ceilalți nuntași. El o juca ultimu”.¹⁰⁰

„Apoi intrau în casă și să puneu la masă. Socăcițele serveau nuntașii cu resteuță, curet'i umplut, pancove și horincă. Încă făcé mai d'emult la nuntă curet'i cu păsat.

Jucau până sara să distrau și sara își luau rămas bun și meré la mnire. Își luau rămas bun de la socri că amu duc mnireasa.”¹⁰¹

„Când du'cé mnireasa în alt sat, în Negreia ori în Dănești, le lega drumu și nu lăsa să ducă mnireasa, zăce că o fo mnireasa din satu nost. Lega drumu cu o cipcă, cu sfoară d'e asta d'e cipcă lungă, șanură, așa d'e două jeit'e. Api țâne doi t'emători d'e ie și pune pă masă horincă și bani. T'emătorii care vineu după mnireasă plăteu. Vine mnirile atuncia după mnireasă cu tăț laolaltă, cu alaiu lui. Să plăte, d'eștid'e drumu și meré. Mereu cu muzică, tăț feliu cântau. Hore t'emătorile.

La mnire acasă erau așteptați de socrii cei mari și de staroste. Era un staroste din partea mniresi și unu din partea mnirelui. El sta înainte și-i aștepta. Erau așteptați cu o oiagă de horincă și coptături. ”Colo când am sosât, sara, zicei: ”Aflăm pă Dumnezo cu mnevoste!” Era plin la ușă: socră-mea, socru-mio, tăț.”¹⁰²

„Când ajungea alaiu la casa mnirelui, înainte de-a intra în casă, să făcé mai demult ”ropota”. Apoi i-o pus nume „ciobă”. Amu fac după ce se gată nunta. După ce soseau, să strânjeu t'emătorii unu de altu pe după cap și tropot'e în cerc și strângau ce-o vrut ii. Asta însemna că o împreunat cu joc pă iștia cuscri cu a mnirelui, care-o adus mnireasa.”¹⁰³

„Socra mé s-o ascuns on mnez. Așa să ascund'e o samă. „No, mămucă, ai fujât d'e la casa asta? Hai să te văd.” Apoi o vinit și m-o țucat, o dat mâna cu mine. Am scos oiaga și-am înt'inat. Apoi am dat la socră-mea să înt'ine p-acolo. După aceie mă lua

¹⁰⁰ Culeasă de la Buruian Maria, 80 ani, Șișești, 2013

¹⁰¹ Culeasă de la Breban Maria, 70 ani, Șișești, 2013

¹⁰² Culeasă de la Buruian Maria, 80 ani, Șișești, 2013

¹⁰³ Culeasă de la Breban Gheorghe, 74 ani, Șișești, 2013

socra-mea d'e mână și mnirile după mine și nănașii și mă duc
după masă. Strigături la soacră:

Soacră mare cât o muscă
N-am gândit că mi hi cuscră.
Bucură-te socră mare
Că-ți aducem noră tare
Să te-ajute la ciubăr
Să t'e scuture d'e păr.”

Apoi intrau în casă și acolo era masa pregătită. Starostele zice rugăciunile ”Tatăl nostru” și ”Născătoare”. Punem coșarca pă masă. Întâie să pune levișa, apoi cartofi cu carne, curet'i umplut. ”Să așezau la masă și începeau să mănânce. Apoi ieșă și mnireasa și tăț nuntașii la joc. După ”cină”, după ce-o mâncat să făcé jocu găinii. Socăcițele o aducé și i-o dădeau la mnireasă. Găina era împ'tistrită cu flori, cu țigara-n gură. Două zile trebuia să o-mptistrești. Erau câte 3-4 socăcițe, tâte mereu cu găina Ș-o puneu p-o farfurie de lut. ”Când duce găina la nași, să sculau în pt'iciore ii. Puneu găina pă masă lângă nănași și apoi jucau socăcițele cu starostele acolo de-o lătore jocu găinii. Juca starostele cu socăcițele că ii o fo a găinii. Socăcițele să țineu pă subsuori. Să dăde ca o cinste la nănași. Nănașile împărțău găina la feș'tecare câte-on mnez pă taljăr, câte-o bucăță. Apoi dădeu blidu la fiecare să deie mai departe sau vin'e starostele.”¹⁰⁴

„Socăcițele strigau:
Săracă găină sură,
Ieri erai pă după șură
Azi ești cu țigara-n gură.
Altu nu îi mai oua
Că mnirit'eii te-or mânca....
Vai săraca mnireasa
Ore unde s-a culca

¹⁰⁴ Culeasă de la Buruian Maria, 80 ani, Șișești, 2013

Pă scară cu găina?!
D'e nu s-a put'e sui,
A durn'i jos cu puii.
Să jucăm cu ursu-n spate
Să vedem cine ne-a bate
D'e ne-a bat'e oricine,
Sare ursu pentru mine.

După ce se împărță găina, nașile le dădeau blidu înapoi.
Socăcițele primeau bani, să plăt'e găina. Le puné acolo florile
pă taljer și sub flori sau pă flori pun'e banii.

La mnire era "cina", numa o mâncare să puné. Și
d'imineată când vin'e socrii alta. La mnireasă era "prânz", era
prânzu mniresî.

La răspuns să puné pancove, linguriță și furculiță pă
pancovile cele și bani pă taljăr sub furculiță.

Dimineăta, când se găta nunta, să făcea nevestescu.
După ce lua coroana d'imineată, începe a juca babile. Nănașile
lua cununa. Pune mnireasa pă scaun în mnijlocu căsî și-i lua
cununa d'i pă cap și se cânta:

Mnireasă cununa ta
Dă-o pă drum de-a dura
C-altu nu Ț-a trebui.
Unde-a sta cununa-n loc
Crească hir d'e bosâioc
Unde-a sta la altă casă
Crească-on hir fain d'e verd'eață.

Apoi o luau la joc pă mnireasă. Să puneu roată și jucau
mnireasa. Îi luau balțu și-i pune zadia-n cap, zad'ie cumpărată
de ele, d'e nănașă.

Îi zice jocu nevestesc, era ultim. Asta însemna că o
trecut de la mnireasă la nevastă. Să făceau și strigături, erau
multe.

Tu mnireasă cred'ințată
Spânzură-te-ntr-o răt'ită

De-a hi bine spânzurată,

A hi bine măritată.

Mnireasa plânje când i se dădea jos cununa.

Mai era obiceiul de a spăla nănașii, după ce se găta nunta. Un pt'ic de apă turna și-i spăla și-i săruta, le dăd'e bani și cămeși. Îi cinstea, îi plătea că i-o nănașit, s-o plăt'it de ii. Când ț-o botezat un prunc, iară trebe plătiți, să meré la nuntă să-l plătească.

Când juca mnireasa, să scutura steagu. Și când mere la cununie. Și când vin'e mnirele la mnireasă tăt cu steagu vine.

Dimineața strica steagu, bota ceie, desfăce tăt di pă el. Steagu era ca ș-on fel d'e cinste, să făce în cinstea mnirit'eilor. La mnire acasă să strâca, a doua zi, de către t'emători, că ii l-o făcut.

Casa se găta cu blid'e d'e lut mnici și ștergurițe făcut'e mândru pă la icoane, făcut'e în război, t'iara.

Pălinca se punea în sticle și era cofă d'e lut sau d'e scândură făcută, așă ca put'ina la oi da mai mnicuță. La alea de apă le zicea cofiță d'e lemn.

În cealaltă zi, să mere "în socri", ziceu "Am vinit în socri la cuscri." Mnirile mâna doi t'emători după părinți fet'ii, după cuscri. Pregăteu horincă îndulcită, coptături, găină, le puneu în coșarcă și mereu în socri. Și atunci să hore:

Câte flori pă Iza-n sus

Tăt'e cu mândra le-am pus

Căt'e le-am pus până-n prânz

Tăte-s mândre și s-o prins;

Câte le-am pus până-n cină

S-o uscat din rădăcină.

Acolo să găta nunta. Petreceu până la amniazăț.

Mai d'emult la socră îi zicem mamă, alții ziceau socră. Care cum o avut curaj. Care era „mamă” era mai bună, „socră” tot acolo, numa nu-i ca mama.”¹⁰⁵

Foto.: Alai de nuntă din Șișești

Fata Pădurii și Omu Noptii

„*Fata Pădurii* zice că-i o fată mare cu păr lung până în pământ. Era mare, juca pă lângă pruni, pruni de-aiștia lunji, ciorăști. Io am văzut odată jucând pă *Fata Pădurii*. Api așa juca cum jocă fata cu fecioru. Lângă vale zice că o avut un loc. Acolo o fo pruni mulți și lunji.

Tătuca zicea cătă mămuca: ”Ni hai pana afara!” O fo 12 noptea. Io eram în cămeșă lungă, atunci să purta cămeș de tort. Atuncia am fost începută a umbla la grădiniță. Și am mărș și io după ii. Să vid'e fain de lună ca amu d'e sfântu soare. Și am văzut-o. Da așa juca că pă d'imineată m-am dus să văd. Tătuca o zis să nu ne apropt'iem de pruni. Era cu haină neagră, păru până jos. N-ai vazut fața, tătă o fost în păr. Da așa o dripălit iarba... Acolo o avut locu ii.

¹⁰⁵ Culeasă de la Breban Maria, 70 ani, Șișești, 2013

Când ieșea soarele și ploua, zice că atuncia să lă Fata Pădurii pă cap. Când ploa cu soare. Așă zâceu bătrânii.

Oamenii o videu ca pă un duh rău că îi purta.

Omu Noptii zâce că era alb, on om mare, umbla c-o botă mare. Care dăd'e în urma lui, zâce că-i purta. De-ai trecut în urma lui, t'e duce el. El mere înainte e și merei după el. O fo duh, să arăta și om, să și făcé nevăzut. D'e te-o luat și te-o dus, atunci pă und'e te-o dus, p-acolo ai mârș, da el n-o mârș pă unde te-o bagat c-o fo duh rău.”¹⁰⁶

„Mai demult pă vâlcele, zâce că la Fata Pădurii nopt'ea dăd'e cu maiu pă cămeș. Și s-auză cum da pă cămeș cu maiu. Nu să vid'e, numa să auză.

Dacă-i vid'ei, trebuia să faci cruce. Ș-atunci să d'epărta. Orice oameni d'in Negreia ziceu că o dată să făcé ca cocoșu, o dată ca mățu, o dată ca și cânille.

Și era strigoi ca niște stele, lumnuite. Erau tot nișt'e duhuri. Alți le vid'eu. Să arătau și dispăreu. Nu făceu rău la nime, numa tăt să arătau așă. Erau orice duhuri rele luminițele cele. Să arătau în unele locuri și apoi dispăreu.

O mai văzut-o pă Fata Pădurii on om din sat. Făce clăi din vejii pă holdă și o zis: „Hai vid'eț pă Fata Pădurii! Juca acolo lângă pruni.”¹⁰⁷

Foto.: Tânăra generație din Șișești continuă tradițiile satului

¹⁰⁶ Culeasă de la Breban Gheorghe, 74 ani, Șișești, 2013

¹⁰⁷ Culeasă de la Buruian Maria, 80 ani, Șișești, 2013

Monumentul Eroilor din Dănești

Comandor Dumitru Alexandru Cârța

Este greu de explicat care sunt resursele interioare care te pot determina la un moment dat să faci ceva, să întreprinzi ceva care să rămână ca un punct de reper al trecerii tale prin viață. Satul Dănești, satul copilăriei mele minunate, petrecute alături de bunicii paterni. Hoinăreala neîngrădită prin poiene, câmpuri și pâlcuri de pădure; cocotatul până-n vârful cireșilor, nucilor sau brazilor după câte un cuib de cioară; pânda lângă izvor să aștept adăpatul căprioarei, toate acestea adânc rămase în memoria mea, m-au făcut să cred că pentru mine, nu este un loc mai binecuvântat pe pământ.

Viața, cariera militară pe care am îmbrățișat-o de mic (Liceul militar), m-au purtat de-a lungul și de-a latul țării. Am cunoscut multe lucruri minunate, am cunoscut mai ales OAMENI! Prin meseria mea de „zburător” am privit România de sus. Urcat mai sus decât dublul Everestului, sau „fugind” de două ori mai repede decât sunetul, mereu, mereu revii pe pământ (personal am făcut-o de 11.650 de ori!). Pământul țării tale. Vorbe mari? Nu cred. Acum, la vârsta senectuții, pe lângă tot ce am „produs” în carieră, am vrut să mai las ceva.

Mitruțu' Cârțanului, bunicul meu, țăran gospodăru, pleca toamna pe jos la Brașov la tăiat de pădure și se întorcea

primăvara tot pe jos, cu bani, ca să cumpere pământ. Era un om mult apreciat de toată lumea. S-a numărat printre dăneștenii care au avut marea bucurie de-a fi prezent la Alba Iulia, atunci când, la 1 Decembrie 1918 s-a hotărât unirea Transilvaniei cu regatul România. A fost răsplătit de obște pentru atitudinea sa fiind ales primar în comuna Dănești, primele alegeri libere după Unirea din 1918. A avut patru copii, pe doi i-a căsătorit, i-a înzestrat iar pe doi, pe cheltuiala lui, i-a susținut la studii.

Tatăl meu, Vasile Cânta, alături de mama mea, Olga Cânta, au fost învățători în Dănești mulți ani. Azi, după atâta timp, mulți din foștii elevi, acum bătrâni, își amintesc cu plăcere de ei. La rândul meu, eram obligat (da, obligat!) să las satului un simbol.

Am luat legătura cu părintele Grigore Pop, parohul bisericii greco-catolice din Dănești, comuna Șișești și căutând în arhive am găsit numele celor pierduți pe câmpurile de bătălie. Satul, deși mic, a dat un număr însemnat de

victime în ambele conflagrații mondiale. Am găsit multă sollicitudine la firma de pietrărie Boroș din Baia Mare, unde am comandat o placă de marmură. Placa, pusă pe un zid, ar fi rezistat. Dar zidul? Zidul în timp e măcinat de vreme. Trebuia altceva. Am găsit soluția tot la domnul Boroș. O bucată masivă de stâncă, sumar fasonată, pe care s-a aplicat placa.

Monumentul așezat în fața capelei Bisericii greco-catolice din Dănești, închinată eroilor, a fost dezvelit și sfințit în prezența întregului sat, a oficialităților, a reprezentanților Asociației Naționale Cultul Eroilor „Regina Maria” – Filiala Maramureș, cu onoruri militare, în cadrul slujbei de Înălțarea Domnului, în anul 2010.

Dar, ca orice poveste, mai are și o mică... continuare!
 După doi ani, părintele Grigore a descoperit în catastifele bisericii numele altor doi eroi ce au murit pe câmpurile de luptă pentru apărarea țării în timpul războiului! Cu ajutorul și priceperea maestrului pietrar s-a făcut corectarea necesară.

Glorie eternă
 eroilor neamului
 românesc!

Redau mai jos genealogia familiei Cânta din Dănești,
 din care cu onoare fac și eu parte.

Ramura Cânta

În anul 1796, în satul Chiuzbaia, se naște **Gavrilie Cantia**¹⁰⁸, din familie de „poporani” greco catolici. Căsătorit ulterior cu **Domnica Bele**, născută în 1804, are ca urmaș pe **Dimitrie Cantia**¹⁰⁹, născut în anul 1836. Principala activitate a familiei era creșterea oilor, dar terenurile de pășunat erau restrânse din cauza pădurilor înconjurătoare.

Ajuns la maturitate Dimitrie (Dumitru), pleacă cu oile sale în căutarea unei zone cu pășune mai bună, stabilindu-se în satul **Dănești** situat pe șoseaua **Baia Sprie – Cavnic**, unde terenul permitea atât creșterea vitelor cât și pomicultura și chiar cultura vegetală pe suprafețe relativ mici dar suficiente pentru nevoile familiei. Localnici îl cunosc sub porecla de **Cântanu**

¹⁰⁸ grafia numelui conform cu „*matricula cununaților*” din 1864, pagina 62, Arhivele Naționale - Maramureș

¹⁰⁹ idem

ceea ce confirmă numele actual al familiei – **Cânța** – infirmând grafia din documentul menționat și afirmă despre el că era un om deosebit de gospodar având multe oi (*când da drumul mieilor se albea câmpul!*)

În Dănești, **Cânțanu** are condiții de pășunat dar nu are pământ în proprietate însă rezolvă această problemă căsătorindu-se la 17 noiembrie 1864, la vârsta de 28 de ani cu **Maria Poduțiu**, localnică de 23 de ani, provenită dintr-o familie de asemenea de greco catolici, ce deținea pământ.

Cei doi au un număr de șapte copii: Ana, Mihai, Gavril, **Dumitru** (născut în anul 1874, cunoscut în sat ca **Mitruțu Cântanului**), Eudochia, Domnica, și Achim.

În 1892, la numai 51 de ani, Maria a decedat iar Cântanu se recăsătorește cu **Maria Babici (Măricuța)** o văduvă cu doi copii originară din satul **Plopiș**, fostă căsătorită în Chiuzbaia și proprietara unei suprafețe destul de mari de pământ. Soțul ei, Babici, un bărbat extrem de voinic a decedat în urma unei întâmplări extraordinare petrecute la o vânătoare organizată de un grof ce urmărea să împuște mistreți. Babici, fiind gonaci, s-a trezit în față cu un mistreț puternic care s-a repezit spre el¹¹⁰. Aici sunt două variante ale întâmplării: prima spune că mistrețul, repezindu-se spre gonaci, a nimerit între doi arbori tineri, înfrățiți, Babici ținându-l imobilizat până au venit vânătorii să-l împuște¹¹¹; a doua variantă spune că Babici a prins mistrețul de urechi și i-a strâns capul cu genunchii ținându-l strâns pînă cînd au sosit vânătorii și l-au îmпуșcat¹¹².

Oricare ar fi adevărul, în urma spaimei și rănilor primite, bărbatul a decedat la scurt timp, **Măricuța** devine văduvă și, se pare, s-a retras împreună cu cei doi copii rămași orfani de tată, în satul natal Plopiș.

Prin căsătoria lor familia devine mai numeroasă, la cei șapte copii a Cântanului adăugându-se doi copii ai Măricuței

¹¹⁰ Relatare Gavrilă Poduț - Dănești

¹¹¹ Idem

¹¹² Din amintirile lui Vasile Cânta

din prima căsătorie: Gavril Babici și *Eufrosina Babici* (născută la 1883).

În acea perioadă satul Dănești, situat în afara posesiilor grofilor unguri, era un sat de oameni liberi, proprietari de pământ, poziția socială fiind determinată de suprafața de pământ aflată în posesie. În multe familii, pentru a se evita fărâmițarea loturilor prin înzestrarea copiilor la căsătorie, se practicau căsătoriile între rude apropiate. Conform acestui concept, însă fără a fi vorba de rude de sânge, *Cânțanu* și *Măricuța* îi căsătoresc pe *Dumitru (Mitruțu)* cu *Eufrosina*, fata ei din prima căsătorie.

Dumitru Cânta a fost un țăran harnic, cu frica lui Dumnezeu, a cărui preocupare a fost prosperitatea familiei din dorința de a le lăsa copiilor suficient pământ pentru a avea o viață demnă. Credința lui în Dumnezeu a fost atât de puternică încât, la un moment dat, a făcut o promisiune (vot) de a nu consuma carne într-o anumită zi a săptămânii (în afară de vineri, care oricum era zi de post), respectând această promisiune chiar dacă în acea zi cădea o sărbătoare mare cum ar fi Crăciunul sau Anul Nou. Concepția lui despre viața în spiritul credinței în Dumnezeu se baza pe convingerea că o viață cucernică, respectarea poruncilor și a învățăturilor creștine asigura o viață sub protecție divină pentru șapte generații următoare. Într-o perioadă a fost primar în sat iar la 1 decembrie 1918 a fost la Marea Adunare de la Alba Iulia.

Eufrosina l-a susținut cu loialitate în toate eforturile lui de a aduce prosperitate în familie. Aveau multe păsări, dar nu le foloseau pentru consum propriu ci pentru a fi vândute pe piața din Baia Sprie sau Baia Mare. La fel, laptele era pus la prins, smântâna valorificată pe piață și doar laptele rămas era consumat. Oile, de asemenea erau ținute pentru a aduce venituri bănești cu care se cumpăra pământ. Nu consumau pâine de grâu ci o pâine făcută din mălai sau mămligă. În felul acesta au reușit să le lase copiilor peste 20 de hectare de livadă și fâneață și cinci hectare de pădure de foioase în masivul Gutâi.

S-au stins din viață în 1946 – Dumitru și respectiv 1952 – Eufrosina în casa pe care au construit-o împreună prin anul 1910 în satul Dănești.

Foto.: Dumitru și Eufrosina Cânta

Ca un element de curiozitate, în imediata vecinătate a casei se afla o construcție din lemn de circa 6×2×2 m, separată în două, destinată adăpostirii animalelor de talie mică – păsări și porci. La demolare

s-a constatat că a fost construită fără să se bată vreun cui. Grinzile de lemn erau așa de bine îmbinate încât a fost destul de greu să fie desfăcute.

Foto.: Casa din Dănești (demolată în anul 1990), la vremea respectivă era una din cele mai frumoase case din sat.

Sunt înmormântați în cimitirul vechii Biserici Greco-catolice din satul **Dănești** unde, prin grija unuia dintre fii lor, au monumente funerare.

Dumitru și Eufrosina

Cânta au avut patru copii: **Maria** (1902), **Avram** (1905), **Gheorghe** (1908) și **Vasile** (1911). Avram și Maria au rămas fideli statutului de țaran, Gheorghe și Vasile au urmat cursuri liceale. În cazul lui Gheorghe ele nu au fost finalizate.

Maria s-a căsătorit în satul Dănești cu **Vasile Poduț**, diaconul (dascălul) Bisericii greco-catolice. Au avut șase copii: **Cornelia, Eufrosina, Gavrilă, Ion, Gheorghe și Vasile**, dintre care **Cornelia** este decedată. Ceilalți sunt căsătoriți și stabiliți în Dănești.

Eufrosina nu are copii;

Gavrilă are doi copii – **Adrian și Gavrilă**; Adrian este tehnician veterinar în Dănești

Ion are un singur copil – **Ioan-Dorin**; Dorin este cel mai bine situat pe scara socială dintre toți urmașii familiei Poduț. A absolvit studii economice la Cluj Napoca și după ce a funcționat o vreme ca economist la Oficiul Național de Turism Baia Mare a intrat în sistemul bancar ca economist la BRD. După cumpărarea ei de grupul francez Societe Generale a fost director economic al acestei bănci iar după transformarea sucursalei din Baia Mare în Grup bancar, a fost numit șef de compartiment în cadrul acestuia. Este căsătorit cu **Lia** și are un copil: **Marius**. Sunt stabiliți în Baia Mare unde au două apartamente.

Gheorghe de asemenea are un copil – **Marius**; acesta, după ce a muncit trei ani în construcții în Marea Britanie, este în prezent un mic întreprinzător privat, făcând comerț ambulant în târguri și piețe.

Vasile este căsătorit cu **Aurica** și locuiește pe locul vechii case bătrânești ale familiei **Cânța**. A muncit ca strungar la Intreprinderea Minieră Baia Sprie. În prezent este pensionar. Vasile și Aurica au doi copii – **Sebastian** (Sebi) și **Cosmin**. Și aceștia au muncit timp de doi ani în Franța unde s-au specializat în amenajări interioare.

Avram Cânta s-a stabilit în Cărpiniș unde a avut o gospodărie frumoasă, fiind unul dintre cei mai stimați locuitori ai satului. S-a căsătorit cu Maria și au avut un singur copil în viață – **Dumitru (Mitrutu)**.

În legătură cu **Avram** există și o istorie amuzantă: toată familia Cânta a fost extrem de devotată ideii de proprietate funciară. Ca urmare a acestui fapt, el a fost ultimul locuitor al Cărpinișului care a acceptat să se înscrie în Cooperativa Agricolă de Producție înființată de regimul comunist în anii 60. Fiind un gospodar foarte bun, ceilalți membrii cooperatori nu au vrut sub nici un motiv să accepte un alt președinte impus de administrația comunistă amenințând chiar că își retrag cererile de înscriere. Ca urmare, deși era anticomunist convins, Avram

a participat, în calitate de invitat, la adunarea festivă organizată de Gheorghiu-Dej în 1962 în cinstea încheierii colectivizării agriculturii. N-a rezistat mult timp în această funcție fiind schimbat până la urmă cu un om devotat organelor comuniste. A decedat la puțin timp după moartea soției, nesuportând singurătatea. Fiul lui, Mitruțu, i-a moștenit hărnicia și dragostea de pământ dar a învățat să facă și case. Locuiește în casa părintească în Cărpiniș, este căsătorit dar s-a separat de soție trăind singur. Are doi copii.

Gheorghe Cânta a avut o viață mai aventuroasă. S-a căsătorit cu *Margareta*, o tânără din *Turulung*, județul Satu Mare, de etnie maghiară. Margareta avea tatăl în Canada și din banii trimiși de acesta, împreună cu mama ei reușiseră să strângă o avere consistentă. Din păcate pentru ei, regimul comunist le-a confiscat toată averea și au rămas fără nimic. Gheorghe a fost pe rând funcționar de primărie, gestionar, muncitor la secția *bicromat* în cadrul combinatului chimic Baia Mare. Soacra lui, bolnavă de *Parkinson* a trăit foarte mulți ani, decedând cu numai cu 2 sau 3 ani înaintea sa. Margareta mai trăiește și azi (data redactării documentului), într-o văduvie de aproape 20 de ani.

Vasile Cânta, născut la 10 februarie 1911, cel mai mic dintre cei patru copii ai lui Dumitru și Eufrosina Cânta, a fost singurul care a urmat o școală de nivel ridicat pentru acea perioadă – școala normală, devenind învățător și începându-și activitatea didactică la 15 octombrie 1929 la școala din localitatea Boghiș, județul Satu Mare. La data de 11.11.1932 este încorporat la Școala de Ofițeri de Rezervă nr. 1 Ploiești, la absolvirea căreia, la 31.10.1933 este avansat la gradul de sublocotenent în rezervă. Această înaintare în grad îi aduce unele neplăceri în anul 1940, la intrarea trupelor hortyste în Ardealul de Nord.

La acea dată, fiind declanșat al doilea război mondial era mobilizat la Satu Mare. La retragerea trupelor române nu au fost retrași și rezerviștii originari din zonele ocupate, așa că hortystii l-au găsit în uniforma de ofițer român, l-au arestat și l-

au închis pentru o perioadă de 6 luni. Detenția l-a marcat pentru toată viața, el fiind un om extrem de legist și cu frica lui Dumnezeu. Pentru a nu intra în conflict cu administrația maghiară și-a procurat dicționare și a învățat limba maghiară foarte bine.

Foto.: Vasile Cânta la data avansării la gradul de sublocotenent

Între anii 1935 – 1943 este învățător la școala din Tarna Mare, județul Satu Mare, localitate situată în apropierea graniței cu Ungaria și Ucraina și având o populație extrem de heterogenă: români, maghiari, evrei și ucraineni. Aici o cunoaște pe învățătoarea **Olga Țarineanu**, originară din Oltenia, cu care se căsătorește în

1938, cei doi conviețuind într-o căsnicie de 61 de ani.

O caracteristică a celor patru urmași ai lui **Dumitru** și **Eufrosina Cânta**, consecință a educației religioase, este loialitatea absolută față de familie, față de soțul/soția hărăzită de Dumnezeu. Toți au avut căsnicii stabile și dacă unul dintre soți a decedat, celălalt a păstrat o văduvie demnă, fără nici cea mai mică intenție de a se recăsători. Un exemplu îl constituie Margareta Cânta, soția lui Gheorghe care în prezent – 2005 – se află în al douăzecilea an de văduvie.

Ramura Țarineanu

Cunosc mai puține date despre această ramură a familiei noastre din cauza depărtării și a contactelor sporadice.

Dumitru Țarineanu. Originar din comuna *Siliștea Crucii*, județul Dolj, în apropiere de *Băilești* a fost un oltean mândru, dornic de a reuși în viață. Nu a avut norocul să-și îndeplinescă visele deoarece a fost încorporat și trimis pe front în primul război mondial deși era căsătorit și avea trei copii mici. Rănit la stomac, cade prizonier la nemți. Operat de

medicii germani, i se extirpă o parte din stomac și după vindecare este demobilizat.

În primăvara lui 1919 situația era destul de dificilă pentru țărani din teritoriile ce fuseseră ocupate de trupele germane. Pentru a-și procura cerealele necesare familiei pleacă cu trenul la Băilești, circulând pe acoperișul vagoanelor. La întoarcere, trenul este atacat de hoți. Aceștia trăgeau cu cârlige sacii cu cereale și amenințau călătorii cu armele ce le aveau din timpul războiului. Speriat, Dumitru Țărineanu sare de pe vagon și aleargă mai bine de 10 kilometri fără oprire până la Siliștea Crucii. Slăbit din cauza rănii și a operației suferite, nu rezistă efortului și moare, lăsând orfani cei trei copii dintre care cea mai mică, Olga avea doar patru ani.

1. Ana Țărineanu

Numele de fată nu îmi este cunoscut. Familia ei era originară din Ungaria de unde a venit la Calafat, județul Dolj, să muncească la o fabrică de țiglă. Rămasă văduvă după decesul soțului ei Dumitru, nu s-a mai recăsătorit. A rămas în Siliștea Crucii unde și-a ținut gospodăria împreună cu una dintre fete – **Aneta Neagu** – rămasă și ea văduvă după cel de al doilea război mondial.

Ana a avut mai mulți frați când au venit la Calafat:

Vergica, căsătorită la Râmnicu Vâlcea cu grefierul **Nicolae Nisipeanu**. Acesta avea două fete, dintr-o căsătorie anterioară, acestea acceptând-o pe **Vergica** ca o mamă adevărată. Cele două, ajunse farmaciste s-au stabilit în București și s-au căsătorit cu doi colonei de armată, ambii profesori la Academia Militară și au locuit pe bulevardul Carol, lângă cofetăria „**Cireșica**”. Nu au avut urmași.

O altă soră s-a căsătorit și ea în Siliștea Crucii cu un localnic al cărui nume sau poreclă era **Trăncăneală**.

Luxița, măritată la Băilești cu un cizmar, a avut doi copii: Nicu și Marilena

– Nicu, are doi copii: Ionel, profesor, stabilit în Craiova; Cristina

– Marilena, stabilită în Timișoara, are și ea doi copii.

Săndica, s-a căsătorit cu un basarabean, profesor. O soră a **Anei Țărineanu** a rămas la Budapesta. Una din fetele ei, **Iulisca**, este stabilită la Budapesta.

Ana și Dumitru Țărineanu au avut trei copii: **Ionel, Aneta și Olga**.

Ionel Țărineanu a absolvit Școala Normală și s-a stabilit la Botoșani unde se căsătorește cu **Ortansa**, profesoară. O perioadă destul de lungă a fost primarul orașului. A avut doi copii: **Marilena**, decedată din cauza unei gripe înainte de nașterea primului ei copil și **Romeo**. Acesta din urmă, profesor, a dat în patima beției decedând și el înainte de vreme (la 40 de ani). Din păcate nu a avut urmași, așa că această ramură a Țărinenilor se pare că s-a stins.

Aneta Neagu a rămas în Siliștea Crucii unde s-a căsătorit și a avut doi copii: **Nelu și Lucia**. Rămasă și ea văduvă de război, nu s-a recăsătorit. Cei doi copii au plecat din comună:

– **Nelu**, absolvent de școală comercială, s-a stabilit la Baia Mare. Aici se căsătorește cu Augusta, născută la Șomcuta Mare și are doi copii: Florin, stabilit în prezent în Toronto, Canada unde este căsătorit și are 4 copii; Călin, student, a murit la 24 de ani înecat în Dunăre la Brăila unde venise pentru a se logodi.

– **Lucia** s-a căsătorit cu Gheorghe Grigoriu și s-a stabilit în București. Are un singur copil, Adriana, stabilită la Constanța și are un copil. În prezent ei țin gospodăria din Siliștea Crucii.

Olga Țărineanu, cea mai mică dintre frați, s-a născut la 27 ianuarie 1915. Dotată intelectual dar fără posibilități

materiale, fiind orfană de la vârsta de 4 ani, pentru a putea frecventa școala a fost dată la orfelinat unde, cu suferințe mari determinate de însingurare și sărăcie, reușește să termine cu bine școala elementară și să urmeze apoi și ea Școala Normală.

Toată copilăria și adolescența ei a fost marcată de evenimente deosebite, unele din ele cu rezonanță de paranormal, ceea ce o marcau ca pe o persoană cu adevărat deosebită.

La absolvirea Școlii Normale nu are suficienți bani pentru a-și plăti taxa pentru examenul de diplomă. Pentru a ieși din impas, îi scrie la Iași principesei Olga Sturza cerându-i ajutor. Aceasta îi trimite o mie de lei, suficienți pentru a plăti taxa de examen și pentru a-și cumpăra o rochie adecvată pentru acest eveniment. Ajunge învățătoare în 1936. În 1959 își completează studiile și devine profesor de Limba și literatura română.

După obținerea diplomei de învățătoare este repartizată în învățământ în județul Satu Mare unde, la cercurile pedagogice, îl cunoaște pe viitorul ei soț **Vasile Cânta**.

Olga și Vasile Cânta se căsătoresc în martie 1938 și rămân stabiliți la Tarna Mare unde la 14 iulie 1941 li se naște primul copil, **Dumitru-Alexandru (Sandu)**

Foto.: Casa din Tarna Mare în care au locuit Olga și Vasile Cânta

Situația din Tarna Mare era destul de complexă în perioada războiului,

populația fiind foarte eterogenă: români, maghiari, germani (înainte de începerea războiului exista și un segment

important de evrei dar nu cunosc nimic despre soarta acestora). Pentru a evita orice conflict, Familia **Cânța** se mută în 1943 la **Dănești** unde cei doi soți preiau școala din sat și se ocupă de gospodăria familiei – la cei 69 de ani, Mitruțu Cântanului nu mai avea puterea necesară. Avera familiei era acum diminuată: prin căsătorie, celor patru copii li s-au dat câte cinci hectare de teren și câte un hectar de pădure, **Vasile**, fiind cel mai mic urmând a moșteni vatra casei și cele cinci hectare de teren din jurul ei.

Cu cele două salarii de învățători și cu ceea ce produceau, reușesc să mărească suprafața de teren cu încă 3 hectare în satul vecin **Bontăieni**.

În 1944 li se naște al doilea copil – **Adrian**, care moare la mai puțin de un an în urma unui atac de tuse convulsivă. Cum **Olga** era din nou însărcinată, decid ca numele copilului decedat să-l poarte al treilea urmaș, **Vasile-Adrian** născut la data de 22 septembrie 1945.

Perioada „**Dănești**” este, poate, cea mai bună perioadă a familiei, mai ales din punct de vedere material. Aveau patru vaci cu lapte, doi cai, oi, curtea plină de păsări, iar în livadă aveau pomi imenși, de peste zece metri înălțime; pentru a putea culege fructele (cireșe, mere) au comandat scări de 12 metri lungime, scări care nu ajungeau în vârful pomilor. Dintr-un singur măr umpleau o căruță de mere pe care le valorificau fie în **Baia Sprie**, fie în **Baia Mare**. În casă aveau o încăpere plină cu oale de lut cu lapte pus la prins; smântâna o valorificau de asemenea la oraș iar laptele prins îl foloseau la hrănit porcii. De Crăciun tăiau un porc de cel puțin 150 kg. Pentru deplasările la oraș aveau trăsură.

Familia Cânta în anul 1943

Pe lângă amintirea bunăstării sunt și întâmplările hazoase care dau și mai mult farmecul acelei perioade. Am afirmat că aveau curtea plină de păsări însă cea mai mare parte a acestora erau destinate valorificării la piață și nu consumului propriu. Păsările erau o tentație permanentă pentru răpitoarele

din zonă dar nu aveau succes la furat din cauza câinelui de curte, *Cuțu*, un cățel de talie mică și foarte sprinten. De câte ori auzea găinile cotcodăcând speriate, se repezea și cu un salt impresionant reușea să smulgă puiul din ghearele uliului. În seara aceea se mânca bine pentru că, înțepat cu ghearele, puiul nu mai avea zile. Pe mama acestui cățel o chema *Molda*, dar murise strivită de o scară din acelea folosite la culesul fructelor.

Activitatea didactică a învățătorilor Vasile și Olga Cânta s-a desfășurat la Școala de 4 clase din sat. Vasile este numit director și predă la clasele simultane 2 și 4, iar Olga la clasele simultane 1 și 3. Au fost extrem de dedicați profesiei fiind respectați de consăteni. Un episod este edificator în acest sens:

Periodic efectuau recensământul copiilor de vârstă școlară atât în satul Dănești cât și în cel vecin – Bontăieni. Într-o astfel de vizită găsesc un copil (B.I.) de 14 ani, analfabet pe care încearcă să-l ajute să învețe carte. În timpul verii, în timp ce Vasile Cânta lucra pământul, B.I. îl însoțea cu abecedarul sau cartea de aritmetică, astfel că în scurt timp se întrunește o comisie pentru a-l examina și a-l declara promovat pentru clasele întâi și a doua. Rezultatul a fost excepțional. La fel se întâmplă și cu clasele a treia și a patra, după care copilul este dus la o școală profesională pentru mecanizarea agriculturii. Și aici își uimește profesorii care îl recomandă pentru liceu și își continuă pregătirea ajungând în final inginer specialist în

mecanica agricolă, angajat la o întreprindere bucureșteană și fiind delegat la activități internaționale în cadrul cooperării între țările lagărului socialist. Evident, B.I. i-a păstrat învățătorului Vasile Cânta un respect deosebit. Atunci când Adrian, fiul cel mic al familiei era în ultimul an de liceu și se pregătea pentru examenul de „maturitate” (denumirea de atunci a examenului de bacalaureat, împrumutată de la sistemul sovietic) B.I. își face timp pentru a-l verifica la matematică prognozând după ceastă verificare reușita .

Din păcate pentru familia Vasile și Olga Cânta, regimul politic din România se schimbă cu repeziciune sub influența trupelor sovietice de ocupație. Prințind mersul evenimentelor, cei doi se înscriu în 1946 în Partidul Muncitoresc Român, partid de sorginte comunistă, partid care le cere să renunțe la proprietatea privată și să se înscrie în marea masă a oamenilor fără proprietate, baza societății de tip stalinist pe care comuniștii educați la Moscova doreau să o edifice în România.

Prin anul 1949 se mută la Baia Sprie unde locuiesc cu chirie și profesază în învățământ. Pentru a evita ulterioare conflicte cu substrat etnic (reocuparea Ardealului de către unghuri), generate de necunoașterea limbii maghiare (vezi arestarea de către horthyști a lui Vasile Cânta în 1940), îl înscriu pe Adrian la un cămin de copii de naționalitate maghiară din dorința ca acesta să le învețe limba. A fost motivul primei fronde. La numai 5 ani, Adrian se hotărăște să plece de acasă la bunica din Dănești și străbate singur, pe jos, cei șapte kilometri ce despart orașul Baia Sprie de sat. Gestul a fost cu folos pentru că nu l-au mai obligat să urmeze căminul maghiar ci a fost înscris la o grădiniță cu copii români.

După un an petrecut la Baia Sprie, familia Cânta se mută la Seini, unde Vasile Cânta este numit director al Școlii elementare de 7 clase.

Răspunsul lui Mihai:

„De azi, VA FI!”

Academician Ioan Aurel Pop

O lecție de istorie oferită de rectorul UBB, președintele Academiei Române, prof. dr. Ioan Aurel Pop: Maghiarii i-au reproșat lui Mihai Viteazul că emite documente în limba română, spunând că „niciodată n-a fost așa în Ardeal”. Răspunsul lui Mihai: „De azi, VA FI!”.

Academicianul Profesor Universitar Doctor, Ioan Aurel Pop, rectorul Universității Babeș-Bolyai din Cluj Napoca, a ținut o cuvântare despre rolul lui Mihai Viteazul în istoria românilor, în cadrul conferinței Mihai Viteazul și Creștinătatea Transilvană, găzduită de Bistrița, pe 22 noiembrie 2016.

Istoricul Ioan Aurel Pop a reușit să prezinte, cu argumente remarcabile, activitatea principelui român care a reușit să realizeze prima unire politică a celor trei țări românești, Mihai Voievod, supranumit Viteazul.

ActiveNews vă prezintă cele mai importante afirmații făcute de una dintre personalitățile de seamă ale culturii românești.¹¹³

Ioan Aurel Pop:

„Mihai Viteazul a fost omagiat de opinia publică românească, atunci când era un eveniment important, era pomenit numele lui Mihai Viteazul. A fost criticat de otomani, firește, pentru că atâția au pierit de sabia lui... încât n-aveau cum să-l laude.

A fost criticat de occidentali, pentru că a fost văzut ca un aliat care și-a văzut mai degrabă interesul propriu, al Răsăritului, decât al Apusului.

¹¹³ <https://www.youtube.com/embed/Q7KYSUGj9k>

A fost criticat de nobilimea maghiară și mai nou, de către unii români, ceea ce nu-i rău, pentru că suntem într-o țară liberă.

Vă dau un citat frumos din Letopisețul Cantacuzinesc, care a luat fragmentul din Teodosie Rudeanu: *Și rămaseră creștinii și mai vârtos, Țara Românească, săraci de dânsul. Pentru aceasta se cade să blestemăm toți creștinii pre neamul unguresc, mai vârtos, căci sunt oameni răi și vicleni, încă de felul lor.*

Vă dau un citat: *La vestei nefericitei lupte de la Șelimbăr (pentru unguri - n.n.), care s-a răspândit foarte rapid în întreaga țară, națiunea română, care locuiește în fiecare dintre satele și cătunele Transilvaniei, s-a unit cu poporul venit din Țara Românească și împreună, cât și separat, au prădat în lungul și latul țării. Acum vine fraza extraordinară: Căci încurajați de încrederea că aveau un domn din neamul lor, au ocupat drumurile și i-au ucis pe domni. Asta o spune Szamoskozi Istvan, celebrul umanist maghiar, cel care îl prezenta pe Mihai ca pe un posibil eliberator al Constantinopolului.*

Unul dintre nobilii din Ardeal spune: *Să fi fost orice, numai valah să nu fi fost! Pentru că intrând un valah în Ardeal, a ținut mânia valahilor, pe care noi i-am ținut de slugi și din cauză că dinainte de intrarea lui Mihai în Ardeal, furcile, spânzurătorile, locurile de osândă erau pline de valahi, aceștia ne urăsc, și acum au un domn din neamul lor. Asta se întâmpla în 1599, 1600.*

Mihai Viteazul a avut o conștiință de creștin și de român. A luat măsuri în Ardeal cum n-a mai luat nimeni înaintea lui.

1. A reșezat Mitropolia Ardealului sub oblăduirea Mitropoliei Țării Românești, ca pe vremea lui Mircea cel Bătrân

2. Ridică biserica mitropolitană la Alba Iulia: *Trebuie distrusă imediat. Bine c-a pierit*, spune același Szamoskozi Istvan.

3. A numit de ierarhi din Țara Românească sau din lumea ortodoxă la Vad și la Muncacs. Serghie, egumen de la Tismana, este și sufragan al Mitropolitului Ioan de Prislop.

4. A adus din Țara Românească preoți în parohiile vacante din Transilvania.

5. A citorit biserici

6. Mihai a cerut Dietei să îndrepte acest abuz. I-a făcut egali pe preoții ortodocși cu preoții celorlalte culte.

A anulat efectele calvinizării în unele zone ale Ardealului, spunând că: *Românii s-au născut pravoslavnic și bizantini și așa trebuie să rămână.* A așezat toate parohiile atrase la calvinism din nou sub Mitropolia de Alba Iulia.

7. A oficializat ierarhia Bisericii Ortodoxe din întreaga țară, egală cu ierarhiile celorlalte Biserici. În Ardeal erau 4 Biserici oficiale, numai cea ortodoxă nu.

8. I-a scris Împăratului spunând că arienii și calvinii nu sunt creștini adevărați.

9. A legiferat limba română, i s-a reproșat că a emis documente în limba română. Nobilul care l-a reclamat i-a spus: *În țara asta niciodată n-a fost așa. Decât maghiară, latină și germană* și Mihai i-a răspuns: *De azi va fi!*

A numit căpitani români în fruntea cetăților: de la Gherla, la Chioar, la Bistrița. La Cluj a numit primar român, Andrei Stânce, a împărțit Transilvania în județe. De la Mihai au rămas toate, într-un timp foarte, foarte scurt.

Stările din Ardeal: *Popă românesc să nu mai poată intra vreodată din celelalte două țări românești, iar călugării români să fie proscriși în toată țara. Pentru că valahul a instigat pe ascuns întreagă sărăcimea românilor din Transilvania, prin tainica lucrare a preoților săi care se numesc călugări.*

Cu câțiva ani înainte, Mihai Viteazul a trimis emisari în Ardeal, să spună oamenilor că va veni călare pe un cal alb.

La peste 50 de ani de la moartea lui Mihai, apărea într-un document oficial al Transilvaniei: *Preoții valahi bănuți de rele să poată fi prinși și închiși oficial, iar Biserica și credința*

românilor să rămână veșnic în afara legii, să fie doar răbdate, atât cât va dura bunul plac al principilor.

Delegații din 1601, ai Dietei îi scriu Împăratului: *Să guverneze țara numai prin consilieri unguri, cu dregători unguri, să admită că armata țării să fie de neam unguresc și mai presus de orice, principele să fie ales din neamul unguresc, nu ca Mihai, valahul.*

Amintirea lui Mihai apare ca o amenințare ani în șir, pentru cele trei stări din Ardeal, după moartea lui.

Mihai a însemnat o binecuvântare. Fapta lui a fost receptată ca având conotații etnice, din moment ce nobilii spun că țărani s-au ridicat la luptă contra nobililor unguri, împinși de încrederea că au un principe din națiunea lor.

Venirea lui Mihai de la sud de Carpați a confirmat vocația Țării Românești de reconstituire a unității poporului al cărui nume îl purta. Inițiativele mari ale Unirii a venit de la sud de Carpați, Mihai a fost Ban al Olteniei, soția sa era fiică de boieri olteni.

O întâmplare povestită mie de fratele lui Emil Cioran, Aurel. Înainte de 1918, când țărani din Mărginimea Sibiului primeau în casă autorități ale statului, au fost obligați să pună în camera principală, unde se aruncau prima oară privirile noilor intrați, lângă icoane, portretul împăratului (austriac). Împăratul Francisc Iosif a fost iubit de români, și țărani s-au confirmat. La vizita unui unchi de-al unui astfel de țăran, acesta zice: *Măi Ioane, dar l-ai pus pe Împărat lângă sfinții din icoane? Nu, numa te-am înșelat. Și el s-a dus și a întors portretul pe partea cealaltă și pe partea cealaltă era Mihai Viteazul: Când suntem numa' noi, el este alături de sfinții din icoane.*

Mihai Viteazul a fost întrecut în venerare de către popor numai de către Ștefan cel Mare, care după părerea mea este cel mai mare domn pe care l-am avut în Evul Mediu. Mihai era un domn al epocii moderne, știa trei limbi străine. Avea fire mai mult împărătească decât domnească și țărani au înțeles acest lucru și l-au așezat alături de sfinții din icoane”.

Un prieten al Șișetiului:

Iftene Pop

(15 martie 1937 - 7 ianuarie 2019)

Pavel Suian

În ziua de 7 ianuarie 2019, a plecat dintre noi, spre cele veșnice, prietenul de o viață Iftene Pop, născut în satul Rus, comuna Dumbrăvița, la 15 martie 1937.¹¹⁴

Trecerea în eternitate a lui Iftene Pop s-a întâmplat la Stockholm, în Suedia, unde a locuit o bună parte din ultimii ani. El a fost adus în țară și va fi înmormântat azi, 16 februarie 2019, în satul natal, prin efortul unui alt bun prieten, Liviu Petrina, care a plătit transportul de la Stockholm la Rus. Pot Iftene a fost un mare român, un mare patriot, un mare naționalist, un mare diplomat și un mare jurist, cunoscut, prețuit și respectat pe plan internațional, dar marginalizat în România tocmai pentru meritele sale științifice, dar mai ales pentru patriotismul lui.

Foto.: Iftene Pop

Am datoria morală ca măcar în acest discurs funerar să spun cât mai mult adevăr despre viața acestui mare român, despre valoarea lui, despre condițiile în care el a trăit și despre nedreptățile care i s-au făcut drept pedeapsă pentru că era un patriot ce nu și-a trădat satul natal și valorile naționale, pentru că nu s-a plecat în fața oportuniștilor și a internaționaliștilor și în ultimii ani ai vieții în fața internaționaliștilor deveniți mondialiști.

¹¹⁴ Articol publicat în Graiul Maramureșului - 16 februarie 2019; *Discurs funerar*: Iftene Pop (fragment)

Iftene Pop a iubit enorm satul natal și Maramureșul minunat. Iar sătenii lui, și maramureșenii, trebuie să afle că acest fiu al acestor locuri i-a reprezentat cu mare cinste, pe consătenii lui, pe maramureșeni și pe români. Valoarea lui și recunoașterea acestei valori vor crește mereu de acum încolo așa cum se întâmplă adesea cu românii care au făcut lucruri mari pentru patria lor.

Foto.: Februarie 1990, prima vizită în această formulă, la Paris: Alexandru Herlea, Corneliu Coposu, Iftene Pop, Marius Lupuțiu

Iftene Pop a plătit cu multă suferință crezul lui în dreptate, iubirea lui pentru neamul românesc, pentru valorile morale, religioase și naționale ale acestui neam, pentru încăpățânarea de a nu minți, de a nu se lăsa umilit, de a nu trăda interesele poporului român.

Dacă exemplul și sacrificiul lui ar fi urmat de mai mulți dintre noi, atunci România ar fi pe o altă treaptă a dezvoltării, a respectului și prețuirii internaționale.

Dragi săteni și maramureșeni, puteți fi mândri că din rândurile voastre s-a ridicat un om cum a fost Iftene Pop al cărui trup neînsuflă noi azi îl conducem la locul de veșnicie în același sat în care s-a născut.

L-am cunoscut pe Iftene Pop exact acum 61 de ani, în anul 1958, când eu am intrat student în anul I la Facultatea de Drept din Cluj și el era student în anul al III-lea la aceeași facultate.

Cum la facultatea de Drept eram foarte puțini studenți și cum atât eu, cât și Iftene Pop locuiam la Căminul Emil

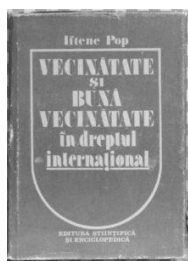
Racovița de pe strada Avram Iancu, (azi sediul Facultății de drept din Cluj-Napoca) am reușit să ne cunoaștem la puțină vreme după începerea cursurilor.

Pe atunci era minunatul obicei ca studenții din anii mai mari să ia imediat în primire pe bobocii din anul I și să îi ajute cu tot ce era posibil. Totul se făcea dintr-o dorință firească, creștină, ca studenții din anul I să se adapteze cât mai ușor și cât mai repede cu viața de student, cu lipsurile materiale, cu severitatea vieții de cămin, cu noile reguli ale universității.

Întâmplarea a făcut ca eu să fiu luat sub aripa lui de către Iftene Pop din anul al III-lea. Din primele discuții am aflat că suntem apropiați ca loc de naștere și apoi, rapid am aflat că suntem apropiați ca mod de gândire și ca abordare a realităților politice ale acelor vremi.

După primele discuții am realizat că Iftene Pop este un patriot și naționalist care antipatiza regimul comunist, dar care mi-a spus că sentimentele noastre patriotice și anticomuniste nu trebuie expuse public deoarece nu avem nici o șansă să schimbăm deocamdată situația din România.

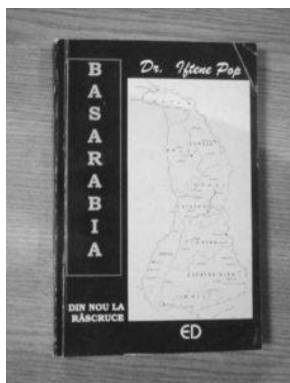
La mai puțin de 4 luni de la începerea facultății, la 24 ianuarie 1959, Iftene Pop a devenit celebru în orașul Cluj. În aceea zi în care s-au aniversat 100 de ani de la unirea Moldovei cu Țara Românească, Iftene Pop și cu alți câțiva colegi de cămin din același an III de la Drept au organizat o demonstrație în care s-a cântat și Hora Unirii, dar și Deșteaptă-te, române! imnul de azi a României, pe atunci interzis.

În ziua următoare am aflat că după ce au ajuns la Cămin, în jur de ora 3 noaptea, Iftene Pop și ceilalți colegi ai lui care au fost organizatorii acelor evenimente, au fost luați și duși la securitate unde au stat toată noaptea. A doua zi ei au fost exmatriculați, fără dreptul de a mai reveni în facultate. În același timp ei au fost duși la gară și trimiși fiecare la părinții lor.

Totuși în toamna aceluiași an, lui Iftene Pop, și colegilor lui exmatriculați, li s-a permis să se reînscie în anul III, dar la Facultatea de Drept din Iași. Cum s-a ajuns aici?

A intervenit pe lângă Gheorghe Gheorghiu Dej, șeful de atunci al Partidului Muncitoresc Român, rectorul universității Victor Babeș din Cluj, marele istoric, patriot și naționalist care a fost Constantin Daicoviciu care l-a convins pe liderul comunist că acei studenți exmatriculați nu sunt dușmani ai partidului, că ei au depășit poate fără să-și dea seama limitele normale ale unei bucurii patriotice legate de aniversarea a 100 de ani de la Unire, că partidul este mai bine să-i atragă pe tinerii patrioți nu să-i condamne.

În anul 1961, la terminarea la Iași a Facultății de Drept, Iftene Pop a fost repartizat la Procuratura din Vălenii de Munte unde a lucrat ca procuror 2 ani.

Între anii 1963-1965, Iftene Pop a urmat deci cursurile Postuniversitare de Relații Internaționale la Universitatea din București, iar la terminarea acestor cursuri a intrat în Ministerul Afacerilor Externe, unde a lucrat până în anul 1986 când a fost dat afară din cauza faptului că soția lui fugise în Suedia. Între 1986 și 1990, a lucrat la Ministerul Muncii.

În perioada 1967-1970, Iftene Pop a urmat un doctorat la Universitatea din Geneva, la Institutul Universitar de Înalte Studii Internaționale. După obținerea titlului de doctor în relații internaționale, Iftene Pop a revenit la Ministerul de Externe la Direcția de tratate internaționale.

Cu excepția a doi ani cât a fost trimis la Misiunea Permanentă a României de pe lângă ONU din New York, Iftene Pop a lucrat doar în Direcția de tratate a Ministerului de Externe.

În timpul activității sale la Direcția de tratate, Iftene Pop a continuat să aprofundeze subiectul tezei sale de doctorat transformând această teză într-o carte care în anul 1980 a fost publicată la Paris de celebra editură Pedone, sub titlul de Voisinage et bon voisinage en droit international (Vecinătatea și buna vecinătate în dreptul internațional).

Prin această carte, Iftene Pop a pus bazele unui nou concept juridic în dreptul internațional, acela de “Bună vecinătate” demonstrând cu argumente de neînlăturat că există un număr de principii, norme juridice și cutume juridice pe care statele vecine le respectă atunci când au între ele, ceea ce în limbajul obișnuit numim: relații bune, relații de prietenie, relații de bună înțelegere.

Un fiu de țărani din satul Rus, din județul Maramureș, a pus deci baza unui concept juridic de o importanță extraordinară în dreptul internațional, conceptul de “Bună vecinătate”.

Lovitura de stat din decembrie 1989 l-a găsit pe Iftene Pop la Ministerul Muncii unde aflate un loc de muncă după ce a fost dat afară din Ministerul de Externe în anul 1986.

Darea afară din Ministerul de Externe a lui Iftene Pop a avut ca motiv faptul că Yvona, soția lui, rămăsese în Suedia după o excursie turistică la care participase.

În chiar ziua de 22 decembrie 1989, Iftene Pop împreună cu Liviu Petrina, poetul Ioan Alexandu și alți câțiva prieteni au înființat Partidul Creștin Național Țărănesc care apoi prin unire cu PNT a dat naștere la PNTCD. La fuziunea celor două partide, Iftene Pop și Ioan Alexandru au devenit vicepreședinți și Liviu Petrina secretar general al PNTCD. În legislatura 1996-2000, Iftene Pop a fost deputat în Parlamentul României ales pe listele PNTCD.

În anii de după 1989, preocuparea lui Iftene Pop a fost reunificarea Basarabiei și Bucovinei cu România. Pentru acest obiectiv Iftene Pop a acționat pe căi politice, dar și cu ajutorul scrisului, publicând o carte documentară extrem de importantă în care el ca jurist și specialist în dreptul internațional a adunat

toate probele care dovedesc apartenența la România a celor două provincii românești.

Yvona Pop a decedat cu ceva ani în urmă și a fost înmormântată în satul Rus, satul de naștere al lui Iftene Pop. Astăzi, 16 februarie 2019, trupul lui Iftene Pop se alătură celui al Yvonei în cimitirul din Rus, satul natal pe care atât de mult l-a iubit acest fiu al satului care a avut o șansă să învețe și să ajungă domn cu multă carte, după cum spunea poetul Vasile Militaru în poezia: A venit aseară mama.

Yvona și Iftene Pop au o singură fiică, pe Carolina, care are cetățenia suedeză și care a rămas în Suedia. Pentru acest motiv, în ultimii ani ai vieții sale, Iftene Pop a pendulat între România și Suedia, moartea prinzându-l în Suedia.

Foto.: 5 octombrie 2003, Iftene Pop la Șișești

Educația patriotică a tinerilor din Șișești, înainte de 1989

Gheorghe Opriș

Ca mod de lucru, secretarul UTM (Uniunea Tineretului Muncitor)-UTC (Uniunea Tineretului Comunist) al orașului Baia Sprie (salariat) răspundea din partea organului județean UTM-UTC și de comuna Șișești cu privire la îndrumarea activității pe linie politică. În perioada în care comuna Șișești aparținea de raionul Somcuta Mare, înainte de 1968, secretar al UTM a fost Șomcutean Aurel.

În timpul județului Maramureș, după 1968, secretari UTM-UTC au fost Cânta Augustin din Chiuzbaia, Donca Gavril din Seini, Habina Ioan din Chiuzbaia, și Opriș Gheorghe din Baia Sprie

În perioada cât am activat la Baia Sprie, pe linie UTC, răspundeam și de organizația UTC din comuna Șișești. Ca atare, periodic mă deplasam în vederea controlului și îndrumării la această organizație comunală. Pe atunci, secretar al organizației comunale de partid era Țura Ioan iar Puț Gavril, casierul comunei, era secretarul UTC. Ca realizări, considerate atunci pozitive, amintesc: creșterea numărului membrilor UTC; s-au constituit organizații în toate localitățile din comună: Plopiș, Negreia, Dănești, Cetățele, Șurdești; s-au preschimbatoate carnetele cu vechea denumire – UTM– în carnete având noua denumire, UTC; au crescut numărul de adeziuni în organizația de pionieri și numărul de adeziuni a elevilor din clasele a VIII-a în UTC; s-au organizat activități sportive și culturale în sate și în școli, sens în care un sprijin important am primit din partea cadrelor didactice tinere, ele fiind membri UTC. Nu s-a neglijat încasarea cotizației de membru al

organizației UTC și recomandarea celor care îndeplineau condițiile (vârstă) să fie primiți în rândul membrilor de partid.

Un rol mare în activitatea cultural-artistică l-a avut Puț Liviu din Dănești, care activa la Școala Populară de Artă din Baia Mare și cânta la clarinet. Tot în această perioadă s-au plantat plop pe șoseaua Baia Sprie – Șișești, în acțiuni de muncă patriotică a tinerilor din orașul Baia Sprie și din comuna Șișești, ei fiind organizați și mobilizați de organizația orășenească Baia Sprie și cea de la Șișești, împreună. Puietii de plop erau asigurați prin grija Ocolului Silvic Baia Mare prin Brigada Baia Sprie condusă de tehnicianul Borganiuc.

Pentru sprijinul acordat din partea organizației UTC a orașului Baia Sprie în toată activitatea UTC a comunei, subsemnatul am fost evidențiat în ședințele organizației UTC a județului Maramureș. De asemenea, au fost evidențiate și activitățile secretarului UTC, Puț Gavril și a lui Poduț Liviu din comuna Șișești.

Tot în această perioadă, cu ajutorul secretarului Țura Ioan, s-a amenajat poligonul de tragere de sub muntele Mogoșa, unde au efectuat tragerile cu arma de război și gărzile patriotice din orașul Baia Sprie.

Mai precizez că în perioada anilor 1959-1962, când lucram la Flotația din Baia Sprie ca operator-preparare, am avut colegi de muncă și din comuna Șișești. Aș aminti pe: Tămaș Gavrilă din Cetățele la sectorul celule, Cusco Ioan din Dănești la sectorul mori și Costin Viorel la sectorul filtrare. De la granița Baia Sprie cu Șișești am avut colegi și prieteni pe frații Petrovan (Alexandru, Dumitru și Grigore). În perioada timpului liber, când nu eram la serviciu și înainte de începerea liceului seral Baia Sprie, am răspuns invitației lor de a lua parte la lucrările din gospodărie: cosit, cules de fructe (mure, cireșe și prune). Cu unii dintre ei am rămas prieteni până ce au decedat. Tot în această perioadă, la Băile Dănești, cu ocazia Zilei Minerului, conducerea minei și a orașului Baia Sprie au organizat activități cultural-sportive cum ar fi jocurile de volei și popice. Brigada artistică a minei și a orașului din care

făceam și eu parte prezenta spectacole artistice. Un rol important îl avea programul dat de Fanfara minerilor de la Mina Baia Sprie, condusă de dl Cristea. După toate activitățile

desfășurate, la care participau și muncitori din comuna Șișești, se organiza o masă de către conducerea Sindicatului Minier al Minei Baia Sprie. Transportul celor din orașul Baia Sprie la Dănești era asigurat de mijloacele minei, dus-întors, unul dintre conducătorii auto fiind Buda Traian.

Mai arăt că soția mea, Opriș Laura, a fost timp de peste 40 de ani învățătoare în orașul Baia Sprie și a avut ca elevi pe aproape toți copiii de la granița

dintre Șișești și Baia Sprie, în special pe cei din familia Petrovan și Abrihan. După anul 1968, teritoriul din Șișești și familiile ce locuiau la vest de pârâul Sasca au fost trecute, prin noua împărțire teritorial-administrativă, la orașul Baia Sprie. În consecință, copii acestor familii de foști șișeșteni, urmau cursurile școlare la Baia Sprie.

Un alt episod din perioada când am fost secretar UTC în orașul Baia Sprie a fost cu alegerile UTC din anul 1969, când în organizația de conducere orășenească au fost aleși, la propunerea mea, Babiciu Mihai, din Șișești, care era angajat la E.M. Baia Sprie, fiind șeful comisiei de propagandă și care s-a evidențiat în activitatea politică, drept pentru care a fost promovat în următorii ani în comisia de propagandă PCR a județului Maramureș.

Un alt șișeștean ales în comitetul orășenesc UTC a fost Cerneștean Octavian, angajat al E.M. Baia Sprie, care a fost șeful comisiei de muncă patriotică, cu rezultate deosebite în acțiunile la nivel de oraș, când au fost făcute lucrările de

modernizare a centrului orașului și finalizarea stadionului de fotbal, inclusiv amenajarea ștrandului orășenesc Baia Sprie. În echipa Minerul Baia Sprie era atunci, și șiseșteanul Tenteș Vasile, angajat al E. M. Baia Sprie. Octavian Cerneștean, pe vremea când era în organizația orășenească UTC a orașului, împreună cu Mihai Babiciu și cu sprijinul meu, a constituit Orchestra de Muzică a Tineretului. Octavian fiind talentat și cântând foarte frumos la clarinet, l-am invitat să ne cânte și nouă la nuntă, în iunie 1969.

O colaborare bună am avut cu directorul Căminului Cultural, profesorul Văduva, care era căsătorit în Baia Sprie și făcea naveta pe jos la Șisești. Acesta avea și ore de educație fizică la Șisești.

Mai precizez că muncitorii din comuna Șisești, înainte de anul 1956, făceau naveta pe jos, atât la mină, cât și la Uzina de Preparare (Flotatie) Baia Sprie. Ulterior se făcea naveta cu mașini Steagul Roșu și Molotov. Dintre șoferi îmi amintesc de Ruja Dumitru, Buda Traian și Chiuzbăian Nicolae.

Un aspect ce merită menționat despre evoluția satului este cel legat de cooperativizarea agriculturii. La aceea vreme primarul comunei era Dobrican Costan. O fire revoluționară, se zbătea să facă cât mai multe lucrări în Șisești și se pronunța împotriva colectivizării. Motivația acestei poziții era: șiseștenii asigură piața orașului Baia Sprie cu toate produsele necesare traiului. Mulți șiseșteni lucrau ca angajați la Baia Sprie și aveau nevoie de o mină gospodărie pentru susținerea propriilor familii. Totuși, a fost nevoit să accepte înființarea unei Întovărășiri Agricole. S-au plantat pomi fructiferi pe culmea Pticuleț, dând adevărate semne că și această formă de colectivizare poate fi acceptată. Astfel că în satul Șisești nu s-a făcut Gospodărie Agricolă Colectivă. În demersul său, primarul Dobrican Costan era sprijinit de întreaga comunitate precum și

de forurile de partid din Baia Sprie. Aesta este misterul ne colectivaării satului Șișești.¹¹⁵⁾

Precipitațiile abundente, șerpuirea pârfurilor printre

gospodăriile oamenilor din comuna Șișești, fac ca rareori să se vorbească de lipsa apei. În toate satele s-au făcut mici captări de apă pentru uzul unui grup, mai mare sau mai mic, de familii. Primul bazin de apă a fost inaugurat de fostul primar, Constantin Dobrican. De atunci, numărul gospodăriilor conectate la rețeaua cu apă a crescut mereu.

Foto.: Primarul Dobrican Constantin inaugurând rezervorul de apă.

Am legat prietenii și cu dr. Petca din Șișești, care mi-a devenit vecin în Baia Mare și cu Șurani Cornel, fiul preotului din Șișești. Relații de amicitie am avut și cu învățătorul Bodea Lucian din Dănești, Safta din Plopiș și Pașcaniuc Demonstene din Negreia. (Baia Mare,30.VI.2020.)

Notă. Domnul Opris Gheorghe s-a născut la 10 ianuarie 1942 în Aluniș, județul Sălaj. Între anii 1953 și 1956 a urmat școala elementară de 7 clase în localitatea Someș-Odorhei, Sălaj. În perioada 1956-1959 a fost elev al Grupului Școlar Minier Baia Mare, în clasa „Prepararea minereurilor” – 20 de

¹¹⁵ Pentru ca școlarii din Șișești să se poată înscrie la Liceul din Baia Sprie era necesară o adeverință din care să rezulte că părinții sunt membrii CAP sau încrși în Tovărășiri Agricole.

elevi, dintre care 6 fete. Practica în producție a făcut-o la Flotația Baia Sprie unde a fost angajat, în 1959, ca muncitor calificat. Între anii 1960 și 1964 a urmat cursurile Liceului din Baia Sprie la seral (orele se făceau după masă, dinimeată fiind la muncă), cu diplomă de bacalaureat (maturitate) în 1964. În anul 1967 a fost cursant la Academia „Ștefan Gheorghiu” pe linie UTM. Între anii 1967 și 1970 a fost secretar al Comitetului orășenesc Baia Sprie. În perioada 1970-1974 a urmat cursurile Academiei Politice „Ștefan Gheorghiu” la secția Economia industriilor, pe care am absolvit-o cu lucrarea de licență: Eliminarea locurilor înguste și eficiența lor economică la Flotația Baia Sprie. După evenimentele din decembrie 1989 a devenit angajat la Flotația Centrală și nu a mai activat la niciun partid politic. Este pensionar din anul 1997.

Foto.: Tineri din Șișești

100 de ani. Războiul româno-ungar din 1919 Bătălia de pe Tisa și ocuparea Budapestei

Daniel Man

În momentul declanșării ofensivei ungare din 20 iulie 1919, Comandamentul Trupelor din Transilvania (CTT), dispune forțele disponibile în două eșaloane, de-a lungul Tisei, de la Csap (Chop, în Ucraina), până la confluența cu Mureșul, un front lung de peste 300 km.

Primul eșalon era compus din aproximativ 49.000 de oameni în acoperire de-a lungul râului, jumătate dintre ei fiind dispuși eșalonat în adâncime, pe poziții succesive de apărare. Al doilea eșalon de aproximativ 48.000 de soldați era grupat în adâncime, înapoia centrului dispozitivului. Această dispunere de forțe permitea să se facă față, în prima fază, ofensivei inamice ce ar fi trecut Tisa, să-i întârzie înaintarea și să-i macine forțele câștigând timp. Prin dispozitivul eșalonat se asigura o bună economie a forțelor în timp și spațiu, grupările putându-se sprijini reciproc. Totodată, putea stânjeni avansul inamic prin contraatacuri locale care ar produce pierderi și ar fixa forțele, în vederea declanșării fazei a doua.

Faza a doua a operațiunii consta într-un contraatac decisiv, executat de masa de forțe ce se va constitui în spatele liniilor românești din primul eșalon. Generalul Gheorghe Mărdărescu, comandantul trupelor din Transilvania, va însărcina cu conducerea acestui grup de manevră pe unul dintre cei mai capabili generali români ai momentului, generalul Traian Moșoiu. Trebuie precizat că în cei trei ani de război armata română și corpul ofițerilor ajunseseră la un nivel înalt de profesionalism, trupele erau bine echipate și instruite. În plus, dacă în prima fază a războiului din 1919 fuseseră echipate și trimise pe front două divizii ardelene (D16 I comandată de general Alexandru Hanzu, și D18 I, comandată de general Dănilă Papp), acum erau disponibile încă două: Diviziile 20 și 21 infanteire precum și 2 batalioane voluntari (Cloșca și Crișan) și trei regimente (Alba Iulia, Avram Iancu și Horea),

compuse din soldați experimentați pe fronturile din Italia sau Galiția, cu toții gata de luptă.

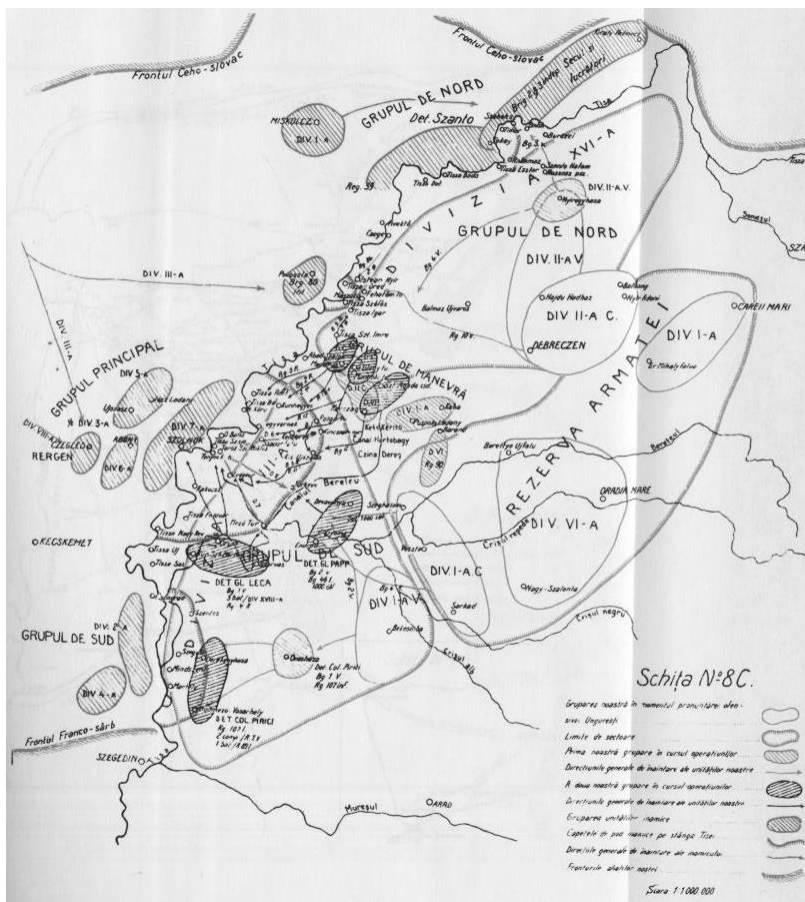
Ofensiva bolșevică ungară a fost declanșată într-un moment în care Armata Roșie nu a putut ataca în Basarabia pe Nistru, fiind reținută de luptele din Ucraina cu naționaliștii și trupele ruse albe. În plus, polonezii intraseră în Galiția orientală, făcând joncțiunea cu trupele române, astfel că era tăiată orice comunicare între trupele bolșevice pe aici. Spatele frontului din Transilvania era asigurat cu trei zile înainte de începerea ofensivei.

În preziua ofensivei împotriva României, aproape întreaga armată ungară se concentrase pe Tisa. Rămăsese doar o treime din Divizia 3 pe frontiera cehoslovacă, două divizii roșii de muncitori în Budapesta, Divizia 8 numai cu infanteria la vest de Dunăre (artileria fiind trimisă pe frontul român) și 3 brigăzi de grăniceri care păzeau celelalte frontiere, respectiv cea cehoslovacă, sârbă și austriacă.

Armata ungară era grupată la data ofensivei în 4 corpuri de armată, cu un total de 10 divizii de infanterie, 7 brigăzi mixte independente și un detașament „Szanto” de mărimea unei divizii. La acestea se adăugau un număr variabil de batalioane de gardă roșie (voluntari internaționali, mulți dintre ei ruși). Forța ofensivă era de 175 batalioane, 10 escadroane cavalerie și 85 baterii de artilerie, un total de aproximativ 100.000 de oameni și 314 guri de foc. Atacul urma să fie dat de-a lungul râului, fiind concepute trei zone de concentrare, cea mai puternică la Szolnok, în centru, și două secundare, la nord la Tokaj – Miskolc și la sud în zona localității Csongrád. Un total de circa 70.000 de oameni era gata de atac.

Lor li se opuneau trupele române din Transilvania, 8 divizii de infanterie și 2 de cavalerie, plus trupe nedivizionare cum ar fi brigăzile 11 și 12 artilerie, 7 baterii de munte și 2 autotunuri, două trenuri blindate. Mai existau cele 2 batalioane de ardeleni (Cloșca și Crișan) și cele trei regimente de voluntari ardeleni (Alba Iulia, Avram Iancu și Horia), ca trupe de etapă, precum și 3 companii grăniceri. Un total 95 batalioane, 58

escadroane și 85 de baterii. 90.000 de oameni eșalonați în adâncime, gata de apărare. În rezerva generală, forță combatantă de 48.000 de oameni. După cum se observă, românii se aflau în superioritate numerică și în dispozitiv defensiv, fapt care dezavantajează atacatorul. Surpriza nu a putut fi realizată, din moment ce comandamentul român se aștepta la atac, ba chiar aveau și informații asupra concentrărilor de trupe.

Ofensiva ungară

Ofensiva ungară începe concomitent în zorii zilei de 20 iulie în cele trei regiuni destinate, Tokaj, Szolnok și Csongrád – din start un atac problematic, deoarece se desfășura pe direcții deloc convergente, cum ar fi trebuit să fie, pentru a avea posibilitatea să prindă și să încercuiască importante forțe române încă din primele faze ale atacului. În plus, punctele de forțare erau depărtate unele de altele (150 km între corpul de nord și cel central și 100 km între cel central și cel de sud) astfel că nu puteau veni unul în ajutorul altuia și nu puteau executa manevre de învăluie și încercuire a forțele române. Apoi, ordinele CTT erau clare: acolo unde nu se putea rezista cu succes, trupele române trebuiau să se retragă ordonat, pas cu pas, prin luptă.

După prima zi de ofensivă situația era următoarea: pe frontul Grupului de Nord inamicul ocupase un cap de pod de 14 km lățime și 5 km adâncime, în care reușise să introducă aproximativ 4 batalioane; pe frontul Grupului de Sud în fața Szolnokului, un cap de pod pe un front de 20 km și adâncime de 9 km, în care se aflau cam 2 regimente din D7 inamică și trei capete de pod, toate realizate de D2 inamică.

În ziua următoare ofensiva ungară continuă, dar trupele române contraatacă în câteva puncte, sunt ocupate și reocupate prin luptă câteva localități. Inamicul înaintează greu, liniile române se retrag în ordine până la punctele stabilite în prealabil de CTT, de unde nu mai cedează. Inamicul consolidează câteva capete de pod și continuă debarcarea trupelor peste Tisa. La sfârșitul zilei de 22 iulie, inamicul, în cele trei zile de ofensivă, reușise să edifice capete de pod solide ce asigurau trecerea celorlalte forțe peste râu și continuarea ofensivei. În spatele liniei întâi românești, CTT dispunea însă de Grupul de Manevră condus de generalul Traian Moșoiu (2 divizii de infanterie, o divizie de cavalerie, brig. 5 roșiori și o parte din infanteria diviziilor 20 și 21 ardelene plus artilerie, care va lovi ca un ciocan la momentul potrivit). Planurile contraofensivei

românești erau gata. Zilele regimului bolșevic ungar erau numărate.

Contraofensiva românească

În dimineața zilei de 22 iulie, generalul Constantin Prezan, șeful Marelui Cartier General (MCG) însoțit de colonelul Ion Antonescu (viitorul mareșal și conducător al țării în Al Doilea Război Mondial), șeful biroului operațiuni din MCG, sosește la Oradea și va rămâne în zona de operațiuni până la ocuparea Budapestei.

Generalul Ștefan Panaitescu, șeful de stat major al Comandamentului Trupelor din Transilvania (CTT) expune, în linii generale, planul de manevră conceput pentru contraatacul inamicului, acțiune plănuită să înceapă încă din 23 iulie. Planul prevedea următoarele: „inamicul va fi atacat pe frontul Barcăului de către Grupul de Sud, iar între Tisa și Barcău în flancul drept, de către Grupul de Manevră general Moșoiu. În cursul zilei de 22 și în noaptea de 22 spre 23, Grupul general Moșoiu va executa marșurile de apropiere. Grupul de Nord va căuta să se mențină cu orice preț pe linia pe care se găsește, la nevoie, prin contraatacuri, să respingă pe inamic”. În același timp, Grupul de Sud, în sectorul Szolnok, prin manevre abile, va atrage cât mai multe forțe dușmane, dar nedepășind linia stabilită de CTT, care trebuia menținută cu orice preț. Grupul de Manevră al generalului Moșoiu va ataca în flanc și spate trupele inamice trecute de Szolnok, atac ce urma să se desfășoare între Tisa și Barcău, cu toată energia, distrugând în cel mai scurt timp toate forțele dușmane care au trecut Tisa. Cu alte cuvinte, prin retragerea pas cu pas, în luptă, erau atrase cât mai multe trupe inamice adânc în dispozitiv, unde urma să fie atacate cu toată forța de Grupul Traian Moșoiu.

Pregătirile fiind terminate, trupele române dezlănțuie contraofensiva în zorii zilei de 24 iulie, la ora 4.00. Rezistența inamică este înfrântă după atacuri feroce, inamicul este fixat pe frontul confluenței Barcăului cu Tisa, încercuit și distrus; în alte zone ale frontului inamicul se retrage în debandadă. În această primă zi a contraofensivei apare în ordinele date de

generalul Prezan ideea de trecere a Tisei până la completa zdrobire a inamicului, implicit prin ocuparea Budapestei.

În seara zilei de 25 iulie rezultatul contraofensivei era strălucit, inamicul retrăgându-se în debandadă aproape de pe întreg frontul.

Se impunea urmărirea lui și desăvârșirea victoriei prin zdrobirea totală a unei eventuale regrupări în zona Szolnok și eventual, trecerea Tisei odată cu el, în urmărire. În acest sens,

Grupul de Manevră reia înaintarea în zorii zilei de 26 iulie, la ora 4.00, pe două coloane. CTT ordonă ca „urmărirea să se facă și dincolo de Szolnok, dacă se va putea păși repede pe urma inamicului”. În fața podurilor de șosea și cale ferată de aici ajung primele brigăzi românești care le țin sub tiruri de artilerie și infanterie, acoperind înaintarea trupelor care ar putea să se angajeze în traversarea râului. Trupele de urmărire ajung însă prea târziu, inamicul aruncând podurile în aer. Trupele ungare în retragere se aruncă în Tisa, după descrierea lui Radu Cosmin

în „Românii la Budapesta”, cei care au reușit să treacă podurile înainte de a fi aruncate în aer aruncându-și armele să poată fugi mai repede, strigând că „români nu iartă!”. În seara zilei de 26 iulie 1919, întreg malul stâng al Tisei era curățat de inamic.

Trecerea Tisei și ocuparea Budapestei

Generalul Mărdărescu propune generalului Prezan „urmărirea imediată a inamicului peste Tisa până la distrugerea lui completă”. Răspunsul MCG vine în seara de 26 iulie: „Trebuie să urmăriți pe inamic până la completa lui distrugere. În acest scop, vi se mai pune la dispoziție Regimentul vânători de munte și Diviziile 2 și 7 inf. Operațiunea trebuie executată cu toată energia, pentru a profita de panica în care se găsește inamicul și a nu-i da timp să se reculegă”. De data asta, românii nu vor repeta greșeala din aprilie. Generalul francez Franchet d'Esperey chiar o spune explicit imediat ce află despre desfășurarea operațiunilor militare: „ar fi o greșeală ca românii să se oprească din nou pe Tisa”.

Pregătirile pentru trecerea Tisei se întetesc, astfel, pe toată lungimea râului încep demonstrații de forță, trageri de artilerie, incursiuni din ce în ce mai îndrăznețe, atât pentru testarea rezistenței inamice și a grupării de forțe, cât și prin mascarea locului și manevrei adevăratei treceri. Era luat în considerare eșecul tentativei de la Szolnok, din 26 iulie, când brigada a 12-a ar fi trebuit să treacă Tisa odată cu trupele maghiare în retragere și să ocupe un cap de pod împiedicând distrugerea podurilor. Generalul Moșoiu nu mai încearcă din nou a doua zi, deoarece concluzia împărtășită și de generalul Prezan este că trecerea la Szolnok „nu se poate face prin surprindere după cum se credea ieri, nu este bine să se forțeze acțiunea pentru că scopul poate fi atins printr-o operațiune indirectă și fără sacrificii”. Inamicul completase distrugerile la poduri și se întărise pe malul opus, crezând că aici vor încerca românii să treacă. Pentru a prelungi iluzia la maxim, demonstrațiile militare continuă.

La 27 iulie generalii Prezan și Mărdărescu au o întrevedere la Oradea, unde se stabilesc deplasările și

concentrările de trupe în vederea forțării Tisei. Pe tot parcursul zilelor următoare continuă inducerea în eroare a inamicului. În capul de pod de la Tiszalök este trecut încă un batalion peste Tisa.

Instrucțiuni operative ale MCG către CTT din 28 iulie, ora 23.50: „Pentru a nu da inamicului timp să-și repună trupele în mână și să le regrupeze, este absolut necesar să se reia urmărirea. În consecință se ordonă: trecerea Tisei va trebui să se facă în noaptea de 29/30 iulie pe tot frontul. Atacul principal se executa în sectorul Tisza Kores – Fegyvernek, aruncându-se podurile în preajma acestor 2 localități. După stabilirea capului de pod, toată cavaleria, întărită cu regimentul vânători de munte, autotunurile și 2-3 baterii de câmp va fi trimisă înainte, cu misiunea de a cădea în spatele celor 2 grupă de forțe inamice, a le tăia legătura cu Budapesta și a le împiedica să se unească”.

Forțele inamice estimate erau de circa 55.000 de oameni pe Tisa (14.000 în nord în regiunea Tokaj – Miskolc, 19.000 în regiunea Szolnok, între ele 8-9.000 de oameni din detașamentul „Szanto” și Brigada 80 internațională, 15.000 în regiunea Csongrád. În interiorul Ungariei, 7.000 de oameni la vest de Dunăre (divizia 8), 19.000 de oameni la Budapesta în 2 divizii roșii de lucrători, în total aproximativ 85-90.000 de oameni.

Comandamentul român dispunea de 10 divizii de infanterie și 2 de cavalerie, prin aducerea D7I de pe frontul de est, D2I din Oltenia, și alte forțe mobilizate, un total de circa 120.000 de oameni.

La 29 iulie, ora 3.05 artileria română lungește tirul peste râu, iar Regimentul 9 vânători condus de colonelul Gheorghe Rasoviceanu începe trecerea Tisei în bărci, la nord de Szolnok, unde râul face o buclă. Două companii de pontonieri au început la ora 5.00 construcția unui pod care este terminat la ora 7.15. Artileria diviziei este trecută pe pod, iar până la ora 11.00, întreaga D2 vânători este pe malul drept al Tisei, urmată de D1 Vt. Până seara sunt ocupate mai multe localități și capturate

mai multe depozite de arme și muniții. Capul de pod avea o dezvoltare de 10 km, aici fiind trecute deja trei divizii din Grupul general Moșoiu. În sectorul de la sud Tokaj cele trei batalioane trecute peste râu continuă acțiunea, iar la sud, pe frontul D18 I inamicul se retrage în fața incursiunilor române, fapt care arăta că inamicul renunțase la apărarea pe linia Tisei și pregătea o acțiune în interior.

Între timp, grupurile general Holban și Moșoiu largesc capul de pod la nord de Szolnoc, iar trupele continuă să treacă peste podul de pontoane în prezența Regelui Ferdinand, Reginei Maria și a generalului Prezan. Timp de trei zile, regele, regina și șeful MCG asistă la trecerile peste Tisa, ba chiar înaintea până la posturile înaintate, îmbărbătând cu prezența lor soldații și ofițerii, și așa cu moralul deosebit de ridicat.

În zilele următoare, urmărirea și dezorganizarea forțelor inamice continuă. Doar în câteva puncte a fost întâmpinată o rezistență mai serioasă, înlăturată cu ferocitate. Sunt interceptate toate comunicațiile cu Budapesta, tăind căile de retragere ale forțelor inamice, care încep să se predea rând pe rând. În retragerea grăbită Divizia 6 bolșevică abandonează pe marginea drumului, cale de peste 15 km, cantități enorme de muniții de infanterie și artilerie precum și multe mitraliere. La 3 august generalul Rusescu, cu patru sute de călăreți și două secții de mitraliere, intră în Budapesta și ocupă cazarma Herzog Iosif, așteptând atacul diviziilor de lucrători bolșevici, care nu se mai petrece.

A doua zi, în 4 august, intră grosul trupelor, care defilează pe bulevardul Andrásy în fața generalului Gheorghe Mărdărescu, comandantul trupelor din Transilvania. Trupele ungare sunt dezarmate în totalitate, iar românii iau măsuri pentru reînceperea aprovizionării capitalei maghiare. Kun Béla și alți membri ai guvernului bolșevic fug în Uniunea Sovietică, prin Austria, cu acte false. Liderul bolșevic ungar va rezista în URSS până în 1938, anul marii epurări, când va fi executat din ordinul lui I.V. Stalin. Trupele române rămân în Budapesta

până în 7 noiembrie 1919, iar până în martie 1920 întreg teritoriul Ungariei este evacuat.

Întâia vizită în Transilvania a Regelui Ferdinand și a Reginei Maria

Careii Mari, 25 mai

„După aceea, defilarea întregii populații, mii și mii, o minunată și impresionantă priveliște și frecvent costume extrem de interesante și pitorești.“

Maria, Regina României, *Însemnări zilnice*, vol. I., p. 189

Stalin: „România trebuie nimicită”

Înfrângerea bolșevicilor în Ungaria a generat furia conducătorilor de la Moscova. Stalin se afla pe frontul de la Țarișin (viitorul oraș Stalingrad), apoi a activat o perioadă pe frontul polonez, de unde i-a scris liderului suprem bolșevic, Vladimir Ilici Lenin, la câteva luni după pacificarea Ungariei de către armata română. Stalin propunea cinic distrugerea României.

„Stalin spera ca baionetele Armatei Roșii aveau să declanșeze revoluția mondială. În 24 iulie 1920, într-o telegramă către Lenin, care trata victoria asupra Poloniei ca pe un fapt împlinit, el a propus «să se ridice problema unei insurecții în Italia și statele precare precum Ungaria și Cehoslovacia (România va trebui nimicită)»” – din Oleg V. Hlevniuk – *Stalin. O nouă biografie a unui dictator*, Ed. Litera 2017, după ediția publicată de Yale Univ. în 2015, pag 95, 06 Mai 2019. (*SURSE – General Gheorghe Mărdărescu, Campania pentru desrobirea Ardealului și ocuparea Budapestei, Editura Militară, 2009; Cristian Negrea, Războiul româno-ungar de la 1919; Jurnal de operațiuni al Comandamentului trupelor din Transilvania, 1918 – 1921*).

Explicații foto:

1. Schița bătăliei de pe Tisa
2. Trupe române construiesc un pod plutitor peste râu
3. Artileriști și cavaleriști români în Budapesta
4. Suveranii României asistă la trecerea trupelor peste Tisa
5. Generalul Gheorghe Mărdărescu pe terasa hotelului Gellért din Budapesta
6. Vehicul feroviar blindat
7. Generalul Ștefan Panaitescu pe terasa hotelului Gellért din Budapesta
8. Trupe românești în marș prin Budapesta

Adevăr sau legendă?

Momentul crucial în care soldații români au pus opinca pe Parlamentul din Budapesta¹¹⁶. Lucruri puțin știute despre războiului româno-maghiar din 1919 21 septembrie 2015, 06:02 de Dorin Țimonea Devino fan Salvează în arhivă download pdf print article +11 (15 voturi) cuvinte cheie: budapesta opinca parlament maghiar armata romana razboi 1918 bela kun alba iulia 78 comentarii 1650 share 1 Live Aboneaza-te la newsletter Abonare Momentul crucial în care soldații români au pus opinca pe Parlamentul din Budapesta. Lucruri puțin știute despre războiului româno - maghiar din 1919 Soldați români din regimentul 27 infanterie în fața Parlamentului din Budapesta în august 1919 În 1919 a avut loc un eveniment important pentru Armata Română și România, pe nedrept uitat sau minimalizat în istorie. În doar câteva zile, ostașii români au ocupat Budapesta și au eliberat statul maghiar de pericolul regimului comunist condus de Bela Kun. Armata acestuia atacase anterior trupele române din Transilvania. Ca semn al victoriei, un ostaș român a pus o opincă pe catargul steagului maghiar de pe Parlamentul din Budapesta. Știri pe aceeași temă Presupus alfabet dacic descifrat într-o carte cu scriere secretă păstr... La 21 martie 1919, puterea în Ungaria a fost preluată de comuniștii conduși de Béla Kun. Forțele comuniste maghiare au atacat atât noul stat Cehoslovacia, cât și trupele române din Transilvania, în speranța de a ocupa regiunea din România. Intențiile maghiarilor aveau să fie oprite de trupele române din Transilvania, corp de armată creat la 11 decembrie 1918 și condus de generalul Traian Moșoiu, iar ulterior de generalul Gheorghe Mărdărescu. Războiul dintre România și Ungaria a început în noaptea de 15 spre 16 aprilie

¹¹⁶ https://adevarul.ro/locale/alba-iulia/momentul-crucial-soldatii-romanii-pus-opinca-parlamentul-budapesta-lucruri-putin-stiute-despre-razboiului-romano-maghiar-1919-1_55fe8815f5eaafab2ccd4c40/index.html?fbclid=IwAR0KIMcZnMfwDWkDWHxST1iOkG4TwARLUkTsUcOTJ76n9RmBYcKYeDa8FaI

1919, când Divizia 6, Divizia 38 de husari, Divizia de secui și gărzile roșii maghiare au atacat, la Ciucea și Țigani, posturile înaintate ale armatei romane. Contraofensiva română a atins în patru zile zona Munților Apuseni și apoi linia râului Tisa. La Oradea români, unguri, germani și slovaci îi „întâmpinau pe români cu flori și cu strigăte de bucurie, scoase în limba lor”, scria Nicolae Iorga, pentru că i-au salvat de bolșevici. La 30 aprilie și 1 mai, trupele române au ajuns la Tisa pe întreaga lungime a frontului, reușind să facă joncțiunea cu trupele cehoslovace. Cu toate acestea, pe 20 mai 1919, armata bolșevică a Ungariei a reușit să ocupe întreaga Slovacie. Următoarele atacuri ale armatei maghiare s-au desfășurat conform planurilor lui Lenin, care preconiza declanșarea la scară europeană a unor mari demonstrații muncitorești pentru apărarea Ungariei bolșevice. În noaptea de 19 spre 20 iulie 1919, armata ungară a atacat armata română, reușind s-o respingă până la Oradea. A avut loc o contraofensivă fulgerătoare și, după șapte zile de lupte crâncene, trupele române s-au apropiat de Budapesta. La 3 august 1919, patru escadroane de roșiori, comandate de colonelul Rusescu, au pornit spre Budapesta unde au ajuns spre seară. Istoriografia a consemnat data eliberării Budapestei de bolșevism ca fiind 4 august 1919, ziua în care generalul Mărdărescu a primit defilarea trupelor române în capitala Ungariei. Familia regală română la podul de peste Tisa După cucerirea capitalei ungare, Bela Kun a demisionat, fugind în Austria, iar regimul comunist a fost înlăturat. În 14 noiembrie 1919, armata română a părăsit Budapesta, care a rămas sub conducerea armatei naționale ungare. În 16 noiembrie 1919, Miklos Horthy a intrat în Budapesta și și-a stabilit centrul comandamentului la hotelul Gellért. Horthy a fost un amiral austro-ungar și guvernator (regent) al Ungariei din 1920 până în 1944. Părăsirea definitivă a teritoriului Ungariei de către soldații români a avut loc în 25 februarie 1920. Peste circa patru luni, Ungaria avea să recunoască Transilvania ca parte integrantă a României. La 4 iunie 1920 s-a semnat la Trianon, în Versailles, tratatul de pace

între Ungaria și puterile aliate. Articolul 45 al tratatului de la Trianon prevede următoarele: „Ungaria renunță în ceea ce o privește în favoarea României la toate drepturile și titlurile asupra teritoriilor fostei monarhii austro-ungare situate dincolo de frontierele Ungariei astfel cum sunt fixate la art 27 partea a II-a și le recunoaște prin prezentul tratat, sau prin orice alte tratate încheiate, în scop de a regla teritoriile actuale ca făcând parte din România”. Opinca românească pe Parlamentul maghiar (Însemnările generalului Marcel Olteanu) ”... Și au intrat trupele noastre în Budapesta la începutul lunii august 1919. Palatul Parlamentului maghiar a fost pus sub paza unui pluton de vânători. Șeful gărzii de la intrarea principală era sergentul Iordan, un oltean de la Craiova, potrivit de stat, negru, uscat și foarte vioi. Deasupra palatului a văzut Iordan cum filfiia în vînt flamura ungurească - roșu-alb-verde. Faptul acesta nu l-a supărat prea tare, dar nici nu i-a plăcut... Dîndu-și capela pe ceafă și scărpinîndu-se după ureche și-a zis: „Să dau jos steagul unguresc și să pun fanionul de la companie?... Asta ar ști și madama de la popota domnilor ofițeri s-o facă... Dar am să chibzuiesc în așa fel ca să rămînă de pomină și să fie și talpa României răzbutată...” Zis și făcut. Chemînd pe căprarul Bivolaru, s-au suit în norii Budapestei și au coborît steagul în lungul sforii, drept la jumătatea steajerului și, luînd apoi opinca răsufată a căprarului, s-a urcat ca un pui de urs și a pus-o drept căciulă în capul stejerului, lăsîndu-i nojițele s-atîrne-n vînt. Și așa a filfiit multă vreme în cerul Budapestei steagul maghiar cu opinca românească deasupra lui... "Cine oare să fi făcut această tragică glumă?" - îmi zise tovarășul meu de preumblare, domnul Ferency, un distins avocat pe care îl cunoscusem în metropola maghiară; și zicînd, îmi arătă cu mîna priveliștea originală și neașteptată, care oprea în drum și întorcea capetele și altor trecători, ca fiind cel mai caracteristic și ironic simbol al îngrozitoarei realități, al catastrofei prăbușiri a unui organism orgolios și despotic, tocmai sub călcîiul acelui organism pe care ținuse genunchiul de fier atît amar de vreme, pe care întotdeauna l-a considerat nevrednic de lumina soarelui

și de care totuși o viață-ntreagă s-a temut”... Soldați români la momentul intrării în Budapesta „Cine oare să fi dat vîntului și să fi ilustrat cu atîta măiestrie și atît de dureros dezastrul iremediabil al regatului Sfîntului Ștefan?”, mai rosti domnul Ferency, cu privirea tristă, pierdută în văzduh, întrebînd parcă cerul unguresc, dezolant de senin în ziua aceea. Apoi se întoarse cu privirea spre mine, și deși nu mai zicea nimic, am înțeles că ar vroi o lămurire. Îmi era milă de el, căci era un om distins la simțire. „Mă voi interesa, domnule doctor”, îi zisei cu o nuanță de înduioșare și, apropiindu-mă de santinelă, îi spusei să strige pe șeful gărzii. „Este chiar acolo, domnule general”, îmi răspunse vîntătorul mic și îndesat, încordîndu-se și făcînd cu capul un gest despre cheiul Dunării. – Cum îl cheamă? – Don sergent Iordan. – Dar tu știi cine a dat ordin de s-a aciuat opinca cea deasupra steagului unguresc? – Da, domnule general, chiar don sergent a dat ordin azi dimineață și tot dînsul a și executat ordinul... acum stă de un ceas acolo să vadă ce-o să zică lumea și tot în cer se uită ca să îndemne și pe alții... Mă-ntorc puțin spre stînga și nu departe zăresc un sergent și un căprar, care, fără să mă bage în seamă, gustau cu frenezie roadele isprăvii lor - ilustrația magistrală a unui moment istoric. Priveau cînd la trecătorii enervați și sanchii, cînd la opinca impertinentă, și pe fețele lor tuciurii și asprite de viforul vremilor se lămurea cea mai desăvîrșită satisfacție. Păreau niște inspirați și niște draci geniali. Întreaga oaste românească, întreaga nație mi s-au părut că se oglindesc în acești doi zdrențăroși, sublimi chiar prin gradul de perfecțiune la care poate ajunge o zdreanță... De-aș fi fost singur! O! i-aș fi privit ceasuri întregi fără să mă satur... Și, poate, i-aș fi luat de gît și i-aș fi sărutat! Dar... le-am făcut semn să se apropie și, arătînd domnului Ferency pe sergent, i-am zis încet, foarte încet: *„Acesta este glumețul, care fără o intenție răutăcioasă, desigur, și cu toată naivitatea unui poznaș, te-a făcut poate să suferi”*... Și domnul Ferency, scaldîndu-și ochii între genele-i umede, mi-a replicat cu adîncă melancolie: - Dacă din sufletul și mîntea unui simplu țaran ca acesta s-a desprins o asemenea

poznă, atunci nu mă mir că sînteți aci! Locuitorii orașului primesc mîncare de la soldații români În după-amiaza aceleiași zile, m-am îndreptat din nou spre Palatul Parlamentului. Mă simțeam dator față de Iordan; trebuia să-i dau ceea ce în fața durerii domnului Ferency, nu i-am putut da. L-am chemat - era nedespărțit de Bivolaru -, mi-a povestit cum i-a dat în gînd și cum a înfăptuit isprava lui. L-am lăudat și mi-am plimbat mîna mult pe fața lui suptă și radioasă și i-am dat un pachet de țigări regale. Și nu știu cum, m-am pomenit că iau de nas pe căprarul Bivolaru, care se tot apropia de mine și pe care, cu cît îl priveam, cu atît mai mult puneă stăpînire pe firea mea. Era mic de statură, fața îi era smeadă și foarte pîrlită de soare și vînt; în fundul capului purta niște ochi mici, căprui și scăpărători. Avea dinți mărunți, albi și frumoși, și peste buza arsă de frigurile ostenelilor abia mijea o mustață roșcovană -, un vulpoi de Mehedinți. Purta capelă pe sprînceană, iar în ce privește îmbrăcămintea părea înfășurat cu totul într-un covor de petice, căruia expresia lui îi dădea ceva din prestața unor odăjdii de samurai japonez fanatic. O creștătură adîncă îi stăpînea obrazul stîng și alta mai lată se răsfața pe gît sub urechea dreaptă; mai în sus de mînă, pe antebrațul stîng, se zărea o cicatrice respectabilă... L-am întrebat unde a fost rănit. Mi-a răspuns cu naivitate și scurt: "Peste tot, domnule general". Și desfăcînd repede o moletieră, mi-a arătat o rană de schijă, abia vindecată, la pulpa dreaptă; apoi, descheind singurul nasture pe care îl mai avea la veston, puse degetul pe o dîră de baionetă în lungul coastelor din dreapta care se vedea în întregime printre cele cîteva șuvițe de pînză destrămată ce alcătuiau cămașa lui Bivolaru. Și era gata să-mi mai arate, dar l-am întrerupt: "Bine, bine... vād că ești creștat ca un răboj; dar unde ai căpătat rănile? În ce lupte?..." Și iarăși cîntecul lui: "Peste tot, domnule general. În Carpați, la Rășinari, la Olt, la Siret, la Oituz și chiar pe Tisa în aprilie, că eu, domnule general, am fost poate în patruzeci de atacuri mari și, în adevăr, eu sînt răbojul isprăvilor regimentului nostru... pe mine sînt creștate toate de la 1916 înceace... și nu mă las nici mort!..." – Ei, și acum îți pare bine

că făcurăm România Mare și că faci de gardă, tu, căpraru' Bivolaru de la Mehedinți, tocmai aci la Budapesta? Și el, încordându-se și privind-mă soldățește drept în lumina ochilor, îmi răspunse sfătos și cu mândrie: - E lucru mare, domnule general... Dar... am auzită că mai e și o Vienă!... Acestui nebun în toate mințile, acestui prototip al zdrențelor noastre glorioase de la 1917, care își da seama perfect pînă unde se poate întinde fizicește România Mare, nu-i intra totuși în cap că numai pentru ce vedea s-a ostenit el și atîția au albit melegurile cu oasele lor. El, Bivolaru, sinteza neamului său, elegant la simțire și la gîndire, fără să poată exprima, înțelegea totuși numai una: ”faima și duhul românesc cît mai departe, și peste România-Mare, România spirituală, România fără hotare”. Citeste mai mult: adev.ro/pbdutw

Pactul Ribbentrop-Molotov

Să vedem actul din 1939: Pactul Ribbentrop-Molotov sau scurtul text care ne-a răpit Basarabia și nordul Bucovinei¹¹⁷

„Guvernul Reich-ului German și Guvernul Uniunii Republicilor Sovietice Socialiste (nota redacției: U.R.S.S.), orientate spre îmbunătățirea păcii dintre Germania și U.R.S.S., și pornind de la Acordul de Neutralitate semnat în Aprilie 1926 între Germania și U.R.S.S., au elaborat prezentul Acord:

Articolul I. Ambele Înalte Părți Contractante se obligă reciproc a evita orice forme de violență, orice acțiune violentă, și orice atac una asupra celeilalte, atât individual cât și în alianță cu alte Puteri.

Articolul II. În cazul în care una dintre cele două Înalte Părți Contractante devine parte beligerantă cu o a treia Putere, cealaltă Înaltă Parte Contractantă trebuie să se abțină de la oricare forme de ajutor pentru această a treia Putere.

¹¹⁷ <http://www.istorie-pe-scurt.ro/pactul-ribbentrop-molotov-sau-scurtul-text-care-ne-a-rapit-pe-veci-basarabia-si-nordul-bucovinei/>

Articolul III. Guvernele celor două Înalte Părți Contractante trebuie pe viitor să mențină contactul reciproc în scopul consultării pentru schimbul de informații pe subiecte ce afectează interesele lor comune.

Articolul IV. În cazul în care disputele și conflictele între Înaltele Părți Contractante vor crește, acestea vor participa în orice grupări de Puteri, care direct sau indirect țințesc cealaltă parte.

Articolul V. În cazul apariției disputelor sau conflictelor între Înaltele Părți Contractante asupra subiectelor de un fel sau altul, ambele părți vor aplana aceste dispute sau conflicte exclusiv în cadrul unor schimburi de opinii prietenești sau, dacă este necesar, prin crearea comisiilor de arbitraj.

Articolul VI. Prezentul acord este elaborat pentru o perioadă de zece ani, cu condiția că, ulterior una din Înaltele Părți Contractante nu-l va denunța cu un an înainte de expirarea perioadei de valabilitate, validitatea prezentului Acord automat se prelungește cu încă cinci ani.

Articolul VII. Prezentul Acord va fi ratificat în cel mai scurt timp posibil. Ratificarea va fi făcută la Berlin. Acordul va intra în vigoare din momentul semnării.

Foto.: Tributul Prusac la Moscova, ziarul satiric „Mucha”, 8 septembrie 1939, Varșovia, Polonia

Protocolul Adițional Secret

Articolul I. În eventualitatea unor rearanjamente politice și teritoriale în regiunile ce aparțin Statelor Baltice (Finlanda, Estonia, Letonia, Lituania), hotarul de nord al Lituaniei va reprezenta hotarul sferelor de influență ale Germaniei și U.R.S.S. În această privință interesul pentru Lituania în regiunea Vilna este recunoscut de ambele părți.

Articolul II. În eventualitatea unor rearanjamente politice și teritoriale în regiunile ce aparțin Poloniei, sferile de influență ale Germaniei și ale U.R.S.S. vor fi limitate conform liniei râurilor Narev, Vistula și San. Chestiunea privind modul în care interesele ambelor părți fac dorită păstrarea statului independent Polon și cum acest stat trebuie demarcat poate fi determinat doar în cursul viitoarelor discuții politice. În orice caz, ambele Guverne vor rezolva această întrebare printr-un acord prietenesc.

Schimbările teritoriale previzionate și cele reale

Articolul III. Privitor la Sud-estul Europei, atenția este atrasă de către partea Sovietică privitor la interesul acesteia în Basarabia. Partea Germană declară dezinteresul politic total în această regiune.

Articolul IV. Prezentul Protocol trebuie tratat de ambele părți ca unul strict secret.”

Să nu uităm de Dictatul de la 30 august Viena - 1940

Au trecut 80 de ani de la Diktatul de la Viena prin care, Germania lui Hitler și Italia lui Mussolini prin uneltele lor, Ribbentrop și Ciano în colaborare cu Molotov, ministrul URSS-ului au smuls din trupul României o parte din teritoriul de Nord-Vest, al ei. Merită de reținut câteva aspecte definitorii ale politicii dusă atunci, de marile puteri.

Iată-le:

Termenul de „gândire”, pe care Germania nazistă l-a oferit României pentru „acceptarea - arbitrajului - a fost de 5 minute! Acest termen a fost comunicat verbal ministrului român al Afacerilor Streine, Mihail Manoilescu;

Interesul lui Hitler și Germaniei față de petrolul României, de unde și dorința extraordinară a acestora ca țara noastră să nu riposteze militar la un atac al Ungariei.

Neacceptarea condițiilor prevăzute în Diktat a fost pusă în alternativă că Uniunea Republicilor Sovietice Socialiste are drept scop distrugerea României, iar Germania va accepta această variantă. A nu se uita că între Germania și Uniunea Sovietică se semnase Pactul secret de neagresiune Ribentrop – Molotov, iar Basarabia a fost luată de URSS prin ultimatumul dat la 28 iunie 1940;

Este greu de înțeles acum lașitatea Regelui Carol al II-lea și a camarilei sale (Consiliul de Coroană) dacă nu am considera-o ca rea credință, având în vedere că pe vremea lui Carol I, vechiul regat al României a avut semnat un tratat de alianță secret cu Germania și Austro-Ungaria.

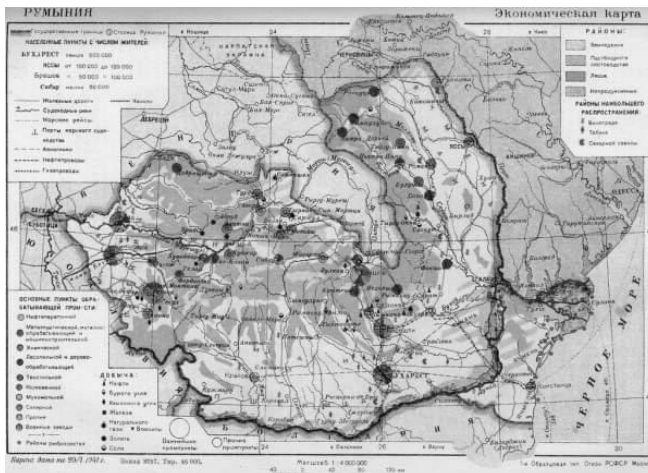
Noua linie de demarcație româno-ungară trebuia fixată în așa fel încât să corespundă intereselor și planurilor viitoare de acțiune germane: stăpânirea (prin intermediul Ungariei) a creștelor Carpaților Orientali, punct strategic important privind confruntările preconizate de Germania cu URSS;

Soluția propusă de România la „negocieri” era aplicarea principiului etnic și a schimbului de populație (s-au luat în calcul și limitele eventualei cedări de teritoriu: între 10 000 și 18 000 kmp).

„Comunicările cu caracter ultimativ făcute de guvernele german și italian”, așa au fost denumite comunicările pe care ministrul român al Afacerilor Străine, Mihail Manoilescu, ce a fost invitat să participe, la Viena, la „negocieri”, la un „arbitraj” ce nu a fost cerut de partea română;

Șantajul a fost bine creionat. Ministrul român al Afacerilor Străine, Mihail Manoilescu a exprimat atunci cuvintele: „Este îngrozitor; ni se cere un arbitraj pe care trebuie să-l acceptăm până astă-seară și care pune în discuție o cesiune între 25 000 și 65 000 kmp. Dacă nu-l acceptăm va fi sfârșitul României. Mi-au spus-o clar”. Era pe 29 august 1940 ora 8,00 seara.

A nu se uita, atunci România a fost silită să cedeze 43.492 km² din teritoriul Țării, în favoarea Ungariei horthyste. Părinții și bunicii noștri a simțit teroarea impusă aici timp de 4 (patru) ani.¹¹⁸

¹¹⁸ Sursa: Wikipedia

„Ostași, Vă ordon: Treceți Prutul!”

Nicolae Uszkai

S-a întâmplat în 22 iunie 1941¹¹⁹: România intră în război, alături de Germania, împotriva URSS; Conducătorul

statului, Ion Antonescu a ordonat armatei să treacă Prutul și să elibereze Basarabia și nordul Bucovinei, ocupate, în 1940, de Uniunea Sovietică.

Istoriografia românească a declarat ziua de 22 iunie 1941 drept ziua în care țara noastră a început bătălia pentru eliberarea Basarabiei și a Bucovinei de Nord, teritorii care fuseseră răpite României prin ultimatumul sovietic de la 28 iunie 1940. Mai mult, istoriografia a reținut ordinul viitorului mareșal

Antonescu drept începutul unei bătălii juste, atât din punct de vedere moral, cât și juridic, pentru recuperarea unor teritorii pierdute prin forță și abuz. Cu toate acestea, în Rusia și în spațiul ex-sovietic, dar și în Occident, se susține o variantă a istoriei în care România este portretizată ca un stat care a comis o agresiune împotriva unui stat suveran, asociindu-se în acest sens cu Germania nazistă. Această teorie a ajuns să fie

¹¹⁹ <https://www.facebook.com/nicolae.uszkai/posts/3290661804298674>

vânturată și prin spațiul public românesc, mai ales după apariția fenomenului „demitizării” istoriei. Istoria nu se studiază contrafactual, prin sintagma „ce-ar fi fost dacă?”, dar este cert, în opinia mea că România nu prea avea de ales atunci. Pe 22 iunie, de ambele părți ale graniței de vest a URSS (circa 1.000 de kilometri, de la Marea Baltică până la gurile Dunării) era concentrat un număr enorm de trupe și material militar. Din est se deplasau către granița de vest a URSS alte mijloace tehnice, precum și alte milioane de militari deja mobilizați, din cei peste 25 de milioane pentru care existau deja planuri de mobilizare. Operația Barbarossa a început în zorii zilei de 22 iunie 1941. Armatele germane și ale aliaților acestora au pătruns în Rusia Sovietică pe un front de 1600 de kilometri. Panzerelor germane au fost vârful de lance al acestui atac în fața unei defensive total nepregătite, folosind tactica încercuirii pentru a soca liderii sovietici: sute de mii de soldați ruși se vor preda fără luptă, conștienți de inutilitatea luptei. În timpul războiului rece, sovieticii au considerat acest atac ca fiind unul surpriză, în ciuda faptului că au existat în permanență semnale în acest sens: pregătirile germane începute cu câteva luni înainte, semnalele de alarmă trase de Lavrenti Beria și de superspionul Richard Sorge. Participarea armatei române în războiul declanșat de Germania împotriva URSS, s-a făcut în baza înțelegerii intervenite între Adolf Hitler și Ion Antonescu, care a avut loc la Munchen, la 12 iunie 1941. În niciunul din documente, România nu a fost menționată ca aliată... La 22 iunie 1941, Germania a atacat URSS, fostul ei aliat de război și complice de cotropiri de până atunci, România angajându-se, potrivit înțelegerilor convenite în precedentele zece luni, alături de trupele germane. În noaptea de 21 – 22 iunie, ora 03:00, armatele româno-germane au declanșat operațiile militare pentru eliberarea Basarabiei și Bucovinei de Nord de sub ocupația sovietică. În zorii zilei de 22 iunie, asumându-și răspunderea în fața istoriei, generalul Ion Antonescu a emis din orașul Piatra Neamț, următorul Ordin de zi către armată: „Ostași, Vă ordon: Treceți Prutul! Zdrobiți vrăjmașul

din Răsărit și Miazănoapte. Dezrobiți din jugul roșu al bolșevizmului pe frații noștri cotropiți. Reîmpliniți în trupul Țării glia străbună a Basarabilor și codrii voievodali ai Bucovinei, ogoarele și plaiurile voastre!” Pentru România începea „Războiul Sfânt”, care a avut, de la un capăt la altul (1941-1944), un caracter anti-comunist, drept și național, bucurându-se de aprobarea întregului popor. Cel puțin la început... Deși nu fusese consultat în legătură cu declanșarea ostilităților militare, regele Mihai I a trimis generalului Ion Antonescu (în prima zi de luptă) o telegramă prin care își exprima acordul cu acțiunea întreprinsă și ura militarilor români „sănătate și putere ca să statornicească pentru vecie dreptele granițe ale neamului”. Declarații de adeziune la acțiunea întreprinsă de conducătorul statului au făcut și liderii principalelor partide politice, reprezentanții Patriarhiei și Academiei Române, precum și ai altor instituții reprezentative ale statului, precum și foarte mulți dintre comandanții de mari unități române, care și-au exprimat sentimentele patriotice și și-au mobilizat subordonații prin înflăcărate chemări la îndeplinirea datoriei față de țară. La 22 iunie 1941, numărul total de soldați români aflați în prima linie era de 325.685, distribuiți în 12 divizii de infanterie, o divizie blindată, o divizie de infanterie rezervă, o divizie de grăniceri, 3 brigăzi de munte, 3 brigăzi de cavalerie și 2 brigăzi de fortificații. La aceste forțe se adăugau 5 divizii de infanterie germane. Dintre membrii conducerii armatei române trebuie menționați generalii: Al. Ioanițiu, Iosif Iacobici, Ilie Șteflea (șefi ai Marelui Stat Major), C. Pantazi, N. Ciupercă, N. Dăscălescu, Ioan Al. Sion, C. Constantinescu-Claps, Gh. Avramescu și Petru Dumitrescu, acesta din urmă comandant neîntrerupt al legendarei Armate a 3-a, din momentele de dinaintea trecerii Prutului până la sud-est de Stalingrad și înapoi, până la angajarea bătăliei Moldovei, în august 1944. Grupul de Armate Sud al mareșalului german Gerd von Rundstedt, în care erau încorporate și forțele românești, era împărțit în două de către Mlaștinile Pripiat. Pricipalul său efort la declanșarea Operației

Barbarossa urma să aiba loc la nord, în timp ce forțele aflate în România trebuiau să aștepte ca ofensiva să progreseze mai mult în Ucraina, până să înceapă și ele atacul. Această decizie a fost luată de OKH în primăvara anului 1941, deoarece general-colonelul Franz Halder considera Prutul ca fiind o barieră prea grea pentru o ofensivă motorizată și pentru că, în ochii comandanților germani, potențialul ofensiv al trupelor române nu era prea ridicat. De aceea, marea majoritate a forțelor mecanizate germane a Grupului de Armate Sud era concentrată în Polonia, pe frontul românesc aflându-se în principal doar unitățile motorizate românești. După cum urma să se vadă, Prutul nu a fost o barieră chiar atât de dificilă, în condițiile atacului surpriză, soldații români ocupând câteva poduri intacte peste acest râu, încă de la începutul războiului. Pentru operațiile din Bucovina de Nord și Republica Sovietică Socialistă Moldovenească (fosta Basarabie țaristă) erau desemnate Armata 11 Germană (comandată de general – colonel Eugen von Schobert) și Grupul de armate general Ion Antonescu (Armatele 3 și 4 Române). Un mare aport în această luptă l-a avut starea de spirit care domnea în rândurile civililor, voluntariatul căpătând un caracter de masă, un mare număr de persoane, inclusiv din rândul ofițerilor de rezervă și din retragere solicitând reîncadrarea în armată. Numărul mare de cereri l-a determinat pe generalul Constantin Pantazi, ministrul Apărării Naționale, să dea un comunicat prin care ruga populația „să nu mai facă astfel de cereri” și să recomande ca fiecare „să-și facă datoria în sfera de activitate, acolo unde se găsește, contribuind astfel mai bine și ușurând efortul pe front”. Între voluntari s-au aflat tineri și bătrâni, intelectuali și oameni de rând. Numeroși au fost și militarii răniți care după vindecare au refuzat să fie evacuați în țară, sau să efectueze concediul legal de recuperare, cerând să fie trimiși din nou pe front pentru „a-și face datoria până la capăt”. În acest context, națiunea română și armata sa au acționat exemplar pentru eliberarea teritoriilor răpite de sovietici cu un an în urmă. Operația de eliberare a Basarabiei și Bucovinei de nord s-a soldat cu succes

încheindu-se la 26 iulie 1941. În cele 35 de zile de lupte pierderile înregistrate (până la 31 iulie) s-au ridicat la 24.396 militari (5.011 morți, 13.987 răniți și 4.487 dispăruți. Un rol decisiv în restabilirea graniței pe Nistru l-a avut Armata 11 Germană, Ion Antonescu (și nu numai el) recunoscând, chiar atunci, că, fără contribuția germană, Basarabia și nordul Bucovinei nu ar fi putut fi reîntregite. Bucuria a fost imensă în întreaga țară. Pretutindeni, pe imense pancarte, se putea citi „Români, dreptatea învinge!”, dar și „Nici o brazdă nu se uită!”. Aluzia la Transilvania ocupată de unguri era evidentă. Aceasta cu atât mai mult cu cât, conducând lupta pentru consolidarea graniței răsăritene a țării, Ion Antonescu a avut în permanență privirea îndreptată și spre Ardeal, transmițând refugiaților transilvăneni (12 septembrie 1941): „Nici o brazdă românească nu se uită”. Propaganda sovietică și mulți istorici occidentali indică data de 22 iunie 1941, când Uniunea Sovietică a fost invadată de Germania nazistă și aliații ei (printre care se număra și România) drept dată a intrării URSS în cel de-al doilea război mondial. De fapt, al doilea război mondial începuse pe 1 septembrie 1939, prin invadarea Poloniei de către Germania nazistă, iar Uniunea Sovietică s-a alăturat invadării Poloniei pe 17 septembrie 1939 și totuși... Uniunea Sovietică pretindea că a participat la războiul mondial abia din data de 22 iunie 1941!... Maskirovka?... Nu. Minciună sfruntată. Istoriografia rusă (și nu numai) pretinde că în perioada dintre 1 septembrie 1939 și 22 iunie 1941 Uniunea Sovietică ar fi fost... neutră! Aproape doi ani de neutralitate în care al doilea război mondial bântuia prin toată lumea, iar Uniunea Sovietică era neutră? A fost atât de neutră în acești doi ani Uniunea Sovietică încât a reușit să cucerească 23 de milioane de oameni, invadând câteva țări cu adevărat neutre. Pe 30 noiembrie 1939 neutra Uniune Sovietică (neparticipantă în acel moment la cel de-al doilea război mondial) a declanșat invadarea Finlandei. A urmat un război crâncen care a durat până pe 13 martie 1940, război încheiat cu un tratat de pace valabil și în ziua de azi. În timpul luptelor din Finlanda, neutra

Uniunea Sovietică a înregistrat 126.000 de soldați morți și dispăruți plus 188.000 de răniți. Tot ca un act de neutralitate, în toamna anului 1939 Uniunea Sovietică a transmis țărilor baltice ultimatumuri prin care a impus pe teritoriul acestora instalarea de baze militare sovietice. Continuând această originală politică de neutralitate, Uniunea Sovietică a anexat țările baltice în iunie 1940. Tot în iunie 1940, Uniunea Sovietică a transmis României un ultimatum prin care a cerut Basarabia și Bucovina. România a cedat, dar dacă nu ar fi făcut-o cu siguranță am fi avut de-a face cu un alt exemplu de neutralitate manifestat sub forma unui război. Uniunea Sovietică își motivează „neutralitatea” spunând că nu au existat declarații de război în conflictele enumerate mai sus. După această logică și Germania nazistă a fost la fel de neutră. Când a invadat Danemarca și Norvegia pe 9 aprilie 1940 Hitler nu a declarat război acestor țări, ci a spus că a venit să le apere neutralitatea. Practic, acțiunile Uniunii Sovietice sunt identice cu ale Germaniei naziste în perioada 1 septembrie 1939 – 22 iunie 1941. Și totuși Uniunea Sovietică pretindea că a fost neutră, și că Germania nazistă a declanșat cel de-al doilea război mondial.

(Surse: Gheorghe Radu, Basarabia pământ românesc, aspecte istorico-documentare, legături fraterne județul Neamț – Basarabia, volumul II, 2009).

ORDIN CĂTRE ARMATĂ

Ostași,

V'am făgăduit din prima zi a noii domnii și a luptei mele naționale, să vă duc la biruință.

Să șterg pata de desonorare din cartea Neamului și umbra de umilire de pe fruntea și spoletii voștri.

Azi a sosit ceasul celei mai sfinte lupte, lupta drepturilor strămoșești și a bisericii, lupta pentru vetrele și altarele românești de totdeauna.

Ostași,

Vă ordon:

Treceți Fratal,

Sfrobiiți vrăjmașul din Mădrit și Mieză-Noapte.

Desrobiiți din jugul roșu al bolșevismului, pe frații noștri cotropiți.

Salvabiliți în trupul țării glia străbună a Basarabilor și codrii Vovodali ai Bucovinei, operele și platurile voastre.

Ostași,

Fiecați azi pe drumul biruințelor lui Ștefan cel Mare, ca să cuprindeți cu jertfa voastră, ceasce au supus strămoșii noștri cu lupta lor.

Înainte!

Fiți măndri că veacurile se-au lăsat aci straja dreptății și aid de cetate creștină.

Fiți vrednici de trecutul românesc.

Ostași,

Veți lupta cot la cot, suflet la suflet, lângă cea mai puternică și glorioasă armată a lumii.

Îndrăzniți să vă mdeureți vitejia și să vă dovedii măndria, comarșilor voștri.

Ei luptă pe pământul moldovean, pentru granițele noastre și pentru dreptatea lumii.

Fiți vrednici de cinsta pe care v'au făcut-o istoria, armata Mareșii Reich și melstrecutul ei comandant Adolf Hitler.

Ostași,

Înainte!

Să luptați pentru gloria Neamului;

Să muriți pentru vatra părinților și a copiilor voștri;

Să cinstiți prin vitejia voastră, amintirea lui Mihai Vodă și a lui Ștefan cel Mare, a martirilor și eroilor căsuți în pământul vecinicii noastre, cu gândul țintă la Dumnezeu.

Să luptați pentru desrobirea fraților noștri, a Basarabiei și Bucovinei, pentru cinstirea bisericilor, a vieții și căminurilor hatjocorite de păgânii cotropitori.

Să luptați pentru a ne răbuna umilirea și nedreptatea.

V'o cere Neamul, Nepele și Generalul vostru.

Ostași,

Îsbânda va fi a noastră.

La luptă.

Cu Dumnezeu înainte!

General Ion Antonescu, 22 Iunie 1941.

Doina lui Eminescu, varianta autentică și necenzurată:

DOINA

de *Mihai Eminescu*

De la Nistru pân' la Tisa
Tot românul plânsu-mi-s-a,
Că nu mai poate străbate
De-atâta străinătate

Din Hotin și pân' la Mare
Vin Muscalii de-a călare,
De la Mare la Hotin
Calea noastră ne-o ațin
Și Muscalii și Calmucii
Și nici Nistrul nu-i înneacă
Săraca țară, săracă!

Din Boian la Cornu Luncii
Jidovește-nvață pruncii
Și sub mână de jidan
Sunt românii lui Ștefan.
Că-ndărăt tot dă ca racul
Fără tihnă-i masa lui
Și-i străin în țara lui.
Din Brașov pân'la Abrud
Vai ce văd și ce aud
Stăpânind ungurul crud
Iar din Olt până la Criș
Nu mai este luminiș
De greul suspinelor
De umbra străinilor,
De nu mai știi ce te-ai face
Sărace român, sărace!

De la Turnu-n Dorohoi
Curg dușmanii în puhoi
Și s-așează pe la noi;
Și cum vin cu drum de fier
Toate cântecele pier
Zboară paserile toate
De neagra străinătate
Numai umbra spinului
La ușa creștinului

Codrul geme și se pleacă
Și izvoarele îi seacă
Săraca țară, săracă!

Cine ne-a adus jidanii
Nu mai vază zi cu anii
Și să-i scoată ochii corbii
Să rămâie-n drum ca orbii
Cine ne-a adus pe greci
N-ar mai putrezi în veci
Cine ne-a adus Muscalii
Prăpădi-i-ar focul jalei
Să-l arză, să-l dogorească
Neamul să i-l prăpădească,

Iar cine mi-a fost mișel
Seca-i-ar inima-n el,
Cum dușmanii mi te seacă
Săraca țară, săracă!

Ștefane, Măria ta,
Lasă Putna, nu mai sta,
Las' arhimandritului
Toată grija schitului,
Lasă grija gropilor
Dă-o-n seama popilor

La metanii să tot bată,
Ziua toată, noaptea toată,
Să se-ndure Dumnezeu
Ca să-ți mântui neamul tău...
Tu te-nalță din mormânt
Să te-aud din corn cântând
Și Moldova adunând
Adunându-ți flamurile
Să se mire neamurile;
De-i suna din corn odată
Ai s-aduni Moldova toată
De-i suna de două ori
Vin și codri-n ajutor;
De-i suna a treia oară
Toți dușmanii or să piară
Din hotară în hotară
Dați în seama ciorilor
Ș-a spânzurătorilor.

Ștefane, Măria Ta,
Lasă Putna, nu mai sta
Că te-așteaptă litvele
Să le zboare tigvele
Să le spui molitvele
Pe câți pari, pe câți fuștei
Căpățani de grecotei
Grecoteii și străinii
Mânca-le-ar inima câinii
Mânca-le-ar țara pustia
Și neamul nemernicia
Cum te pradă, cum te seacă
Săraca țară, săracă!

Se pare că de la această poezie i s-au tras vieții lui Mihai Eminescu toate relele ulterioare: primele semne ale bolii, „liniștirea” lui gazetărească, tratamentul îndelungat și

neadecvat și, în final, regretata trecere prea timpurie, prea nedreaptă, în...Veșnicie.

Această variantă a *Doinei*, extrem de puțin cunoscută astăzi, este preluată din cartea *Mihai Eminescu – poezii tipărite în timpul vieții*, vol. III, note și variante, ediție critică îngrijită de Perpessicius, cu reproduceri după manuscrise, Editura Fundației Regale, București, 1944. (Vasile Zărnescu).

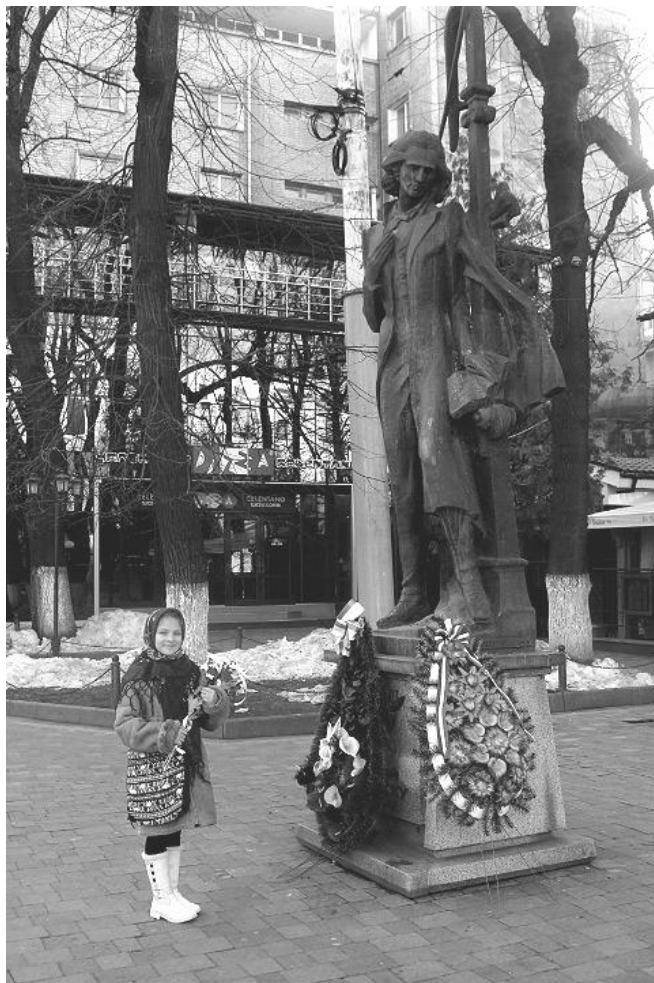

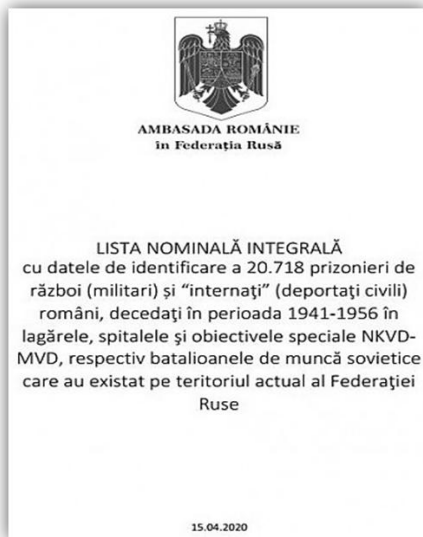
Foto.: Statuia lui Mihai Eminescu de la Cernăuți

Lista nominală integrală a românilor deportați și decedați între 1941-1956 în lagărele sovietice

La 75 de ani de la încheierea ultimului Război Mondial, Ambasada României la Moscova a finalizat lista nominală integrală a celor 20.718 români deportați și decedați între 1941-1956 în lagărele sovietice¹²⁰

Ambasada României în Rusia a publicat lista celor 10.724 de eroi români decedați în lagărele NKVD

În noaptea de 12 spre 13 iunie, cu 77 de ani în urmă, au fost deportați din Basarabia și Bucovina de Nord, în Siberia peste 35.000 de români. Numele altor aproape 10.000 de români, prizonieri de război și civili, deportați în Uniunea Sovietică, internați în lagăre și înhumați în cimitirele multinaționale de pe teritoriul actualei Federații Ruse au fost

¹²⁰ De Vlad Pârău / Știri / Publicat: Joi, 16 aprilie 2020, Actualizat: Joi, 16 aprilie 2020.

publicate de Ambasada României la Moscova. Mulțumită eforturilor ambasadorului Vasile Soare, instituția a finalizat, după aproape un deceniu de cercetări, elaborarea listei nominale integrale cu datele românilor decedați între 1941 și 1956 în lagărele, spitalele și obiectivele speciale NKVD-MVD (predecesorul KGB-ului -n.r.), respectiv în batalioanele sovietice de muncă forțată, informează Agerpres.

Potrivit cercetărilor, în timpul celui de-al Doilea Război Mondial, au căzut prizonieri pe teritoriul actual al Rusiei circa 230.000 de militari români, dintre care aproximativ 66.000 au murit în lagărele sovietice.

Pe Facebook am găsit următoarea postare: **Igor Casu: 6 iulie 2020.**

Acum 71 de ani, la 6 iulie 1949, ora 2 dimineața, începea strămutarea forțată în Siberia a 35 796 de persoane din RSS Moldovenească, dintre care 9 864 bărbați, 14 033 femei și 11 889 copii. Majoritatea absolută erau basarabeni de diferite naționalități, moldoveni/români, ucraineni, găgăuzi, bulgari, evrei (din categoria "mari comercianți"), ruși ș.a., dar și cca. o mie de transnistreni.

Foto: Cartea Memoriei. Catalog al victimelor totalitarismului comunist, Chișinău, Știința, 2005, vol. IV, ed. Elena Postică.¹²¹

¹²¹[https://www.facebook.com/igorcasu/posts/10221596513397133?__xts__\[0\]=68.ARAJdonz_o9gJfdTak_eyo3XII2m29qWpog8odE4tngSsGCqXUNzGSIJWghT0deT8frjLngbS9NfUC_IBoxoLSwFrprP6Miq3RkkoAAD6jflr1gmCtjLxM2PAWkrOiCL0thympmqOtxDkHwNDXwb2RBJps_yhD-GN0cvF1TKSjUKOYvNfRJdeK-HIW_s_VdYam0b6iajLVRGk7a6pDVK2qahQkXeOdu4qWhj5kbplwZYvuUaWOF5Z9Csrk6NSrLii-EkITDOKawvwsK4bQ13z0x78YWmdFNT_kYaFujQVwHdcDNMj_iPUvfYDr7ySB6YnQn-mnVjyZ8aN7e6U6i8M_m39cXAJrUqKYv0VINZwjfowSajFYzUZmYEHOfmfo8-_1NAMA78OmE--ttb46w3n8o1X3cBue13LkvvmPC4LH9WPeCb7i9pWvkQ3Q&__tn__=KH-R](https://www.facebook.com/igorcasu/posts/10221596513397133?__xts__[0]=68.ARAJdonz_o9gJfdTak_eyo3XII2m29qWpog8odE4tngSsGCqXUNzGSIJWghT0deT8frjLngbS9NfUC_IBoxoLSwFrprP6Miq3RkkoAAD6jflr1gmCtjLxM2PAWkrOiCL0thympmqOtxDkHwNDXwb2RBJps_yhD-GN0cvF1TKSjUKOYvNfRJdeK-HIW_s_VdYam0b6iajLVRGk7a6pDVK2qahQkXeOdu4qWhj5kbplwZYvuUaWOF5Z9Csrk6NSrLii-EkITDOKawvwsK4bQ13z0x78YWmdFNT_kYaFujQVwHdcDNMj_iPUvfYDr7ySB6YnQn-mnVjyZ8aN7e6U6i8M_m39cXAJrUqKYv0VINZwjfowSajFYzUZmYEHOfmfo8-_1NAMA78OmE--ttb46w3n8o1X3cBue13LkvvmPC4LH9WPeCb7i9pWvkQ3Q&__tn__=KH-R)

Un grup de copii de diferite naționalități, ai căror părinți au fost deportați în vara anului 1949 în Kazahstan

Masacre sovietice la Prut!

După cum se cunoaște, armata sovietică a făcut cordon la Prut imediat ce a transmis regatului României Ultimatumul din 28 iulie 1940. În acest fel românii din Basarabia nu au fost lăsați să treacă Prutul în România, chiar dacă aceștia si-au lăsat acolo toată agoniseala vieții lor. Cei care cutezau să treacă peste interdicția impusă de sovietici erau împușcați.

Masacrul de la Lunca

Una dintre atrocitățile comise de ruși împotriva românilor care doreau să se refugieze în Regatul României s-a petrecut la Lunca în zorii zilei de 7 februarie 1941.

Apa Prutului fiind înghețată, se putea trece cu ușurință. Sovieticii au supravegheat bine malul stâng astfel că din grupul de români pregătiți să treacă în România aproximativ 600 de oameni au fost secerăți de mitraliere. Au reușit să ajungă pe tărâmul libertății în Regatul România, 57 de basarabeni iar alți 44 au fost prinși de trupele sovietice. 12 dintre ei au fost condamnați la moarte. Ceillați au fost condamnați la diferite pedepse cu închisoarea și trimiși în Siberia.

Image source: Arhiepiscopia Sucevei și Rădăuților

Masacrul de la Fântâna Albă

„La începutul anului 1941, NKVD a lansat zvonuri potrivit cărora sovieticii ar fi permis trecerea graniței în România. Drept urmare, la 1 aprilie, 1941 un grup mare de oameni din mai multe sate de pe valea Siretului (Pătrăuții-de-Sus, Pătrăuții-de-Jos, Cupca, Corcești, Suceveni), purtând în față un steag alb și însemne religioase (icoane, prapuri și cruci din cetină), a format o coloană pașnică de peste 3.000 de persoane, și s-a îndreptat spre noua graniță sovieto-română. În poiana Varnița, la circa 3 km de granița română, grănicerii sovietici i-au somat să se oprească.^[3] După ce coloana a ignorat somația, sovieticii au tras în plin^[3] cu mitraliere, încontinuu, secerându-i. Supraviețuitorii au fost urmăriți de cavaleriști și spintecați cu sabia. După masacru răniții au fost legați de cozile cailor și târați până la 5 gropi comune săpate dinainte, unde au fost îngropați, unii fiind în viață încă: bătrâni, femei, copii, sugari - vii, morți sau muribunzi. Două zile și două nopți s-a mișcat pământul în acele gropi, până toți și-au dat duhul. Câțiva, „mai norocoși”, au fost arestați de NKVD din Hliboca (Adâncata) și, după torturi înfiorătoare, au fost duși în cimitirul evreiesc din acel orașel și aruncați de vii într-o groapă comună, peste care s-a turnat și s-a stins var.”¹²²

Deportați

150.000 de români basarabeni și bucovineni au fost deportați în Siberia până în anul 1941, când România a declarat război URSS și a recucerit Basarabia.

(Sursa: <http://www.rfi.ro/tag/pagina-de-istorie>).

¹²²https://ro.wikipedia.org/wiki/Masacrul_de_la_F%C3%A2nt%C3%A2na_Al%C4%83

*Enigmele istoriei. Masacrul de la Bălți, Katyn-ul României*¹²³

Unul dintre cele mai cutremurătoare episoade ale celui de-Al Doilea Război Mondial s-a petrecut la marginea orașului Bălți, din Basarabia.

Zona mlăștinoasă din lunca râului Răut a devenit mormânt pentru mii de soldați români. Deocamdată, nimeni nu a organizat vreo campanie sistematică de săpături pentru a identifica proporțiile crimelor din Bălți, așa că ele pot fi doar estimate. În timp ce unii istorici avansează cifra de 10.000 de victime, un călugăr, iehomonahul Nicodim Șchiopu, estimează că militari sovieticii din trupele N.K.V.D. au lichidat peste 50.000 de prizonieri. Ceea ce este cert este faptul că masacrul din Bălți poate fi comparat cu cel de la Katyn.

În pădurea de pe vechiul teritoriu al Poloniei, sovieticii au împușcat și au îngropat circa 14.000-15.000 de prizonieri în anul 1940. Vreme de cinci decenii, sovieticii au negat faptul că ar fi fost implicați în masacrul de la Katyn, aruncând vina pe

¹²³ Publicat de Elena în Noiembrie 13, 2017 la 4:27pm în SALONUL "DOR DE BASARABIA"

germani. Apoi, au fost nevoiți să recunoască implicarea lor în acest masacru și să își ceară scuze. Acest lucru nu s-a putut întâmpla în Basarabia, în condițiile în care Republica Moldova a fost condusă până recent de către comuniștii lui Vladimir Voronin, iar Transnistria este, practic, feuda unui regim promoscovit corupt, care rezistă sprijinit de trupele rusești, a notat revista „Art-Emis”, sub semnătura cunoscutului istoric Claudiu Pădureanu. În anul 1944, după 23 august, ca urmare a ordinului Regelui Mihai prin care, se interzicea militarilor români să opună rezistență armatei sovietice, aceasta a luat un mare număr de prizonieri. Mărturiile celor care au luptat pe Frontul de Est arată că mulți dintre prizonieri erau lichidați, pur și simplu, cu un glonț în ceafă. Însă unii au fost concentrați în lagăre. Unul dintre cele mai mari lagăre a fost înființat în orașul Bălți, în mlaștina de lângă râul Răut. În total, au fost adunați 50.000 de soldați. Peste 40.000 de **soldați erau români**, apoi mai erau circa 5.000 de militari germani, 2.000 maghiari (unii fiind români înregimentati cu forța în armata ungară după Diktatul de la Viena), precum și prizonieri proveniți dintre cehii, slovacii ori croații înrolați ca voluntari în trupele germane.

Mulți dintre prizonieri au murit din cauza foametei, a condițiilor precare de igienă și a lipsei de medicamente. Alții au fost deportați și au pierit în lagăre din Siberia ori din

Kazahstan. Cei care au rămas, în vara anului 1944, au fost duși în mlaștină și puși să sape niște șanțuri lungi, apoi au fost împușcați și înmormântați de soldații N.K.V.D., precursorul K.G.B. Au fost, totuși, și prizonieri care au scăpat. „Am reușit să fug, îmbrăcat într-o cămașă zdrențuită. Kilometri întregi, m-am târât prin mlaștină, zgâriat de măracini și pișcat de insecte și de lipitori. După două zile, în care am crezut că o să mor de foame, am dat peste o casă. O femeie mi-a dat o haină, am luat o sapă pe umăr și m-am îndreptat spre linia frontului. Îi salutăm pe ruși și ei mă lăsau în pace, pentru că credeau că merg la sapă. Am reușit, noaptea, să trec din nou în liniile noastre”, povestește Iacob Herman.

Vreme de o jumătate de secol, despre masacrul din Bălți nu a vorbit nimeni. Sau cei câțiva care au vorbit au ajuns în Gulag. După căderea comunismului, rudele celor uciși au făcut primele demersuri pentru a regăsi rămășițele pământești ale celor dispăruți. Astfel, în anii 1991 și 1992, a început o adevărată campanie de arheologie contemporană. Oamenii s-au îngrozit de cantitatea imensă de oase găsite. Craniile și oasele au fost adunate într-o piramidă imensă, care a fost acoperită cu un strat de pământ. În vârful piramidei, a fost construită o troiță, care a fost sfințită de episcopul de atunci din Bălți, P.S. Petru. Cum despre masacrul din Bălți oamenii începeau să vorbească tot mai mult, P.S. Petru, actualul mitropolit ortodox român al Basarabiei, a fost alungat de cazaci înarmați din reședința arhierescă, iar peste dosarul masacrului din Bălți a început să se așeze praful uitării. Sursa: EUROȘTIRI.EU

Comentarii la această postare pe Net:

Dragii mei!

Cunosc bine aceste locuri, căci orașul Bălți este locul unde m-am născut. Câte ceva mi-a povestit bunica cum, copii fiind, se furișau spre prizonierii care săpau șanțuri prin stufării și le aruncau de

ale gurii, iar o vecină de a buneilor a ascuns în podul casei 2 prizonieri români. Cineva însă a trădat și au fost împușcați și prizonierii dar și pe toți ai casei în care au fost ascunși. Mare durere a neamului.

Înțeleg că zeci de ani s-a tăcut sub regimul bolșevic, dar mă întreb: de ce nu întreprindem măcar acum ceva?

E foarte dureros să citești: ***Deocamdată, nimeni nu a organizat vreo campanie sistematică de săpături pentru a identifica proporțiile crimelor din Bălți.***

Sunt sigură că mulți români nu știu în care țărână stau osemintele fraților, buneilor, străbuneilor căzuți în al II-lea Război Mondial. Pentru ei, cei căzuți care au vrut să scape de ghiara bolșevică încă durează războiul. Mult s-ar cuveni să smulgem buruienele de pe acele locuri și să simtă și osemintele lor căldura mormântului sfințit, de aceea vin cu o propunere: să scriem o scrisoare colectivă a membrilor de pe site și nu numai,

cu semnături către guvernul României să se facă săpăturile de identificare. Sincer să recunosc, mare speranțe în rezolvarea acestei probleme nu o pun pe seama Guvernului Moldovei. Ce ziceti?

Răspunsul lui ***Petru Plătică*** în Noiembrie 14, 2017

Am citit cu multă durere în suflet acest material și nu se poate ca să nu ne amintim de încă o rană a neamului – *masacrul din Lunca Prutului*.

În noaptea de 6 spre 7 februarie 1941, circa 600 de țărani, bărbați tineri și adulți, între care și două femei și doi copii, din mai multe sate din raioanele Herța și Noua Suliță (Coteni, Buda, Boian, Ostrița Herței, Horecea Mănăstirii, Horecea Urbană, Plaiul Cosminului, Ceahor, Corovia, Mahala) au încercat să treacă Prutul înghețat, prin nămeți și pe un viscol năprasnic, pentru a ajunge în România.

La câteva sute de metri de graniță, pe malul Prutului, au dat de o sârmă. Au crezut că au ajuns în România și au strigat „ura!”, de bucurie. În scurt timp, sovieticii au pornit

mitralierele care i-au omorât pe majoritatea dintre ei. Masacrul a durat câteva ore. Pentru toți cei morți au fost săpate gropi comune, cu localnici din zonele învecinate. În iulie 1941 a fost descoperită numai una dintre cele trei gropi comune cu 107 cadavre, celelalte două fiind luate de viiturile Prutului.

Un număr de 57 de români au reușit totuși să scape de gloanțele sovieticilor, din noaptea de 6 spre 7 februarie 1941, și au ajuns în România. Alți 44 au fost arestați și acuzați că ar fi fost membri ai unei organizații contrarevoluționare. 12 dintre ei au fost condamnați la moarte, în 14 aprilie 1941. Restul de 32 au fost condamnați la 10 ani de muncă forțată și pierderea drepturilor civile pentru 5 ani. Toate rudele lor au fost considerate trădători de țară, arestate și deportate în Siberia. În acest context, un număr de circa 602 de români din Mahala luau drumul Siberiei în noaptea de 12-13 iunie 1941.

În singura groapă comună descoperită au fost aruncate și acoperite cu pământ majoritatea victimelor, martiri din comuna Mahala, raionul Noua-Suliță. După decenii, resturile lumefști ale românilor au fost dezgropate, aduse acasă de către rude și îngropate după datina creștină în cimitirul din sat. De atunci, la fiecare început de primăvară, rudele, prietenii și intelectualitatea bucovineană se adună pentru a-i pomeni.

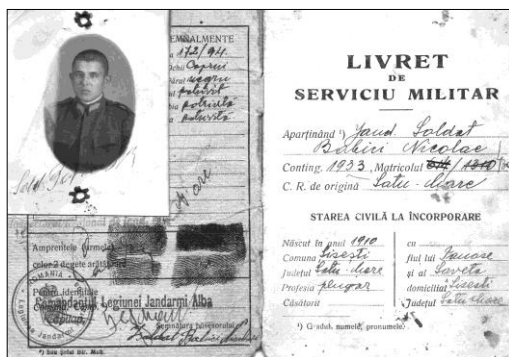
Pe locul masacrului, în 1992, a fost ridicată o cruce de lemn, care apoi a fost înlocuită cu una nouă, și, în fața chipului jertfei Mântuitorului Iisus Hristos, în fiecare an sunt pomeniți cei care și-au dat sufletul pe acel loc.

Moscova a dat acces la date: lista NOMINALĂ a celor 20.718 români care au murit în lagărele rusești

Și lista¹²⁴ este incompletă pentru că nu sunt trecute numele celor din teritoriile ocupate, vezi Bucovina. Și atâția alții. Dar poate găsiți numele unui om din fam. voastră. Fie ca toți să se odihnească-n Pace !!! Am căutat pe această listă pe Băban Onisim din Șișești, județul Maramureș și Babiciu Nicolae, din Lucăceni, jud Satu Mare, persoane despre care cunosc că au plecat în război și nu s-au mai întors, neștiindu-se până în ziua de azi modul în care au dispărut. Primul, era vecinul nostru despre care am aflat de la lelea Marta, care-l plângea ori de câte ori venea la noi și vorbea despre acest lucru cu părinții mei. Unchiul Nicolae a venit într-o permisie, a fost îndemnat să nu se mai întoarcă în război deoarece a fost concentrat de către administrația hortistă ce stăpânea, atunci (perioada 1940-1944) nordul Transilvaniei, dar frica de urmările dezertării sale l-a făcut să se reîntoarcă în aprigul război, ne mai știindu-se nimic de el până acum.

Vă prezint livretul militar al unchiului Nicolae, fratele mai mic al lui tata care a fost mobilizat în Al Doilea război mondial de către hortiști și a fost declarat dispărut! Nu se mai știe nimic despre el.

¹²⁴<https://mail.google.com/mail/u/0/?tab=wm#inbox/FMfcgxwHNCtxGBscMsVgMVPSTpSrgSH>

„Ambasada României la Moscova anunță cu satisfacție finalizarea procesului elaborării LISTEI NOMINALE INTEGRALE A 20.718 PRIZONIERI DE RĂZBOI (MILITARI) ȘI „INTERNAȚI” (CIVILI DEPORTAȚI) ROMÂNI, decedați între 1941-1956 în lagărele, spitalele și obiectivele speciale NKVD-MVD, respectiv în batalioanele de muncă sovietice, și înhumați în cimitire și locuri de înhumare multinaționale pe teritoriul actual al Federației Ruse. 20.718 este numărul maxim de prizonieri de război și „internați” civili – cetățeni români decedați în Rusia care a putut fi identificat în timpul cercetărilor în arhivele ruse, efectuate de misiunea diplomatică timp de 10 ani (2009-2019).

Scoaterea la lumină și aducerea la cunoștința urmașilor și opiniei publice din România a datelor de identificare ale foștilor prizonieri de război și deportați români care nu s-au mai întors niciodată din Rusia reprezintă o PREMIERĂ pentru istoriografia românească. Totodată, rezultatul final al cercetărilor arhivistice ale Ambasadei României la Moscova în problematica prizonierilor de război și victimelor române ale celui de al Doilea Război Mondial are o simbolistică aparte, dat fiind contextul marcării, în anul 2020, a 75 de ani de la încheierea celei de a doua conflagrații mondiale.

Lista nominală, întocmită în ordine alfabetică, a celor 20.718 militari prizonieri de război și civili „internați” români decedați și înhumați în Rusia poate fi consultată pe acest site al Ambasadei României la Moscova, la Relații Bilaterale / Comemorarea Eroilor Români, pct.6: <https://moscova.mae.ro/node/931>.

Lista este însoțită de *Anexa* „Locurile de amplasare a cimitirelor multinaționale de pe teritoriul actualei Federații Ruse, în care sunt înhumați prizonieri de război și „internați” civili români decedați în anii 1941-1956”.

Ambasada semnalează, de asemenea, publicarea în decembrie 2019 (Editura Honterus Sibiu) a monografiei „Deportarea în fosta URSS a etnicilor germani din România. Argumente arhivistice ruse”, elaborată de Ilie Schipor, ministru-consilier la Ambasada României la Moscova (2009-

2019), care a scos la lumină din arhivele ruse și calvarul celor peste 70.000 de cetățeni români (în majoritate, de origine etnică germană), deportați în contextul celui de-al Doilea Război Mondial în lagărele și batalioanele de muncă ale NKVD/MVD pentru a fi folosiți la „reconstrucția URSS”. Studiul, care vine să întregască fondul documentar al lucrărilor, studiilor, memorialisticii și cercetărilor științifice publicate până în prezent în România, poate fi consultat pe site-ul Ambasadei României la Moscova, la Relații Bilaterale / Comemorarea Eroilor Români, pct.2: <https://moscova.mae.ro/node/933>.

Dumnezeu să le odihnească în pace pe toate victimele de război române din Federația Rusă! Veșnică lor pomenire!”, arată Ambasada României la Moscova.

(https://www.stiripesurse.ro/moscova-a-dat-acces-la-date-lista-nominala-a-celor-20718-romani-care-au-murit-in-lagarele-rusesti_1454893.html).

Foto.: La intersecții importante de drum sau în curtea unor gospodării se pot observa semnele de buni creștini a șişeștenilor.

Ardealul Pământ Românesc

Ce reprezintă 15 martie 1848 pentru români?¹²⁵

În cadrul Adunării Naționale de la Blaj, din 3/5 mai 1848, de pe Câmpia Libertății, contrar programului revoluționar maghiar, românii cer recunoașterea națiunii române și se declară împotriva unirii forțate a Transilvaniei cu Ungaria și, mai mult, aduc la cunoștiința Europei crezul lor politic și național: „Noi vrem să ne unim cu Țara !”, adică cu celelalte teritorii românești. Împotrivirea românilor, la unirea savamolnică a Transilvaniei cu Ungaria, a declanșat din partea Ungariei „revoluționare” războiul contra românilor din Transilvania. Acest război, purtat de cele mai multe ori mișelește de unguri, a fost pierdut de aceștia. Dar prețul plătit de români a fost enorm: peste 40.000 mii de români uciși, peste 300 de sate locuite de români arse și șterse de pe fața pământului, sute de crime odioase și barbare care nu puteau să-și aibă locul într-o Europă plecată pe drumul „libertății, egalității și fraternității”, la care ungurii dar și maghiarii minoritari din Transilvania s-au dedat și se vor mai deda și în secolul următor, XX. Toate acestea au fost săvârșite asupra a peste 100 de preoți ortodocși români spânzurați, la ele adăugându-se schingiuri, incendieri a unor comunități întregi de români, execuții ale „tribunalelor de sânge” destinate uciderii a cât mai mulți români. Este suficient să amintim între aceste crime atavice, proprii mai de grabă unor populații migratoare venite nu se știe de unde pe continentul european, uciderea lașă, mișelească și dezonorantă pentru totdeauna de către acei așa ziși revoluționari maghiari, a prefectului Zarandului, Ioan Buteanu, marele erou martir al Revoluției pașoptiste transilvănene, a marelui umanist european sas Stephan Ludwig Roth și a tribunului erou Samuil Farago, al cărui trup a fost tăiat și sfâșiat în bucăți!!! Prin recurgerea la

¹²⁵<https://www.facebook.com/Vasile.Ardealul.Romania/photos/a.1901701276768390/2070704279868088/?type=3&theater>

astfel de mârșăvii „revoluția maghiară” a compromis tot ceea ce însemna libertate, demnitate și progres. În esență, iată ce reprezintă 15 martie 1848 pentru români, acele crime și nenorociri făcute de unguri și maghiari, fără deosebire de apartenența socială, asupra românilor majoritari din Transilvania care s-au opus deznaționalizării prin maghiarizare forțată. Această dată este una de tristă amintire pentru români datorită evenimentelor tragice la care a fost supus poporul român. (text preluat de pe FoaieNationala.ro).

Ce s-a întâmplat în 1990?

ÎNȚELEGEREA SOVIETO-GERMANĂ PENTRU DEZMEMBRAREA UNOR STATE DIN CENTRUL ȘI SUD-ESTUL EUROPEI (1990)

În ianuarie 1994, în revista britanică *Intelligence Digest*,¹²⁶ care se distribuie pe bază de abonament, fiind căutată de cititorii din mediile serviciilor speciale deoarece cuprinde numeroase informații confidențiale, a fost publicat un articol semnat de către redactorul șef, Joseph de Courey. Materialul se referă la un **acord secret** încheiat în septembrie 1990 între Uniunea Sovietică și Germania, în urma unor tratative purtate la Geneva. Cele două părți au abordat problemele sferelor de influență în centrul și estul Europei. Redactorul șef al revistei spunea că veridicitatea informațiilor i-a fost confirmată și dintr-o altă sursă, neașteptată, care a dat gir informațiilor inițiale.

Astfel, în septembrie 1990, la Geneva, germanii și sovieticii au căzut de acord asupra următoarelor: Uniunea Sovietică nu se va opune dezmembrării Cehoslovaciei. Republica Cehă va deveni parte a sferei de influență economică a Germaniei, cu scopul posibil de încorporare politică a Cehiei în următorii 12-15 ani în Germania. Germania va compensa Rusia pentru daunele economice suferite prin pierderea influenței în Europa de Est.

Ungariei i se va permite urmărirea scopului ei de a-și recâștiga teritoriile pierdute după Primul război mondial prin Tratatul de la Trianon, în fața României, Ucrainei, Cehoslovaciei și Iugoslaviei. Germania va spori ajutorul economic acordat Ungariei, pentru a o face mai atractivă decât vecinii ei. Uniunea Sovietică nu va ridica obiecții la divizarea Iugoslaviei și va accepta intrarea Croației și Sloveniei în sfera economică germană de interese. Uniunea Sovietică era rugată să accepte unirea Ucrainei Transcarpatice cu Ungaria, dacă naționaliștii ucraineni ar desfășura activități „distructive”. În afară de compensația economică pentru pierderile suferite, Germania se angaja să „nu fie activă” în chestiuni privind Ucraina și statele baltice și să nu le considere parte a sferei de influență economică a Germaniei.

Prăbușirea lui Mihail Gorbaciov și a Uniunii Sovietice, urmată de schimbarea modului de promovare a propriilor interese de către Federația Rusă, a grăbit procesul de extindere a Uniunii Europene și a modificat proiectele germano-ruse privitoare la centrul și estul Europei. Noile proiecte apărute au fost elaborate pornindu-se de la premisa unificării europene și a extinderii sale către estul bogat în resurse de energie, materii prime și piețe de desfacere care să alimenteze uriașa economie europeană, mai ales pe cea a Germaniei. Înțelegerile germano-sovietice din anul 1990, chiar dacă au fost trecute în conservare, se aseamănă izbitor cu Pactul Molotov - Ribbentrop. Deosebirea este doar de imagine. Clasa politică internațională și mass-media au condamnat în mod repetat și vehement Pactul Molotov-Ribbentrop, ca și dezmembrările Cehoslovaciei, României și Iugoslaviei, din anii 1939-1941. În schimb, înțelegerile din 1990, dezmembrarea Cehoslovaciei și a Iugoslaviei, ca și încercările evidente de același fel din România, nu au fost combătute, ci, din contră, sunt privite pozitiv și încurajate de forțe nevăzute. Proiectele și acțiunile politice sunt mult asemănătoare, pe alocuri identice, dar poziția comunității internaționale față de ele este nu numai diferită, ci uneori opusă. Acest lucru ne face să constatăm identitatea

dintre politicile duse de Hitler și Stalin în anii 1939-1940, și cele promovate în anii 1989-1990, de Kohl și Gorbaciov, conducătorii regimurilor „democratice” din Germania și Uniunea Sovietică. Pentru unii, aceste concluzii par dureroase. Este doar o percepție datorată imensei manipulări a opiniei publice de pretutindeni, preocupare care înghite energii colosale și reprezintă a doua mare cheltuială de resurse, după cursa înarmărilor. Când lumea va înțelege aceste realități, regimul politic „democratic” se va putea reforma și, eventual, își va putea prelungi existența. După deceniile care au trecut de la înțelegerile germano-ruse, e timpul să examinăm cu seninătate aceste concluzii.

Județele Covasna, Harghita și Mureș au promovat regiunea sub brandul „Ținutul Secuiesc” la târguri de turism

Județele¹²⁷ Covasna, Harghita și Mureș au promovat regiunea prin intermediul unui stand comun, sub brandul „Ținutul Secuiesc”, la cea de-a 42-a ediție a Târgului de turism internațional Utazás de la Budapesta și la Târgul de Turism al României (TTR), organizat la centrul expozițional Romexpo, a anunțat, marți, Consiliul Județean Harghita, conform news.ro.

Județele, Covasna, Harghita și Mureș, au fost reprezentate la cele două evenimente de Asociația pentru Dezvoltarea Turismului în județul Covasna, Asociația de Dezvoltare Intercomunitară Harghita, respectiv Asociația Visit Mureș.

Cele trei județe din Ținutul Secuiesc sunt participanți permanenți la diferitele târguri și expoziții turistice internaționale care reprezintă o bună oportunitate pentru promovarea regiunii și a valorilor acesteia, precum și pentru dezvoltarea unor relații de colaborare și participarea la reuniuni profesionale”, se arată în comunicat.

¹²⁷ <https://www.activenews.ro/stiri/Judetele-Covasna-Harghita-si-Mures-au-promovat-regiunea-sub-brandul-%E2%80%9ETinutul-Secuiesc-la-targuri-de-turism-154809>

Vicepreședintele Consiliului Județean (CJ) Covasna, Gruman Róbert, a subliniat că este important ca turiștii să primească informații de primă mână despre oferta turistică a județului Covasna. ”Este important ca turiștii să primească informații de primă mână despre oferta turistică a județului Covasna, prin intermediul unor discuții personale, nu doar prin intermediul unor broșuri sau platforme online. Experiența dovedește că cei interesați de regiune caută cu plăcere standul Ținutului Secuiesc, deschidere care se manifestă atât în creșterea numărului turiștilor interni și externi, cât și a numărului de înnoptări”, a spus Gruman Róbert. El a spus că aplicația mobilă Visit Covasna este descărcată și folosită de tot mai multe persoane interesate să viziteze regiunea. La târgul de turism Romexpo, reprezentanții județului Harghita au promovat, în principal, aplicația pentru telefonul mobil și site-ul Visit Harghita, respectiv programele cu tradiție cum ar fi Festivalul de Muzică Veche de la Miercurea Ciuc sau Olimpiada de la Băile Harghita.

ULTIMATUM pentru Guvern

La manifestația contra maghiarizării României s-a cerut abrogarea Codului Administrativ. FOTO / VIDEO cu Români din Harghita și Covasna veniți la București¹²⁸

Românii din Harghita, Covasna și Mures dar și prietenii lor din Brașov, Ploiești și București au venit ieri în fața Guvernului ca să apere demnitatea pierdută a statului român. Prezentăm mai jos o selecție video cu principalele luări de poziție, o scurtă filmare din Guvern cu vicepremierul Cabinetului Dăncilă cât și o serie de fotografii.

Prin protestul organizat de Asociația Calea Neamului,

românii au solicitat abrogarea sau revizuirea unei Ordonanțe de Urgență controversate, date peste litera Legii supreme a țării, Constituția României. Prin mesajele lor, protestatarii au avertizat că noul Cod Administrativ impus prin OUG, conform

¹²⁸http://www.ziaristionline.ro/2019/07/08/ultimatum-pentru-guvern-la-manifestatia-contra-maghiarizarii-romaniei-s-a-cerut-abrogarea-codului-administrativ-foto-video-cu-romanii-din-harghita-si-covasna-veniti-la-bucuresti/?fbclid=IwAR0y9XdIMqkpViKvnEx_6K_cPWvMI92w2vcvJTcmAyGY4imBBhte0thEoOo

trocului PSD-ALDE-UDMR, transformă toate limbile minorităților în limbi obligatorii în toate administrațiile locale și centrale. Practic, limba română piere ca limbă oficială a statului român. Un haos care pulverizează, la nivel administrativ deocamdată, statul național unitar român. De altfel Legea Codului Administrativ a fost respinsă într-o formulă asemănătoare de Curtea Constituțională a României, după cum transmite și ActiveNews. În acest sens OUG-ul Vioricăi Dancila este anti-constituțională.

„Poate că la București, nefiind aproape de noi, nu se știe că pe legislația existentă din anul 2001, Legea administrației publice locale, ședințele de consiliu local se țin în limba maghiară, cu traducere pentru consilierii români în limba română, de vreo 2 ani și ședințele de consiliu județean se țin tot așa. Nu pentru noi este o problemă acest Cod Administrativ, dar nu există un prag cum era prin Legea administrației publice locale, 20% pentru minoritari, ca să se poată folosi limba minoritarilor. Acum, în orice loc din țară se poate folosi orice limbă, dacă acel consiliu local aprobă”, a declarat Maria Crețu Graur, președinta Asociației ASTRA – Despărțământul Covasna-Harghita, citată de Știripesurse.ro.

Organizatorul acțiunii, Mihai Tîrnoveanu, președinte al Asociației „Calea Neamului” și vicepreședinte al Forumului Civic al Românilor din Covasna, Harghita și Mureș, informează că „cei 1000 de români din întreaga țară care au participat la mitingul din Piața Victoriei, organizat de Asociația Calea Neamului, au cerut Guvernului abrogarea Ordonanței de Urgență prin care a fost adoptat Codul Administrativ. Atât în Piață, cât și în cadrul audienței acordată de vice-premier delegației noastre (Maria Graur, Dan Tănăsă, Florin Palas, Victor Roncea și subsemnatul), s-a subliniat faptul că această ordonanță este un act de trădare națională, limba maghiară devenind a doua limbă oficială în stat, fapt care coroborat cu nesocotirea obligației constituționale a existenței unei ponderi semnificative ca premiză a folosirii limbii materne a persoanelor aparținând unei minorități naționale în relația cu

autoritățile publice, pragul de 20% devenind opțional, duce la diluarea caracterului de stat național prevăzut în Constituția României. Acest Cod Administrativ devine o armă importantă pentru structurile iredentiste maghiare în obținerea autonomiei teritoriale pe criterii etnice.”, scrie Tîrnoveanu, care mai ține să adauge că „am fost foarte onorați să ascultăm cuvântul plin de înțelepciune al părintelui Vasile Sorin Dobre, profesor doctor la Facultatea de Teologie din Sibiu, paroh al bisericii ortodoxe din Cristian, jud. Brasov, care, împreună cu doamna preoteasă Roxana Dobre, desfășoară o frumoasă activitate românească pe aceste meleaguri”.

Prezent la manifestare împreună cu Frăția Ortodoxă, liderul organizației, Dan Ciprian Grăjdeanu, a anunțat un ultimatum pentru Guvernul României: până luni să schimbe sau abroge OUG-ul care a reglementat Codul Administrativ în favoarea limbilor celor 20 de minorități, în caz contrar urmând să blocheze accesul în Guvern. Video mai jos:

Reprezentantul Guvernului, vicepremierul Daniel Suciuc, ministru al Dezvoltării, a declarat la solicitarea presei, după o oră de discuții futile, că Ordonanța nu va fi schimbată, pentru că... „Nu se poate!” Întâlnirea inutilă a fost precedată la gardul Guvernului de un incident provocat de o persoană căreia i s-a umflat gușa mai mult decât căpușa. Temându-ne să nu explodeze (gușa) am tratat-o cu „Flit” (căpușa).

Altfel a fost frumos, pentru că am mai văzut și chipuri de români în Piața Victoriei. Una dintre concluzii manifestării din Piața Victoriei și a întrevederii cu pajul Guvernului Dăncilă, o acțiune de imagine pentru PSD și PR-iștii lui de dinainte de plecarea consilierilor israelieni, este, însă, tristă: dragi români din Harghita și Covasna, nu vă mai bazați decât pe propriile voastre forțe și ale prietenilor voștri sinceri (nu a celor care se folosesc de voi ca niște sinecuriști oportuniști ce sunt). A doua concluzie este îngrijorătoare: România a fost vândută cu tot cu români. (**Victor Roncea** pentru **Ziaristi Online**).

Vaticanul și decizia de la Trianon

Ion Coja

Dintotdeauna m-a interesat subiectul Unirii din 1918.¹²⁹

Nu l-am cercetat sistematic, dar când am întâlnit vreo informație m-am străduit s-o rețin. Deunăzi, urmărind un film făcut de vestita doamnă CLAUDIA MESEA PARASCHIVESCU, am descoperit, am aflat mai bine zis, că în 1920, când s-a semnat acordul de la Trianon, Vaticanul a avut un rol important, am putea spune chiar decisiv. Filmulețul doamnei Paraschivescu chiar așa se și cheamă: Cum a desenat Vaticanul frontierele României.

Am aflat din acest film că la 26 Noiembrie 1853 Papa PIUS al IX-lea a semnat niște acte importante pentru românii din Ardeal, pentru românii greco-catolici, cei „uniți cu Roma”! Și anume a stabilit ca aceștia să aibă o mitropolie proprie, autonomă, cu sediul la Făgăraș, având subordonare directă cu Sfântul Scaun, fără nicio intermediere, având jurisdicție asupra a patru episcopii greco-catolice românești, cu sediul la Alba Iulia, Oradea, Gherla și Lugoj. Bula papală trebuia să precizeze și teritoriul pe care se întindea comunitatea greco-catolică de sub oblăduirea Mitropoliei românești, dând în acest sens informații prețioase. Este vorba în primul rând de granița de Vest a Mitropoliei de Făgăraș.

La Trianon s-a discutat mult subiectul graniței de Vest a României care urma să-i cuprindă și pe românii din Transilvania și Ungaria. Au fost consultați experți internaționali, despre a căror muncă dedicată adevărului am mai scris pe acest site. Din partea Vaticanului nu a fost prezent niciun expert la Trianon, dar delegația română a avut priceperea și inspirația fericită să invoce bula Papei PIUS IX în care, cu 66 de ani mai înainte, se consemnase limita spre Vest a comunității românilor greco-catolici.

¹²⁹Articol preluat de pe:

<https://mail.google.com/mail/u/0/?hl=ro#inbox/FMfcgxwHNqMgfPSNVQLtjKMZqwSmwMxC>

Bula papală răspundea și intenției împăratului Franz Josef de a răsplăti în acest fel loialitatea românilor față de imperiu, arătată în confruntările militare din anii 1848-49. Ne alegeam astfel cu un câștig pe care istoricii noștri îl pomenesc rar. Un câștig important de pe urma a două gesturi istorice des dezbătute, dar nu totdeauna cu obiectivitate și imparțialitate: rostul Uniației, al Unirii cu Roma, și atitudinea Austriei, a imperiului, față de români la 1848. De data aceasta putem consemna un beneficiu important pentru români!

Drept este că în discuțiile și acordurile care au precedat intrarea noastră în război de partea Antantei, granița de Vest a României avută în vedere pentru pacea de la încheierea războiului era fixată pe Tisa. Granița de Vest așa cum s-a fixat la Trianon lăsa aproape jumătate de milion de români să rabde mai departe jugul unguresc. Azi, după 100 de ani de existență a Ungariei, numărul românilor din Ungaria, al celor care se declară români, care au curajul de a se declara români, a scăzut sub 50.000. Să ne consolăm la ideea că numărul greco-catolicilor din Ungaria se ridică la circa 400.000, acești greco-catolici fiind toți „foști” români, care nu au pierdut amintirea adevăratei lor naționalități! Bieții de ei, așteaptă de la București un semn de susținere, de sprijin necondiționat pentru a-și afirma public și oficial românitatea.

Revenind la lucrările conferinței pentru pace din 1919-1920 să ne amintim momentele ei cele mai spectaculoase. Delegația ungară, alcătuită din cele mai mari somități academice, au punctat pe câteva subiecte neserioase, susținând că românii, care ar urma să preia Transilvania și frumoasele orașe din Ardeal, ar fi un popor cu un nivel de civilizație redus în comparație cu ungurii. La această pretenție, delegația noastră, pregătită minuțios de Ionel Brătianu, a pus pe masa conferinței două exponate: colecția revistei „Convorbiri Literare” care apărea săptămânal de la 1 martie 1867. O apariție neîntreruptă de mai bine de o jumătate de secol. O asemenea revistă nu exista în Ungaria și nici în majoritatea țărilor europene! O revistă care avea numai susținerea

financiară a publicului cititor. Nu avea susținere bugetară, exista numai datorită pasiunii pentru literatură și cultură a cititorilor!

Al doilea exponat prin care delegația noastră a făcut dovada de spiritualitate înaltă a poporului român a fost colecția ***Proverbele Românilor***, alcătuită de Iuliu A. Zanne, 10 volume cu circa 1000 de pagini fiecare, era o lucrare fără pereche în cultura celorlalte state europene, nu doar la unguri.

Desigur, atu-ul nostru a fost argumentul demografic, în toate recensămintele vreodată efectuate românii au fost înregistrați ca populație majoritară în cifre absolute, mult peste 50%, vorbind singura limbă pe care o înțelegeau toți locuitorii Ardealului.

Alt argument decisiv, cu care delegația noastră i-a surprins pe bozgori, a fost întrebarea cine sunt proprietarii majoritari ai pământului transilvan, ai terenurilor agricole și intravilane. La această întrebare răspunsul riguros documentat de români a fost ROMÂNII! Și au scos documentele, actele de proprietate funciară din care rezulta această magnifică realitate!

Ce s-a întâmplat? În mare secret, Ion C. Brătianu și fiul Ionel, au conceput din timp, cu zeci de ani înainte de Trianon, o strategie de înființare a unor bănci sătești în mai toate ținuturile de peste munți. Aceste bănci au avut fonduri de rulment de la București, cu care i-au împrumutat pe românii ardeleni capabili să se implice în cumpărarea fiecărui joagăr de pământ pe care un proprietar maghiar îl scotea la vânzare. Sprijinul financiar venea, în mare secret, de la Banca Națională din București, unde Brătienii aveau cuvântul decisiv. Strategia respectivă a fost concepută și urmată în mare secret, fără știința regelui Carol.

După 1990 am citit un articol într-un ziar maghiar din Ardeal care făcea o analiză a strategiei Băncii Naționale din București înainte de Trianon și propunea ca Budapesta, în România post decembristă, să încerce aceeași schemă, adică să-i sprijine pe maghiarii din Ardeal să devină proprietari de terenuri cât mai mari în Transilvania. Ungurii chiar asta și fac

de mai mulți ani, iar autoritățile noastre nu dau nicio atenție acestui fenomen, de nimic bun prevestitor...

O recomandare/întrebare pentru Mugur Isărescu: ce părere are despre guvernatorii de atunci ai Bănci Naționale, care au înființat zeci de bănci românești în sprijinul capitalului românesc din Transilvania și Banat?! Domnul Isărescu câte bănci românești a desființat după 1990?!

...Așadar, se poate spune că Vaticanul a sprijinit cauza românească la Trianon, într-un moment de răscruce a istoriei. Această constatare este necesară printre altele și ca răspuns celor care și-au făcut un cuvânt de ordine din a blama Vaticanul cu orice ocazie, pe ideea că duce o politică anti-românească. Nu este așa, har Domnului! Vom reveni asupra acestui subiect!

Post scriptum: – Două vorbe despre colecția Zanne prezentată la Trianon de delegația română. Volumele respective au fost oferite de Ionel Brătianu, din biblioteca sa. După ce acestea și-au îndeplinit istorica misiune, cele zece volume s-au întors în biblioteca marelui patriot care a fost Ionel Brătianu. Unde au rămas până când comuniștii au devastat așezămintele Brătianu din Capitală, risipind și biblioteca, fără nicio grijă pentru valorile de patrimoniu ale acesteia. Nu mai știu parcursul prin care colecția Zanne din biblioteca lui Ionel Brătianu au ajuns după 1950 în posesia scriitorului Victor Tulbure, cu care am devenit vecin în 1981. Eu la 8, dînsul la 5. Vecini buni... La un moment dat m-a invitat în apartamentul său și mi-a oferit colecția Zanne la un preț pe care m-a lăsat pe mine să-l stabilesc. Mi-a făcut onoarea să mă considere că voi ști să prețuiesc acele cărți.

M-am lăudat la mulți prieteni cu această achiziție, dar în final mi-am găsit nașul în persoana domnului Ioan Curtean de Hondol, proaspăt revenit în Țară, care a insistat să intre în posesia volumelor. Le-am cedat în aceleași condiții în care le dobândisem. Mă bucur când aflu că volumele respective sunt păstrate cu respectul și evlavie cuvenite în casa ardeleanului pătimaș care este domnul Ioan Curtean de Hondol. Să le stăpânească sănătos!

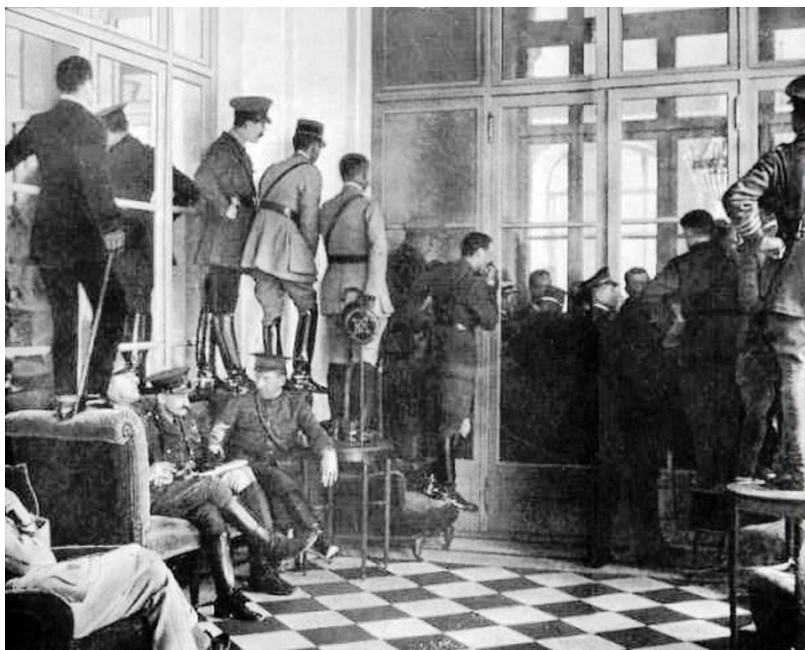

Foto.: Sursa: 19511406_1547267991971406_609328612347138955_n

Foto.: Şişeşteni în port de iarnă

„Leaganul” civilizației

Leaganul civilizației actuale NU este Sumerul. Piramidele egiptene nu sânt cele mai mari și mai vechi din lume. Aceste adevăruri răstoarnă multe opinii exprimate de-a lungul anilor.

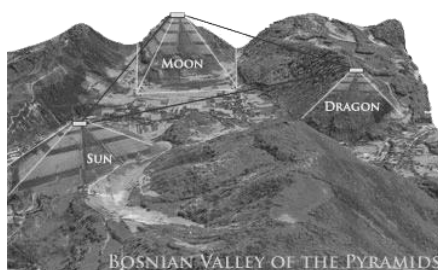
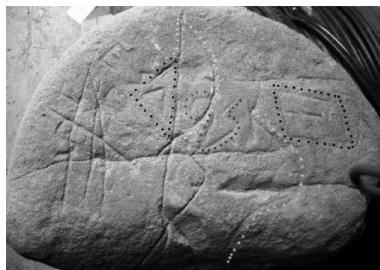
Un arheolog de origine bosniaca, stabilit în USA, Semir Osmanagic ne provoacă să vizităm orașul Visoko, o localitate montana situata în apropiere de Sarayevo, Bosnia și ne spune, încă din 2004, că dealurile din preajma acestei localității sânt de fapt niste piramide împadurite.

Arheologul a descoperit aici cinci piramide și le-a botezat: „Piramida Soarelui”, „Piramida Lunii”, „Piramida Dragonului”, „Piramida Pământului” și „Piramida Dragostei”.

Ele sânt legate printr-o rețea subterana de tunele. În tunele s-au gasit blocuri de ceramica acoperite de o scriere care seamănă cu cea runică ce poate fi asemănată cu scrierea de pe plăcuțele găsite la Tartaria în România.

Concluziile cercetărilor efectuate la acest sit „sugerează că acele civilizații posedau cunoștințe avansate uluitoare, pe care omul de astăzi nu a reușit să le descopere încă”. (Sursa: Gabriela Dobrescu – Piramidele bosniace și leagănul civilizației actuale: Europa.

Cazacii de pe Don ar avea (și) origini românești

Preluăm mai jos un articol care conține o ipoteza mai neobișnuită, ca să-i spunem așa: Cazacii de pe Don ar avea (și) origini românești...¹³⁰

Puțină lume știe că prima stemă a Moldovei avea de fapt ca element principal un cerb rănit sau un cerb cu capul tăiat. Acest simbol poate fi regăsit pe sigiliul cetății Baia, așezare care a fost de altfel prima capitală a Moldovei (1359-1365).

Printre „cazacii români” dintre Nistru, Bug și Nipru se aflau urmași ai domnitorilor Moldovei, precum hatmanul Ioan Nicoară Potcoavă și încă mulți alți demnitari, care au nume pe de-a întregul românești, precum Ion Grigore Lobodă, Samoilă Chisca, Ion Sarcu, Timotei Sgura, Dănilă Apostol. Și în veacurile următoare sunt atestați numeroși polcovnici „ucrainieni” de origine română, ca și mulți comandanți cazaci dintre „dacii transnistreni” având aceeași obârșie.

Mai mult, în 1574, Ion Vodă Armeanul pomenea de „țara noastră a Moldovei de dincolo de Nistru, iar Gheorghe Duca devenea „Despot al Moldovei și Ucrainei, în

1681, actele de cancelarie „Dacă până acum doar hotarul etnic depășise Nistrul, Duca va duce și hotarul politic în zona transnistreana, având în stăpanire toate teritoriile dintre Carpați

¹³⁰ <https://www.rumaniamilitary.ro/cazacii-de-pe-don>

și Nipru”. El a ridicat curți domneste la Tiganova, pe Nistru, și Nimirov, pe Bug; astfel ca „Moldova continua până la 1765 să administreze și malul stâng al Nistrului. Se dezvoltă importante localități românești (comune, târguri, cetăți), în zona primind pământ multe familii de boieri moldoveni; într-un recensământ din 1793, între Nistru și Bug, din 67 de sate, 49 erau exclusiv românești. (cf. Viorel Dolha, ZIUA, 14 august 2004, „Transnistria – țara nimanui). Ciobanii din Ardeal s-au așezat în Crimeea, de la Marea de Azov până în Caucaz sau în Dombas, coloniștii români fiind scutiți de armată, primeau pământ și nu dădeau taxe, timp de 50 de ani. Cu asemenea facilități, nu-i de mirare, de exemplu, că la ridicarea Odesei au contribuit mulți români din zonă, cu Banulescu în frunte și arhitectul Manole, ei punând temelii viitorului oraș.

Sursa: vavivov.com/art.php?id=253

Istoria oficială a românilor i-a uitat într-un mod deliberat pe cazacii români care au ajuns hatmani ...

O reuniune a cazacilor de la Rostov pe Don ,26 ianuarie 2013:

La Rostov pe Don a avut loc un miting al cazacilor, care au cerut autorităților ruse să recunoască oamenilor lor independența. În cadrul acțiunii dedicate Zilei Memoriei Victimelor cazacilor „Genocidul”, care este sărbătorită la 24 ianuarie, au participat câteva sute de reprezentanți ai cazacilor din Don, Kuban, Terek și Yaik (Ural).

Ștefan Bathory într-o scrisoare către înalta Poartă arată că întinderile dintre Bug și Nipru erau populate cu o adunătură de oameni compusă din poloni litvani, moscali și români. Prin

denumirea de „cazac”, tătarii înțelegeau „vagabond”. Unul dintre hatmanii lor Dumitru Vișnoviețchi se cobora dintr-o soră a lui Petru Rareș. A pretins și scaunul Moldovei După Ioan Vodă cel Cumplit, cazacii vor năvăli în Moldova de mai multe ori aducând cu ei „Domnișori” – fii adevărați sau închipuiți de dincolo de Nistru ai domnilor de odinioară ai Moldovei.

Ioan Nicoară Potcoavă a fost primul hatman ales de întreaga Sece Zaporojeană. El va reuși să ocupe pentru scurt timp tronul Moldovei și același noroc și-l vor încerca și alți români din fruntea cazacilor: Alexandru și Constantin Potcoavă, Petre Lungu, Petre Cazacu. Rangul suprem de hatman al cazacilor îl vor mai deține dintre românii transnistrieni Ion Grigore Lobodă, Tihon Baibuza, Samoilă Chișcă, Ion Sârcu, Opară, Trofim Voloșanin (Românul), Ion Șărpilă, Timotei Sgură, Dumitru Hunu și eroul legendar al cazacilor în lupta pentru independența Ucrainei, Dănilă Apostol. Pe tot parcursul sec. XVI-XVIII, înalte ranguri printre cazaci le-au avut polcovnicii Toader Lobădă, (în Pereiaslav), Martin Pușcariu (în Poltava), Burlă (în Gdansk), Pavel Apostol (în Mirgorod), Eremie Gânju și Dimitrie Băncescu (în Uman), Dumitrașcu Raicea (în Pereiaslav) comandantul Varlam Buhățel, Grigore Gămălie (în Lubensc), Grigore Cristofor, Ion Ursu (în Rașcov), Petru Apostol (în Lubensc). Alți mari comandanți de unități căzăcești dintre „dacii transnistrieni” sunt: Țopa, Scapă, Țăranul, Moldovan, Munteanu, Procopie, Desălagă, Drăgan, Gologan, Polubotoc, Cociubei, Turculeț, Chigheci, Grigoraș, Bogdan, Radul, Focșa, Basarab, Grigorcea, Borcea etc. Mulți din ei vor fi semnatari ai documentelor de unire a Ucrainei cu Rusia de la 18 ianuarie 1654 , iar alții precum generalul Ciorbă și coloneii Mândra, Ghinea și Brâncă vor intra în serviciul Rusiei.

Domnii Moldovei au stăpânit Transnistria. După ce în 1574, Ion Vodă Armeanul pomenea de „țara noastră a Moldovei de dincolo de Nistru”, după ce în 1602 boierii vorbesc de neamurile lor de peste Nistru, Gh. Duca devine la 1681 „Despot al Moldovei și Ucrainei” împlinind pe lângă

rolul de domnitor al Moldovei și rostul de hatman și administrator al Ucrainei, unde în vremea aceasta se vor scrie și acte redactate în românește .

Dacă până acum doar hotarul etnic depășise Nistrul, Duca va duce și hotarul politic în zona transnistreană având în stăpânire toate teritoriile dintre Carpați și Nipru. După el au mai deținut conducerea Ucrainei, Ștefan Movilă, Dimitrie Cantacuzino și Ene Drăghici, iar cu mari funcții au fost și Simeon Paliș și Sandu Colțea . Consecința a stăpânirii lui Duca Vodă (care a ridicat curți domnești la Țicanova pe Nistru și Nimirov pe Bug) Moldova continuă până la 1765 să administreze și malul stâng al Nistrului . Importantele centre ale Transnistriei erau Movilăul, Dubăsari, Silibria, Iampol, Jaruga, Rașcov, Vasilcău.

În noua oblastie formată de ruși la Oeakov (la a cărei construcție Petru Șchiopu participase cu 15.000 salahori și 3.000 de care) au primit în sec. XVIII pământuri boierii: Cantacuzino, Rosetti, Catargiu, Badiul, Sturza, Manuil, Macaresu, Cucu, Boian, Iliescu, Sabău, Cănanău, Crăciun, Pascal, Hagilă, Săcară, Nicoriță, Ghenadie, Dodon, Zurucilă etc. Cetatea a fost cerută de Mihai Viteazul la 1600 și apăsarea încă de pe atunci, ca fiind unul din orașele Moldovei).

Într-un recensământ din 1793, între Nistru și Bug din 67 de sate, 49 erau exclusiv românești (. Biserica transnistreană subordonată din vechime bisericii române Ținutul gravita și bisericește spre Moldova, astfel la 1657 mitropolitul Sucevei hirotonisește pe Lazăr Branovici ca episcop la Cernigov . Într-un act dat la Thighina în 1769 se face următoarea precizare privind subordonarea bisericească: „mitropolitul Proilavei (Brăilei), al Tamarovei (Reniului), al Hotinului, al tuturor marginilor Dunării și al Nistrului și al întregii Ucraine a hanului”. În câteva rânduri ținutul dintre Nistru și Bug a intrat sub jurisdicția episcopiei Hușilor.

După 1792 (dată la care rușii ating Nistrul) Transnistria va aparține bisericește de Ecaterinoslav în fruntea căreia însă era românul Gavril Bănulescu-Bodoni, care după anexarea

Basarabiei va reuni sub aceeași mitropolie Chișinăul, Hotinul și Oceacovul „fiindcă în ținutul Oceacovului precum și în Basarabia locuiesc moldoveni, vlahi, greci, bulgari și coloniști de diferite neamuri, iar ruși sunt foarte puțini”. Din 1837 se va înființa eparhia Chersonului și Tauridei cu reședința la Odessa . Pe malul stâng al Nistrului și pe alocuri și în stepa Chersonului până la Bug, erau așezări în care ființau cam 100 de biserici moldovenești, iar tot sudul Rusiei până aproape de Kiev era în stadiul de colonizare abia cu două decenii înainte de răpirea Basarabiei. În 1717 domnul Moldovei, Mihai Racoviță, atestă printr-un act o dăruire de moșie făcută peste Nistru lui Apostol Leca.

Boian, sat bucovinean în Canada

În provincia canadiană Alberta trăiesc urmași ai românilor emigrați la 1900 din satul bucovinean Boian.¹³¹ Strămoșii lor au întemeiat acolo un sat care să poarte numele leagănului de acasă – Boian. Boianul canadian este o oază de românitate pe care comunitatea bucovineană, aflată la a treia generație pe pământ canadian, o păstrează cu sfințenie în straie populare, ținând sărbători naționale.

Foto.: Țăranii din Bucovina, pe pământ canadian. Sursa boianalbertamuseum.com

A nu se uita:

Moment de demnitate

În noaptea de 20 spre 21 august, trupele a patru țări semnatare ale Pactului de la Varșovia au invadat Republica Socialistă Cehoslovacă, pentru a-l depune din fruntea țării pe Alexander Dubcek, liderul Partidului Comunist din această țară, vinovat, în viziunea Uniunii Sovietice, de „deviaționism” de la calea acceptată de Moscova. România și Albania nu au luat parte la invazie, în timp ce Germania de Est - care era pregătită să o

¹³¹ ARHIVĂ Primii români din Canada – de la Boian de Bucovina, la Boian de Canada Sursa www.boianalbertamuseum.com

facă - a primit ordinul de neparticipare din partea Moscovei, cu doar câteva ore înainte de atac.

A doua zi, la București, liderul român Nicolae Ceaușescu a ținut un discurs care a intrat în istorie, fiind unul dintre evenimentele majore ale perioadei postbelice. În discursul său, Ceaușescu a condamnat fără echivoc intervenția țărilor socialiste, fiind aplaudat la scenă deschisă de către oamenii strănsi în actuala Piață a Revoluției.

Foto.: 21 august 1968: cel mai demn moment al României după al doilea război mondial. Ceaușescu se opune și condamnă vehement invazia sovietică în Cehoslovacia. Istorical F.Constantiniu: „A fost his finest hour!”¹³²

Coroana Reginei Maria s-a făcut din aur din Baia Mare

Coroana pe care regina Maria a purtat-o la încoronarea de la Alba Iulia este făcută din aur *rafinat și oferit de Baia Mare*.

Are ca model, coroana doamnei Despina-Milița, soția lui Neagoe Basarab.

Sunt evidențiate simbolurile regalității și a Casei de Edinburgh. Comanda pentru coroană a fost făcută de Parlamentul

¹³² <https://www.activenews.ro/cultura-istorie/21-august-1968-51-de-ani-de-la-cel-mai-demn-moment-al-Romaniei-dupa-al-doilea-razboi-mondial.-Ceausescu-se-opune-si-condamna-vehement-invazia-sovietica-in-Cehoslovacia.-Istorical-F.Constantiniu-%E2%80%9EA-fost-his-finest-hour-145517>

României, „proiectant” fiind Costin Petrescu. Casa Falize, din Paris, a primit pentru realizarea ei circa 65 000 de franci.

Satul din Asia unde a doua limbă oficială este I. română

În primii ani de după primul război mondial, un basarabean – ca să scape de deportare – a fugit și s-a ascuns în munți, aproape de granița cu Afganistan, într-un aul (sat de munte în Crimeea, Caucaz și Asia Centrală) din Badahșanul-de-Munte al Tadjikistanului.¹³³

Nu a ales orice ascunzătoare, ci o școală din Munții Pamir, unde – ulterior – a predat timp de aproape cinci decenii, limba „franceză”.

Satul era mic, situat între două prăpăstii de munte și rar ajungea cineva acolo.

Cum a fost deconspirat basarabeanul nostru?

S-a întâmplat ca, la un moment dat, doi tineri locuitori ai aceluși sat izolat, sa „coboare” pentru a-și încerca norocul la o instituție de învățământ cu predare în limba franceză.

Însă, puteți să vă imaginați reacția comisiei la auzul „francezei” vorbită de cei doi? Ei bine, nu! De fapt, „franceza” celor doi era o necunoscută totală pentru membrii ei.

Comisia a anunțat imediat Ministerul Învățământului din Tadjikistan care a trimis o inspecție în sat pentru a verifica ce franceză se predă, acolo.

Ajunși la fața locului, membrii comisiei au constatat cu stupeoare că... mai bine de patruzeci de ani, în loc de limba franceză, basarabeanul nostru le predase mai multor generații de tadjici, limba... română!

¹³³ emigrantul.it

Până la urmă comisia a fost de acord cu argumentele că și limba română e o limbă străină, că și ea e una de proveniență latină și că poate fi vorbită în niște țări din lume.

Comisia i-a permis basarabeanului sa predea limba romană, mai departe, până va sosi în localitate un specialist de adevărată franceză, cu o singură condiție – să nu-i mai spună limbii predate de el „franceză”, ci română...

Asta s-a întâmplat, undeva, prin Pamir, munți înalți din Asia, cărora li se mai spune și „acoperișul lumii”, într-un aul mic, pierdut între pietre, unde se vorbește românește.

Foto.: Tadjikistan, lac Alawudin – între crestele acelor munți, întrun mic sat, se vorbește românește.

În 2003, SUA au amenințat și șantajat România să nu facă publică descoperirea complexului subteran din Munții Bucegi

DEPARTAMENTUL DE INFORMAȚII ROMÂNIA (DIR)

Notă: Citind despre Complexul subteran din Munții Bucegi, unde s-ar găsi o „altă lume” dată de o „*cunoaștere intuitivă, care apare și modifică natura gândurilor și acțiunilor*” nu poți să nu te întrebi dacă este vorba de ceva adevărat sau de domeniul ficțiunii. Cei care sunt interesați pot merge la sursa menționată în această scurtă prezentare pentru a se edifica (Gavril Babiciu).

„Comparând cu ceea ce am văzut în anul 2003, când am venit pentru prima dată în locul respectiv, în prezent exteriorul este de nerecunoscut. Relieful în zona imediat înconjurătoare intrării în munte a fost ușor modificat, astfel

încât să permită o supraveghere continuă și un control eficient, iar în alte două zone s-a recurs la proiecția holografică.¹³⁴ Totul acum este controlat din interiorul muntelui, care a fost special amenajat lângă intrarea în Marea Galerie. Într-o anumită măsură, tendința americanilor a fost aceea de a reproduce structura propriei lor baze din munții Cheyenne; totuși, tehnologia pe care au adus-o și au aplicat-o în cazul locației exterioare din Bucegi este cu mult mai avansată decât cea pe care am putut să o observ la baza Forțelor lor Aeriene din Cheyenne.”

Baza secretă din Munții Bucegi

„Revenind la elementele structurale generale ale locației, una dintre cele mai sofisticate zone ale complexului militar din Bucegi este camera de control, care a fost construită în interiorul prelungirii artificiale a muntelui. De aici se monitorizează totul în legatură cu împrejurimile locației, caile de acces, funcționarea permiselor energetice, alimentarea cu energie.”

Sala Proiecțiilor din Munții Bucegi

„Există deja numeroase semnale și dovezi că o „otrăvă” ascunsă tinde să macine tot mai mult și mai repede conștiința și sufletul neamului românesc. De altfel, aceeași părere este susținută de numeroase alte persoane cu funcții înalte în aparatul administrativ, economic, religios și cultural al țării. ...Inițial, statul român a vrut să anunțe această descoperire lumii întregi și să o pună la dispoziția cercetătorilor. Se considera că aceasta nu mai reprezenta neapărat o problemă de interes național, ci una de interes mondial. Lupta de culise pentru a împiedica această dezvăluire de o importanță excepțională pentru omenire a fost determinată de intervenția majoră a SUA.

Deliberările diplomatice, argumentele pro și contra, precum și promisiunile sau amenințările au durat aproximativ două luni (august-sep-tembrie, 2003). În urma unui acord ultra-

¹³⁴ Marți 19 iunie 2018, Publicat în: Conspirații împotriva României.

secret care a fost semnat între cele două state, România s-a angajat să nu prezinte lumii întregi descoperirea de pe teritoriul ei.

Probabil că, printre altele, primirea în NATO care s-a efectuat în grabă, în primăvara lui 2004, a făcut și ea parte din pachetul secret de „compensații” pentru această hotărâre, în acest context, plasarea unor baze militare americane pe teritoriul României poate să devină o certitudine în următorii ani, constituind o „pavăză” puternică pentru locația din Munții Bucegi. (SURSE: Radu Cinamar – În interiorul Pamantului – al doilea tunel, Editura Daksha; Radu Cinamar – „Viitor cu cap de mort”, Editura Daksha; Radu Cinamar – „12 zile o initiere secreta”, Editura Daksha).”

Foto.: Tinere din Șișeși în port tradițional de iarnă

Coca von Paulus

Elena Rosetti-Solescu a devenit soția celebrului feldmareșal Friedrich von Paulus, conducătorul trupelor germane în asediul Stalingradului. Descendentă din nobili munteni, Elena Rosetti-Solescu e un nume prea puțin cunoscut în istoria noastră, în pofida destinului ei fabulos. O româncă inteligentă și ambițioasă, crescută de mică în Europa și care i-a devenit soție unuia dintre cei mai mari conducători ai Wehrmacht-ului: Friedrich von Paulus, comandantul asaltului de la Stalingrad. Încheiată dramatic, cu soțul mareșal prizonier la ruși, cu unul dintre fii căzut pe front, cu ea și ceilalți copii aruncați în lagăr de Hitler, povestea de dragoste dintre Elena Rosetti-Solescu și Friedrich von Paulus are o aură mitică, peste cursul istoriei. O poveste despre fidelitate și curaj, despre demnitate și putere de sacrificiu, despre omenescul ascuns în tragedia celui de-Al Doilea Război Mondial. (Ciprian Rus).

Incredibil: *UDMR încurajează cultul criminalului de război Wass Albert, responsabil de moartea unor români și evrei, și cultul scriitorului fascist, antisemit și antiromân Nyiro Jozsef*¹³⁵

Foto: Busturi în Odorheiul Secuiesc

135

<http://www.cunoastelumea.ro/incredibil-udmr-incurajeaza-cultul-criminalului-de-razboi-wass-albert-responsabil-de-moartea-unor-romani-si-evrei-si-cultul-scriitorului-fascist-antisemit-si-antiroman-nyiro-jozsef/>

Activistul civic Dan Tănasă (cel care a devenit coșmarul extremiștilor maghiari, aceștia pierzând deja zeci de procese în confruntarea cu el) face dezvăluiri incendiare într-o emisiune tv: UDMR încurajează public cultul criminalului de război Wass Albert, responsabil de moartea unor români și evrei și cultul scriitorului fascist, antisemit și antiromân Nyiro Jozsef.

Imaginați-vă că așa ceva se poate întâmpla în România: criminalul de război Wass Albert¹³⁶ are o statuie și o stradă cu numele său în Covasna iar scriitorului fascist, antisemit și antiromân Nyiro Jozsef are statui, străzi și școli care îi poartă numele în Harghita. Și acest lucru se petrec fără ca Institutul Elie Wiesel să reacționeze, nici măcar după ce a fost sesizat, fără ca statul român să facă ceva...

Repet, ca să înțelegeți: evreul Alexandru Florian, directorul institutului Elie Wiesel, nu este deranjat de cultul personalității unui criminal ungar (antisemit) de război, și a unui poet ungar fascist și antisemit. În schimb, același Alexandru Florian vrea să șteargă din istoria românilor personalități remarcabile, pentru simplul fapt că în tinerețe au avut simpatii legionare, fără ca vreodată să fi atins măcar cu vreo floare vreun evreu... (Semnează aici petiția: Alexandru Florian, Poporul Român te declară indezirabil)

Nu întâmplător a spus rabinul Eli Cauffman că cei de la Elie Wiesel sunt urmașii bolșevicei Ana Pauker și că vor să creeze sentimente antisemite românilor, pentru că asta le aduce bani!!!

Dan Tănasă: În loc să blameze public cultul personalității celor două personaje, liderul UDMR Korodi Attila a luat apărarea celor care promovează cultul personalității unui criminal de război și al unui scriitor fascist, într-o emisiune tv.

¹³⁶ Wass Albert are statuie și în satul Coltău, județul Maramureș.

Încercări de traducere a unor tăblițe de la Sinaia.

**Alfabetul get. Dovezi din ce în ce mai clare
că noi vorbim limba traco-geto-dacilor**

ALFABETUL GET CLASIC¹³⁷

Β -b; v	Υ -v; u
Δ -d	Σ -z; dz; ț; s
Φ -f	Ψ -ghe/ghi
Γ -g	ϣ -ce/ci
Ϟ -j (f.f. rar)	Ξ -t; th (ce/ci?)
Κ -c	Θ -t (dh?)
Λ -l	Χ -ce/ci; te/ti; țe/ți; h
Μ -m	Α -a; ă
Ν -n	Ε -e; ă
Π -p	Ι -i; î
Ρ -r	Υ -i
Σ -s; ș	Ω -o
Τ -t; ț	Ο -o -o: între două cons. 'dure'; -o scurt: în final de cuv. term. în consoană.

¹³⁷ Aprilie 2, 2015 de danielvla, Sursa: thraxusares.wordpress.com,

Pentru cei interesați să verifice, să citească și să înțeleagă textele de pe Tablițele de la Sinaia, puteți să o faceți singuri pe una din Tablițele prezentate:

Să vedem o variantă a traducerii plăcuței (täbliței) 36:

CITIREA TÄBLIȚELOR DE LA SINAIA T 36

TÄBLIȚA 36 BUREBISTA ELIBEREAZÄ

TRIBALIA

Încă un text cu

Burebista – primul
după trecerea Dunării.

BOROBISTO

PURCEDO ON

SONTO RIOMONUSO

‘E CIENY

V(O)IO SO ON

M(O)ESIO SUPT ‘OE

MAYERO, LOCO LO

‘RECE TO YSTRIO.

‘SOCI RAPTO ONDIO TRIPALELE LO’ MORO ‘ESO.

ACI, NO ‘AIO NOSETRO NOBALEO DABO GETO.

TO'E C(EOI) TRIPALE, LE' RYOMONUSO SOU PATO,
TRASO MATO BOEROBYS'EO .

DAPYEGEO + OROLIO + SURASO + GVERO + ZAP'TO +
KORMYO + GEYZO + MANYSO + BERISOE + DOGYE +
KARPODO + PARIOZO + MONGVERO + GUROESO + PELU'E
—N (osetro). M (ATO). D (Voi). Z (abelio). B (orobisto) –

* Textul în limba româna modernă:

– Burebista, plecă în urmarirea ‘romanului’, ce ‘ține’ în
voia sa, în Moesia, sub a lui stăpânire, locul (terit) din dreapta
Dunării.

Insoți ‘îndărăpt’ (refugiații, acolo) unde (ei) ale lor locuințe
părăsiră.

Aici, no ! dete a noastră înnobilare cetăților gete. (din Tribalia)
Toți acei tribali, ce romanilor au fost supuși, ‘s-au tras spre’ *
comandantul Burebista.

[Conducători de ‘divizii’:]

Dapygeo, Orolio, Suras, Gvero, Zap'to, Kormyo,
Geyzo, Manys, Berysoe, Dogye, Karpodo, Pariozo, Mongvero,
Gureoso, Pella e.

* ‘S-au tras spre..’ – au trecut de partea sa.

Ceea ce este... foarte interesant !

Comandanții de unități enumerați aici, sunt ACEIAȘI
cu cei indicați pe Tăblița 56 ! (mobilizați de Burebista pentru
campania împotriva celților). Așadar acțiunile au loc în cadrul
aceleiași campanii; evenimentele de pe tăblițele 56, 26 si 36 se
succed, se ‘leaga’ între ele !....

Pentru conformitate citiți și:

TĂBLIȚA 26: [https://thraxusares.wordpress.com/2015/01/24/
citirea-tablitelor-de-la-sinaia/](https://thraxusares.wordpress.com/2015/01/24/citirea-tablitelor-de-la-sinaia/)

TĂBLIȚA 56: [https://thraxusares.wordpress.com/2015/01/31/citirea-
tablitelor-de-la-sinaia-t-56/](https://thraxusares.wordpress.com/2015/01/31/citirea-tablitelor-de-la-sinaia-t-56/)

In memoriam:
Prof. dr. Gheorghe Șișeștean

Gheorghe Șișeștean s-a născut la 24 aprilie 1954 în localitatea Șișești din județul Maramureș. Studiile liceale le efectuează la Liceul Teoretic Baia Sprie în perioada 1969–1973. După susținerea examenului de bacalaureat devine student al Universității București, Facultatea de Filozofie, secția de Sociologie, obținând licența în acest domeniu în anul 1978. Pentru o perioadă de 6 ani funcționează

ca profesor titular de istorie și științe umaniste la Liceul Industrial de Chimie din Zalău, pentru ca în anul 1984 să devină profesor la una dintre cele mai de prestigiu instituții școlare din județ, respectiv la Liceul Teoretic Zalău. În paralel cu activitatea didactică își concentrează eforturile și spre activitatea de cercetare științifică în domeniul etnologiei, documentând în satele sălăjene și publicând în revista Muzeului Județean de Istorie și Artă Zalău o serie de materiale, axate asupra obiceiurilor din ciclul calendaristic, respectiv asupra unor secvențe de praxis magico-ritual. Preocuparea pentru cercetarea științifică se reflectă și în deschiderea spre perfecționarea profesională, în special prin valorificarea oportunităților oferite de schimbarea regimului în anul 1989. Astfel, în perioada 1991–1992 Gheorghe Șișeștean urmează cursurile și obține diploma de masterat la Ecole des Hautes Etudes en Sciences Sociales Paris, specializarea etnologie-antropologie, sub coordonarealui Paul Henri Stahl. Ascensiunea sa profesională este încununată în anul 1997, când

debutează în cariera universitară ca lector al Universității din Oradea, pentru ca în anul 1998 să obțină și titlul științific de doctor în sociologie, în cadrul Facultății de Sociologie și Asistență Socială, a Universității București, cu lucrarea *Forme tradiționale de viață țărănească în nord-vestul României*, sub conducerea profesorului Ioan Mihăilescu. Ca profesor universitar, Gheorghe Șișeștean se dovedește un spirit extrem de cuprinzător, abordând domenii complementare în cercetarea socialului, de la investigarea demografică, analiza aspectelor legate de sociologia relațiilor interetnice până la elemente specifice folclorului și etnografiei. Recunoașterea breslei profesionale, a contribuțiilor sale în lucrări de referință pentru domeniul sociologiei rurale, s-a materializat și prin calitatea de membru în asociații profesionale de prestigiu; astfel profesorul Gheorghe Șișeștean a fost membru în Asociația Sociologilor din România, în Consiliul științific al Asociației de etnologie L'Europe, la civilisation du pain, Paris, în comitetul de redacție al revistei *Histoire anthropologique de l'alimentation (Chine-Europe)*, *Maison des Sciences de l'Homme (MSH) Paris*. Considerăm că o imagine relevantă asupra consistenței contribuțiilor sale în domeniul cercetării socialului ne-o oferă lista titlurilor publicate, ce cuprinde un număr impresionant de articole, studii și capitole în tratate, respectiv lucrări tematice, precum și volume de autor sau elaborate în coordonarea sa.

LISTA ARTICOLELOR PUBLICATE:

Măsurile oilor în satul Dragu, *Acta Musei Porolissensis (A. M. P.)*, nr. V, Zalău, 1981; *Cetele de flăcăi în unele localități ale județului Sălaj*, *A. M. P.*, VI, 1982; Zalău, 1982; *Noi date statistice privind cetele de flăcăi*, *A. M. P.*, VII, Zalău, 1983; *Practici culturale de regionalizare a spațiului social. Forme de complementaritate a statutului tinerilor în timpul sărbătorilor de iarnă*, *A. M. P.* VII, Zalău, 1983; *Dinamica timpului și spațiului social în comunitățile rurale din Sălaj*, *A. M. P.*, VIII, Zalău, 1984; *Descânțece din Sălaj*, *A. M. P.*, X, Zalău, 1986; *Motive culturale arhaice în colinzile din nord-vestul Transilvaniei*, *A. M. P.*, XI, Zalău, 1987; *Variante*

sălăjene ale „Mioriței”, A. M. P., XI, Zalău, 1987; *Les pommiers aux roses, Etudes et Documents Balkaniques et Méditerranéens*, nr. 16, Paris, 1992; *Sisteme familiale, strategii maritale și transmiterea proprietății*, A. M. P., XVII, Zalău, 1993; *La fête de la Saint-Georges („Sângeorzul”) au village de Dragu*, Etudes Roumaines et Aroumaines, II, Paris, 1993; *Paul H. Stahl, La consanguinité fictive*, recenzie, în Anuarul Arhivei de Folclor a Academiei Române, XII-XIV (1991–1993), Editura Academiei Române, Cluj Napoca, 1993; *Paul H. Stahl, La fonction du „vieillard”*, recenzie, în Anuarul Arhivei de Folclor a Academiei Române, Editura Academiei Române, Cluj Napoca, 1993; *Agression et collectivisation en Sălaj*, A. M. P. XVIII, Zalău, 1994; *Maison et groupe domestique étendu au village de Șanț-Bistrița Năsăud*, Etudes et Documents Balkaniques et Méditerranéens, nr. 17, Paris, 1996; *Une coutume d'exogamie villageoise*, Etudes Roumaines et Aroumaines, III, Paris, 1996; *Criza lumilor țărănești*, Analele Universității din Oradea, seria filosofie-sociologie, Oradea, 1996; *Repere socio-etnologice în studiul formelor de proprietate*, Anuarul Arhivei de Folclor a Academiei Române, XV-XVII (1994–1996), Editura Academiei Române, Cluj Napoca, 1997; *Geneză și difuziune culturală, revista de cultură Silvania a Centrului de Valorificare și Conservare a Tradiției și Creației Populare-Sălaj*, nr.1, Zalău, 1997; *Trebuie să pornești de la fapte și nu de la teorii*, masă rotundă cu participarea prof. univ. dr. Paul H. Stahl de la Ecole des Hautes Etudes en Sciences Sociales din Paris, Silvania, nr. 1, Zalău, 1997; *Ritualuri de primăvară. Credințe și practici legate de creșterea vegetației*, Silvania, nr.1, Zalău, 1997; *Familia și proprietatea în Sălaj*, Silvania, nr.2, Zalău, 1997; *Paul Henri Stahl – O viață dedicată sociologiei, studiu monografic*, revista de cultură Limes a Inspectoratului pentru Cultură al județului Sălaj, anul II, nr. 1–2, Zalău, 1999; *Bârsăuța, un sat care moare*, Limes, anul II, nr. 1–2, Zalău, 1999; *Pierderi etnice românești în Transilvania și Partium, la începutul secolului al XX-lea*, Limes, anul II, nr. 1–2, Zalău, 1999; *Câteva*

considerații privind păstoritul în Carpații Nordici, Limes, anul II, nr. 3–4, Zalău, 1999; *Agricultura de subzistență cu modelele tradiționale prăbușite*, Limes, anul II, nr. 3–4, Zalău, 1999; *Instituția „bătrânilor”, traducere după studiul lui Paul H. Stahl, La fonction du „vieillard”. Quelques exemples de l’Europe Orientale, din lucrarea Estudos em homenagem a Ernesto Veiga de Oliveira*, Lisabona, 1989. Traducerea studiului a apărut în revista *Silvania*, nr. 1, Zalău, 1997; *Consangvinitatea fictivă, traducere după studiul lui Paul H. Stahl, La consanguinité fictive. Quelques exemples balkaniques, din Quaderni fiorentini per la storia del pensiero giuridico moderno*, nr. 14, Florența, 1985. Traducerea studiului a apărut în *Silvania*, nr. 2, Zalău, 1997; *Collectivisation et vie quotidienne, Etudes et Documents Balkaniques et Méditerranéens*, nr. 22, Paris, 2000; *Câteva tendințe în evoluția economiei rurale*, în revista *Limes*, nr. 1–2, anul III, 2000, Zalău; *Quelques considérations linguistiques et sociologiques concernant les noëls roumains, Alma Mater Porolissensis*, nr. 1, 2000, Zalău; *La représentation de l’espace et du temps social dans les communautés villageoises traditionnelles, Alma Mater Porolissensis*, nr. 2, septembrie, 2000; *Biserica și cimitirul din sate transilvănene. Structura spațială și structura socială, Etudes Roumaines et Aroumaines*, nr. V, Paris-București, 2000; *Câteva considerații privind posibile surse de tensiune interetnică în Transilvania*, revista *Limes*, nr. 2–3, 2000, Zalău; *Autarhizarea agriculturii, în România Socială*, nr. 1, septembrie 2001, București; *„Lumea de Aici” și „Lumea de Dincolo”- două realități complementare*, revista *Limes*, anul IV, nr. 1–2 (13–16), Zalău, 2001; *Românii din Ungaria–2001. Studiu de caz*, revista *Limes*, anul IV, nr. 1–2 (13–16), Zalău, 2001; *De l’organicité à la décomposition démographique; un analyse du milieu villageois de la Transylvanie du Nord-Ouest, în Etudes et Documents Balkaniques et Méditerranéens*, nr. 23, Paris, 2001; *Une collectivisation agressive (département de Sălaj-Roumanie)*, în *Etudes et Documents Balkaniques et Méditerranéens*, nr. 24,

Paris, 2001; *Procese identitare în arii de margine ale etnicității. Cazul romano-catolicilor din Moldova*, Etudes Roumaines et Aroumaines, nr. VIII, Paris-București, 2003; *Caracteristici ale cultivării pământului și creșterii animalelor în regiunea a 6-a de dezvoltare a României*, Anuarul Institutului de Istorie George Bariț din Cluj Napoca, III, seria Humanistica, Editura Academiei Romane, 2005; *Românii din Hajdu-Bihar. Strategii maritale și reconstrucții identitare*, Acta Musei Porolissensis, Muzeul Județean de Istorie și Artă Zalău, seria Istorie-Etnografie-Artă, Zalău, 2005; *La Région Militaire (Militärgrenze) et la maison et le groupe domestique étendu. Exemples roumaines*, Revista Institutului de studii sud-est europene, Academia Romana, București, 2006; *Grupuri domestice, relatii de intrudire si transmiterea proprietatii*, rev. Sociologie românească, nr. 4, vol III, București, 2006; *Românii din Hajdu-Bihar (Ungaria). Populație, istorie și confesiune*, Analele Universității din Oradea, Fascicula Filosofie-Sociologie-Asistență Socială, nr. VI, 2007; *Orthodoxes et gréco-catholiques roumains de Hongrie entre construction et reconstruction identitaire*, revista Chronos, Revue d'Histoire de l'Université de Balamand (Liban), nr. 18, 2008 (ISSN 1608/7526); *Die Rolle Habsburgs fur die landliche Modernisierung Transsilvaniens im 18. und 19. Jahrhundert*, Analele Universității din Oradea, Fascicula Sociologie-Filosofie-Asistență Socială, nr. VI, 2008; *Maramureșul – între tradiție și deconstrucție identitară*, Sociologie romaneasca, nr. 2, 2009; *Paul Henri Stahl -o personalitate științifică în domeniul etnosociologiei europene*, Revista română de sociologie, nr. 1–2, 2009; *The House and the Extensive Domestic Group of the Military Border Area from Transylvania and Banat*, p. 119–137, Romanian Journal of Population Studies, vol. IV, nr. 1, Centre for Population Studies, Cluj Napoca, ISSN: 1843–5998, 2010; *Căsătorii interconfesionale și construcții identitare la sfârșitul secolului al XIX-lea și începutul secolului XX (cazul orașului Șimleu Silvaniei)*, în I. Bolovan (coord.); *În căutarea fericirii. Viața*

familială în spațiul românesc în sec. XVIII-XIX, Presa universitară Clujană, volum supliment al revistei Romanian Journal of Population Studies, ISBN 978-973-595-138-2, p. 111–147, Cluj Napoca, 2010; *Populație și structură socială în Granița Militară (Militärgrenze) austriacă. O supraviețuire traversând istoria: grupul domestic extins din zona Graniței Militare năsăudene*, în I. Bolovan (coord.); *În căutarea fericii. Viața familială în spațiul românesc în sec. XVIII-XIX*, Presa universitară Clujană, volum supliment al revistei Romanian Journal of Population Studies, ISBN 978-973-595-138-2, p. 275–293, Cluj Napoca, 2010.

VOLUME DE AUTOR: *Forme tradiționale de viață țărănească*, volum apărut sub egida Centrului de Valorificare și Conservare a Tradiției și Creației Populare-Sălaj, Zalău, 1999; *Etnie, confesiune și căsătorie în nord-vestul Transilvaniei*, Ed. Caiete Silvane, Zalău, 2002; *Antropologia și sociologia sacralului*, Editura Limes-Lekton, Zalău, 2002; *Formes de vie paysanne dans le Nord-Ouest de la Transylvanie*, Ed. Mica Valahie, Bucuresti, 2005; *Români care s-au stins. Valahii din carpații Nordici și românii din Ungaria*, Ed. Academiei Române, Centrul de Studii Transilvane, Cluj Napoca, 2012.

CO-AUTOR, COORDONATOR, COLABORATOR: *Agresiune și colectivizare în Sălaj, în Sovietizarea nord-vestului Transilvaniei*, volum colectiv apărut sub îngrijirea Muzeului Județean de Istorie și Artă-Satu Mare, 1995; *Economia rurală și sfârșitul țărănimii*, Institutul Național pentru Civilizație Rurală, București, 2000; *Sociologia valorilor românești reprimare*, volum colectiv, Ed. Pro-Humanitate, București, 2000; *Relații interetnice în România post-comunistă*, volum editat de Lucian Năstasă, Levente Salat, Centrul de Resurse pentru Diversitate Etnoculturală, Cluj Napoca, 2000, cu studiul Factori potențiali de conflict în istoria transilvană, p. 171–179; *Femeia în societățile tradiționale ale Europei Orientale*, studiu apărut în volumul colectiv *Femeia în contextul schimbării. Statusuri, roluri identități*, Editura

Universității din Oradea, 2001; *Elemente pentru un Dicționar de sociologie rurală*, (coautor), lucrare din seria *Enciclopedia vieții rurale (I)*, apărută sub coordonarea lui I. Bădescu și Darie Cristea, Institutul de Sociologie „Dimitrie Gusti”, Editura Mica Valahie, București, 2003; *Atlasul sociologic rural* (coautor, împreună cu I. Bădescu și F. Popa), Ed. Mica Valahie, București, 2005, 250 pag.; *Țăranii și Noua Europă* (coordonator, împreună cu I. Bădescu, Dorel Abraham și Claudia Buruiană), lucrare din seria *Enciclopedia vieții rurale (II)*, Institutul de Sociologie „Dimitrie Gusti”, Editura Mica Valahie, București, 2003; *Lucrările Conferinței Naționale de Sociologie*, Oradea, sept. 2003, studiul *Caracteristici ale cultivării pământului în regiunea economică a 6-a ; Dezvoltare durabilă și calitatea vieții* (coord. Florica Ștefănescu), Ed. Universității din Oradea, 2007, cu studiul *Economia rurală a regiunii a 6-a în perioada preaderării la UENologia-perenitatea unei paradigme* (coord. împreună cu R. Baltasiu), Ed. Mica Valahie, 2008, 270 pag.; *Tratat de sociologie rurală* (coordonator, împreună cu Ilie Bădescu și Ozana Cucu Oancea), Editura Mica Valahie, București, 2009, 744 pag.; *Teme în antropologia socială din Europa de sud-vest* (coord. Stelu Șerban), cu studiul *O istorie uitată. Rolul Casei de Habsburg în modernizarea rurală* (secolele al XVIII-lea și al XIX-lea, p. 137–155, Ed. Paideia, București, 2010; *Dictionar de sociologie rurala* (colaborator), Ed. Mica Valahie, București, 2004; *Ascension et hypostases initiatiques de l'âme. Mystique et eschatologie à travers les traditions religieuses* (colaborator) Tome I, Les Amis de P. Culiano, Paris 2006, 571 pag., coord. Era Shishmanian, Dana Shishmanian.; T. Herseni în critica vremii, Editura Universității din Pitești, 2007, colaborator cu articolul *T. Herseni. Antropologia socială și teoria straturilor culturii țărănești*, 260 pag.

La un an de la moartea celui care a fost domnul profesor Gheorghe Șișeștean îi dedicăm acest număr al revistei în paginile căreia a debutat științific, fiind onorați că am publicat, de-a lungul timpului, parte din importanțele sale

contribuții la dezvoltarea cercetării ruralului românesc.
Dumnezeu să-l odihnească!

Colegiul de redacție.

Notă personală: Ghiță mi-a fost rudenie, prieten, confrate în ale scrisului, membru a Asociației „Renașterea Șișeșteană”, aducându-și, prin scrierile sale, un aport deosebit la promovarea satului natal Șișești, sat pe care l-a iubit din adâncul inimii. Să-i cinștim memoria și să ne mândrim, ca șișeșteni, că a fost unul dintre eminenții oameni născuți și crescuți la Șișești. El este mereu cu noi, veghează acolo, între stele, și se bucură de reușitele șișeștenilor.

Veșnică și pioasă pomenire!

Foto.: Maramureșeni, inclusiv șișeșteni, la Cetatea Hotin, ctitorie a lui Ștefan cel Mare și Sfânt (azi în Ucraina). 6 octombrie 2017.

Opinii de cititor:

Picături antiromânești certificate de instituții ale statului român

Domnule redactor șef, dacă veți îndrăzni să înserați aceste rânduri în paginile Graiului, vă rog să le „culegeți” cu litere mici, deoarece eu le-am rostit în șoaptă, să nu mă audă moldovenii!

Cu îngăduință,
Mânro Tatrevol

Notă: La redactia ziarului Graiul Maramureșului a sosit această scrisoare. M-am învrednicit să-mi fie dată s-o citesc. La finalul lecturii am spus: Dacă n-o publicați, dați-mi-o mie pentru Șișești Vatră Străbună!

Ca om născut și crescut în Baia Mare mă simt obligat să citesc tot ce-mi pică în mână legat de urbea în care mai locuiesc și despre care am înțeles că avea un vechi sigiliu ce mărturisea credința locuitorilor: „MUTUUS AMOR CIVIUM OPTIMUM EST CIVITATIS FIRMAMENTUM” (Dragostea dintre cetățeni este suprema tărie a orașului”).

Recent am citit două cronici scrise de un renumit jurnalist și respectiv de către un titrat literat respectat de lumea intelectuală a orașului referitoare la o „*lucrare de anvergură*” strict necesară a fi editată deoarece „*Lipsea o sinteză despre evoluția comunității băimărene în timp și în spațiu*” cum bine afirma directorul unității deconcentrate responsabilă cu promovarea istoriei. Mai aflu că volumul oferă „*o istorie vizuală a Cetății*”, că este vorba despre „*un album realizat în condiții grafice de excepție, tipărit în Budapesta*”.

Frumoase cuvinte s-au rostit la lansarea cărții iar asistența, spuma Cetății, a răsplătit aceste cuvinte cu „furtunoase aplauze”. Era și firesc când auzi spunându-se: „*Ca literat răsfoind cartea am învățat destul de multe despre istoria locului. Sugestii să dai după, e greu. Rămâne această carte una de referință. E o carte superbă. Cei care au lucrat la*

ea pot să **fie mândri** că au scos o **carte de excepție**. Prima impresie a celui care deschide volumul este aceea de **calitate, de veritabilă operă de artă**”.

Sunt sigur că unii au intuit deja, este vorba de cartea „*Rivulus Dominarum- șapte secole de istorie*”. Scumpă carte pentru buzunarul meu, dar un prieten binevoitor mi-a împrumutat-o. O citesc pe nerăsuflăte. Reiau și insist pe prima parte iar apoi stărui asupra părții a doua. Nu se poate, îmi spun. Cum, Baia Mare are numai șapte secole de istorie? Acesta este titlul cărții dar, cred eu, că ar fi trebuit să se mai adauge batăr cuvântul „scrisă”, adică ...de istorie scrisă, altfel...

Aflu deci că istoria Băii Mari începe cu anul 1327 când fostul napoletan, devenit rege al Ungariei, printr-un document scris dat supușilor săi „*acordă unor cetățeni libertatea de a percepe taxe la trecerea podului de lângă Zazarbánya (localitatea Săsar de azi)*”. Deși este înserată o fotografie cu documentul din 1327 n-am putut să văd dacă în acesta este scris cuvântul „*Zazarbánya*” sau o formă în **limba latină** a acestei localități. Autorii acestei cărți au intuit că este un **amănunt** important, astfel că în partea a 2-a repetă fotografia acestui document alăturându-i-se și o fotografie (121, p. 93) cu mențiunea „*Zazarbánya*” scoasă în prim plan. Deosebit de interesant mi s-a părut cum de doi ani mai târziu, la 1329, întrun al document emis de același rege, sunt nominalizate alte două localități, Rivulus Dominarum și Mons Medius, scrise **numai în limba latină**. Am deslușit spre finalul cărții misterul scrierii denumirii „*Zazarbánya*”. Documentul din 1327 nu s-a păstrat în forma lui originală ci **numai o fotocopie** din 1904 (p. 94)!?

N-am aflat scris în această carte, de unde vine numele de Rivulus Dominarum, care stă alături de cea de Mons Medius despre care m-am lămurit. Am citit, întrun album editat sub **patronajul** Primăriei Baia Sprie că „*În documentele vremurilor găsim denumirile orașului în limba latină sau în limba locuitorilor*” adică Mons Medius (Montana Nostra, Civitas Medio Montis) și **Felșôbánya**. Ni se spune că Rivulus

Dominarum se traduce în românește „Râul Doamnelor” dar pe prima copertă a cărții ni se sugerează ca această denumire înseamnă în limba română și în limba engleză, Baia Mare iar în limba maghiară Nagybánya.

Magistral s-a ocolit folosirea, în cuprinsul acestei cărți, cuvântul „român” iar cuvintele „dac” si/sau „vlah (olah)” nu s-au folosit de loc. Prima dată când se face referire la români este în anul 1767 când „*Maria Tereza dispune acordarea locuitorilor români a unui lot în suburbiile orașului, necesar construirii bisericii și școlii.*”¹³⁸ Cuvântul „România” a fost folosit de două ori. Prima dată sub forma: „1925. *Se înființează Afînăria de aur și argint, prima din România.*” Apoi, numele țării noastre n-a putut fi ocolit de traducătorul englez, nu și de cel maghiar, când s-a prezentat informația: „1930. *Pe baza concordatului dintre Statul Român și Vatican se înființează Episcopia Greco-Catolică a Maramureșului cu reședința la Baia Mare, primul episcop Dr. Alexandru Rusu*”. Aici se înserează fotografia „99. *Diploma de doctor în teologie emisă de Universitatea Regală de științe din Budapesta, lui Alexandru Rusu*”. Deasemenea, mi se părea important, ca în această lucrare să se menționeze, totuși, că Baia Mare este **un oraș din România**, dar o astfel de mențiune lipsește. Introducerea administrației românești în Baia Mare, ca moment istoric, n-a intrat în câmpul de selecție al autorului primei părți.

În „Introducere” ni se spune că „*acest proiect a venit în firescul lucrurilor bine făcute. Muzeul Județean de Istorie și Arheologie Maramureș este partener în acest demers, faptul constituind o garanție pentru documentarea științifică a informațiilor publicate*”. Caracterul „științific” al lucrării, poate fi ușor constatat de către orice cititor care lecturează informațiile precizate din cel puțin următoarele sinteze: „1848. *Valul revoluției a adus și pentru cei din Baia Mare și împrejurimi mult așteptata dezrobire, egalitate în drepturi și*

¹³⁸ Rivulus Dominarum - Baia Mare, șapte secole de istorie, Baia Mare, 2016, Tipar Print City Europe, Budapesta, p. 43.

*obligații și libertatea presei.*¹³⁹ „1940. Intrarea trupelor regale maghiare (a cărui rege!? n. n.) în Baia Mare, **dinspre Satu Mare.**”¹⁴⁰ „1914. Primul război mondial își face resimțite efectele și în Baia Mare. Se întorc primii răniți.”¹⁴¹ Acestea sunt **singurele date** despre acești ani tulburători din istoria Băii Mari.

Tot la caracterul „științific” considerăm că poate fi prezentată și informația: „1910. Populația totală a orașului este de 12 877, dintre care 4910 greco-catolici, 4467 reformați, 1402 izraeliți, 144 evanghelici, 39 ortodocși și 8 unitarieni. Dintre locuitorii orașului 9992 **s-au declarat maghiari**, 2677 români, 175 germani, 16 slovaci, restul declarând altă limbă maternă (p.67). Personal cred că ar fi fost util de explicat **din ce motiv s-au declarat numai 2677 români** când se precizează clar că **erau** 4910 greco-catolici, plus 39 ortodocși!?”

Asigur pe coordonatorul proiectului că cititorul țintă al acestei cărți a înțeles bine că Baia Mare s-a născut oraș maghiar și a avut multe momente importante în istoria sa pentru acest popor. Au înțeles și cuvintele cheie: Baia Mare, Transilvania, Budapesta. Cred însă că, nemții care mai trăiesc în Baia Mare și au citit această carte, au ridicat privirea către cer deoarece multe cronicile scrise în limba germană, ce-i drept majoritatea până la anul 1867, consemnează că localitatea Baia Mare a fost înființată de către coloniștii de etnia lor, dar nimic nu se spune despre acest aspect.

Multe lucruri interesante sunt precizate în această lucrare. Printre altele aș menționa că se clarifică greșeala istoricilor români din perioada interbelică care au tradus numele de Hunyadi János, Ioannes Corvinus cu **Iancu** de Hunedoara și Hunyadi Mátyás, Mathias Corvinus cu **Matei** Corvin, ori

¹³⁹ Rivulus Dominarum - *Baia Mare, șapte secole de istorie*, Baia Mare, 2016, Tipar Print City Europe, Budapesta, p. 50.

¹⁴⁰ Rivulus Dominarum - *Baia Mare, șapte secole de istorie*, Baia Mare, 2016, Tipar Print City Europe, Budapesta, p. 76.

¹⁴¹ Rivulus Dominarum - *Baia Mare, șapte secole de istorie*, Baia Mare, 2016, Tipar Print City Europe, Budapesta, p. 70.

gubernatorul Ungariei a fost Ioan de Hunedoara iar rege Matia Corvin, și doar atât. Nu era cazul să fie precizată *originea românească* a acestora că doar toți cunoscătorii de limbă engleză și maghiară, limbi în care este inclusă traducerea datelor istorice prezentate în această lucrare, cunosc acest „*amănunt*”. Am aflat că turnul clopotniței de la biserica „Sfântul Ștefan” construită pe la 1387 și dărâmată sub negura vremilor, păstrat până în zilele noastre, a căpătat denumirea de „Turnul *Sfântul Ștefan*”. Importanța istorică a *Bisericii* Sfântul Ștefan cu turnul clopotniță, turn care, recent, în mod „*dirijat*” a devenit simbolul sau emblema orașului Baia Mare, nu poate fi contestată. De aici și până la *statuarea* denumirii și *repetarea ei ostentativ* în această lucrare (de N ori) „*Turnul Sfântul Ștefan*” și nu „Turnul Ștefan” sau „*Turnul mare*” cum „*era numit de locuitori* (p. 139)”, așa cum a rămas în tradiția locală, este o nuanță cu trimitere la primul rege al Ungariei care nu are nicio tangență cu Baia Mare (ungurii și-au extins stăpânirea asupra acestui ținut după minimum două, trei secole de la moartea acestuia) și nu de natură creștină, Sfântul Ștefan, ca ecou la primul martiraj creștin. M-am mirat totuși că s-a scris Hotelul Ștefan (Ștefan vodă, Minerul) și nu Hotelul *Sfântul Ștefan*.¹⁴² Dar totuși, care *vodă!*?

Cel mai „pertinent” lucru mi se pare că este cel legat de faptul că băimărenii au aflat numele și au văzut în această, repet, *lucrare de anvergură*” fotografii cu cei mai importanți regi maghiari și împărați habsburgi dar numele regilor României a trecut neobservat cu toate că un arhivist băimărean a scris despre faptul că regii României Întregite au purtat la Alba Iulia, coroane executate din *aurul donat de proprietarul unei mine din Baia Mare*.

Am mai aflat că în anul 1876 Baia Mare a fost vizitată de scriitorul Jókai Mór iar la 1802, poetul Sándor Petöfi și soția lui, Júlia Szendrey, au fost găzduiți *în noaptea nunții lor* la

¹⁴² Rivulus Dominarum - *Baia Mare, șapte secole de istorie*, Baia Mare, 2016, Tipar Print City Europe, Budapesta, p. 67.

hanul Vulturul Negru dar trecerea lui Nicolae Iorga prin acest oraș nu a meritat a fi consemnată. Am reținut că în „O monografie” a localității Tăuții de Sus, marele istoric român, trecând din Maramureș în Ardeal, venind de la Sighetu Marmăției ar fi oprit o clipă și a gratulat această localitate cu o mică însemnare dar prin Baia Mare a trecut neobservat atunci, dar și acum.

Interesante informații ni se livrează despre Mihai Viteazul. Se scrie în prima parte a lucrării (p. 30): „1600. La monetăria din Baia Mare, se bate o monedă omagială cu chipul **voievodului Mihai Viteazul**”. Se alătură o fotografie cu primul unificator al românilor pe conturul căruia se poate citi cu ușurință „**MICHAEL WAIVODA WALACHIA TRANSALPINA**”, adică Mihai, voievodul

Foto 1

Țării Românești iar ca **explicație** la fotografia 35 – „**Principele Mihai Viteazul**”.

Această fotografie (Foto. 1, alăturată acestor rânduri) este realizată după un portret inspirat de cel pictat la Praga, 1601, de către **Egidius Sadeler**, pictor, gravor și cartograf flamand la curtea împăratului Rudolf al II-lea, al Austriei, care îl prezintă pe viteazul voievod cu o căciulă și o mantie de blană, sub care scrie „Michael Weyvodt aus der Walachey, occubuit XVIII Aug. a. MDCI”. Consider că merita fiecare băimărean să știe ce înseamnă, traducerea: „Michael Waivoda Walachiae Transalpinae, utraque fortuna insignis et in utraque eadem virtute, aet. XLIII”.

Foto. 2.

În partea a II-a a lucrării se repetă aceeași informație ca explicație la foto. 138 (p. 107) – „**Medalie de aur bătută la monetăria din Baia Mare în cinstea voievodului Mihai Viteazul, 1600 (copie)**”. Personal n-am putut descifra semnificația înscrisului de pe fața și verso-ul monedei. Era frumos să aflăm **ce spuneau băimărenii**

atunci despre el. Am înțeles însă, că se dorește să se știe *acum*, că la Baia Mare s-a bătut *doar o monedă omagială* cu chipul lui „MICHAEL WAIVODA WALACHIA TRANSALPINA” și că a fost gratulat de editor cu titulatura de „Principe” fără *altă precizare*. Dacă nu s-a dorit să i se spună așa cum se considera el și mulți alți români din vremea lui și din timpurile noastre: „*Domn al Țării Românești, al Ardealului și a toată Țara Moldovei*” trebuia (*după opinia mea*) să i se fi postat fotografia pe a cărui contur scrie „MICHAEL PALATINUS VALACHIAE”, care REPREZINTĂ opinia împăratului habsburgic (Foto. 2).

Partea a II-a a acestei cărți are un titlu promițător: „O călătorie în istoria orașului Baia Mare”. Despre evoluția istorică a unei localități sunt diverse izvoare însă autoarea ne spune: „Această incursiune în istoria orașului Baia Mare, cu surprinderea unor segmente mai importante din evoluția comunității, *își propune* să construiască o imagine de ansamblu *asupra celor 687 de ani ce s-au scurs de la atestarea documentară* până în prezent (1329-2016).”¹⁴³ Îmi amintesc de intervenția unui istoric băimărean, de „tip vechi” (Aurel Socolan) în cadrul lansării unei monografii: „Multe lucruri frumoase s-au spus despre această localitate dar vă întreb, *istoria ei începe cu atestarea documentară?*”. Aș fi dorit ca în istoria Băii Mari să se fi amintit, cel puțin în treacăt, și despre descoperirile arheologice din raza localității cu referire la perioada anterioară documentelor găsite până acum. Personal le-am găsit în Kacsó C., *Repertoriul arheologic al județului Maramureș*, lucrare ce este menționată în „bibliografia selectivă”. Faptul că în pământul urbei noastre, la adâncimi de peste 2 m. s-au găsit bușteni și grinzi a fost o surpriză plăcută pentru mine. Se spune în acest Repertoriu (p. 149): „*Câteva dintre grinzi au fost dendrodate de prof. Tomasz Wazny în Laboratorul de Dendrocronologie de la Cornell University Ithaca, SUA. Datele obținute se înscriu între 1167 și 1323...*”.

¹⁴³ Rivulus Dominarum - Baia Mare, șapte secole de istorie, Baia Mare, 2016, Tipar Print City Europe, Budapesta, p. 92.

Se pare deci că Baia Mare exista înainte de 1329, adică dinainte de atestarea documentară. Buștenii au fost probabil doborâți de vânt **dar grinzile...**?

Oricum, această „**incursiune**”, nu m-a lămurit nici asupra istoriei celor 687 de ani ai Băii Mari iar o „**sinteză despre evoluția comunității băimărene în timp și în spațiu**” lipsește în continuare, după opinia mea. Poate un cititor să priceapă, **din cele scrise în această lucrare**, în ce perioade Baia Mare a aparținut de Principatul Transilvaniei sau de Ungaria Superioară, adică de Imperiul Habsburgic, dacă nu se spune nici de ce țară a aparținut în anii 1940-1945 sau după 1918 și în prezent?

Se face apoi o mențiune interesantă: „**În timpul Principatului Transilvaniei (1541-1691), orașul cu minele și monetăria, au trecut din proprietatea regilor Ungariei în proprietatea Principilor Transilvaniei (pagina 106)**”. Mențiunea descrisă mai sus este contrazisă chiar de alte date din cursul acestei lucrări. Se spune de exemplu: „**1619. Regiunea minieră Baia Mare a ajuns (deci, mai înainte nu era, n.n.) sub controlul Principelui Transilvaniei, Gabriel Bethlen... (p. 33)**”; „**1664. După Tratatul de pace de la Vasvár, orașul primește o garnizoană nemțească (p. 36)**”. De altfel **hărțile** (cele văzute de mine) din această perioadă plasează orașul Baia Mare înafara Principatului Transilvaniei. Mi-am pus o întrebare firească: A fost orașul Baia Mare în **proprietatea „Principelui”** Mihai Viteazul?

Finanțatorul lucrării poate fi încântat. A făcut o investiție bună. Tipografiile din Baia Mare sunt mai scumpe decât cele din Budapesta și, oricum, nu puteau realiza „**o veritabilă operă de artă**”.

În final vă anunț că în anul 2018, când se va sărbători **Centenarul Unirii**, nu voi mai fi în Baia Mare așa că nu voi putea da curs invitației de-a participa la lansarea cărții, un **nou proiect? Baia Mare, un secol de românizare**, scrisă de laureatul istoric Boia al II-lea.

Foto. 3 Fața și verso-ul medaliei bătută în cinstea lui Mihai Viteazul. Merita făcută traducerea inscripțiilor de pe această medalie.

Foto.: Maramureșeni, inclusiv șișeșteni, la Cimitirul ostașilor români din Cernăuți, (azi în Ucraina). 6 octombrie 2017.

Cetatea Medievală de la Valea Borcutului

Carol Kacso

Pe Dealul Cetății¹⁴⁴ sau Dealul Lisabona din apropiere de cartierul Valea Borcutului, au fost efectuate, sub conducerea lui Sergiu Iosipescu și Georgeta M. Iuga, în anii 1987 și 1988, cercetări arheologice, care au permis dezvelirea parțială a unor urme de locuire datate de autorii cercetării în secolele XIII–XV, precum și a unor fortificații ce au fost încadrate cronologic în secolele XIV–XV. Săpături neautorizate au fost întreprinse în acest loc și anterior, în urma celor din 1956 fiind scoasă la iveală o parte din zidăria turnului de nord-vest.

Acest loc este menționat deja la începutul secolului XX de Mihály Ketney, care vorbește de resturi de cetate înconjurată de trei șanțuri de apărare concentrice, precum și de existența pe teritoriul cetății a două puțuri de mină, la unul dintre acestea putând fi observate, de-a lungul filonului, lucrări executate cu ciocanul și dalta. Cetatea este datată de autor în epoca avară, el neexcluzând o conexiune între cetate și lucrările miniere.

Tot Ketney afirmă că în anii 1630 a activat și la Valea Borcutului J. Lisabona, care a refăcut fortificațiile de pe Várhegy (Dealul Cetății), asigurând minerilor săi o protecție mai bună în fața unor atacuri străine. Autorul a ajuns la această concluzie având în vedere, spune el, că mina aflată chiar sub deal, la acea vreme cea mai rentabilă, purta numele său.

Dealul Cetății este înconjurat din trei părți de Valea Berăriei și pârâul Sofia și are pante greu accesibile pe direcția sud, sud - sud-est și sud – sud-vest. Fortificația este apărată de trei șanțuri. Săpăturile efectuate în interiorul incintei au scos la iveală un strat puternic de arsură cu mult cărbune, aflat deasupra rocii mamă, suprapus de un alt strat de arsură cu cărbune, ceramică, obiecte de metal și o monedă de argint de la Béla al IV-lea (1240-1270), care se continuă pe verticală pe lângă stânca de andezit, dovada probabilă a existenței aici a

¹⁴⁴ <https://www.facebook.com/carol.kacso/posts/3334896809875445>

unei structuri de lemn. Peste acest strat a apărut o lentilă de pământ cenușiu cu fragmente ceramice și cărbune, care era acoperit de un pământ galben roșcat, de asemenea cu ceramică și cenușă. Au fost parțial cercetate și turnurile A și B, ambele din partea de nord-est a fortificației.

În afara incintei, stânca a fost fațetată, iar deasupra stâncii mamă a fost surprins un nivel de locuire considerat ca aparținând secolului XIII, peste care se suprapune un strat de umplutură, urmat de un strat de pământ negru cenușos cu material ceramic mai recent și de stratul vegetal. Dintre piesele de metal apărute în cursul săpăturilor se remarcă un număr relativ mare de unelte (ciocan, dornuri, cuie etc.), precum și arme, în special săgeți de diferite tipuri. Materialul se află la Muzeul de Istorie și Arheologie din Baia Mare. La același muzeu se păstrau din acest loc mai multe fragmente ceramice medievale, care au fost donate, la 10 septembrie 1903, de către Dezső Marosfy (nr. inv vechi. 3.972–3.984). Ele s-au amestecat cu alte materiale și nu mai pot fi identificate. Bibliografie: Carol Kacsó, Repertoriul arheologic al județului Maramureș, volumul I, ediția a II-a, revăzută și adăugită, colecția Historia 3, Baia Mare, 2015, p. 117.

Tezaurul medieval de la Valea Borcutului

(Partea II-a)

Carol Kacsó

Tiparul sigiului mare al orașului Baia Mare¹⁴⁵ a fost confecționat, foarte probabil, între anii 1350 și 1360. Turnat și cizelat în argint, el are o formă octogonală, diametrul fiind de 7,4 cm și grosimea de 0,4 cm. În câmpul de asemenea octogonal este reprezentat un peisaj de munte, realizat pe ambele laturi în câte trei trepte, pe culme tronând regele Ștefan cel Sfânt – patronul orașului, încoronat și cu aureolă, îmbrăcat în veșminte de ceremonie, în mâna dreaptă cu sceptrul, iar în mâna stângă cu globul prevăzut cu cruce. Partea de jos a

¹⁴⁵ <https://www.facebook.com/carol.kacso/posts/3340934322605027>

muntelui este ocupată de o intrare boltită de mină, unde lucrează un miner îngenunchiat, în mâna stângă cu un târnăcop de miner și în mâna dreaptă ridicată cu un ciocan de miner. La poalele muntelui se află o pajiște, în mijlocul căreia sunt îngrămădiți bulgări de minereu, ce sunt adunați cu sapa de un alt miner. Stâncile muntelui sunt acoperite de flori, iar din treptele cele mai de jos, pe ambele părți, se dezvoltă spre cer câte o creangă de copac cu patru frunze. În cadrul octogonal alcătuit de liniile crestate ce mărginesc desenul sigiului, de la dreapta spre stânga, se află inscripția circulară: MVTVVS; AMOR. CIVIV; OPTIMV. E. CIVITATIS FMAMETV; sus, locul gol lăsat de înscripție este umplut de literele S. D. R. D. Textul completat este următorul: Sigillum de Rivulo Dominarum. Mutuus Amor Civium Optimum est Civitatis Firmamentum (în traducere: Sigiliul [orașului] Râul Doamnelor. Dragostea reciprocă dintre cetățeni este cea mai mare tărie a orașului). Pe spate, tiparul este prevăzut cu o placă tot de formă octogonală, care completează suprafața sculptată și servește și la fixarea mânerului realizat de asemenea din argint. S-au păstrat doar două documente care atestă folosirea sigiului mare al orașului, unul din 1408 și altul din 1480.

Gy. Schönherr crede că sigiliul este produsul școlii artistice care și-a pus amprenta și pe sculpturile fraților Martin și Gheorghe, precum și pe ilustrațiile Cronicii Pictate, în timp ce E. Czakó și J. Balogh chiar atribuie realizarea sigiliului sculptorilor clujeni menționați. V. Vătășianu este de părere că nu se justifică o astfel de atribuire, apreciază însă „calitatea desenului și a plasticii naturaliste cu care sunt interpretate cele două figuri de muncitori, mișcate în planuri variate, alături de figura hieratică a regelui și de tratarea schematică a peisajului” ce sunt „elemente caracteristice unei perioade de frământări și oglindesc concepții și năzuințe strâns înrudite cu atmosfera în care a fost creată statuia Sf. Gheorghe de pe Hradșin”. S. Jakó consideră că „Prin pitorescul imaginii, prin perspectiva atât de reușită, prin naturalismul și tehnica reliefului său, acest tipar face parte dintre realizările cele mai frumoase ale orfevrăriei

noastre din secolul al XIV-lea. Făuritorul său poate fi considerat mai mult decât un meșter desăvârșit în variatele tehnici ale orfevrăriei: el apare ca un adevărat artist, a cărui lucrare depășește cu mult pe oricare alta din materialul nostru sigilografic”. C. Szász spune că „Acest sigiliu octogonal, datând din a doua treime a secolului al XIV-lea, se numără, ca valoare artistică, printre cele mai frumoase sigilii... Aceasta nu numai datorită formei și mărimii lui neobișnuite... ci și legăturii între desenul, execuția lui și arta plastică a vremii”. D. Dercsényi și E. Marosi subliniază influența puternică exercitată de școala italiană asupra realizatorului sigiliului. Încă din secolul XIV, Baia Mare mai are un sigiliu, așa-numitul sigiliu mic, de formă rotundă, care s-a păstrat numai imprimat în ceară. Pe sigiliu este reprezentat un peisaj de munte, la poalele căruia lucrează doi mineri, cu târnăcoapele ridicate deasupra capului. Vag apare și o galerie de mină, în care pare să fie un al treilea miner. Pe vârful muntelui se ridică spre cer doi copaci. Inscripția circulară de pe sigiliul mic este: S. M[INV]S . CI[VIT]ATIS [DE] RIVVL [O DOMINA] RVM, adică Sigillum Minus Civitatis de Rivulo Dominarum. Documentul pe care apare acest sigiliu este nedatat, dar pe baza celor consemnate în el, s-a putut conchide că a fost emis înainte de 1360.

Tezaurul a intrat în colecția muzeului din Baia Mare la sfârșitul anului 1904, însă astăzi se mai păstrează aici doar butonii și fragmentul de ac. Tiparul sigiliului a fost furat din expoziție în anul 2011, până în prezent el nefiind recuperat. Despre soarta celorlalte piese nu există informații sigure. (Bibliografie: Carol Kacsó, Mărturii arheologice, Seria Colecții Muzeale I, Baia Mare, 2004, p. 8-9, pl. CIII, 4; Carol Kacsó, Repertoriul arheologic al județului Maramureș, vol. I, ediția a II-a, revăzută și adăugită, Seria Historica 3, Baia Mare).

Mina piticilor de la Chiuzbaia

Carol Kacso

Dintre lucrările miniere vechi aflate pe raza localității Chiuzbaia (jud. Maramureș) se remarcă cea cunoscută sub denumirea de Mina Piticilor.¹⁴⁶ Ea a fost (re)identificată pe teren și parcursă de D. Iștván și Tr. Minghiraș (Clubul de Speologie „Montana” Baia Mare) în 10 iulie 2007, cercetarea și cartografierea galeriei fiind efectuată de Tr. Minghiraș, E. Klein (Clubul de Speologie „Montana” Baia Mare) și C. Kacsó, Z. Șomcutean (Muzeul Județean Maramureș) în 15 septembrie 2007. Alte observații și măsurători au fost realizate în martie 2009 de către o echipă mai largă a Clubului de Speologie „Montana” (I. Bereș, O. Chința, D. Iștván, Tr. Minghiraș, R. Mureșan, A. Mureșan, I. Pop).

Mina Piticilor de la Herja este o galerie de coastă de pe filonul Clementina (denumit în trecut și Clemens sau Clementi), unul din filoanele principale ale zăcămintului Herja.

Lungimea excavațiilor de la suprafață de pe filonul Clementina este de cca 700 m. În adâncime, lungimea filonului este aproape dublă. Mina Piticilor a fost săpată în imediata apropiere a aflorimentului filonului Clementina, în dreapta Văii Chiuzbaia, la cota +520 m pe un versant al dealului Herja, la cca 400 m sud de vârful acesteia.

La suprafață, traseul filonului Clementina este marcat pe întreaga distanță de cca 700 m de o înșiruire de excavații circulare (gropi vechi de cercetare) și scurte galerii cu profil redus, transversale sau direcționale, toate dispuse pe o lățime de 15-25 m. Lucrările menționate nu sunt de exploatare, ci de cercetare, la suprafață filonul Clementina ramificându-se în ramuri subțiri și fără importanță economică, la fel ca și alte filoane din zăcămintul Herja (cele de la nord de filonul Șălan).

¹⁴⁶ <https://www.facebook.com/carol.kacso/posts/3364302300268229>

Mina Piticilor este executată în roci sedimentare neogene intens metamorfozate termic (corneificate), cu direcție generală S-N. La m 5, galeria transversală are scurte galerii direcționale spre est și vest, galeria estică fiind descendentă, iar cea vestică, săpată la același nivel, ascendentă (lungimea cumulată a celor două galerii direcționale este de cca 10 m). Profilul acestor galerii direcționale este diferit de cel al galeriei transversale, având înălțime și lățime de până la 2,5 m, profil datorat unei cercetări reluate ulterior executării galeriei transversale. Se observă și acum, în pereți și tavan, urmele unor tipice, scurte găuri de mină manuale.

Galeria transversală a „Minei Piticilor” are o lungime totală de cca 16 m. În capătul său actual există o porțiune blocată de prăbușiri, prin care pătrunde curentul de aer (descendent vara), moderat ca intensitate, fapt ce indică că galeria continuă. Ultimele observații, obținute prin excavarea parțială a materialului de prăbușire, arată că galeria transversală continuă până în extremitatea nordică a aliniamentului filonian, într-un abataj rambleat (sau colmatat de prăbușiri), ceea ce arată că filonul Clementina a fost exploatat de la nivelul Minei Piticilor. Profilul galeriei transversale este dreptunghiular, cu înălțimea de 0,9-1,3 m și lățimea constantă de 0,5 m, podeaua formată din roci sedimentare curate, fără material de prăbușire sau provenit din transportul sterilului. Intrarea galeriei este parțial colmatată.

Nu au fost găsite elemente pe baza cărora ar putea fi datată cu certitudine Mina Piticilor. Pare însă destul de probabil că lucrările de aici datează din secolul XVII. (Bibliografie: C. Kacsó, D. Istvan, Tr. Minghiraș, *Mina Piticilor de la Chiuzbaia*, Revista Bistriței XXIV, 2010, p. 385-398.)

Fantoma Ungariei Mari

Gheorghe Pârja

Ne apropiem de 4 iunie, ziua în care a fost semnat în anul 1920, la Palatul Marele Trianon din Versailles, Tratatul între Puterile învingătoare în Primul Război Mondial. 16 state aliante, printre care și România, pe de o parte, și Ungaria, pe de altă parte. Atunci au fost fixate frontierele noului stat, Ungaria,

cu vecinii. Tratatul a consfințit existența unui stat maghiar independent, ideal al revoluționarilor pașoptiști. Tratatul a fost și continuă să fie perceput în mentalul colectiv maghiar ca o

catastrofă. De aceea este agitat Trianonul, în numele unității tuturor maghiarilor. Ceea ce duce la o stare de crispare în diferite medii din Ungaria și România. Politicienii se folosesc din plin de această stare de fapt. Mințile lucide, care înțeleg mersul istoriei, caută punți de înțelegere. Uneori au reușit, dar rana nu se închide așa ușor. Se uită că a venit și vremea românilor să se manifeste în istorie.

Dar roata politicii nu se oprește. Nici nu te aștepți, când, și de unde, apare fantoma. La sfârșitul lunii aprilie, președintele Iohannis a fost prins pe picior greșit, cu o declarație nefericită: vânzarea Ardealului la unguri de către pesediști. Asta nu face parte din România normală. Replica premierului Viktor Orban nu a întârziat. A apărut cu un glob pământesc, cu harta

Ungariei Mari, pentru a ura succes elevilor la bacalaureat, la examenul de istorie. Amândouă gesturile mi se par puerile. Dar s-au bucurat de comentarii diverse. L-am citit pe istoricul Peter Weber, profesor la Seghedin. Cultul Ungariei Mari, scrie istoricul, este o simplă reprezentare a unei stări istorice dintr-o anumită epocă, un simbol politic utilizat în diferite scopuri, „de la cele inocente până la fetișizare.”

Dar imaginea scoasă din atlase a primit, prin vreme, o încărcătură nostalgică, naționalistă, devenind simbol pentru partidele de dreapta, ajungând până în mediile puterii. Profesorul Weber ne asigură că mediile politice maghiare neagă acuzațiile de revizionism, socotind că imaginea Ungariei Mari semnifică doar unitatea spirituală a maghiarilor din spațiile istorice. Se zice că Trianonul este văzut ca un fapt istoric consumat, fapt acceptat, dar condamnat moral. Domnul Weber zice că postarea premierului Ungariei cu globul, pe care se vede clar harta Ungariei Mari, este una cu totul inocentă pentru maghiari. Harta reprezintă trecutul și nu prezentul, cu atât mai puțin viitorul. Vecinii Ungariei au văzut o provocare cu tentă revizionistă. Că revizuirea frontierelor nu este, nici nu va fi posibilă pare evident. Situația geopolitică exclude din start o asemenea posibilitate. Apoi apartenența la NATO și Uniunea Europeană.

Mai avem un Tratat româno-maghiar, din 1996, care prevede inviolabilitatea frontierelor. Așa că nu ne sperie fantomele. Semne de calm la apropierea Centenarului Trianon? Viktor Orban recurge la aceste simboluri ale trecutului cu conținut actual, lăsând pe fiecare să se raporteze la ele cum dorește. Cum îi cade bine. Poate dorește să-și provoace adversarii din vecini, care să-l acuze de revizionism și de practici autoritare. Victima, nu de puține ori, este compătimită și răsplătită cu voturi. Istoricul Weber crede că: „Infantilismul politic al confruntărilor pe marginea unor evenimente sensibile din istoria româno-maghiară se dovedește, din nou, a fi valorificat drept capital electoral. Consecințele sunt dintre cele

mai nefolositoare atmosferei coabitării românilor și maghiarilor, dar și relațiilor interstatale.”

Noi am sărbătorit, în urmă cu doi ani, Centenarul Marii Uniri. Putea fi și mai consistentă cinstirea. A venit rândul lui Viktor Orbán să abordeze Trianonul. Să vedem în ce mod îl va jeli. Că liderul udermist Kelemen Hunor a declarat, referindu-se la Trianon: „Pentru maghiarii din România a fost o tristețe enormă.” Pentru români a fost o mare bucurie!, zic eu. Imaginea unui premier ca Viktor Orbán, care se joacă cu simbolurile istoriei, ne poate deruta. El vrea să spună că istoria nu s-a încheiat în secolul trecut prin Trianon. Recursul la istorie este un drept de lider. Nu putem fi naivi. Joaca cu istoria, făcută de oamenii politici, trebuie să ne preocupe.

S-a întâmplat recent, prin anexarea Crimeii, fără ca Ucraina să facă opoziție. Dar nici celelalte state occidentale. Nicio asemănare cu subiectul abordat aici. Tocmai când încheiam textul, am văzut că ministrul de externe al Ungariei era la București. S-a întâlnit cu ministrul nostru de externe. Vrea respect reciproc. La prima vedere, este un semn bun. Deși fiecare parte vorbea dintr-un foșor separat.

Foto: Palatul Marele Trianon, vedere din față, dinspre parc.

Din nou despre Trianon și despre absența statului român de la marcarea acestui eveniment

Vasile Lechințan

6 iunie 2020. De la bun început trebuie spus că Tratatul de Pace din 1919 și 1920, mai ales cele de la Versailles (cu Germania), Saint Germain en Laye (cu Austria) și Trianon (cu Ungaria), sunt adevărate sărbători ale Minților Politice și Culturale ale Europei și ale lumii, inclusiv ale României, pentru a se instaura ordinea și pacea după o conflagrație nimicitoare. Nu mai este nevoie, așadar, ca un parlament al unui stat să declare sărbătoare o

sărbătoare, dar de o sărbătorire da, este nevoie, dacă-ți pasă de civilizație, la urma urmei. Din partea României au mers acolo oameni de stat și politici, oameni de știință și de cultură remarcabili în adevăratul sens al cuvântului. În primul rând tratatul a fost semnat din partea României de dr. Ion Cantacuzino (medic și microbiolog, cu studii și doctorat la Paris), ministru de stat, și de Nicolae Titulescu, fost ministru atunci și viitor om politic de seamă al Europei interbelice. Au făcut demersuri politice și științifice în favoarea României, la și în timpul tratatului de pace de la Paris Ion I. C. Brătianu, regina Maria a României, marele geograf francez Emmanuel de Martonne, generalul Constantin Coandă (tatăl lui Henri Coandă), Al. Vaida Voevod, Alexandru Lapedatu (expert, mort în 1950 la Sighet), Ioan Pelivan (mort în 1954 la Sighet), D. Danielopol (medic, fiziolog și farmacolog, a publicat, în 1919, la Paris, o monografie despre tifosul exantematic, care a fost de mai multe ori reeditată), Vasile Stoica (diplomat, publicist, analist politic și asistent apropiat al lui Tomáš Masaryk și Ionel

I.C. Brătianu, mort în Penitenciarul de maximă siguranță București, în 1959), Constantin Brătianu (mort la Sighet în 1950) și alții. Măcar în memoria demersului acestori oameni politici veritabili români și a sfârșitului îngrozitor al unora în timpul ocupației sovietice din România trebuia marcat Trianonul și de către statul român. (Am citit de-a dreptul uluit că Romfilatelia a oprit de la difuzare, în ultimul moment, o emisiune deja editată și tipărită dedicată Trianonului - ceva de domeniul spațiului fantastic orwellian). Ce este de fapt Trianonul? O apărare a Marii Uniri de la 1 Decembrie 1918, deci 1 Decembrie continuat.

În problema nemarcării Centenarului Trianon au apărut câteva păreri inteligente, care probabil au influențat și au speriat pe cei de la conducerea statului român. Una dintre acestea a fost a profesorului universitar, filosofului și omului politic maghiar G.M. Tamás, care a publicat în preajma centenarului Trianon un articol intitulat De ce să nu scriem despre Trianon, articol foarte mediatizat pe rețelele mass-media. Intelectual de seamă, G.M. Tamás face mai întâi o demonstrație de forță privind numeroasele surse valide de lectură și de cercetare privind problema naționalităților din Imperiul austro-ungar, a cauzelor Trianonului și a lipsei de interes din partea intelectualității maghiare privind cunoașterea contextului central- și est-european de atunci. Înșiră documente și scrieri ale unor autori de seamă maghiari, români, croați, sârbi, austrieci, polonezi etc. Autorul vorbește apoi că una din „cauzele tragediei paneuropene petrecută în timpul celui de Al Doilea Război Mondial este posteritatea infernală a dilemelor imperiale habsburgice rămase nerezolvate și nerezolvabile, care continuă azi sub mască «europeană»”, însă, enigmă, nu le numește, nici pe cele „nerezolvate”, nici pe cele „nerezolvabile”, vorbind apoi de faptul cum la suprafață „curge gargara superficială, românii zic una, maghiarii alta și așa mai departe ad insuportabil de plictisitorul infinitum”. Aici probabil este inoculată unora teama de a nu continua „gargara superficială”, deși autorul vorbește de gargară, nu de inteligența posibilă pusă

în joc. Și apoi concluzia autorului: „Așa nu se poate, nu ne e permis să scriem despre bairurile Trianon-ului”. Atacă pe Ungaria oficială și pe România oficială pentru cele două sărbători: zi de doliu, respectiv sărbătoare, și le cataloghează drept „Șovinism primitiv de puberi” ce „Frizează nepriceperea și ignoranța profanatoare”. Un adevăr mare le spune conașionalior din Ungaria și probabil și maghiarilor din România: „Dacă nu va începe travaliul cunoașterii și iubirii îndreptat spre un lucru care este diferit, e cu totul diferit de viața noastră de azi și de prejudecățile și prezumtivele noastre cunoștințe contextuale derivate de aici, atunci e mai bine să nu spunem nimic despre Trianon, e mai bine să admitem că nu suntem nici demni, nici capabili să conversăm despre el”. Și încheie: „Să nu vorbim despre Trianon, căci nu știm despre ce vorbim”, îndemn adresat tot astfel conașionalilor, desigur celor care tot declamă cu ură: Trianon-Trianon. Nu putem fi decât total de acord. Cel mai mult mi-a plăcut expresia „travaliul cunoașterii și iubirii îndreptat spre un lucru”. Da, această iubire îndreptată spre trecut, de exemplu, este esența travaliului de sisif al unui cercetător adevărat. Să fie acest text al lui G.M. Tamás cauza pentru care oficialii statului român au aruncat și copilul, odată cu zoaia din copaie? Rușinos. Un alt text contra marcării evenimentului Trianon 100 este al profesorului universitar Vasile Sebastian Dâncu, un foarte bun și experimentat sociolog, text intitulat Eu nu știu ce se sărbătorește pe 4 iunie. Eu sărbătoresc pe 1 Decembrie. Am scris mai sus că în 4 iunie 1920 se continuă de fapt 1 Decembrie 1918, prin alți reprezentanți români de seamă. Profesorul Dâncu mai spune că „Noi sărbătorim la 1 Decembrie voința românilor ardeleni de a se uni cu patria mamă, un simbolism pozitiv, modern și mai tare decât birocrăția vreunui tratat internațional” și că pentru noi tratatul de la Trianon „nu are nicio semnificație”. Sigur că un sociolog vorbește de birocrăție, de lipsa de semnificație a marelui act, probabil gândit ca o hârtie oarecare, dar un istoric îl interpretează corect drept o luptă la fel de necesară ca la

1 Decembrie cel pomenit. A vorbi de birocrație ar însemna că totul s-a făcut fără noi și astfel noi ne-am trezit cu o pomană din partea „birocraților”. Concluzia Profesorului Dâncu este că, citez: „nu pot să sărbătoresc suferința aproapelui”. Astfel, și în acest caz ai impresia că se aruncă zoaia din copaie cu tot cu copil. Nu lasă deschisă nicio ușiță spre marcarea demnă și inteligentă (chiar vorbise Profesorul Dâncu despre „un răspuns inteligent și ferm din partea României” față de politica lui Orban, cel din Ungaria) a Centenarului Trianon, un efort formidabil al marilor personalități românești de atunci pentru a păstra hotărârea de la Alba Iulia din 1 Decembrie 1918.

Comentarii

Corina Popa: Un asemenea eveniment necesita o atitudine constanta si din timp stabilita, nu ne comportam matur, suntem ezitanti nu fermi, barbatii de stat au ajuns niste muieruste indecise si au ajuns femeile sa fie mai barbate decit barbatii.

Emilia Ciupina: MULTUMESC !

Emil Culda: Eu cred că marcarea cuvenită a acestei aniversări era o treabă politică în primul rând. Cineva trebuia să și-o asume. Parlamentul a făcut-o adoptând o lege. Dar putea convoca și o sesiune omagială. Locatarul comandat (un impostor rătăcit în politica ...Vezi mai mult

Nelu Gliga: De la 1 Decembrie 1918 România nu mai are oameni de stat, care să iubească țara și poporul Român! Sunt convins că există oameni valoroși, dar sunt marginalizați de nonvalorile care de 30 de ani nu fac decât, să distrugă, să vândă avuția națională! Nișt...Vezi mai mult

Nelu Berindean: toata stima d-lui profesor.Trianonul nu a fost si nu s-a vrut sarbatorit din frica politicianilor, unii nici nu știu ce reprezintă, alșii din lasitatea de-a nu se complica, neinteresandu-i momentul istoric. Asemenea personaje sunt în dezacord cu simțămintele naționale și nu vor castiga niciodata încrederea natiunii.

Gavril Neciu: O frumoasa lecție de istorie transmisă de um om documentat. Eu cred ca, fără mult Fast, autoritățile de

stat trebuiau sa arate Semnificația Tratatului de la Trianon, care este un document de drept internațional ce a consfiint o realitate istorica și anume afirmarea dreptului Națiunilor la autodeterminare.

Costache Zvac: Uitați un lucru. Transilvania și Basarabia s-au unit cu România prin vot popular dar granițele țării au fost stabilite la Trianon după îndelungi tratative diplomatice. Atunci și acolo a luat contur România.

Ioan Zegrean Am vrut să scriu ,un mic poem / Cam ce gândesc de TRIANON ,/ Dar vă spun sincer ,că mă tem , / Că m-or trezi ,noaptea din somn . // M-or întreba, că ce mă doare , / De tot mă zvârcolesc mereu ? ... / Și poate * Soarele răsare ..., / Ferească...Vezi mai mult

Ioan Gheorghe Ratiu: Politicienii de azi ai României nu au nicio scuza. Semnarea la 4 Iunie 1920 a Tratatului de la Trianon cu Ungaria trebuia rememorată si celebrata oficial in Romania, nicidecum boicotată! Ungurii (merita lăudați) au pregătit de 10 ani comemorarea nu numai in țara lor dar si in țările vecine, iar oficialii romani au trecut cu nesimțire peste acest tratat, in vigoare si azi, care ne da voie sa ne numim România!

Foto.: Șișeștenii onorați de vizita regală

Trianon - semnul de carte istorică cu două fețe

Dr. Ilie Gherheș

Motto: „România nu s-a hotărât să intre în luptă decât pentru a-și realiza unitatea națională la care se opuneau aceleași puteri ale constrângerii și abuzurilor. Abandonată, trădată, sugrumată ea a fost nevoită să sufere un tratat odios...”. (Raymond Poincaré, președintele Franței, 1913 - 1920)

La 18 ianuarie 1919, ora 15.10, în Galeriile „Cottel”, care fac legătura între Palatul Marele Trianon și Trianon-Sous-Bois, de la Versailles, într-o atmosferă solemnă și revendicativă s-au deschis lucrările Conferinței de pace de la Paris (1919 - 1920). Anterior, mai marii Europei de atunci, hotărâseră că vor începe această conferință tot în 18 ianuarie 1919, ora 14.30. La acest veritabil Areopag european au participat peste 10.000 de delegați, din 27 de țări ale lumii și, probabil, că sub nici o formă nu ar putea fi descrisă atmosfera acelor doi ani de pertractări diplomatice postbelice, căci combustia consumată a cuprins tot spectrul ființei umane, fiind exploatate și/sau valorificate toate calitățile diplomatice ale actanților, după cum și toate slăbiciunile umane pe care le aveau.

În ansamblu, întregul eșafodaj diplomatic s-a bazat pe principiul naționalităților, respectiv pe faptul că statul, de la acel moment politic zero al lumii, urma să coincidă cu națiunea, iar granițele politice, cu cele etnice, în așa fel încât să nu se ajungă la o pace a statelor, a imperiilor, a puterilor, ci la o pace a popoarelor.

Printre elitele care au performat la Paris, cu ocazia tratatelor de pace, de departe s-a impus președintele S.U.A.,

Woodrow Wilson, care după ce afirmase în anul 1902, în calitate de senator, că a venit timpul ca S.U.A. să nu mai fie o națiune de rangul doi, acum i-a venit rândul să conducă singure lumea. Considerându-se al doilea Mesia, permițându-și chiar să arate slăbiciunile lui Iisus Hristos, președintele afirma: „Aspirațiile naționale ale popoarelor trebuie respectate în viitor, popoarele nu mai trebuie să fie dominate și guvernate decât de propriul lor asentiment. Autodeterminarea nu este o simplă frază. Ea este un principiu imperativ, pe care în viitor oamenii de stat nu-l vor ignora decât în detrimentul lor”.

Tratatul de pace din Marele Palat Trianon, din 4 iunie 1920, cel de-al patrulea în ordinea ierarhică, semnat de către Ungaria, la ora 16.30, până la urmă, este un tratat de pace al statului vecin, ca stat învins și moștenitor în cotă parte, a obligațiilor Austro-Ungariei, pe de o parte, și alte 16 state aliate și învingătoare, pe de altă parte, între care și Regatul România.

Ratificarea Tratatului de pace de la Trianon a avut loc, în România, la 17 august 1920 într-o ședință festivă a Senatului României și la 20, august același an, în ședința Camerei Deputaților; el fiind apoi „acceptat” și de către Adunarea Națională a Ungariei, în 14 noiembrie 1920, intrând apoi în vigoare și producându-și efectele, începând cu 26 iulie 1921.

Chiar dacă în acest faimos tratat nu apare niciodată menționat cuvântul Transilvania, documentul a rămas să reverbereze diferit în istorie. Se spune că istoria este cea învățată după ultima ediție de manual; dacă așa este, atunci, la pagina cu Trianonul va fi întotdeauna semnul de carte istorică cu două fețe, iar invocarea lui este precum faimoasa pildă din povestea cu sarea în bucate, atât pentru poporul român, cât și pentru cel maghiar vecin.

În cadrul acestui complex mecanism al sistemului Tratatelor de pace de la Paris, România a mai semnat tratate de pace cu Polonia și cu Bulgaria, iar în cazul de referință (al Trianonului), la art. 27 se stabilea frontiera Ungariei cu România, Austria, Regatul Sârbo-Croato-Sloven și Cehoslovacia.

Trianonul a rămas, deci, „una dintre temele sensibile ale conștiinței sociale maghiare”, el „a ascuțit la maximum tensiunea dintre conștiința de mare putere și cea de putere medie” a Ungariei (A. Balasz, istoric maghiar). În același timp însă, pentru noi românii Trianonul s-a constituit ca o piatră unghiulară a istoriei contemporane chiar dacă, așa cum postulează dl președinte al Academiei Române, istoricul Ioan Aurel Pop: „Unirea provinciilor românești, sau a Transilvaniei cu România, nu s-a făcut în urma Tratatului de la Trianon, ci în urma mișcării de renaștere națională”.

După Trianon a urmat, însă, un secol de însingurare istorică, pentru toți românii din jurul granițelor, între care și cei rămași în dreapta Tisei, două treimi din Maramureșul Voievodal.

Foto.: La mormântul lui Aron Pumnul, Cernăuți, Ucraina.

Epilog 4 iunie 2020, Cluj-Napoca, la centenarul semnării Tratatului de la Trianon

Mircea Gheorghe Abrudan

1) Istoricii și-au făcut datoria și au descins masiv în massmedia și pe rețelele de socializare explicând, fiecare după cunoștințe și capacitate, tot ceea ce trebuia zis, explicat, restituit. Nu mai insist. Felicitări!

2) Niciun mesaj din partea președintelui statului român și nici a guvernului român, toți cu carnet de mari liberali. Rușinos! Dacă s-ar ridica din mormânt Ionel I. C. Brătianu v-ar da afară din PNL cu șuturi în fund, nevrednici lideri vremelnici ai României! Să vă fie rușine!

3) TVR Cluj a dedicat aniversării o amplă și foarte bună ediție specială derulată pe parcursul întregii zile. Mulțumiri și felicitări alese!

4) Câțiva concetățeni de etnie maghiară au depus o jerbă și s-au recules în liniște la statuia regelui Matia Corvin din Piața Unirii. Nicio provocare revizionistă. Cinste lor!

5) Îi îmbrățișez pe toți românii din Ungaria și Serbia, care cu mari eforturi și greutatea își păstrează identitatea națională. Dragi frați, nu v-am uitat!

6) Granițele consfințite de tratat sunt și rămân clare, nemodificabile, și sper că nu ne împiedică să fim oameni, să trăim în pace și să ne respectăm reciproc!

7) O datorie nerezolvată de facto, dar stipulată de jure în tratat, de rezolvat pe viitor de oamenii politici români și maghiari, care toți se consideră civilizați și mari europeni: Fundația GOJDU! Acest mare român ungar merită să-i fie respectat testamentul! (235, Viorel Câmpean, Vasile Lechințan și alți 233; 29 comentarii, 45 distribuiri).¹⁴⁷

Comentarii:

Vasile Lechințan: E o mare rușine lașitatea Președintelui României și a Premierului României de a nu

¹⁴⁷ Material preluat din contul de Facebook al domnului cercetător, dr. Mircea Gheorghe Abrudan.

spune nimic despre Trianon. Așa am pățit și cu Centenarul Marii Uniri, cu o Veorică prim ministră – Doamne ferește! - și cu un prim ministru din umbră, de la Teleorman.

Alexandru Iulian: Doar carnetul și numele le este de mari liberali! Doctrina politica a PNL-ului de astăzi este foarte diferita de cea a vechiului PNL! Este un amalgam de nedescris! De fapt ca marea majoritate a politicianilor, comuniști cu state vechi ascunși sub sigle noi de partid!

Vasile Gordon: Excelent! 7 puncte clare, concise, pe înțelesul tuturor. Inclusiv al confracților maghiari! (si cu sinceritate am spus „confracți”: o strabunică de-a mamei mele a fost ungueroaică).

Florian Razvan Benche: Bine punctat.

Acad. Ioan-Aurel Pop, despre Trianon:

„Tratatul de la Trianon nu a hotărât unirea Transilvaniei cu România, ci doar a consfințit în plan internațional actul înfăptuit de români în 1918”

Andrei Nicolae

Academia Română¹⁴⁸ a susținut joi, 4 iunie, o sesiune extraordinară dedicată împlinirii a 100 de ani de la semnarea Tratatului de la Trianon, cel prin care marile puteri au recunoscut granița de Vest a României cu Ungaria. În cuvântul său, președintele Ioan-Aurel Pop a subliniat importanța momentului, dar a consfințit unirea realizată de români în 1918. Președintele Academiei a subliniat faptul că la Trianon s-a semnat doar ultimul din cele cinci tratate care au confirmat granițele României. *„Pentru români, Tratatul de la Trianon nu are cum să fie considerat drept înfăptuitor al unirii Transilvaniei cu România, din moment ce acest document a*

¹⁴⁸ <https://www.activenews.ro/cultura-istorie/Acad.-Ioan-Aurel-Pop-despre-Trianon-Tratatul-de-la-Trianon-nu-a-hotarat-unirea-Transilvaniei-cu-Romania-ci-doar-a-consfintit-in-plan-international-actul-infaptuit-de-romani-in-1918-161817>

oficializat doar, în plan internațional, o realitate mai veche. Unirea provinciilor românești, inclusiv a Transilvaniei, cu România nu s-a făcut în urma tratatelor încheiate de învingători cu statele învinse (prin urmare, nici în urma Trianonului), ci datorită mișcării de emancipare națională, culminate cu deciziile luate la Chișinău, Cernăuți și Alba Iulia. Tratatul de la Trianon nu a hotărât unirea Transilvaniei cu România, ci doar a consfințit în plan internațional actul îndeplinit de români în 1918. Frontierele României Întregite nu au fost recunoscute doar la Trianon, ci și la Saint Germain (granița de nord-est a României, cu Polonia), Neuilly-sur-Seine (granița de sud-est, cu Bulgaria; astfel, pentru români, Trianonul este doar un episod juridic, legat de granița de vest a României (este drept, extrem de important), din epopeea Marii Uniri”, a spus istoricul.

Profesorul Pop a afirmat că argumentele Ungariei din acea perioadă nu au fost valide atunci și nu sunt valide nici acum. „Argumentele principale ale Ungariei împotriva Trianonului erau bazate, la 1920, pe dreptul istoric, pe dreptul sabiei, pe „misiunea civilizatoare a maghiarilor în Bazinul Carpatic”. De altminteri, în anumite documente orchestrate de cercuri oficioase ale Budapestei, se iterează și astăzi ideea rasistă că, la 1920, marile puteri occidentale au dat Transilvania, „perla Regatului Ungariei” pe mâna „necivilizatei României balcanice”. Argumentele României, Slovaciei, Croației etc. se centrează pe etnia majorității populației, pe decizia majorității populației, pe dreptul popoarelor de a-și hotărî singure soarta (principiul autodeterminării popoarelor, susținut și impus de SUA prin președintele Woodrow Wilson). După cum se vede, este vorba despre două viziuni complet diferite. În dreptul internațional, nici la 1919-1920 și nici acum, argumentele Ungariei nu au validitate, nu fac parte din arsenalul democrației și nu au fost recunoscute de către comunitatea internațională. Poziția Ungariei este singulară, izolată, pe când poziția României este împărtășită de mai mulți actori în cadrul configurației internaționale.

Deciziile de recunoaștere a noilor state și a celor întregite la 1918 au fost revalidate (în mare măsură) după Al Doilea Război Mondial, apoi la Conferința de la Helsinki (1975) și apoi după căderea Cortinei de Fier. Pentru noi, pentru români, este dureros că au rămas în vigoare urmările Pactului Ribbentrop-Molotov (încheiat la 23 august 1939), care, deși a fost denunțat, produce, în continuare, efecte. Dar acest fapt grav nu are legătură cu Trianonul. Granița de vest a României cu Ungaria, cu excepția episodului din 1940-1944 (petrecută în timpul unui regim totalitar fascist, condamnat de toate instanțele internaționale), a rămas de un secol neschimbată, fiind considerată expresia relațiilor democratice și a principiilor internaționale de conviețuire pașnică”, a declarat Președintele Academiei. În încheiere, Ioan-Aurel Pop ne-a îndemnat să vedem ce putem face noi pentru țară, nu invers.

„Evident, Tratatul de la Trianon are importanța sa internațională și națională greu de estimat și imposibil de minimalizat: el a legitimat voința dreaptă a poporului român și ne-a întărit în plan internațional o moștenire scumpă. Popoarele cărora li s-a recunoscut dreptatea istorică prin tratatul de la Trianon au cuvânt să-l apere și să-i susțină justetea, din moment ce toate tratatele internaționale care i-au urmat l-au confirmat. Cu alte cuvinte, cu excepția imperiului rusesc (care s-a refăcut mereu în diferite forme), toate celelalte imperii destrămate de popoare în 1918, au rămas doar o amintire istorică. În schimb, statele polonezilor, românilor, cehilor, slovacilor, croaților, lituanienilor, letonilor, estonilor etc., create, recreate, întregite sau renăscute după Primul Război Mondial, au rămas și dăinuie și astăzi. În consecință, prima noastră menire este să ducem mai departe moștenirea lăsată de acei mari bărbați de stat și „părinți ai patriei” care au construit deciziile de la Chișinău, Cernăuți și Alba Iulia și care au făcut posibil Trianonul. Este bine să medităm din când în când asupra acestei moșteniri și să nu ne întrebăm atât – ca să parafralez o mare conștiință a lumii – ce ne-a dat nouă țara, cât ce i-am dat noi țării”, a conchis el.

Ce fericiți am fost dar n-am știut

Marius Mihai Coșerariu

Ce fericiți eram și ce bogați
Și ne-ntâlneam cu toții-n sărbători,
Bunici, părinți, nepoți, surori și frați,
Ne bucuram de viață și de flori!

Mergeam pe stradă liberi și zâmbeam
Și alergam cu pletele în vânt,
În brațe ne luam și ne iubeam
Și Soarele zâmbea peste pământ.

Ce bine mai era și-aveam de toate
Și dragoste și dreptul la sărut,
Și liniște, credință, libertate,
Cât de frumoși eram, dar n-am știut!

Prin parcuri se plimbau îndrăgostiți,
Ținându-se de mână, fără teamă,
Prin cafenele, oameni fericiți,
Dar n-am știut, ori n-am băgat de seamă.

Duminica-n Biserici era plin
De oameni credincioși până-n pridvor,
Ce se rugau la Cer, cu har divin,
Cântând smeriți cu îngerii în cor.

Dar astăzi, iată, stăm închiși în case,
Să ne-apărăm de viruși inventați,
În amintirea zilelor frumoase,
Când nu știam cât eram de bogați.

Distanța dintre noi e tot mai mare,
Iar dorul de cei dragi e un calvar,

Trăim închiși, ca într-o închisoare,
Zâmbim la geamuri, dar zâmbim amar.

Ne plângem soarta cruntă-n izolare,
Carantinați între pereți de gheață,
Vorbim timizi prin masca protectoare
Și așteptăm o nouă dimineată.

Ce fericiți am fost, dar n-am știut,
Zadarnic regretăm, dar e târziu,
Acum privim cu jind către trecut,
Iar Cerul pare tot mai cenușiu.

Velea Costea: Postare pe net. 3 mai la 18:51:

Șase pui și-o biată mamă

Vasile Militaru

Mai de mult, o rândunică avea-n cuibu-i șase pui
Și privea la ei sărmana, ca la chipul soarelui:
De cu zori pornea -săgeată- cautând, pe deal și văi,
Hrană pentru puii săi
Și-n iubirea-i nu odată
S-a culcat ea nemâncată,
Dar destul de fericită că nu s-a-ntâmplat nicicând:
Dintre pui, s-adoarmă vre-unul ars de sete sau flămând,
Nici n-a fost mai mândră mamă decât ea-ntre rândunici,
Când văzu-ntr-o zi că puii se făcuseră voinici,
Și n-a mai avut odihnă nici cât ai clipi, sub soare,
Pâna când, pe fiecare pui nu l-a-nvățat să zboare,
Dar, când toți puteau să plece încotro voiau sub slavă,
Rândunica, istovită, a căzut în cuib bolnavă
Și cu ochii plini de lacrimi țintă-n ochii fiului,
Zise celor șase pui:
Dragii mamei, eu de-aseară, simt în inimă un cui:

Aripile greu mă dor
Și nici vorbă să mai zbor...
Dumnezeu mi-a dat putere, – oricât am avut nevoi, –
Să găsesc într-una hrană pentru voi...
Astăzi fiindcă sunt bolnavă, dragii mamei, se cuvine, -
Mari cum v-a făcut măicuța, să-ngrijiti și voi de mine
Și că nimeni dintre puii-mi să nu simtă că mi-e rob,
Fiecare, să-mi aduceți, zilnic, numai câte-un bob;
Ale voastre șase boabe milostive, mă vor ține
Pâna când o să vrea cerul să mă facă iarăși bine...
Ascultând cuvântul mamei, au zburat cei șase pui
Și-au adus, vre-o șase zile, fiecare bobul lui...
Mai departe însă puii, - beți de-al slăvilor înalt, -
Fiecare-având nădejdea că-i va duce celălalt, -
N-a mai dus nici unul bobul și, uitată mucenică,
A murit atunci de foame cea mai sfântă rândunică.
Și-a rămas apoi povestea tristă, neluată-n seamă,
Orișicui ai sta s-o spui,
Că o mamă își hrănește: șase, opt sau zece pui,
Însa zece pui, adesea, nu pot toți hrăni o mamă.

Unii și alții!

Unii vor iubire, alții vor putere,¹⁴⁹
Unii doar un umăr pentru-o mângâiere,
Unii casă mare și mașină nouă,
Alții doar o umbră unde să nu-i plouă,

Unii să audă, alții să vorbească,
Unii doar o clipă cerul să privească,
Unii o moșie mare și bogată,
Uni-ar vrea o mamă, alți-ar vrea un tată,

Unii haine scumpe și pantofi mai mulți,

¹⁴⁹ <https://mail.google.com/mail/u/0/?tab=wm#inbox/FMfcgxwBWTDMmmSTpzhxWBzPbpzJGjw>

Alții vor picioare și-ar umbla desculți,
Unii vor un munte, alții vor o mare,
Unii doar să aibă cele necesare,

Unii vor avere, faimă, bogății,
Alții sănătate pentru-ai lor copii,
Unii vor să aibă propriul răsărit,
Alții doar să uite ceea ce-au iubit...

Pelerini prin lume între nu și da,
Fiecare suflet are rana sa!
Nu tot cel ce râde este fericit,
Cum nici cel ce plânge totul n-a sfârșit!

Luptă pentru tine, ușurează-ți chinul,
Iar de nu se poate să-ți accepți destinul;
Fii cu gânduri bune și să crezi mereu:
Când nu vine nimeni, vine Dumnezeu!

Foto.: Construcție nouă în Șișești, în zona numită Șorecar

CAPITOLUL III

Apariții editoriale importante pentru șizeșteni

*O lucrare filosofică monumentală*¹⁵⁰

Cei 167 de ani trecuți de la nașterea părintelui doctor **Vasile Lucaciu** au fost marcați în Baia Mare prin lansarea unei monumentale lucrări: „*Instituțiuni filosofice*”. Cunoscut ca preot, ctitor de biserică, continuator al proiectului Școlii Ardelene, ca militant al drepturilor românilor din Transilvania ori ca luptător al idealului unionist, preotul doctor Vasile Lucaciu a fost relevat de această dată ca filosof. Cele trei volume semnate de Vasile Lucaciu – Logica (volumul I), Metafizica (volumul II) și Filosofia Morală (volumul III), reunite sub denumirea „*Instituțiuni filosofice*”, au apărut în 2018, la Editura Eikon, în cadrul unui proiect al Consiliului Județean Maramureș realizat în parteneriat cu Centrul Universitar Nord din Baia Mare și finanțat de Ministerul Culturii și Identității Naționale, prin Comitetul Interministerial pentru Centenar. (v.g.)

¹⁵⁰ <http://www.graiul.ro/2019/01/31/o-lucrare-filosofica-monumentala/>

*100 de ani de la Marea Unire,
100 de personalități maramureșene care au făcut istorie*

Joi, 20 decembrie 2018, ora 10,00 în sala de conferințe a Bibliotecii Județene „Petre Dulfu” Baia Mare a avut loc Sărbătoarea de lansare pentru autorii studiilor și pentru „familiile nobile” evocate în volumul intitulat: „100 de ani de la Marea Unire, 100 de personalități maramureșene care au făcut istorie”, realizat sub coordonarea Centrului de Cercetare și Documentare Baia Mare din cadrul Academiei Române.

Spațiul cel mai generos a fost acordat marelui tribun al națiunii române preotul vicar greco-catolic dr. Vasile Lucaciu.

Studiul cu privire la această mare personalitate istorică a fost intitulat „*Vasile Lucaciu - erou al națiunii române*” și a fost realizat de către Gavril Babiciu. Lansarea acestui volum a fost întradevăr o mare Sărbătoare pentru toți autorii studiilor cuprinse în acesta. Fiecare autor și-a prezentat personalitatea ce a constituit obiectul studiului respectiv. Este o lucrare deosebit de importantă pentru istoria Maramureșului și a Țării. Redăm câteva imagini de la această lansare.

Aspecte de la lansarea volumului „100 de ani de la
Marea Unire”

Vasile Lucaciu – erou al națiunii române¹⁵¹

Nicolae Goja

Marți seară, la Casa Armatei din Baia Mare, s-au adunat 200 de oameni să asiste la lansarea cărții „*Un crez, o lume, un destin... – Vasile Lucaciu, erou al națiunii române*”, coordonată de *Gavril Babiciu*, dedicată Centenarului Marii Uniri și sprijinită financiar de Ministerul Culturii și Identității Naționale.

Corul din Șișești

Volumul are 300 de pagini format B5 și a apărut la Editura Marist din Baia Mare. Gazda evenimentului a fost lt. col. Dănuț Gabriel Dănilă, comandantul Batalionului 612 Artilerie Antitanc Maramureș, iar moderator, col (r) Ioan Bota. Așa cum Vasile Lucaciu (22 ianuarie 1852 – 28 noiembrie 1922) s-a ridicat dintr-un popă de sat, „în zilele acelea eroice când ajungea o reverendă veche și o cruce de lemn pentru ca mii și mii de țărani să samene cu trupurile lor calea dreptății”, cum scria Nicolae Iorga în 1936, așa Gavril Babiciu s-a ridicat

¹⁵¹<http://www.graiul.ro/2019/01/24/vasile-lucaciu-erou-al-natiunii-romane-3/>

din Șișești, a ajuns colonel de circulație rutieră în Baia Mare și, după pensionare, și-a făcut un crez de viață din „ridicarea” lui Vasile Lucaciu la statutul de erou al națiunii române, precum este Avram Iancu.

În acest scop, a adunat informații din toate sursele posibile și a redactat un amplu studiu despre viața și activitatea lui Vasile Lucaciu, în care susține propunerea ca Parlamentul

Gavril Babiciu

să emită o lege prin care Vasile Lucaciu să fie declarat erou al națiunii române. Am aflat însă că la votul din Senatul României propunerea a fost respinsă, dar urmează să fie discutată și în Camera Deputaților și soarta s-ar putea întoarce. E doar o chestiune de timp ca politicienii să recunoască ceea ce este o realitate!

Titlul cărții vine ca o viziune a lui Gavril Babiciu în îndeplinirea crezului pe care l-a exprimat în toate cele 300 de pagini ale cărții. N-a publicat tot ce a adunat din arhive și din alte surse documentare, după vizite la Budapesta, Viena și Roma, ci a selectat doar unele momente, pe cele esențiale, din viața „Leului de la Șișești”.

A considerat că are datoria să-l omagieze și să-l cinstească pe acest luptător național pentru sfânta unire a tuturor românilor. În același timp, Gavril Babiciu abordează și probleme mai delicate, cum ar fi relația lui Vasile Lucaciu cu

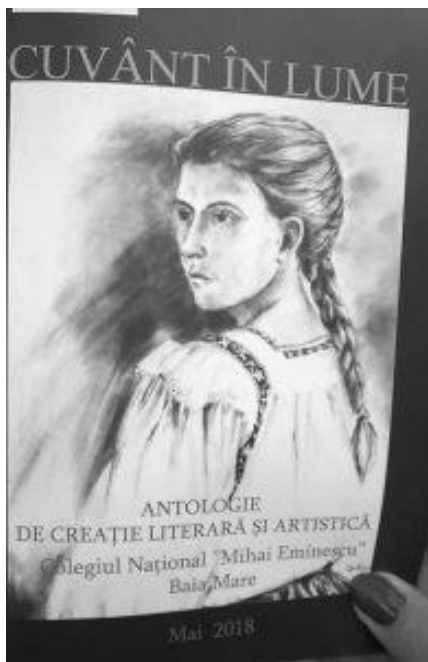
șefii săi pe linie profesională, sau faptul că unii români l-au numit „trădător” și a fost tîrît în disputele politicianiste ale vremii.

Despre carte și autor au vorbit conf. univ. dr. Ștefan Vișovan, primarul Mircea Tentiș al comunei Șișești, Ioan Doru Dăncuș, vicepreședinte al Consiliului Județean Maramureș, deputatul de Cluj, Adrian Oros (născut în Șișești-Maramureș) și Cristian Mareș, redactorul cărții. În final, corurile din Șișești, Ciolt și Chechiș au interpretat cîntece patriotice. (Cartea va fi distribuită în toate bibliotecile municipale, orășenești, comunale și școlare din județul Maramureș.)

Corul din Chechiș

Antologia „Cuvânt în lume”

La Complexul muzeal „Vasile Lucaciu” din Șișești, a fost lansată a VIII-a antologie de creație literară și artistică „Cuvânt în lume”, editată de Colegiul Național „Mihai Eminescu” din Baia Mare.¹⁵² Profesori coordonatori: Loredana Molnar, Gabriela Măgurean și Cristina Reteghi. Antologia conține creații proprii ale elevilor liceului și traduceri ale acestora din creațiile unor autori maramureșeni, în limba franceză, engleză, spaniolă, germană, italiană:

Rodica Dragomir, Betty Kirchmajer-Donca, George Roca, George Nicoară, Daniel Ioniță, Florica Bud, Ioan Meteș Morar Chelișanu, Daniel Mureșan, Cornelia Petrescu, Gelu Dragoș, Claudia Tomescu, Maria Abrudan, Teresia Bolchiș Tătaru, Vasile Tivadar, Augusta Stan Buteanu, Alexa Gavril Băle, Cornelia Petrescu, Vasile Bele, Ioana Ileana Ștețco, Ștefan Jurcă. Tehnoredactarea a fost realizată de Cristina Reteghi. (F.B.)

¹⁵² De Graiul Maramureșului - 1 iunie 2018

Apariții editoriale la Eurotip • Oameni ai Șişeştiului

Gheorghe Pârja

În ultima vreme am o legătură mai apropiată cu Editura Eurotip din Baia Mare (director Pamfil Godja), unde se tipăresc, cu precădere, cărți care abordează istoria și prezentul Maramureşului.¹⁵³ De care sunt profund legat. M-am interesat de aparițiile din ultima vreme. Acum doresc a semnala volumul „*Oameni ai Șişeştiului*” (Eurotip 2018), de Muntean Gheorghe. Garanția valorii acestei cărți se regăsește în cuvântul de întâmpinare al scriitorului Alexa Gavril Bâle, om al locului, care consideră lucrarea „o istorie locală de importanță națională”.

Cartea domnului Muntean este închinată celor care au pus temelia Marii Uniri. Este un gest de reverență, o datorie de urmaş de a scoate la lumină personalități locale care au avut luciditatea de a vedea cum merge istoria. Lucrarea este un argument că Marea Unire a pornit din vatra românismului. Unde s-au afirmat lideri locali curajoși, lucizi, despre care se știu foarte puține lucruri. Marii uniuniști s-au bazat pe ei, deoarece numai astfel se putea să se simtă voința celor mulți. Așa a fost rânduiea noua lume.

Prefațatorul constată că volumul aduce în lumina Centenarului personalități locale, din toate straturile sociale, țărani, clerici, intelectuali, care își duceau somnul în arhive. Cum este familia Demienilor, cu mari rosturi în zonă. Citind cartea, am remarcat acuratețea informației. Autorul a apelat la

¹⁵³ Articol apărut în Graiul Maramureşului, 12 martie 2019.

arhive, a citit documente, pentru a recupera atmosfera aceluia timp astral. Mă las pe mâna confratelui Alexa Gavril Bâle, care ne asigură că autorul ne prezintă adevărul documentat. Sincer spun, din această carte am învățat cum un Mare Eveniment s-a sprijinit și pe oamenii Șişeștiului. Și așa s-a ivit în istorie marele tribun Vasile Lucaciu și fiul său, Epaminonda, cu un portret meritat în carte. O apariție bine-venită, care recuperează bărbați vrednici și fapte care au ridicat ținutul, într-un timp de răscruce pentru această țară.

Gavril Babiciu: „Vasile Lucaciu – un erou al națiunii române”

• **Editura Marist, Baia Mare, 2018**

Conf. univ. dr. Ștefan Vișovan

Personalitatea¹⁵⁴ copleșitoare a lui Vasile Lucaciu și contribuția sa substanțială la realizarea Marii Uniri au atras atenția foarte multor istorici, scriitori, muzicieni, artiști plastici, esești români și străini. Numai în ultima vreme au văzut lumina tiparului câteva studii consistente dedicate Leului de la Șişești, numit de contemporanii săi *vocea autorizată a patriotismului român* (Ionel I. C. Brătianu); *mare luptător național* (Dimitrie Onciul); *vijeliosul tribun* (Nicolae Iorga). Avem în vedere lucrarea lui Blaga Mihoc *Dr. Vasile Lucaciu (1852-1922)*, apărută la Editura „Primus” din Oradea în anul 2018 – o ediție augmentată a celei din anul 1993, reeditarea, tot

¹⁵⁴ <http://www.graiul.ro/2019/01/30/gavril-babiciu-vasile-lucaciu-un-erou-al-natiunii-romane-%e2%80%a2-editura-marist-baia-mare-2018-304-p/>, precum și Graiul Maramureșului, 30 ianuarie 2019

în anul 2018, de către Editura Societății Culturale Pro Maramureș „Dragoș-Vodă” din Cluj-Napoca a monografiei lui Corneliu Mezea, *Vasile Lucaciu – Leul de la Șișești*, a cărei primă ediție a apărut în anul 1936, și, în mod special, cartea neobositului, harnicului și extrem de informatului colonel în rezervă Gavril Babiciu, *Vasile Lucaciu – erou al națiunii române*, recent scoasă de sub tipar la Editura „Marist” din Baia Mare.

Cartea domnului Gavril Babiciu, rezultat al unor căutări asidue și al unei implicări generoase, își face cu autoritate loc – prin informația vastă pe care o pune la dispoziția cititorului, prin documentarea riguroasă și responsabilă, prin contribuții originale și prin abordări realiste, bazate de respectarea adevărului istoric – între studiile fundamentale dedicate lui Vasile Lucaciu.

Structurată în paisprezece capitole, ea debutează cu un *Cuvânt-înainte*, în care autorul, după ce subliniază dificultatea cuprinderii între copertile unei singure lucrări a personalității complexe a lui Vasile Lucaciu, al cărui crez a fost „apărarea

drepturilor și libertăților tuturor românilor”, crez mărturisit elocvent prin „închinarea ctitoriei sale – **Biserica Maicii Domnului din Șișești** – marelui ideal de veacuri PRO S. UNIONE OMNIUM ROMANORUM”, ne spune că și-a propus „să detalieze toate evenimentele trăite, organizate sau la care a participat Vasile Lucaciu în întreaga-i viață”, scoțând în evidență acele aspecte pe care Domnia Sa le-a considerat esențiale și oferind cititorilor posibilitatea de a aprofunda o problemă sau alta pe baza surselor bibliografice puse la dispoziție.

După ce prezintă, într-o formă concisă, esențializată, tabloul sociopolitic al Transilvaniei la jumătatea secolului al XIX-lea, autorul se ocupă, în primul capitol, de *Copilăria, adolescența și anii de studiu* ai viitorului mare tribun al națiunii române. Cunoaștem cu această ocazie originea și componența familiei Lucaciu, aspecte interesante din anii copilăriei la Apa, precum și din perioada studiilor în localitatea natală, în Baia Mare, Ungvar, Oradea, Roma, Gherla, după care, cea de-a doua secvență, intitulată *În vâltoarea vieții*, ne oferă informații interesante cu privire la căsătoria lui Vasile Lucaciu, la hirotonirea sa ca preot, la profesoratul acestuia de la Satu Mare și Losoncz, precum și la activitatea literară și publicistică aferentă acestei perioade. Următoarele trei capitole (*Acasă la Șișești; Credința șișeștenilor; Idealul vieții părintelui Vasile Lucaciu*) sunt dedicate, cu preponderență, activității acestuia ca paroh de Șișești, ocazie cu care se redau pe scurt istoricul comunei, evoluția structurii confesionale a acesteia, alături de care cititorului îi sunt oferite o serie de informații despre biserica veche, despre zidirea noii biserici, despre ctitoriile părintelui Vasile Lucaciu, despre implicarea acestuia în activitatea ASTREI, în viața socială și culturală a zonei, în revigorarea învățământului, în crearea de unități bancare etc. În capitolul al VI-lea (*Implicarea în viața politică*) îl vedem pe Vasile Lucaciu membru și lider al Partidului Național Român din Transilvania, calitate în care este profund preocupat de situația românilor din Transilvania, de statutul lor național și

identitar, implicându-se cu responsabilitate în lupta pentru câștigarea drepturilor națiunii sale. Participă la Congresul Partidului Național Român ținut la Sibiu în 7-8 mai 1887, fiind ales în comitetul de conducere al acestei formațiuni politice, autorul arătând că militantismul și ținuta de intelectual român demn și patriot ale lui Lucaciu au atras un val de represiuni din partea autorităților ungurești, care-i înscenează un proces și chiar îl arestează pentru mai bine de o lună. Autorul insistă în acest capitol asupra pregătirii și prezentării împăratului de la Viena a celebrului Memorandum, punând la îndoială așa-zisul sprijin acordat memorandiștilor de către regele Carol I și aducând în sprijinul acestei idei argumente ce se impun a fi luate în seamă. Secvența următoare a cărții domnului Gavril Babiciu redă *Martirajul dr. Vasile Lucaciu*. Aflăm aici o serie de date referitoare la represiunile, nedreptățile și suferințele de care a avut parte Vasile Lucaciu din cauza unei stăpâniri obtuze, șoviniste, incapabile să accepte egalitatea națiunilor. Vedem cum i se înscenează un penibil proces, în urma căruia este suspendat din calitatea de paroh, este arestat la 28 decembrie 1892 și încarcerat în închisoarea de la Seghedin și apoi în cea din Budapesta, fiind eliberat în luna februarie 1894. Urmează apoi un lung proces canonic pentru redobândirea drepturilor anulate abuziv de episcopul Ioan Szabó de Gherla, calificat, pe bună dreptate, „colaboraționist al guvernului maghiar”, „slugarnic, parvenit și denunțator de neam”. Foarte grav i se pare autorului în acest context faptul că, atât Consistoriul de la Gherla, cât și o parte dintre preoții din zona Băii Mari s-au manifestat împotriva lui Vasile Lucaciu – fie din lașitate, fie din slugărnicie sau din tendințe de parvenire. Capitolul al VIII-lea este rezervat activității politice a lui Vasile Lucaciu în *Parlamentul de la Budapesta*, perioadă pentru care autorul s-a informat în numeroase arhive și biblioteci din țară și din Budapesta, punând astfel în circulație documente inedite. Aflăm cu această ocazie cum au decurs alegerile de la Beiuș, unde, spre disperarea ungarilor, Vasile Lucaciu a repurtat o semnificativă victorie. Sunt amintite

luările de cuvânt, interpelările și, în general, prestația profund democratică, patriotică și naționalistă a lui Vasile Lucaciu într-un parlament ostil românilor, parlament care a mers până acolo în intoleranța etnică și șovinismul fără limite, încât i-a ridicat imunitatea eroului nostru. Este scoasă în evidență activitatea lui Vasile Lucaciu ca președinte al Comitetului Comitatens Satu Mare al PNR, participarea la diferite întâlniri cu reprezentanții guvernului maghiar, precum și la o serie de evenimente culturale sau politice în țară și în străinătate: la Graz, Montpellier, Geneva, Londra etc. Capitolul al IX-lea – *România în război* înfățișează activitatea lui Vasile Lucaciu în București, unde se refugiază din cauza amenințărilor administrației ungurești, devenind președinte al *Ligii pentru unitatea culturală și politică a tuturor românilor* și, alături de Octavian Goga – și el refugiat –, un adevărat portdrapel al luptei de eliberare națională a Transilvaniei și de alipire a ei la România, militând, totodată, pentru intrarea României în război de partea Antantei. Între timp ungurii îl declară trădător și, în anul 1915, îl condamnă la moarte. Este ales, la 22 decembrie 1915, *deputat de Galați* în Parlamentul României, merge, în același an, în Italia unde insistă pentru intrarea acesteia în război. Domnul Gavril Babiciu acordă o atenție mare acțiunilor întreprinse de Vasile Lucaciu după ce România intră în război: inițierea, la Iași, a Comitetului Național al Românilor Refugiați din Austro-Ungaria, Misiunea Patriotică din SUA, vizitarea taberei de la Darnița, militarea la Paris pentru întregirea țării, organizarea de legiuni de voluntari români pe frontul italian etc. Ziua de 1 Decembrie îl găsește pe Vasile Lucaciu în Italia. Ultimele capitole ale cărții ni-l înfățișează pe Vasile Lucaciu revenit în glorie *acasă* la Șișești, înscris apoi în Partidul Poporului condus de Averescu, ales deputat în anii 1919 și 1920, militant pentru înfăptuirea reformei agrare, ministru fără portofoliu în Guvernul Averescu, conducând, ca decan de vârstă, lucrările Parlamentului României Mari la 21 iunie 1921, candidând din nou în 1922, când este maltratată de adversarii politici. Autorul cărții nu-și ascunde revolta față de insuficiența

admirație acordată marelui patriot de oamenii politici ai vremii, subliniind că „după moarte, toți își aduc aminte de el. Ziarele, politicienii, toată lumea se întrecea în elogi. I se organizează funeralii naționale, este făcut preot vicar, chiar și Brătianu își amintește să-l decoreze cu Ordinul Steaua României în Grad de Comandor”. Autorul notează apoi cu amărăciune: „A putut decora, la propriu, doar sicriul”. Ultimul capitol al cărții, intitulat sugestiv *Înveșnicirea lui Vasile Lucaciu*, este rezultatul cercetărilor întreprinse de autor pentru identificarea localităților, instituțiilor, persoanelor etc., care au decis să cinstească memoria marelui înaintaș, ridicându-i statui sau busturi, atribuindu-i numele propriilor instituții, închinându-i creații literar-artistice etc. Aflăm cu justificată mândrie că Vasile Lucaciu se regăsește printre eroii cei mai îndrăgiți ai maramureșenilor, numele său fiind prezent în numeroase producții folclorice, chipul său fiind pictat în mai multe biserici, iar numele său atribuit multor instituții de învățământ și cultură etc. În memoria lui au fost amplasate plăci memoriale, busturi, monumente și statui, au fost editate cărți poștale, au fost scrise piese de teatru, iar numeroși pictori i-au imortalizat chipul în tablouri valoroase și i se dedică emisiuni la radio și televiziune etc.

Cartea domnului Gavril Babiciu se adresează, deopotrivă, tinerilor și vârstnicilor, tuturor aceluia care sunt interesați de istoria frământată a acestui minunat colț de țară, cărora le oferă un model de intelectual implicat și responsabil, pentru care emanciparea țării a constituit un crez înalt, care i-a coordonat întreaga viață. Scrisă cu grijă, bazată pe documente și cercetări îndelungate, cartea domnului Gavril Babiciu este ea însăși un omagiu adus unuia dintre marii eroi, nu doar ai Maramureșului sau Transilvaniei, ci ai României întregi.

Album despre Eroii Maramureșului. Eroii României Mari

Camelia Tocaci

La Editura Ethnologica¹⁵⁵ s-a lansat albumul *Monumente din județul Maramureș închinat eroilor din Primul Război Mondial*, lucrare amplă realizată de Centrul Județean pentru Conservarea și Promovarea Culturii Tradiționale „Liviu Borlan” Maramureș și de Consiliul Județean Maramureș.

Cu un text introductiv semnat de prof. dr. Ștefan Mariș

(manager al CJCPCT „Liviu Borlan” Maramureș) și un studiu realizat de Lucia Pop, muzeograf în cadrul Muzeului Județean de Istorie și Arheologie Maramureș, albumul cuprinde 185 de pagini în care sunt descrise, prin text și imagine, 157 de monumente din 126 de localități ale județului. Albumul ar fi trebuit să fie lansat în cadrul unor conferințe cu public

¹⁵⁵<http://www.graiul.ro/2020/06/01/album-despre-eroii-maramuresului-eroii-romaniei-mari/>

numeros, desfășurate în cinci localități din Maramureș. Situația creată de pandemia de coronavirus nu a mai permis organizarea acestor evenimente, așa că singura lansare posibilă a fost cea virtuală, într-o zi cu semnificație, 28 mai, de Ziua Eroilor. Volumele vor fi distribuite primăriilor din județ, bibliotecilor, instituțiilor muzeale și altor instituții partenere, prin mijloace care respectă măsurile actuale de prevenire a contaminării. Toate persoanele interesate să descopere monumentele județului sunt invitate să „răsfoiască” și paginile website-ului: www.monumenteroi.cultura-traditionala.ro.

Semnal / Nicolae Iuga, un eseu de geopolitică

Semnalăm¹⁵⁶ o nouă carte a profesorului universitar Nicolae Iuga, apărută sub egida Academiei Române și

¹⁵⁶ <http://www.graiul.ro/2019/07/09/semnal-nicolae-iuga-un-eseu-de-geopolitica/?fbclid=IwAR1bR2NRWTOoJKHNbDsUaLzuRcelrgp-NcaxoO-3Qbs0X-z2CUQZLzRhXg> vezi Graiul Maramureșului din 9 iulie 2019

intitulată Maramureșul și Rusia Subcarpatică, de la Episcopia de Hajdudorog la Tratatul de la Trianon (Editura Limes, Cluj, 2019). Cartea nu este o cercetare de ordin istoric, ci, așa cum mărturisește autorul în Introducere, este vorba de „un eseu incorect politic, care privește relația dintre Geopolitică și Religie în bazinul superior al Tisei, de pe timpul dualismului Austro Ungar până azi, un eseu menit să evidențieze asaltul Ungariei catolice asupra civilizației vechi ortodoxe a Maramureșului, în scopul expansiunii sale teritoriale pe direcția nord est”.

După cum se știe, în urma încheierii păcii după Primul Război Mondial, Ungaria, în calitate de stat învins, a pierdut 71% din teritoriu, fapt perceput în mentalul colectiv maghiar drept o uriașă catastrofă. Însă, după cum arată și autorul cărții, lucrurile nu sunt chiar așa de simple. La momentul formării monarhiei dualiste Austro-Ungare în anul 1867, maghiarii din Ungaria reprezentau mai puțin de 42% din totalul populației, altfel spus maghiarii erau minoritari în propria lor țară.

În acest context, Ungaria de atunci a recurs la o puternică ofensivă de maghiarizare forțată a etniilor nemaghiare, folosind în acest scop inclusiv Biserica, într-o operațiune care era contrară misiunii sale creștine. În anul 1912, a fost înființată o Episcopie Greco-Catolică maghiară și maghiarizatoare cu sediul la Hajdudorog, în condițiile în care greco-catolicismul nu este o confesiune tradițională maghiară. Cei aproximativ 350.000 de credincioși greco-catolici maghiari din Ungaria de azi sunt, istoricește vorbind, foști nemaghiari ortodocși, ruteni și români, maghiarizați prin mijloace neortodoxe, adică prin Biserică.

În fapt – concluzionează Nicolae Iuga –, prin Tratatul de la Trianon, Ungaria nu a pierdut atât teritorii proprii maghiare, cât a pierdut posibilitatea de a maghiariza pe mai departe alte naționalități, din teritorii nemaghiare și în care maghiarii erau în minoritate. (g.m.)

CAPITOLUL IV

Șișeștiul văzut de Graiul Maramureșului

Cotidianul independent Graiul Maramureșului este pentru mulți maramureșeni, în general, și pentru unii șișeșteni, în special, „pâinea noastră cea de toate zilele”. Această necesitate de întâlnire zilnică se datorează faptului că aici, în ziarul Graiul Maramureșului, se găsesc multe informații folositoare vieții fiecăruia dintre noi.

Cotidian independent
GRAIUL
Maramureșului

Am selectat câteva articole înserate în acest cotidian, articole care privesc viața comunei Șișești

În Șișești, se modernizează dispensarul medical

Ciprian Vancea

Modernizarea¹⁵⁷ și extinderea dispensarului uman din comuna Șișești figurează pe lista de investiții a primăriei în acest an. A fost desfășurată recent și procedura de licitație publică.

Administrația locală are asigurați banii necesari reabilitării și extinderii imobilului ce deservește actul medical în comunitate: „La acest dispensar se va efectua o extindere, precum și o modernizare completă a acestuia. În urma modernizării, dispensarul medical va putea oferi servicii complete tuturor cetățenilor comunei noastre, dar și a celor din localitățile învecinate, cei doi medici de familie din Șișești având pacienți și din alte comune”, a precizat Ioan Mircea Tentiș, primarul Șișeștiului.

Pandemia a întârziat puțin procedurile privind achiziția publică, însă primarul speră ca timpul pierdut să fie recuperat pe durata efectuării lucrărilor. De asemenea, el speră ca

¹⁵⁷ <http://www.graiul.ro/2020/05/06/in-sisesti-se-modernizeaza-dispensarul-medical/>

execuția lucrărilor să nu afecteze desfășurarea actului medical: „Vom începe lucrările cu extinderea și abia după ce se mută medicii acolo, în noul spațiu, vom demara reabilitarea vechiului dispensar. Sperăm că dacă firma constructoare va fi serioasă, iar banii pentru finanțarea lucrărilor vor fi asigurați fără probleme, atunci până în toamnă vom finaliza investiția în proporție de cel puțin 90%”, a conchis primarul. Termenul de finalizare a lucrărilor este de 12 luni de la data începerii execuției.

Dificultăți în distribuirea pubelelor în Șișești

Ciprian Vancea

Administrația publică locală din Șișești a început distribuirea pubelelor pentru cetățeni în vederea colectării selective a deșeurilor în comună. Totuși, acțiunea merge destul de greu, în unele sate aparținătoare, din cauză că oamenii nu au fost găsiți acasă.¹⁵⁸

În acest context, cei care s-au înscris pentru a primi pubelă, sunt rugați să se prezinte la sediul primăriei de unde o pot ridica personal.

„Având în vedere dificultățile întâmpinate în

distribuirea pubelelor din casă în casă în localitatea Bontăieni (oamenii nu au fost acasă etc), vă comunicăm următoarele: cei care v-ați înscris pe site-ul vreaupubela.ro vă puteți ridica pubelele de la sediul Primăriei Comunei Șișești, intrarea de la remiza PSI (din spate), zilnic între orele 8-15. Întrucât pubelele nu sunt asamblate, la ridicare, vă rugăm să verificați împreună

¹⁵⁸ <http://www.graiul.ro/2020/06/06/dificultati-in-distribuirea-pubelelor-in-sisesti/>

cu reprezentantul primăriei dacă acestea conțin: capac, 2 dopuri pentru capac, 2 roți și o tijă. Menționăm că acestea pot fi transportate cu autoturismul personal. Avem rugămintea ca toți cei care aveți posibilitatea să le ridicați până la data de 15.06.2020, urmând ca după această dată, pentru persoanele care nu dețin autoturism, distribuirea acestora să se facă din poartă în poartă”, a precizat Ioan Mircea Tentiș, primarul comunei Șişești.

Poștaș cu scuter electric

Nicolae Goja

Poștașii se plîng că presa scrisă este prea voluminoasă și grea, n-o pot transporta în geanta de piele din dotare.¹⁵⁹ Dar

iată că există soluții, după cum am constatat în satul Unguraș din comuna Dumbrăvița, deservit de

poștășita Sabina Șişeștean de la Oficiul poștal din comuna Șişești. Aceasta și-a cumpărat un scuter electric și cu ajutorul autovehiculului reușește să ajungă cu presa și corespondența la poarta fiecăruia. Cetățenii o așteaptă mai ales cu pensiile. Poștașul oprește în fața casei și îndeplinește serviciul universal de poștă, obligatoriu în orice stat al lumii. Ce bine ar fi dacă toți ar avea asemenea autovehicule electrice pe 3 roți!

¹⁵⁹ Nicolae Goja – Graiul Maramureșului, 9 iunie 2020.

Facilități fiscale pentru șişești

Ciprian Vancea

Administrația locală a comunei Șişești¹⁶⁰ îi anunță pe cetățeni că beneficiază de anumite facilități fiscale: ”persoanele care achită integral impozitul datorat pentru anul 2020 până la 30 iunie 2020, beneficiază de bonificație de 10%; scutirea de la plată, în procent de 50%, a penalităților de întârziere aferente obligațiilor fiscale principale; posibilitatea eșalonării datoriei pe o perioadă de 2 ani, conform unui grafic stabilit împreună cu reprezentanți ai Primăriei Comunei Șişești. Pentru această facilitate se poate depune cerere până la data de 30 iunie.2020. Pentru alte informații, vă invităm la sediul primăriei” – a precizat Ioan Mircea Tentiș, primarul comunei Șişești.

Primăria Șişești reface infrastructura distrusă după inundații și va despăgubi oamenii

Ciprian Vancea

Administrația locală din Șişești anunță că va reface infrastructura rutieră distrusă de inundațiile produse zilele trecute.¹⁶¹

De asemenea, mai spune că va despăgubi persoanele cărora le-au fost afectate gospodăriile. În acest sens, primăria va solicita și sprijin de la Guvern.

Pagubele produse de viituri sunt însemnate pe raza comunei, fiind distruse o serie de drumuri, podețe și chiar locuințe. „Comuna Șişești a fost grav afectată de ploile torențiale care s-au produs în perioada 13-15.06.2020. Au fost

¹⁶⁰ Articol preluat din Graiul Maramureșului, 23 iunie 2020.

¹⁶¹ <http://www.graiul.ro/2020/06/25/primaria-sisesti-reface-infrastructura-distrusa-dupa-inundatii-si-va-despagubi-oamenii/>, Articol preluat din Graiul Maramureșului, 25 iunie 2020.

deteriorați aproximativ 10 km de drumuri comunale și străzi, dintre care 2 km au fost distruși în totalitate, devenind impracticabili. De asemenea, au fost deteriorați 6 km de drumuri agricole, iar viiturile care s-au format pe cursurile de apă din Negreia, Dănești, Șișești, Plopiș și Șurdești au afectat 1.6 km de maluri, punând în pericol gospodăriile din zonă, precum și infrastructura rutieră. În perioada mai sus menționată au fost avariate 4 locuințe și 7 anexe gospodărești. În cursul zilei de miercuri, în urma ploilor torențiale s-au format viituri pe cursurile de apă din Negreia, Dănești, Șișești, Șurdești și Plopiș, producând pagube însemnate, fiind avariate în toată comuna circa 23 de locuințe și anexe gospodărești (cele mai multe în localitatea Șurdești), un autoturism, mai multe solarii și terenuri agricole. Primăria Comunei Șișești va interveni la refacerea infrastructurii afectate de inundații.

Având în vedere efortul financiar mare, s-a solicitat sprijinul Guvernului României și Consiliului Județean Maramureș.

În perioada următoare se vor lua măsuri de amenajare (lărgire și construire ziduri de sprijin) pe anumite

porțiuni de pe Valea Răcaștii din localitatea Șurdești și pârâul Chechișel ce traversează localitățile Dănești și Șișești. De asemenea, se vor lua măsuri de a mări capacitatea unor podețe care s-au dovedit a fi subdimensionate pentru asemenea situații. Vă comunicăm că persoanele care au avut distrugereri la locuințe și bunuri vor fi despăgubite de către Primăria Comunei Șișești, urmând să solicităm sprijin în acest sens și de la autoritățile centrale”, a precizat Ioan Mircea Tentiș, primarul comunei Șișești.

22 de persoane din Șișești în izolare la domiciliu

Ciprian Vancea

Comuna Șișești mai are încă destule persoane aflate în izolare la domiciliu după ce s-au întors din diferite țări aflate în „zona roșie”.¹⁶²

Primăria a făcut cunoscută situația înregistrată la data de 22 iunie: „Având în vedere modificările legislative, cetățenii români care se întorc din străinătate pot opta pentru măsura izolării la domiciliu, sau a carantinării instituționalizate. Vă informăm că în comuna Șișești sunt, în prezent, 22 de persoane izolate la domiciliu după cum urmează: 7 persoane din localitatea Șișești întoarse din Italia; o persoană din Negreia, întoarsă din Suedia; 10 persoane din localitatea Șurdești, întoarse din Italia; 3 persoane tot din Șurdești, întoarse din Anglia. Reamintim acestor persoane că nu au voie să părăsească curtea casei, să interacționeze cu alte persoane, iar asigurarea produselor de strictă necesitate să fie făcută de către rude, prieteni sau vecini. Având în vedere numărul mare de cazuri înregistrate, atât la nivel de țară, cât și la nivelul

județului Maramureș, vă rugăm să respectați regulile impuse de autorități, atât în ceea ce

¹⁶² <http://www.graiul.ro/2020/06/28/22-de-persoane-din-sisesti-in-izolare-la-domiciliu/>, vezi Graiul Maramureșului, 28 iunie 2020.

privește măsurile de izolare, cât și în ce privește măsurile de protecție, precum evitarea locurilor aglomerate, folosirea măștii de protecție în spații publice închise și păstrarea distanțării fizice”, a precizat Ioan Mircea Tentiș, primarul comunei Șișești.

Dr. Vasile Pop a revenit manager interimar

Prin dispoziția președintelui Consiliului Județean, Gabriel Zetea, dr. Vasile POP a revenit în funcția de manager-interimar al Spitalului Județean de Urgență „Dr. Constantin Opreș” Baia Mare.¹⁶³

Contractul fostului manager Sorina Pinte a încetat la termen, în 16 mai (în intervalul aprilie-mai contractul a fost suspendat pentru incapacitate temporară de muncă), iar la propunerea Consiliului de Administrație al spitalului, în 21 mai, s-a constatat încetarea raporturilor de muncă cu ec. Sorina Pinte, fapt care a necesitat numirea unui manager-interimar până la organizarea concursului de ocupare a postului. (*o.m.*)

¹⁶³<http://www.graiul.ro/2020/05/29/dr-vasile-pop-a-revenit-manager-interimar/>

Doi ani fără Vasile Goci

Pamfil Bilțiu

S-au scurs doi ani de la dispariția unui mare instrumentist, clarinetistul Vasile Goci.¹⁶⁴ Nu-l mai întâlnim la festivaluri, dirijând orchestra, scriind după auz melodiile participanților... Era un profesionist! Instrumentistul de excepție, dascălul de mare seriozitate profesională, omul de cultură Vasile Goci ne lipsește peste măsură. Când dispăre din această lume un profesor, apune cu el o lume. În acest caz, o lume fabuloasă, a folclorului, sacră pentru cel dispărut, din care și-a făcut un crez pe viață.

Mai întâi, Vasile Goci a fost un dascăl devotat profesiei. Îmi spunea cât de mulți elevi are la Școala de Arte „Liviu Borlan”, unde a trudit o viață. Pe toți elevii i-a învățat cu dăruirea care l-a caracterizat.

L-am cunoscut după ce a absolvit Liceul de Artă, unde s-a evidențiat ca un clarinetist de talent. Înfrățit cu acest instrument, a pornit pe drumul desăvârșirii carierei. Primul spectacol, în 1976, a fost cu Ansamblul „Maramureșul” al Casei de cultură din Vișeu de Sus, de pe unde se trăgea. Oare cine este băiatul acesta în stare să-și dea sufletul pentru melodie?! Așa s-a legat o prietenie frumoasă între noi. El a cântat apoi în ansamblurile folclorice din Borșa, Dragomirești, Șomcuta Mare, Cavnic, Târgu Lăpuș, Șișești. Ca membru al Orchestrei Ansamblului Național Transilvania, a participat la multe turnee în țară și străinătate. Vasile Goci a desfășurat o muncă neobosită în mai multe locuri. Prof. Vasile Goci a înjghebat, la Șișești (ca referent al căminului cultural), un ansamblu folcloric format din tineri și elevi și taraful „Doina

¹⁶⁴ Articol preluat din Graiul Maramureșului, 2 martie 2019.

lui Lucaciu”, cu care a obținut Premiul II pe țară la întrecerea tarafurilor tradiționale. Ca iubitor al tradițiilor locale, a depus strădanii pentru revitalizarea unor obiceiuri precum „Udătoriul” de la Șurdești sau „Vergelul” de la Dănești, localitatea de reședință pentru el și familia sa.

Vasile Goci căpăta elan când îmi povestea despre bucuria produsă de evoluțiile sale alături de marii artiști ai muzicii populare: Sofia Vicoveanca, Dumitru Fărcaș, Florica Bradu, Elena Roizen, Nicolae Sabău, Angela Buciu. Erau palpitate, în discuțiile noastre, impresiile din turneele prin Ucraina, Ungaria, Iugoslavia, Belgia, Franța, Elveția, Turcia, Slovacia, Polonia, dar și prin țară. Despre profesorul și instrumentistul de excepție Vasile Goci vorbim la trecut, dar în istoria muzicii populare maramureșene numele său are un loc de cinste.

Foto.: Depunere de coroane la Statuia dr. Vasile Lucaciu de la Alba Iulia

Epaminonda Lucaciu – unul dintre cei mai importanți oameni din diaspora românească

Maria Stoica

Tânărul Epaminonda la Roma

Părintele Epaminonda Lucaciu – fiul preotului Vasile Lucaciu, supranumit “Leul de la Șișești” – este una dintre cele mai importante personalități ale diasporei românești. Tânărul a urmat studiile primare și gimnaziale la Satu Mare și cele liceale în localitatea Năsăud. Ulterior, a primit o bursă pentru a studia la renumitul Colegiu Pontifical De Propaganda Fide din Roma. Revenit în țară, fiul lui Vasile Lucaciu a fost remarcat de autoritățile ecleziastice, iar în anul 1905 a acceptat o misiune catolică românească tocmai peste Ocean, în Statele Unite ale Americii. Potrivit datelor istorice, Epaminonda a deschis, la Cleveland, prima biserică românească din federația nord-americană și a editat primul ziar românesc de pe continentul american. Mai mult, alături de tatăl său, între anii 1918 și 1920, tânărul a făcut lobby în America pentru recunoașterea Marii Uniri din România. Cronicile acelor vremuri spun că delegația condusă de ei s-a întâlnit chiar și cu președintele SUA de atunci, Woodrow Wilson. După reîntoarcerea în țară, Epaminonda a fost preot în Satu Mare, iar apoi în Maramureș, la Șișești. Instaurarea regimului comunist l-a determinat însă să se refugieze în ultimii ani de viață.

Doctor în filozofie și teologie, la numai 21 de ani

Reporter: *Ce se știe despre parcursul școlar și academic al fiului lui Vasile Lucaciu?*

Pr. dr. George Marius NICOARĂ, responsabil al Departamentului pentru Cultură din cadrul Episcopiei Greco-Catolice de Maramureș: Este adevărat și pe bună dreptate, Epaminonda Lucaciu, fiul preotului dr. Vasile Lucaciu – memorandist și mare luptător în făurirea Marii Uniri -, este considerat unul dintre cei mai importanți oameni cu viziune din diaspora românească de la începutul secolului al XX-lea, îndeosebi în Statele Unite ale Americii. Tânărul Epaminonda a urmat studiile primare și gimnaziale la Satu Mare și cele liceale în localitatea Năsăud. După terminarea studiilor liceale, a primit o bursă pentru a studia în Cetatea Eternă, în renumitul Colegiu Pontifical De Propaganda Fide, acolo unde și-a încununat studiile printr-un doctorat în filozofie și teologie în anul 1898, la vârsta de numai 21 ani.

R.: *Ce l-a determinat să deschidă o misiune catolică românească tocmai peste Ocean, în Statele Unite ale Americii?*

Pr. dr. G.M.N.: Întors în țară de la Roma, părintele dr. Epaminonda Lucaciu a slujit în localitatea Cenad, parohie aparținătoare Eparhiei Greco-Catolice de Lugoj și a confirmat printr-o asiduă muncă pastorală și culturală, fiind remarcat de autoritățile ecleziastice. Din pricina emigrărilor masive de la începutul anilor 1900 în Statele Unite ale Americii, s-a simțit nevoia unui păstor în comunitățile românești din America. În anul 1905, Mitropolia Blajului l-a considerat vrednic pe părintele dr. Epaminonda Lucaciu pentru a susține acest demers pastoral. Având un spirit pragmatic, a deschis, în toamna aceluiași an, prima parohie românească din Statele Unite ale Americii, organizând astfel cele necesare pentru progresul uman și spiritual al comunităților românești din America.

„Am organizat douăsprezece parohii, am clădit patru biserici...”

R.: *Așadar, potrivit datelor istorice, Epaminonda Lucaciu a deschis, la Cleveland, prima biserică românească din federația nord-americană. De asemenea, a editat primul ziar românesc de pe continentul american. Ce detalii se mai cunosc despre aceste două mari reușite ale fiului lui Vasile Lucaciu?*

Pr. dr. G.M.N.: Da, este adevărat, prima parohie românească a fost deschisă de părintele Epaminonda în orașul Cleveland cu hramul „Sfânta Elena”. Se pare, însă, că nu a fost singura parohie înființată și, din pricina unei imperioase necesități de slujitori ai altarelor, s-a întors în țară pentru a cere episcopatului greco-catolic din Transilvania alți preoți pentru noile comunități ce aveau să fie deschise. Ceea ce a înfăptuit la nivel pastoral și cultural în Cenadul Sârbesc din Eparhia Greco-Catolică de Lugoj a continuat să întreprindă și în noile comunități românești din Statele Unite. Prin urmare, părintele Epaminonda a înființat și primul ziar românesc din America cu titlul “Românul” pentru a susține limba și cultura română în noile comunități. Grăitoare sunt cuvintele sale din autobiografie: „... am organizat douăsprezece parohii, am clădit patru biserici, trei case parohiale, am pus bazele unor societăți de ajutorare, am fondat ziare, școală pentru copii și adulți, coruri, fanfară, bănci pentru popor pe care le-am încredințat oamenilor destoinici și toate au avut succes”.

R.: *Alături de tatăl său, între anii 1918 și 1920, Epaminonda Lucaciu a făcut lobby în America pentru recunoașterea Marii Uniri din România. Cronicile acelor vremuri spun că delegația condusă de ei s-a întâlnit chiar și cu președintele SUA de atunci, Woodrow Wilson. Ce a însemnat acest lucru pentru țara noastră?*

Pr. dr. G.M.N.: Înțelegând importanța relațiilor diplomatice, mai ales în vreme de război, părintele dr. Epaminonda Lucaciu, alături de tatăl său, a întreprins relații pentru a sensibiliza diplomația americană în vederea susținerii demersului unionist, dorindu-se astfel implicarea Regatului României în Primul Război Mondial de partea Antantei.

A ajuns la Șişeşti pentru a continua munca pastorală și educativă

Pr. dr. G.M.N.: Spiritul unionist, un ideal de secole al simțirii românești, a început în Transilvania cu Prima Unire de la Alba Iulia din 27 mai 1600, a continuat cu Revoluția Română de la 1948, de asemenea, cu Unirea Principatelor Române din 24 ianuarie 1859 și cu Mișcarea Memorandistă (din care a făcut parte și pr. dr. Vasile Lucaciu, fiind condamnat de mai multe ori la închisoare pentru această implicare). Acest periplu unionist s-a înfăptuit cu Marea Unire din 1 decembrie 1918 de la Alba Iulia și prin Tratatul de Pace semnat în Palatul Marele Trianon de la Versailles din 4 iunie 1920. Alături de multe alte întâlniri și demersuri făcute de oamenii de stat din Transilvania acelor vremuri, toate întâlnirile diplomatice din Cetatea Eternă și de la Casa Albă ale pr. dr. Epaminonda Lucaciu au avut sorți de izbândă. Un ideal de secole a fost atins.

R.: *După revenirea în țară, Epaminonda Lucaciu a fost preot în Satu Mare, iar apoi în Maramureș, la Șişeşti. Știm că s-a implicat și în politică. Instaurarea comunismului l-a determinat să se refugieze în ultimii ani de viață. Cât de multe se mai cunosc despre activitatea sa din această perioadă?*

Pr. dr. G.M.N.: După revenirea din Statele Unite ale Americii, părintele Epaminonda a fost hirotonit preot și a slujit la Satu Mare, iar după trecerea la cele veșnice a ilustrului său tată, comunitatea greco-catolică din parohia Șişeşti a făcut demersurile necesare pentru a-l aduce în Biserica Unirii Tuturor Românilor pe fiul marelui tribun al neamului. Prin urmare, părintele Epaminonda a ajuns la Șişeşti pentru a continua munca pastorală și educativă în unul din marile bastioane unioniste ale Maramureșului. După instalarea regimului comunist, a fost considerat „persona non grata” și „dușman al poporului”, cu toate că o viață întreagă s-a dedicat activității pastorale și culturale de slujire a poporului român și a idealului unionist. În ultimii ani de viață, părintele

Epaminonda, ajuns la o vârstă înaintată, s-a retras în casa părintească de la Viile Apei (județul Satu Mare), acolo unde a trecut la cele veșnice în data de 29 iulie 1960, la vârsta de 83 ani. A fost înmormântat în biserica greco-catolică din Șișești, alături de părinții săi, ctitorie ce rămâne și astăzi semn și simbol al unității poporului român.

Foto.: Paulina Lucaci cu fiul său Epaminonda, la Roma

Foto.: Omagiu adus de către șișeșteni, Părintelui Națci, Gheorghe Pop de Băsești, la Alba Iulia

CAPITOLUL V

Lucăceni, sat creat de șişeșteni

Ca șişeșteni, se cuvine să fim mereu alături și împreună cu locuitorii satului Lucăceni, comuna Berveni, din județul Satu Mare. Temelia acestui sat s-a pus de către familiile șişeștenilor care au fost împrăștiate în urma Reformei Agrare de după Primul Război Mondial. ”Urmașii lui Vasile Lucaciu” a fost prima denumire a satului care ulterior a devenit Lucăceni.

„La 7 august 1924, primul grup de "coloniști" sosește pe locul unde se va întemeia localitatea. Aici îi aștepta Comisia de împrăștiere. Presa vremii relatează acest episod. Astfel publicația "Satu Mare", care se autointitulează "singurul ziar românesc din timpurile acestea", în numărul său de duminică, 10 august 1924, ne relatează într-un amplu articol, pe prima pagină, acest eveniment. Aflăm astfel că "joi 7 august comisia formată din domnii: consilier agricol Teodoriu, d-l. ing. șef Barbul și dl. ing. Roja Ioan au descins pe terenul de lângă Berveni unde urmează să se întemeieze noua comună de coloniști URMAȘII LUI VASILE LUCACIU".¹⁶⁵

Personal consider că locuitorii satului Lucăceni fac parte din comunitatea lărgită a șişeștenilor. Legătura de sânge nu poate fi ștearsă de distanța dintre Șişești și Lucăceni.

Indemn pe toți consătenii noștri să participe la activitățile culturale organizate în Lucăceni considerându-le ca făcând parte din spiritualitatea șişeșteană.

Cele spuse mai sus aş dori să le demonstrez cu un document care mi-a ajuns întâmplător¹⁶⁶ în mână.

¹⁶⁵ Prof. Ioan Viman, *Urmașii lui Vasile Lucaciu* în *Șişești Vatră Străbună*, vol III, p. 176.

¹⁶⁶ Spun întâmplător pentru că așa a fost. Părintele arhimandrid dr. Casian (Filip), mi-a spus (telefonic) cât de revoltat este că la Cariera din Șurdești, întrun container sunt documente din arhiva Șişeștiului. Intrigat

Citind numele de pe acest Buletin de Naștere constat că datele se potrivesc cu cele ale verișoarei mele dulci Anuca mătușii Tulea, așa îi spuneam noi deoarece unchiul Gheorghe murise mai de mult. Ana Babiciu s-a măritat la Lucăceni iar copiii ei au devenit lucăcenari cu Certificat de Naștere autentic. De reținut faptul că din cei 176 de capi de familie, care au întemeiat satul Lucăceni în marea majoritate a lor au fost șișeșteni. Din familia lui Babiciu Tanasie, bunicul meu, au mers acolo doi feciori, Nicolae și Cosma

REGATUL ROMÂNIEI

Primăria comunei *Lipost*
 Plusa *Gornu*, Judetul *Harghita*
 OFICIUL ȘI ARHIV CIVILE

BULETIN DE NAȘTERE
 Nr. *24*

Prenumele (de botez) *Ana*

Numele (de familie) *Babiciu*
 de sex *femeie*, de confesiune *greco-cat.*
 născută la ora *6.*, în ziua de *24* a
 lunii *septembrie* 193*8*.

Înscris... în registrul astăzi,
 Fiica a d. *Gheorghe Babiciu*
 și a d. nr. *Tulia Babiciu*
 născută *Bertalciu*

Spre credință s'a liberat acest buletin pentru
 a servi la ceremonia religioasă.

OFITER AL STĂRII CIVILE
 L. S.

ANUL UNUI MIE NOU SUIE *1938*
 Luna *septembrie*, ziua *24*

de cele aflate, am dat o fugă până acolo. Proprietarul containerului nu era și nu a răspuns la telefonul pe care i l-am dat, numărul de telefon aflându-l afixat pe container. Muncitorii de la carieră, angajați ai proprietarului mi-au spus că nu pot să iau nimic fără acceptul patronului. Observ un chituș mare de documente bine strânse și constat că sunt „Buletine de Naștere”. M-am mirat și mi-am făcut cruce! Cum au ajuns aceste documente aici? Povestea este mai lungă și nu mi-am propus să o redau aici. Am făcut o fotografie a documentului ce vi-l prezint și am plecat mai revoltat decât era cel care mă înștiințase.

Dezvelirea și sfințirea Troiței închinată refugiaților din 1940 în urma Dictatului de la Viena

Dumitru Țimerman

După ploile abundente, care s-au abătut în ultimele zile asupra județului Satu Mare, iată că în ziua de duminică, 24 septembrie, la Lucăceni a răsărit soarele, parcă pentru toți refugiații, plecați dintre noi, dar și pentru cei care încă mai trăiesc, care în luna septembrie a anului 1940 au fost nevoiți să-și părăsească locuințele în urma odiosului Dictat de la Viena, din 1940, în urma căruia Ardealul a fost smuls din trupul patriei-mamă, România.¹⁶⁷

Ceremonia de dezvelire a Troiței de la Lucăceni a fost organizată de Asociația Județeană a Românilor Refugiați, Expulzați și Deportați în urma Dictatului de la Viena din 30 august 1940 – Filiala Carei – președinte DANIELA CIUTĂ, în colaborare cu Primăria Bervenii și Asociația URMAȘII LUI VASILE LUCACIU din Lucăceni – președinte MIRELA HORGOS.

Parastasul și Sfințirea Troiței din Lucăceni

Conform tradiției, sfințirea Troiței de la Lucăceni, dedicată refugiaților din 1940, a debutat cu participarea lucăcencilor și a oaspeților la Sfânta Liturghie, săvârșită de preotul paroh OVIDIU BONTOȘ, în biserica din localitate, surpanumită și VORONEȚUL ARDEALULUI. După ieșirea din biserică, toți credincioșii și invitații s-au deplasat în fața Căminului Cultural VASILE LUCACIU, unde a avut loc dezvelirea și sfințirea Troiței închinată refugiaților din septembrie 1940. Această manifestare a debutat cu intonarea Imnului de stat al României DEȘTEAPTĂ-TE ROMÂNE, de către CORALA ARMONIA din Carei, dirijată de IONEL TORDOI.

¹⁶⁷ Articol publicat în gazetadenordvest.rola: 24 September 2017, vezi https://www.facebook.com/pg/buletindecarei.ro/photos/?tab=album&album_id=1923995124515423,

A urmat apoi dezvelirea Troiței de către: prof. Dr. IOAN CORNEANU, MIRELA HORGOS – președintele Asociației URMAȘII LUI VASILE LUCACIU din Lucăceni, prof. MIHAI BERTEANU din Carei, ing.Daniela Ciută și Mircea Dobra – președintele Societății AVRAM IANCU – Satu Mare. Parastasul și sfințirea Troiței a fost săvârșită de un sobor de preoți format din: Ovidiu Bontoș – preot paroh din Lucăceni, Cosmin Bontea – preot la biserica Sf.Arhangheli Mihail și Gavril din Carei, Călin Pop – preot paroh din Marna și Gheorghe Sorian – preot paroh din Ianculești și cântăreții și slujitorii bisericești: Gheorghe Bonto, Vasile Bonta din Lucăceni, Andrei Donca și Dorin Donca din Carei.

Foto.: Veteranul Nuțu Bud din Șișești a fost onorat la activitatea cultural-patriotică de la Lucăceni.

Depuneri de coroane la Troița refugiaților din Lucăceni

Momentul emoționant al Sfințirii Troiței și Parastasului dedicat tuturor refugiaților plecați dintre noi la cele veșnice a fost urmat de ritualul depunerii coroanelor de flori la Troiță. Au deus coroane de flori: Primăria Bervenii, Primăria din Șișești, Asociația Județeană a Românilor Refugiați, Expulzați

și Deportați în urma Dictatului de la Viena din 30 august 1940 și a Filialei din Carei, Despărțământul ASTRA Carei, Școala generală din Lucăceni, Asociația UNIREA 2009 din Carei, Societatea cultural-patriotică AVRAM IANCU Satu Mare, Grupul „Crăișorii,, de la Liceul „Ioan Buteanu” din Gurahonț, Inspectoratul pentru Situații de Urgență SOMEȘUL Satu Mare, Asociația Cultul Eroilor REGINA MARIA din Maramureș, Organizația PSD – Filiala Lucăceni, coordonată de IOAN VIMAN și ALDE Satu Mare, reprezentată de ADRIAN ȘTEF.

Alocuțiuni memorabile rostite de personalitățile participante la dezvelirea Troiței din Lucăceni

După solemnitatea depunerilor de coroane au rostit alocuțiuni memorabile personalitățile prezente la acest eveniment din viața lucăcenenilor: KISS ZOLTAN – primarul comunei Bervenii, care a menționat printre altele că nu trebuie să se mai întâmple niciodată ceea ce s-a întâmplat în 1940 și că trebuie să trăim în continuare în liniște și pace; IOAN TENTIȘ – primarul din Șișești, care a spus că după mai bine de 90 de ani lucăcenenii au păstrat tradițiile maramureșenilor și că ei nu sunt sătmăreni, chiar dacă s-au născut pe aceste meleaguri, pentru că prin venele lor curge sânge de morășan. Au mai vorbit despre lucăceni și istoria refugiaților: col. (r) GAVRIL BABICIU de la Asociația Cultul Eroilor ~Regina Maria~ Maramureș, IOAN URSA, DANIELA CIUTĂ – președintele Despărțământului ASTRA Carei și MIRCEA DOBRA – președintele Societății cultural-patriotice AVRAM IANCU Satu Mare. Momente emoționante au creat în cadrul acestei manifestări de la Lucăceni și refugiații aflați în viață: MARIA MĂGUREANU, 90 de ani, GAVRIL BUD din Șișești, 95 de ani și CORNEL TĂMAȘ de 87 de ani .

Diplome de excelență pentru toți cei care s-au implicat în construirea Troiței din Lucăceni

DANIELA CIUTĂ – președintele Asociației Județene a Românilor Refugiați, Expulzați și Deportați în urma Dictatului de la Viena din 30 august 1940 – Filiala Carei, a acordat

Diplome de excelență tuturor acelor care s-au implicat în construirea acestei Troițe: Mirela și Marius Horgoș, Călin Trif – sculptorul Troiței, Nicolae Țineghe – pădurar, Gheorghe și Zaharie Coman, Mihai Nadăș, Mihai Bertelan, Daniel Sabău, Ioan și George Țineghe, Grupului CRĂIȘORII din Gurahonț, Ansamblului VASILE LUCACIU din Șișești, refugiatei în viață MARIA MĂGUREAN și refugiatului CORNEL TĂMAȘ. La această manifestare au participat și poetul AUREL POP, LIVIA HAIDU – membru fondator al Asociației URMAȘII LUI DR. VASILE LUCACIU, interpreta Angela Munteanu, DOREL IURCENCO – regizor tehnic la Teatru de Nord din Satu Mare.

Finalul Ceremonialului de Sfințire a Troiței refugiaților de la Lucăceni a fost marcat de muzică, poezie și dansuri tradiționale

Momentele artistice dedicate Ceremonialului de Sfințire a Troiței refugiaților de la Lucăceni au fost marcate de microrecitalurile de muzică și poezie susținute de: Corul ARMONIA din Carei, Ansamblul VASILE LUCACIU din Șișești, Grupul CRĂIȘORII din Gurahonț, recitatorii Alexandra Danciu, Alexandra Țineghe, Marcel Ursan, Iulia Coșarcă, Luca Taraful LĂUTARII din Carei, Ansamblul URMAȘII LUI VASILE LUCACIU și interpreții de muzică populară ANA MARIA PTEANCU și îndrăgita interpretă de muzică populară ANGELA MUNTEANU. Mai multe informații de la Ceremonia de Sfințire a Troiței refugiaților de la Lucăceni, veți putea afla din emisiunea VIAȚA LA ȚARĂ, difuzată pe NORD VEST TV Satu Mare, duminică, 1 noiembrie de la ora 13.00. Emisiunea poate fi urmărită și pe internet, accesând adresa www.nordvest-tv.ro

Participanți numeroși la Lucăceni, la ceremonia de dezvelire a troiței închinată refugiaților

Vasile Nechita

Troița sfințită la Lucăceni

Duminică, 24 septembrie 2017, în fața Căminului Cultural „Vasile Lucaciu” din satul Lucăceni, s-a desfășurat ceremonia de dezvelire a unei troițe închinată refugiaților din această localitate în anul 1940.¹⁶⁸

Pe o vreme însorită, în jur de 300 de persoane au participat la manifestările organizate de Asociația Județeană a Românilor Refugiați, Expulzați și Deportați în urma Dictatului de la Viena din 30 august 1940, filiala Carei, în colaborare cu Primăria Bervenii. Printre organizatori i-am remarcat pe dr. Ioan Corneanu, Daniela Ciută, alături de Kiss Zoltan, primarul comunei Bervenii, care a acordat sprijinul necesar la organizarea evenimentului. În calitate de invitați, au participat reprezentanți ai Primăriei din Șișești, alături de Ansamblul „Vasile Lucaciu” din Șișești, Ansamblului Grupului ”Crăișorii” al Liceului Ioan Buteanu din Gurahonț, județul Arad, Asociației „Urmașii lui Vasile Lucaciu” din Lucăceni, Societății Cultural-Patriotice „Avram Iancu” Satu Mare, Asociației „Unirea 2009” Carei, Asociației Naționale Cultul Eroilor „Regina Maria” – Filiala Maramureș.

Ceremonialul a debutat cu intonarea Imnului național, în interpretarea formațiunii „Corală Armonia” a Bisericii Sfinții Arhangheli Mihail și Gavril Carei. A urmat o slujbă de parastas, închinată eroilor și oficiată de un sobor de preoți: Ovidiu-Ioan Bontoș din Lucăceni, Cosmin Bontea din Carei, Călin Pop din Marna, Gheorghe Munteanu din Ianculești,

¹⁶⁸ Articol preluat din *Buletin de Carei*, 25 septembrie 2017. A apărut și în *Gazeta de nord-vest*.

Alocuțiuni

Daniela Ciută, președintele ASTRA Carei, i-a adus mulțumiri lui Călin Trif, sculptorul troiței din stejar, fixată pe un postament placat cu gresie. Totodată, ea a avut rolul de moderatoare a manifestărilor, calitate în care a dat cuvântul mai multor participanți. Între ei s-au aflat și persoane cu vârstă înaintată: Maria Măgureanu (90 de ani), Gavril Bud din Șișești (95 de ani) și Cornel Tămaș (87 de ani).

În cuvântul său, **Kiss Zoltan**, primarul comunei Berveni, a spus că este o zi istorică, solemnă și a adus mulțumiri celor care au contribuit la realizarea troiței. „Sunt primarul tuturor și aș dori să trăim în pace, să nu se mai întâmple conflicte”.

Primarul comunei Șișești a spus că este o onoare să participe la manifestare, amintind că 72 de familii din comuna pe care o conduce s-au stabilit în Lucăceni, au construit case, dar în 1940 s-au întors în Șișești.

Gavril Babiciu, din partea Asociației Naționale Cultul Eroilor „Regina Maria” – Filiala Maramureș, a pledat pentru „pace, colaborare și frăție cu naționalitățile conlocuitoare, să ne respectăm unii pe alții”. Tot el a propus ca **Vasile Lucaciu să fie declarat erou național**. Și ceilalți vorbitori – Mircea Dobra, Ioan Corneanu, au spus că trebuie să prevenim întâmplări cum au fost cele din anul 1940.

Cornel Tămaș, fost refugiat, a depănat amintiri din acel an 1940, când avea vârsta de doar 12 ani și a fost nevoit să-și abandoneze casa și să plece în refugiu.

Cuvântările au alternat cu recitări de poezii patriotice, din partea unor elevi.

CAPITOLUL VI

Omagiu Părintelui Nației, Gheorghe Pop de Băsești

George Pop de Băsești și împlinirea idealului național

Prof. Viorel Rusu

Provenind dintr-o veche familie românească, atestată cu titluri nobiliare încă din secolul XVII, George Pop s-a născut la 1 august 1835 în localitatea Băsești.¹⁶⁹ Școala primară a urmat-o în localitate, iar următoarele 6 clase, la gimnaziul din Baia Mare. Au urmat ultimii doi ani la Liceul cezaro-crăiesc din Oradea, susținerea bacalaureatului și studiile la Academia de Drept din Oradea.

În anul 1859, a fost mobilizat în timpul războiului dintre Austria și Regatul Sardiniei, un an mai târziu începându-și cariera juridică și administrativă, remarcându-se ca judecător și administrator cercual, consilier la Episcopia județeană a orfanilor sau prim-pretor. În 1860, s-a căsătorit cu Maria Loșonti, cu care a avut două fete, prima murind la vârsta de 1 an, a doua, Elena, ducându-i moștenirea mai departe.

În 1872, beneficiind de încrederea cetățenilor români și maghiari, a fost ales deputat în cercul Cehu-Silvaniei. A mai obținut două mandate de parlamentar, în anii 1875 și 1878, în pofida unei legi electorale cenzitare și extrem de restrictive pentru națiunile nemaghiare care făceau parte atunci din Monarhia austro-ungară.

¹⁶⁹ Articol preluat din Graiul Maramureșului - 7 decembrie 2017.

În Parlamentul de la Budapesta, s-a remarcat prin discursurile la baza cărora așeza întotdeauna o argumentație logică. În intervenția din 17 februarie 1873, a combătut proiectul de lege al ministrului comunicațiilor de favorizare a căilor ferate în detrimentul șoselelor, subliniind impracticabilitatea drumurilor existente în comitatele Crasna și Solnocul de Mijloc. Relevant este și discursul rostit în Adunarea Deputaților la 2 mai 1879, în chestiunea proiectului de lege care introducea obligativitatea limbii maghiare în toate școlile primare și confesionale. Este considerat cel mai important discurs parlamentar al lui George Pop de Băsești, care a reușit să realizeze o analiză pertinentă a sistemului constituțional introdus în anul 1867 (odată cu realizarea dualismului), a legii electorale, a fiscalității exagerate. Atacând proiectul de lege, parlamentarul român a declarat că „nu după 4, dar nici după 1.000 de ani și nici în vecii vecilor, noi și națiunea noastră nu vom putea fi obligați prin lege la ceea ce e o primejdie pentru moralitatea și religia noastră, iar pentru nație ar fi ruină și pieire”.

Foto: Bustul lui George Pop de Băsești, la Alba Iulia

În 1879, George Pop demisionează din Partidul Independenței, al cărui vicepreședinte fusese. Crezuse 7 ani în solidaritatea de interese a românilor și maghiarilor. Acum, eliberat de aceste constrângeri, s-a avântat în mișcarea națională românească.

Replica pe care George Pop a dat-o în Parlament i-a determinat pe liderii maghiari, în frunte cu premierul Tisza Kalman, să ordone ca George Pop să fie împiedicat să mai acceadă în Parlamentul de la Budapesta, nu înainte de a încerca să-l atragă de tabăra puterii: „De oameni bravi și hotărâți am avea și noi nevoie. Vino tu la noi și-ți garantez că nu există

demnitate în Ungaria pe care să n-o poți dobândi” îi spune Kalman Tisza. Răspunsul lui George Pop: „De mi-ați da toată Ungaria și tot n-aș trăda cauza cea dreaptă a sărmanului și nenorocitului meu popor, care, afară de Dumnezeu, de tovarășii mei și de mine, n-are alți apărători împotriva tendințelor voastre de cotropire”.

George Pop de Băsești a devenit factorul coagulant al mișcării naționale a românilor, reprezentată atunci de Partidul Național Român (PNR) din Banat și Ungaria și de Partidul Național Român din Transilvania. Personalitatea sa se manifestă din 1880 și până în 1918 în evenimentele importante din evoluția mișcării naționale. În anul 1880, George Pop de Băsești reușește să-i adune la aceeași masă pe liderii politici ai celor două partide românești, în casa avocatului Ioan Rațiu din Turda, urmarea fiind întâlnirea de la Sibiu, unde 22 de fruntași politici români decid că este timpul pentru fuziune. Vincențiu Babeș, Partenie Cosma și George Pop de Băsești au primit sarcina să elaboreze statutul viitorului partid național. În mai 1881, s-a constituit, la Sibiu, Partidul Național Român (PNR), George Pop de Băsești fiind ales în conducere și ca responsabil pentru Sălaj, Sătmar și Maramureș. Un punct esențial a fost redactarea și înaintarea Memorandului. Documentul a iscat disensiuni între lideri, George Pop de Băsești neezitând, în noiembrie 1891 să-i ceară lui Inocențiu Babeș demisia din fruntea partidului, din cauza modului în care tergiversa asumarea și trimiterea Memorandului.

Alegerea lui Ioan Rațiu ca președinte al PNR a venit firesc, textul Memorandului fiind finalizat de către Vasile Lucaciu și Iuliu Coroianu. PNR a decis prezentarea documentului la Viena, în mai 1892, de către o delegație compusă din membrii Comitetului Central Electoral, „iar încolo în număr nelimitat, din toți românii care vor dori să participe”. Text politic fundamental al generației politice de atunci, Memorandul trebuia să fie prezentat împăratului din Viena, la 28 mai 1892, însă acesta, la sugestia și chiar șantajul guvernului maghiar, a refuzat să primească delegația

românilor, Francisc Iosif fiind în acest caz mai puțin împărat și mai mult rege al Ungariei, titlu pe care nu voia să-l sacrifice pentru români. Memorandiștii au fost trimiși în judecată la 7 mai 1894, într-un proces de factură politico-națională, practic o confruntare româno-maghiară. Sentința pronunțată la 25 mai nu a fost o surpriză pentru nimeni, cei 19 fiind condamnați pentru „atentat” la statul național maghiar. Peste două luni, după respingerea recursului, ei au fost întemnițați la Seghedin și Vác, George Pop de Băsești fiind închis la Vác până în 5 august 1895. A primit, în 11 iunie 1895, învoire pentru a participa la înmormântarea soției sale, căreia detenția soțului i-a agravat suferința.

Foto.: Casa memorială din Băsești

În același an 1895, PNR a fost interzis de către autoritățile maghiare, liderii românilor anunțându-i pe aceștia, prin intermediul unui manifest publicat în 1896, că lupta continua. Faptul le aduce alte zile de închisoare și amenzi, George Pop de Băsești primind pedeapsa cea mai mare. În 1902, după moartea bunului său prieten Ioan Rațiu, George Pop de Băsești a fost ales președinte al Partidului Național Român, în 1905 partidul adoptând activismul ca principiu politic.

Confruntarea electorală din același an avea să confirme ceea ce premierul Kalman Tisza ordonase încă în 1879, folosirea oricăror mijloace pentru ca George Pop de Băsești să nu mai fie ales niciodată în Parlamentul Ungariei. Candidat din partea PNR în colegiul Cehu Silvaniei, George Pop de Băsești, ajuns la 70 de ani, a fost bătut împreună cu susținătorii săi, dintre care unii au murit, într-o companie electorală murdară, în care statul maghiar a folosit mijloace care pot fi definite ca

aparținând terorismului. Iată dovada că a face politică românească în cadrul Monarhiei austro-ungare comporta riscuri majore, asumate de liderii de atunci, în frunte cu George Pop de Băsești, care se implică nu doar în politică, ci și în ajutorarea țăranilor prin intermediul institutelor de credit și economii, instrumente prin care burghezia românească a reușit să-și asigure capitalul propriu, necesar inclusiv pentru sprijinirea activităților politice, a presei românești, a acordării de burse elevilor și studenților săraci.

Foto.: Interior din Casa memorială George Pop

De la 100 de jugăre moștenite de la părinți, reușește să ajungă la 3.000 de jugăre în Băsești, Tămășești, Oarța și Băița. Scrie cartea „Economia câmpului”, este darnic cu pruncii săraci din Băsești (și nu numai) și cu ziarele românești Federațiunea, Lupta, Gazeta Transilvaniei. Se implică în înființarea institutelor de credit și economii românești. În 1909, George Pop conducea 6 asemenea institute: Aurora Baia Mare, Chiorana Șomcuta Mare, Codreana Băsești, Sătmăreana Seini, Sălăgeana și Sylvania din Șimleu. Era membru în conducerea institutului de credit românesc „Albina” din Sibiu.

La sfârșitul Primului Război Mondial, odată cu dezintegrarea Monarhiei bicefale, i-a fost dat „bătrânului nației” George Pop de Băsești să-și vadă împlinit visul unirii românilor. Mai mult, a prezidat Adunarea Națională de la 1 Decembrie 1918. Simțea că Dumnezeu l-a învrednicit în acest sens și, nu întâmplător, a doua zi, la încheierea ședinței Marelui Sfat Național (al cărui președinte a fost ales), apelează la Sfânta Scriptură: „Iar acum slobozește, Doamne, pe robul Tău în pace, că am văzut mântuirea neamului meu”. Peste puțin

timp, la 23 februarie 1919, destinul pământesc al lui George Pop de Băsești se încheia.

Foto.: Statuia lui Gheorghe Pop de Băsești din Baia Mare

Foto.: Omagiu adus lui Gheorghe Pop de Băsești la Alba Iulia

100 de ani de la moartea lui George Pop de Băsești

Duminică, 24 februarie, în Băsești, a avut loc comemorarea unui secol de la moartea celui care a prezidat Unirea de la 1 decembrie 1918, George Pop de Băsești.¹⁷⁰ Au participat oameni de cultură, profesori, cercetători, Ioan Călăuz – primarul localității Băsești, precum și primarii din localitățile învecinate. Consiliul Județean Maramureș a fost reprezentat de Ioan Doru Dăncuș – vicepreședinte. Evenimentul a debutat prin celebrarea Sfintei Liturghii, oficiată de către Preasfințitul Părinte Vasile Bizău, episcopul greco-catolic de Maramureș, la mănăstirea „Adormirea Maicii Domnului” din Băsești, ridicată pe terenul donat de George Pop Bisericii Greco-Catolice. Alături de Preasfinția Sa au concelebrat: părintele can. Emil Gîrboan – protopop de Baia Mare, părintele Gabriel Beșkid – preot al mănăstirii din Băsești, părintele Daniel Pop – preot la biserica greco-catolică din satul Băsești și numeroși preoți veniți cu ocazia evenimentului în Băsești. În cuvântul de învățătură, pornind de la evanghelia zilei, a Fiului Risipitor, Preasfințitul Părinte Vasile Bizău a evidențiat chipul patern și iubitor al lui Dumnezeu pe care Isus îl predică: „Un chip al lui Dumnezeu milostiv și iubitor care așteaptă și se bucură de cel care se întoarce, dar în același timp și suferă pentru cel care se îndepărtează. Este o suferință a Tatălui pe care o experimentează orice părinte. Această experiență a omului ne descoperă că și Dumnezeu suferă pentru cei care se îndepărtează de El, dar în același timp se și bucură de cei care se regăsesc pe ei înșiși. Pilda Fiului Risipitor este cea de-a treia pildă pe care Isus o spune pentru a sublinia bucuria Tatălui: Se cuvenea să ne bucurăm, spune Tatăl pentru că acest fiu al meu mort era și a înviat, pierdut a fost și s-a aflat”. După Sfânta Liturghie, s-a oficiat slujba parastasului și s-au depus coroane de flori la bustul lui George Pop, ridicat în fața primăriei din localitatea Băsești. Evenimentul s-a încheiat cu o serie de activități culturale susținute de elevii școlii din localitate.

¹⁷⁰ Articol preluat din Graiul Maramureșului - 27 februarie 2019.

Martor la izvoare:

Un document despre George Pop de Băsești

Pamfil Bilțiu

În arhiva învățătorului Pompei Hossu-Longin (1897-1962), fost învățător în satul Tămășești, comuna Ariniș, am descoperit un document inedit, intitulat „Cuvânt către Alegătorii români din cercul Cehului-Silvaniei”.¹⁷¹ Documentul este pe două pagini, format 27×20,5 cm, precedat de fotografia marelui om politic, fiind datat 17 februarie 1905.

Textul ilustrează abnegația lui George Pop de Băsești ca apărător și slujitor al intereselor neamului și țării. „Ca

¹⁷¹ Articol preluat din Graiul Maramureșului, 21 iunie 2017.

la biserică ne-am dus eri la Cehul-Silvaniei. Era vorba să ne folosim de cel mai de căpetenie drept constituțional: să ne alegem deputat, care în dieta țării să spună durerile și dorințele noastre. Mie mi s'a dat cinstea să fiu candidatul vostru și am mers, după cum știți, vesel și mândru în fruntea voastră, deoarece îmi ridea sufletul când v'am văzut că a-ți înțeles glasul vremii și mai toți, în frunte cu preoții și cărturarii voștri, v'ați înșiruit să mergeți a vă îndeplini cea mai înaltă datorință națională: să alegeți un deputat român.”

Documentul redă în cuvinte plastice tragedia ce a avut loc cu ocazia prezentării la Cehu-Silvaniei a delegației condusă de George Pop de Băsești pentru alegerea unui deputat român în dieta țării. Mai întâi ni se precizează că peste 30 de participanți din delegație „am fost roșiți de sânge, ba unii în urma ranelor primite au ajuns chiar în gura morții”. Înсуși George Pop de Băsești a fost rănit. „Cel dintâiu cărui i s'a spart capul cu un par sunt eu, om în vârstă de 70 ani și care de 50 de ani trăesc slugind comitatul nostru, interesele neamului și patria comună”. Din document, reiese perseverența de luptător neînfricat a lui George Pop de Băsești. „Și cu toate aste, am rămas pe câmpul de luptă în mijlocul haitelor sălbatice, voind să ducem lupta până la sfârșit.”

În cele din urmă, văzând atitudinea baronului Diószeghy, președintele alegerilor, ce „pare a se bucura de cele petrecute și n'a luat nicio măsură ca viața poporului să fie asigurată și după ce acelaș president i-au ținut ca arestați, de alaltăeri-seara și până eri dimineața la orele 9, și n'a lăsat ca bărbații noștri de încredere să vină în atingere cu poporul”, văzând că o parte însemnată de alegători au fost luați la bătaie, sub ochii îngăduitori ai jandarmeriei, care n-au luat nicio măsură, George Pop de Băsești împreună cu delegații s-au văzut nevoiți să plece, pentru a-și cruța viețile.

În finalul documentului, George Pop de Băsești își exprimă dorința de a sesiza ministerul, pe „Majestatea Sa Împăratul și rege, arătând toate fărădelegile săvârșite împotriva noastră”. Se amintește că s-a înțeles cu deputații români dr. T.

Mihali și Russu-Șirianu, martori oculari la eveniment, să facă cunoscute cele întâmplate în dietă și să ceară de acolo pedepsirea celor vinovați.

Finalul documentului ni-l dezvăluie pe omul politic model, cu dragoste de neam, care n-a precupețit nimic în lupta aprigă dusă pentru drepturile românilor din Transilvania, într-o perioadă foarte dificilă, sub dominația austro-ungară. „Fiți pe pace că noi, conducătorii voștri, nu vom cunoaște odihnă nici astâmpăr până ce nu vom duce sfânta noastră cauză la biruință. Dumnezeu să ne ajute!”

Casa memorială „George Pop de Băsești”, pregătită pentru vizitatori

Ciprian Vancea

Se apropie momentul mult așteptat, atât de autoritățile județene și locale, cât și de către publicul iubitor de istorie, de a reda circuitului cultural și turistic edificiul emblematic, încărcat de istorie, de la Băsești.¹⁷²

Reprezentanții Muzeului Județean de Istorie și Arheologie Maramureș precizează: „Casa memorială «George Pop de Băsești», aflată în administrarea Primăriei și a Consiliului local Băsești, a beneficiat, după o îndelungată insistență, de finanțare guvernamentală pentru consolidare și reabilitare, ca monument istoric de importanță națională.

În virtutea funcțiilor sale specifice, de a ocroti și valoriza patrimoniul cultural, Muzeul Județean de Istorie și Arheologie Maramureș a fost și este implicat în acest amplu proiect care, în final, trebuie să redea Băseștiului, Codrului, Maramureșului, și Țării întregi, un muzeu memorial de referință națională, pe măsura excepționalei personalități a lui George Pop de Băsești (1835-1919).

La sfârșitul anului 2018, în contextul apropiatei începerii a lucrărilor de reabilitare-restaurare a edificiului, Muzeul

¹⁷² <http://www.graiul.ro/2020/06/10/casa-memoriala-george-pop-de-basesti-pregatita-pentru-vizitatori/>

Județean de Istorie și Arheologie Maramureș (echipa de specialiști) a retras bunurile culturale mobile din incinta casei, o bună parte dintre acestea fiind valorificate în expoziții temporare organizate la sediul muzeului din Baia Mare.

Acum, după finalizarea lucrărilor de reabilitare, aceeași echipă de specialiști s-a deplasat la Băsești pentru a demara operațiunea inversă, respectiv de a pune la locul lor obiectele (piesele de mobilier), de a crea atmosfera de altădată din măreța reședință”.

Este recreată atmosfera de altădată

Echipa Muzeului județean lucrează acum la recrearea ambientului care a fost în casa memorială, pentru a reda cât mai fidel vizitatorilor atmosfera vremurilor de mult apuse: „În perioada următoare vor fi puse la punct detaliile legate de informațiile documentare care vor fi oferite publicului vizitator, de reconstituirea, atât cât este posibilă, a ambientului de altădată a acestei case în care s-au întâlnit atâția oameni care au influențat destinul națiunii. Pentru realizarea acestor obiective Muzeul Județean de Istorie și Arheologie Maramureș are în continuare o strânsă colaborare atât cu Primăria din Băsești, respectiv cu domnul primar Ioan Călăuz, dar și cu prestigioase instituții de cultură (menționăm doar Biblioteca Centrală Universitară „Lucian Blaga” din Cluj-Napoca, unde se păstrează un valoros fond documentar George Pop de Băsești). Muzeul a apreciat și apreciază întotdeauna oamenii de bine care contribuie la îmbogățirea patrimoniului cultural prin donații și pe cei care ne oferă informații legate de anumite aspecte ale istoriei locale. Astfel, o amintim aici pe distinsa doamnă Georgeta Cedică Robu din Ulmeni, care și-a manifestat intenția de a face o frumoasă donație pentru casa memorială din Băsești. În curând vom veni cu noi informații referitoare la Casa memorială „George Pop de Băsești”, au mai punctat cei de la muzeu.

CAPITOLUL VII

Omagiu „Leului de la Șișești”

Duminecă, 22 ianuarie 2017, Primăria comunei Apa, Județul Satu Mare a organizat comemorarea părintelui dr. Vasile Lucaciu, supranumit „Leul de la Șișești” de la a cărui naștere se împlinesc 165 de ani.

Au fost invitați la această frumoasă sărbătoare și oaspeți din județul Maramureș.

Din partea Muzeului Județean de Istorie și Arheologie a vorbit despre bogăția materială și spirituală a Complexului muzeal „Vasile Lucaciu” din Șișești, muzeograful Oana Leșiu.

Filiața Maramureș a Asociației Naționale Cultul Eroilor „Regina Maria” a fost reprezentată de colonel (r) Gavril Babiciu, colonel (r) Ionel Corcodel și Lt. col (r) Romică Breban care au depus o coroană de flori la statuia marelui tribun, Vasile Lucaciu situate lângă Casa memorială ce-i poartă numele.

În alocuțiunea prezentată în fața unui numeros public au fost evidențiate momente din viața și lupta părintelui dr. Vasile Lucaciu pentru drepturile și libertăților românilor din Ardeal precum și aportul adus de marele patriot la unirea Transilvaniei cu România.

Scoala Gimnazială „Vasile Lucaciu” a fost reprezentată de directorul prof. Florin Vava, directorul adjunct, prof. Nicoleta Dan și învățătoarea Gabriela Andreica care au îndrumat un grup de elevi ce au susținut un adevărat recital patriotic, în cadrul programului artistic, fiind răsplățiți cu îndelungi aplauze.

La finalul programului artistic întreaga asistență s-a prins în Hora Unirii în jurul monumentului din centrul comunei Apa.

Vă redăm în cele ce urmează alocuțiunea prezentată în cadrul acestei sărbători de către colonel (r) Gavril Babiciu.

Omagiu „Leul de la Șișești”

Comemorăm azi 165 de ani de la nașterea părintelui dr. Vasile Lucaciu. S-a născut aici la APA, în județul Satu Mare, dar pentru el ACASĂ a însemnat satul Șișești, din Județul Maramureș.

Ce argumente am când fac această afirmație?

Primul și cel mai concludent este faptul că părintele Vasile Lucaciu a rămas în istorie și în conștiința românilor cu supranumele de „Leul de la Șișești” sau cum îi spunea marele Nicolae Iorga „Popa de la Șișești”.

A ctitorit la Șișești în plină epocă de maghiarizare și asupra națională o frumoasa biserică, precum o catedrală, pe care a închinat-o celui mai sfânt ideal: *PRO S. UNIONE OMNIUM ROMANORUM* (Pentru Sfânta Unire a tuturor românilor), sfidare directă față de statul maghiar.

Aici la Șișești părintele Vasile Lucaciu a convocat o adunare a Partidului Național Român din Transilvania, a cărui secretar general a fost.

La Șișești a editat în calitate de redactor șef, *Revista Catolică*, prima publicație românească din fostul comitat al Sătmarului.

Domiciliul părintelui Vasile Lucaciu, acolo unde îl citau atatoritățile statului maghiar era la Șișești. Casa în care a locuit și unde s-au zămislit multe din acțiunile pe care le-a întreprins, face parte din Complexul muzeal dr. Vasile Lucaciu, punct de referință în marea epopee națională a poporului român.

Ori pe unde l-au purtat pașii, în Regatul român, Rusia, Italia, Franța, America, când a fost vremea să vină acasă, s-a întors la Șișești. Aici l-a cunoscut un mare jurnalist din vechiul regat care a scris un magistral articol publicat în revista „România Ilustrată”, Anul IV, N0. 3, Martie 1906, pag. 68-71.

Noi, Asociația Națională Cultul Eroilor „Regina Maria”, Filiala Maramureș, dorim să inițiem emiterea unei Hotărâri de Guvern prin care părintele dr. Vasile Lucaciu să fie declarat, precum Avram Iancu, erou național. Părintele Vasile Lucaciu a fost un Ostaș și Apostol al Neamului Românesc. „*Leul de la Șișești*” înveșmântat în haină preoțească, a avut drept armă cuvântul, un cuvânt „cu putere multă”. Viața, activitatea, lupta și crezul său pot fi sintetizate de cele spuse cu ocazia dezvelirii plăcii votive fixate în peristalul Bisericii de la Șișești în ziua de 15 august 1890: „*Și zidirea aceasta nu este o simplă clădire de piatră pe piatră, ci este întruparea unei idei, a unui ideal, carele pe ceriul vieții mele strălucește ca un soare, luminând cu razele sale trecutul, prezintele și viitorul neamului meu iubit. Ce ne-au lăsat istoria, ce ne-au transmis părinții noștri, ce au cântat poezii, ce dorește tot sufletul meu de român: măreța, fericitoarea, sfânta unire a tuturor românilor am vrut eu și cu mine poporul meu să fie simbolizată în această mărețată biserică. Unire în cugete, unire în simțiri, unire în religione! Această idee este gravată pe tabla de marmoră, pre care acum o dezvelim, ca să vestească generațiilor prezente și*

*viitoare, ce are să spereze românul, la ce trebuie să năzuiască, care este **culmea aspirațiilor sale pe acest pământ.***”¹⁷³

Lupta sa neobosită în slujba deșteptării naționale a românilor o putem sintetiza prezentând câteva idei esențiale:

A fost un militant de frunte al curentului rămas în istorie sub denumirea de „activism” politic, numărându-se printre marii oameni ardeleni care au ajuns în Parlamentul de la Budapesta. În primul său discurs în parlament părintele Vasile Lucaciu a înfierat sistemul de oprimare a românilor din statul maghiar, discurs întrerupt din cauza vociferărilor deputaților unguri.

S-a numărat printre inițiatorii mișcării memorandiste fiind organizatorul deplasării delegației formate din peste 300 de români ardeleni care au mers la sfârșitul lunii mai 1892 la Viena pentru a prezenta împăratului Franz Ioseph, **MEMORANDUL ROMÂNILOR DIN TRANSILVANIA ȘI UNGARIA.**

În 1914 părintele Vasile Lucaciu trece în România și împreună cu Octavian Goga caută prin toate mijloacele posibile să convingă Regatul român, pe regele Ferdinand, să renunțe la neutralitate și să intre în luptă, alături de Antantă, fiind singura modalitate prin care se poate realiza unitatea națională. După intrarea României în război (16 august 1916), Vasile Lucaciu se preocupă de organizarea ardelenilor refugiați în regat și a prizonierilor transilvăneni români luați din armata austro-ungară, în detașamente de voluntari pentru armata română. Aici în România este ales președinte al *Ligii pentru unitatea culturală a tuturor românilor*, iar din 1916 deputat în Parlamentul de la București.

În martie 1917 dr. Vasile Lucaciu pleacă în Rusia, trimis cu o delegație de către guvernul român pentru organizarea zecilor de mii de prizonieri ardeleni din lagărele rusești ce doreau să se înroleze în armata română. Acolo, la Darnița, lângă Kiev, se organizează cea mai mare tabără de voluntari

¹⁷³ Dr. Vasile Lucaciu: Biserica S. Uniri a Tuturor Românilor, Adică Mănăstirea Maicei Românilor în ȘIȘEȘCI, Schițe istorice și dare de seamă, Baia-Mare, 1892.

ardeleni, care vor veni în România și vor fi primiți la Iași de regele Ferdinand.

Împreună cu Ion Moța și Vasile Stoica pleacă, în aprilie 1917, în Statele Unite ale Americii pentru a susține cauza românească, unde propaganda maghiară contra României era foarte activă. Aici solicită autorităților americane constituirea de batalioane românești formate din voluntari americani de origine română care cer înscrierea lor în armata americană ce se pregătea de război, lucru imposibil de realizat deoarece în armata americană nu existau contingente naționale.

După pacea de la Buftea-București, părintele Vasile Lucaciu se alătură frunțașilor români aflați în Franța, fiind cooptat în *Consiliul Național Român*, un guvern în exil al României. De aici pleacă în Italia, unde contribuie la formarea companiilor românești constituite din voluntari dintre prizonierii români ardeleni ce au făcut parte din armata austro-ungară, sființindu-le steagurile de luptă sub culorile românești purtate în bătălia de la Vittorio-Veneto. Părintele Vasile Lucaciu merge apoi la Geneva, unde continuă activitatea de promovare a intereselor românești pentru recunoașterea Marii Uniri proclamate la 1 Decembrie 1918.

Se întoarce acasă, la Șișești, abia în 1919, după ce este convins că idealul pentru care a luptat întreaga viață a devenit un vis împlinit.

Tot aici, în ziua predestinată, de 1 Decembrie, a anului 1922, catafalcul „Leului de la Șișești” este adus la Șișești, de la Gara din Baia Sprie unde a fost debarcat din trenul de Satu Mare, pe o sanie trasă de patru boi cu steaguri negre în coarne urmată de un „mare număr de popor” și așezat în catedrala a cărui ctitor a fost părintele dr. Vasile Lucaciu.

„Pleacă dintre noi cel din urmă romantic, reprezentantul perioadei eroice din politica Ardealului, lăsând generației de azi moștenire imaginea lui luminoasă. Toate steagurile se înclină acestui sicriu, asupra căruia, în numele ardelenilor cu care ai pribegit ieri pe drumul idealului, părinte Vasile, eu, smerit ucenic, arunc astăzi un bulgăre de țărână” spunea

poetul „*pătimirii noastre*”, Octavian Goga, la înmormântarea părintelui Vasile Lucaciu.

Românii, mai ales noi, cei din Apa, Lucăceni și Șișești îl cinștim mereu cântîndu-i „*Doina*”: „*Plînge o mierlă prin păduri, of, of, of.../ Robu-i Lucaci la unguri.../ Pentru Sfînta libertate, / De care noi n-avem parte!*”.

Glorie eternă „Leului de la Șișești”!

Duminică, la Apa, s-au marcat 165 de ani de la nașterea lui Vasile Lucaciu, dar și Mica Unire

Coriolan I.

Pe scenă au evoluat elevii Școlii Gimnaziale „Vasile Lucaciu” din Șișești

Duminică, 22 ianuarie 2017, locuitorii comunei Apa, dar și cei din Șișești – Maramureș au trăit clipe de profundă

emoție.¹⁷⁴ La Apa, în organizarea Primăriei, a Consiliului Local, a școlilor Vasile Lucaciu din localitate, dar și din Șișești, în colaborare cu Cenaclul Literar „Afirmarea” Satu Mare, au fost organizate manifestări dedicate împlinirii a 165 de ani de la nașterea memorandistului dr. Vasile Lucaciu.

Oaspeți de seamă

Manifestările au avut o profundă încărcătură emoțională, fiind deschise la Casa Memorială „Vasile Lucaciu”, acolo unde s-au depus coroane de flori și jerbe din partea Primăriei și Consiliului Local, a Muzeului Județean, a Centrului Județean pentru Conservarea și Promovarea Culturii Tradiționale, a Consiliului Județean, a Asociației „Renașterea șișeșteană”, a Asociației „Cultul Eroilor” - filiala Maramureș, nu în ultimul rând, din partea lui Cornel Bologa, fiul preotului Petre Bologa, cel căruia i-a aparținut inițiativa de a se amenaja la Apa, casa memorială.

Momentele culturale au fost găzduite de Centrul Cultural „Emil Matei” din comună. Manifestarea culturală a fost coordonată de învățătorul Viorel Anton Radu.

Au vorbit despre personalitatea tribunului dr. Vasile Lucaciu – Felician Pop, directorul Muzeului Județean Satu Mare, Oana Lesnic, de la Muzeul Județean Maramureș, cea care a făcut și o succintă prezentare a ansamblului muzeal de la Șișești.

Momente artistice speciale

Pe scena sărbătorii de la Apa au evoluat elevii Școlii Gimnaziale „Vasile Lucaciu” din Șișești, sub îndrumarea directorului Florin Vava, a cadrelor didactice Gabriela Andreica și Nicoleta Dan, a celor de la Școala Gimnazială „Vasile Lucaciu” din Apa, coordonați de Delia Olariu, Viorel Radu, Anca Andreescu și Felix Tarța.

¹⁷⁴ Informația Zilei <redactiasm@informatia-zilei.ro, *Informația zilei*, Luni 23 ianuarie 2017.

Momente lirice au susținut Daniel Bogar, urmat de membri ai Cenaclului Literar Afirmarea: Ioan Coriolan Anițaș, Ioan Tipu Sălăjanu, Constantin Prunoiu, Angela Munteanu, Dorel Iurcenco, Florin Leșcău, Cornel Burcea, cantautoarea Georgeta Govor, secondată de Diu Oșan. Evoluția cenacliștilor a fost bine primită de publicul din sală, cei care au răsplătit eforturile creatorilor cu aplauze generoase. Li s-a lansat invitația de a reveni pe scena centrului cultural.

Spre finalul sărbătorii au mai vorbit col.(r.) Gavrița Babiciu, cel care a donat Muzeului Județean Satu Mare câteva exemplare din revista „Șișești vatră străbună”, Delia Olariu și profesorul Florin Vava, din Șișești, cel din urmă menționat a primit în dar un exemplar al monografiei comunei Apa, scrisă de soții Maria și Nicolae Pop.

Manifestarea de la Apa s-a încheiat cu Hora Unirii, în care s-au prins localnici, alături de deputații Ioana Bran, Romeo Nicoară, primarul și viceprimarul din Medieșu Aurit, Ioan Pop, consilier al prefectului Radu Bud, alți oaspeți.

Vasile Lucaciu, sărbătorit la el acasă

Teodor Curpaș

Spun locuitorii din Apa că, de când este primar Radu Trandafir, s-a adus un suflu nou în comună și a început să fie valorificată literatura, istoria și cultura, în general.¹⁷⁵

Împlinirea a 165 de ani de la nașterea lui Vasile Lucaciu a făcut din 22 ianuarie una dintre cele mai însemnate sărbători cunoscute de locuitorii din Apa. Și asta, în preajma lui 24 Ianuarie, zi simțită și trăită din plin de ei, alături de întreg poporul român.

Începutul a fost de mare solemnitate, la bustul marelui tribun, apărător al drepturilor românilor, bust aflat în curtea casei memoriale „Vasile Lucaciu”. Primarul, însoțit de oaspeți însemnați, amintindu-l pe dl. deputat Romeo Nicoară, care m-a impresionat prin cuvintele de recunoștință pentru Vasile Lucaciu și faptele sale, a fost cel care a coordonat depunerile de coroane sub faldurile tricolore ale drapelului și eșarfei ce-o purta! Moment important în viața comunei, fiind prezenți copii, elevi, cadre didactice, locuitori și un grup de elevi îmbrăcați în straie maramureșene, chiar din Șișești. Activitățile s-au mutat la Centrul cultural, local proaspăt terminat și pregătit special pentru astfel de evenimente. M-a impresionat mulțimea de oameni, care a umplut imensa încăpere până la refuz, fiind peste 600 de persoane, venite de pretutindeni. Interesant este că a domnit o liniște frumoasă, dovedindu-se educația participanților. S-a vorbit frumos despre Vasile Lucaciu, pe fondul unor proiecții ce vizau scene, fotografiile și locuri, toate legate de viața, activitatea și suferințele marelui tribun al românilor. Frumoase cuvinte au fost rostite de directorul Muzeului Județean, dl. Felician Pop, și de reprezentanta Muzeului de istorie a Maramureșului. Scena s-a umplut de grupul de elevi de la școala din Apa, îmbrăcați în frumoase costume naționale, care au încântat publicul printr-un reușit montaj literar-muzical, cu texte ce-l vizau pe Vasile Lucaciu.

¹⁷⁵ 25/01/2017 | Filed under: Editorial | Posted by: Gazeta Nord Vest

Am văzut câtă mândrie și optimism se citea pe fețele copiilor, prin trăirile lor sufletești. Un moment ce a stârnit interes a fost poemul lui Daniel Bogar, interpretat chiar de el. Tânărul poet a înțeles profund importanța lui Vasile Lucaciu în viața și dăinuirea noastră:

*„Există în fiecare din noi/
Un sentiment,/*
Durat în stânca iubirii și recunoștinței./
Un om s-a ridicat pentru neamul său,/
*Atunci când nimeni nu mai vedea/
Niciun răsărit,/*
*Și sufletul său singuratic plutea/
Ca o pânză tricoloră/
Peste o lume/
Ce-și înghițise toate/
Lacrimile...*
*... O inimă adâncită/
În rosturi./*
*Fierbinte, curată, iubitoare.../
Care a început să bată/
În chiar ziua venirii sale pe lume./”.*

Montajul realizat de elevii din Șișești a trezit inimile spectatorilor, care băteau la unison cu cele ale micilor și bine pregătiților artiști din Maramureș.

Surpriza plăcută au realizat-o membrii Cenaclului literar „Afirmarea” din Satu Mare, care au prezentat poeme special dedicate lui Vasile Lucaciu, pe fundal muzical și interpretări de melodii apreciate de public ale d-nei Georgeta Govor, Angela Munteanu, alături de poemul superb al lui Cornel Burcea.

Sigur, m-au interesat impresiile oamenilor din sală și la ieșire am vorbit cu câțiva cunoscuți și cu mulți total necunoscuți mie. Impresia generală este că, în Apa, astfel de evenimente n-au avut loc și că au rămas impresionați de localul Centrului cultural și de frumosul spectacol oferit. Un tânăr mi-a spus că a fost „foarte atent și acum știe cine a fost Vasile Lucaciu”.

Voi încerca să realizez o emisiune cu tot ce am filmat, deoarece ar fi păcat ca să nu arătăm lumii ce se poate face într-o comună cu atâta istorie, cu atâta aplecare spre cultură, comună cu poeți, scriitori, pictori și oameni ce au făcut cinste localității Apa. Nu-mi rămâne decât să scriu aceste rânduri de felicitare a primarului și Consiliului local, a școlii și mai ales a locuitorilor din Apa!

S-au revărsat râuri de fulgi și versuri frumoase, precum sufletele învolburate ale interpreților, încărcate de sincere sentimente față de Vasile Lucaciu, de neamul său și iubire de semenii. Așa se explică faptul că sala întreagă a cântat „Doina lui Lucaciu”. Ce frumos!

CAPITOLUL VIII

Aspecte din viața spirituală

Hramul Catedralei Episcopale „Sfânta Treime” din Baia Mare. A fost dezvelită statuia Înaltpreasfințitului Părinte Arhiepiscop Justinian

Andrei Fărcaș

Duminică, 7 iunie 2020, praznicul Pogorârea Sfântului Duh, Cincizecimea sau Rusaliile, cum mai este cunoscută, Preasfințitul Părinte Iustin, Episcopul Maramureșului și Sătmarului, împreună cu Preasfințitul Părinte Timotei Sătmăreanul, Arhiepiscop-Vicar, au oficiat Sfânta Liturghie Arhierescă la Catedrala Episcopală „Sfânta Treime” din Baia Mare, cu ocazia hramului, care se ține, prin tradiție, în duminica de Rusalii, în fruntea unui sobor de preoți și diaconi alcătuit din slujitorii Catedralei. Sfânta Liturghie a fost oficiată pe esplanada largă a sfântului locaș de închinare, în fața unei mulțimi de credincioși care au umplut generoasa curte a sfântului locaș, păstrând regulile sanitare de distanțare.¹⁷⁶

Primirea ierarhilor a fost făcută de tinerii din A.S.C.O.R. Baia Mare și cei din A.T.O.C.E.M., asociația de tineri ai Catedralei, președinte Arhid. Ionuț Pleș.

Răspunsurile la Sfânta Liturghie au fost date de Corul „Doxologia” al Catedralei, dirijat de Prof. Dr. Cosmin Lauran.

Între credincioșii care s-au rugat la Sfânta Liturghie a acestui praznic împăratesc s-au aflat Gabriel Zetea, președintele Consiliului Județean, și Cătălin Cherecheș, primarul municipiului Baia Mare, care este membru în Adunarea Eparhială și în Adunarea Națională Bisericească.

¹⁷⁶ Articol preluat din Graiul Maramuresului, 9 iunie 2020.

La sfârșitul Sfintei Liturghii au fost binecuvântate spicele de grâu pe care le duc credincioșii la casele lor și au fost înălțate rugăciuni pentru ocrotirea țărinilor de tot felul de dăunători, de grindină și de ploi peste măsură, ca să aducă rod bogat în acest an.

Catedrala Episcopală „Sfânta Treime” derulează de mai mulți ani, împreună cu Primaria municipiului Baia Mare, proiectul „Zilele Culturale ale Băii Mari”, care, anul acesta, din cauza pandemiei, au o amploare mai mică.

Cuvântul de învățătură

Un cuprinzător cuvânt de învățătură a rostit Preasfințitul Părinte Episcop Iustin despre praznicul Cincizecimei, când Sfântul Duh s-a pogorât peste Sfinții Apostoli și a luat chip văzut Biserica lui Hristos, care este stâlp și temelie a adevărului, pe care forțele iadului nu o vor putea distruge.

„Biserica lui Hristos este stâlp și temelie a adevărului, a spus Preasfințitul Părinte Episcop Iustin. Ea este deținătoarea întregului tezaur și patrimoniu sacru, prin succesiune de la Hristos și Sfinții Apostoli până astăzi, de peste 2000 de ani. Ea a fost încredințată spre chivernisire Sfinților Apostoli, care, într-o altă dimensiune a lucrării lor, și de data aceasta administrativă, pe lângă predică și propovăduire, au primit capacitatea de organizare a Bisericii, latura administrativă, pentru că ei, pe unde au mers, au întemeiat comunități, au hirotonit diaconi, preoți, episcopi, în cetăți, pentru toate comunitățile, și au orânduit Biserica lui Hristos pe pământ. Biserica este pământească, dar nu se confundă cu o instituție omenească.

Biserica este pământească, este pe pământ biserica de zid, unde ne manifestăm ca instituție, dar este Biserica vie. Trupul lui Hristos suntem toți, fiecare mădular în parte. Unii sunt apostoli, unii prooroci, alții Apostoli, alții episcopi, alții preoți, alții diaconi, alții drept credincioși, dar toți suntem Biserica lui Hristos. Ne slujim unii pe alții și toți slujim Împărăția lui Dumnezeu pe pământ. Suntem Împărăția lui

Dumnezeu și ajutam răspândirea Împărăției lui Dumnezeu pe pământ.

Cei ce nu înțeleg și nu L-au iubit pe Hristos nu înțeleg nici astăzi Biserica Lui. Au încercat mulți s-o desființeze, s-o denigreze, s-o învingă, s-o distrugă, dar nu au putut, pentru că nu este o instituție ca oricare alta. Este o instituție care se manifestă pe pământ, dar are conducere în Cer: Sfânta Treime. Hristos Mântuitorul este capul Bisericii, iar slujitorii sunt chivernisitori, cei care împart darurile pe care Hristos le-a trimis în Biserică, pe care le-a păstrat prin succesiune de două mii de ani, neîmpuținând adevărul Evangheliei, adevărul credinței, fiind fideli față de tot ce a făcut și i-a învățat Mântuitorul, au transmis mai departe, prin viu grai și în scris, adevărul revelat, care este cuprins în Sfânta Scriptură. Și aceia care se luptă cu Biserica nu înțeleg... Nu se confundă Biserica lui Hristos, cea fără prihană, nu se confundă cu slujitorii. Și apostolii au greșit și s-au lepădat. Și au fost slabi și au fost fricoși și ei. Și Hristos i-a întărit și i-a iertat. Și i-a iubit. Așa cum și credincioșii sunt slabi și șovăielnici, și îndoielnici, și fricoși, și preotul trebuie să fie mai puternic decât ei, deși și el este om. Trebuie să-i întărească, să-i ajute să reziste, să stea în

picioare. Ar trebui să stăm în picioare toți în această dramă pe care am trăit-o în timpul pandemiei. Să nu fugim de la datorie. Să ne împlinim comandamentele pentru care am fost chemați și trimiși de Dumnezeu în lume. Să rezistăm la acest asalt întunecat al diavolului, pentru că, până la urmă, orice încercare îngăduită de Dumnezeu este o ispitire, o cernere, o ispită de la vrăjmașul. Această încercare a noastră și această izolare a fost o mare durere, o mare rană, o mare tristețe, dar Dumnezeu ne ajută, că puterea este la El. Este în Biserică. În Sfânta și Dumnezeiasca Biserică. Biserica noastră Ortodoxă este una apostolică, pentru că Întâiul chemat Apostol al lui Hristos, Sfântul Apostol Andrei, ne-a adus Evanghelia și nouă. A vorbit în limba protopărinților noștri, în limba în care vorbeau ei, pentru că Duhul Sfânt le-a dat putere să vorbească în alte limbi... Să ne rugăm Bunului Dumnezeu ca să se arate în noi, în viața noastră, a fiecărui creștin, a fiecărei familii, a fiecărei comunități, a poporului român, să se arate roadele Duhului Sfânt, să dovedim că suntem creștini. Putem să facem o analiză a propriei persoane, a propriei familii, a propriei comunități, a societății în care trăim, cât de mult lucrează Duhul lui Dumnezeu în viața noastră și a poporului român. Și dacă este ceva de îndreptat, să îndreptăm. Numai așa ne putem salva: prin credință în Dumnezeu, prin iubirea Maicii Domnului, prin urmarea și mărturisirea lui Iisus Hristos cu toată tăria noastră, indiferent că suntem astăzi liberi sau că mâine vom fi constrânși să ne lepădăm. Vor veni și acele vremuri. Să avem tăria să mărturisim ca și Apostolii pe Hristos în toată vremea și înaintea tuturor, așa cum au făcut-o ei, chiar și a mai marilor lumii de astăzi, care încearcă să-L alunge pe Dumnezeu din lume.”

Binecuvântarea statuii Înaltpreasfințitului Părinte Justinian Arhiepiscopul

La intrarea în curtea Catedralei Episcopale „Sfânta Treime” din Baia Mare a fost ridicată, cu sprijinul primarului Cătălin Cherecheș al Băii Mari și a Consiliului Local, o statuie din bronz, în mărime naturală, a Înaltpreasfințitului Părinte Arhiepiscop Justinian, dezvelită azi, cu ocazia hramului

sfântului locaş episcopal de închinare și a Zilelor Culturale ale Băii Mari. Statuia este opera maestrului Ioan Marchiș, sculptor maramureșean, autor al mai multor opere de for public din Baia Mare, județ și din țară. Așa ca la Mănăstirea „Sfânta Ana” Rohia, unde își are mormântul la poarta mănăstirii, și aici statuia îi este așezată la intrarea principală în curtea Catedralei Episcopale „Sfânta Treime”, în poziția de binecuvântare a tuturor credincioșilor care intră în curtea sfântului așezământ de închinare.

Dezvelirea statuii a fost făcută de Preasfințitul Părinte Episcop Iustin, Preasfințitul Părinte Timotei Sătmăreanul, președintele Gabriel Zetea al Consiliului Județean, primarul Cătălin Cherecheș al Băii Mari și sculptorul Ioan Marchiș, spre bucuria tuturor credincioșilor prezenți. După dezvelire, Fanfara Municipiului Baia Mare, dirijată de Florian Mătăsaru, solistă soprana Cristina Ion, a cântat Imnul Național, după care a fost oficiată slujba de binecuvântare.

„În Duh trăim cei vii împreună cu cei plecați și nu suntem despărțiți chiar dacă fizic suntem despărțiți, a spus Preasfințitul Părinte Episcop Iustin. Sufletele lor sunt împreună cu noi. Simțim prezența Înaltpreasfințitului Justinian mereu împreună cu noi. A iubit atât de mult Catedrala aceasta, a iubit atât de mult poporul lui Dumnezeu, în special poporul din Maramureș și Sătmăru, dar tot poporul român drept credincios și preoțimea lui Hristos a iubit-o și prețuit-o deosebit de mult. Dumnezeu a inspirat pe domnul primar Cătălin Cherecheș, care l-a prețuit pe Înaltpreasfințitul Justinian și l-a venerat, ca și noi, de altfel, l-a inspirat Dumnezeu și ne-a propus să-i facem Înaltpreasfințitului o statuie. Merită Înaltpreasfințitul Justinian să aibă o statuie și statuia a fost executată deja de artistul și omul de cultură Ioan Marchiș. Este o lucrare unicat. Cred că Înaltpreasfințitul Justinian a meritat să aibă această statuie în mărime naturală, pentru că viața dânsului a fost trăită între Dumnezeu și neamul Său, între Hristos și Biserica Sa. Ne onorează că i-am făcut această statuie și am așezat-o în incinta Catedralei. Este cu mâna în semn de binecuvântare și o să vă

binecuvinteze de fiecare dată când veniți la Catedrală, pentru că a iubit mult Catedrala. Îi mulțumim Bunului Dumnezeu pentru acest dar pe care l-a primit, care va împodobi parcul Catedralei.”

„Am o mare bucurie că Preasfinția Sa Iustin mi-a îngăduit să dăruim comunității noastre acest simbol, a spus primarul Cătălin Cherecheș. Și, mai mult, vreau să-i mulțumesc artistului nostru, domnului Ioan Marchiș, pentru inspirația pe care a avut-o pentru a așeza chipul Părintelui și Voievodului nostru spiritual, Arhiepiscopul Justinian, aici, în fața Catedralei, de unde ne va călăuzi, ne va face să privim cu bunătate înainte, ne va face să ne iubim mai mult, ne va face să ne rugăm mai mult, ne va face să fim mai buni unii cu alții, ne va face să fim mai iertători și, cu siguranță, să fim mai curajoși. Eu și Preasfinția Sa Iustin am mers mai departe, pentru că l-am avut și îl avem în suflet, și în minte, și în spirit pe Părintele și Voievodul nostru.”

Ioan Marchiș, sculptorul lucrării, a vorbit, în câteva cuvinte, despre cum s-au desfășurat lucrările de realizare a statuii, după care Preasfințitul Părinte Episcop Iustin i-a oferit Ordinul „Justinian

Arhiepiscopul” și Gramata care îl însoțește pentru efortul depus în realizarea statuii Înaltpreasfințitului Părinte Arhiepiscop Justinian.

De asemenea, Fanfara Municipiului Baia Mare, împreună cu dirijorul Florian Mătășaru a fost distinsă cu Medalia „Justinian Arhiepiscopul”.

Vecernia plecării genunchilor

După amiază, de la ora 17,00, la Catedrala Episcopală „Sfânta Treime”, pe esplanadă, Preasfințitul Părinte Timotei Sătmăreanul, Arhiepiscop-Vicar a oficiat, din încredințarea

Preasfințitului Părinte Episcop Iustin, care a asistat, Vecernia plecării genunchilor.

Slujba Vecerniei s-a încheiat cu o procesiune în jurul Catedralei „Sfânta Treime”, renunțându-se, pentru prima dată, din cauza pandemiei de coronavirus, la procesiunea tradițională din municipiul Baia Mare, de la Piața Revoluției până la espalana Catedralei.

În cuvântul de învățătură, Preasfințitul Părinte Timotei Sătmăreanul, Arhiepiscop-Vicar, a vorbit credincioșilor despre închinarea în duh și adevăr și despre semnificația Vecerniei plecării genunchilor, când ne rugăm pentru iertarea greșelilor tuturor moșilor și strămoșilor noștri adormiți întru Domnul.

„Această practică duhovnicească și tradiția Bisericii vine să ne arate nouă și tuturor celor din veac adormiți dragostea noastră pentru ei, a spus Preasfințitul Părinte Timotei Sătmăreanul. Faptul că nu-i uităm în rugăciune, faptul că ne aducem aminte de ei, faptul că îi pomenim în sfintele rugăciuni, faptul că ei au fost înaintea noastră și au adus Biserica, mulți dintre ei, până în zilele noastre, de aceea se împlinește și în această lucrare a Bisericii cuvântul pe care Sfântul Apostol Pavel îl adresează evreilor: *Aduceți-vă aminte de mai marii voștri, care v-au grăit vouă cuvântul lui Dumnezeu. Priviți cu luare aminte cum și-au încheiat viața și urmați-le credința.* Aceștia sunt moșii și strămoșii noștri, înaintașii noștri, Sfinții Părinți care s-au nevoit pentru noi, pentru eroii noștri care s-au jertfit pe câmpurile de luptă, în lagăre și în închisori, așa cum îi pomenim la toate sfintele rugăciuni, pentru demnitatea, unitatea poporului român și slava Sfintei noastre Biserici. De aceea sărbătoarea de astăzi și Vecernia din această seară este cea mai importantă Vecernie din timpul liturgic al unui întreg an bisericesc, pentru că ne rugăm nu numai pentru noi, ca să ne dea Dumnezeu sănătate, bucurie în Duhul Sfânt, ci mai ales ne plecăm inimile și ne aducem aminte de moșii și strămoșii noștri, și-i cerem lui Dumnezeu să așeze sufletele lor cu dreptii care s-au mutat din veac.”

Aveți un mare patriarch

Cristian Totestean

Papa Francisc, în avion, despre Patriarhul Daniel: „Aveți un mare patriarh”¹⁷⁷

Papa Francisc l-a lăudat pe Patriarhul Daniel, la întoarcerea în Italia. Papa Francisc a adus laude Patriarhului Daniel, pe drumul de întoarcere la Roma, din România. ”Aveți un mare Patriarh”, a spus Suveranul Pontif jurnaliștilor români aflați în avion.

În timpul declarațiilor de presă, la întoarcerea în Italia, Papa Francisc a făcut o referire și la Patriarhul Daniel, șeful Bisericii Ortodoxe Române.

„În ce privește ortodoxia, aveți un mare Patriarh! E un om cu o inimă mare! E ușor să te apropii de Daniel! Eu îl simt ca un frate! Eu nu spun „dar voi de ce nu...” și el nu spune ”dar voi de ce nu....”, Mergem împreună, în aceeași direcție!”, a spus Papa Francisc.

¹⁷⁷https://observator.tv/eveniment/papa-francisc-patriarhul-daniel-declaratii-294817.html?fbclid=IwAR1V6__ZQjurJpGbJdA-pyDgmIEAEyk-2bUbC3banq3yo9f9vT86_SImFlo

Despre relația dintre comunitățile catolică și ortodoxă din România, Sfântul Părinte a spus că ”trebuie să aibă loc un proces de apropiere”.

Papa Francisc s-a întors duminică din România, unde a făcut o vizită oficială de 3 zile.

90 de ani de la înființarea Eparhiei de Maramureș

Maria Stoica

Vineri, 5 iunie, s-au împlinit 90 de ani de la înființarea Eparhiei Greco-Catolice de Maramureș, prin bula papală „Sollemni Conventione” din 5 iunie 1930. Bula a venit ca urmare a Concordatului dintre Sfântul Scaun și Regatul României, din 10 mai 1927, care a marcat arhitectura ecleziastică a Bisericii Catolice de rit latin și bizantin din România.

Documentul este actul oficial de naștere a Eparhiei de Maramureș și stabilește ca reședința ei să fie în Baia Mare și ca aceasta să facă parte, alături de eparhiile de Cluj-Gherla, Oradea-Mare și Lugoj, din Arhiepiscopia de Făgăraș-Alba-Iulia, cu sediul la Blaj. Atunci, s-a stabilit ca noua structură să cuprindă 239 parohii, din care 201 românești (care aparțineau la acea dată de Episcopii de Cluj-Gherla și Oradea, dar și de

Arhidieceză) și 38 rutene, care aparțineau de diecezele de Hajdúdorog (Ungaria), Muncaci (Cehoslovacia) și Stanislau (Polonia). Primul ierarh al Eparhiei de Maramureș a fost dr. Alexandru Rusu, consacrat episcop pe 30 ianuarie 1931, în catedrala mitropolitană din Blaj.

A fost instalat în catedrala „Adormirea Maicii Domnului” din Baia Mare pe data de 2 februarie 1931. În prezent, Eparhia Greco-Catolică de Maramureș se întinde pe patru județe: Maramureș, Satu Mare, o parte din Sălaj și o parte din Suceava. Este împărțită în 11 protopopiate și cuprinde 167 de parohii. Din 2011 până în prezent, Eparhia de Maramureș este păstorită de Preasfinția Sa Vasile Bizău, fost episcop al Curiei Arhiepiscopiei Majore din 2007 în 2011.

Beatificarea celor 7 episcopi martiri.

„Ați cunoscut ceea ce înseamnă suferința oamenilor atunci când greutatea ideologiei sau a regimului este mai puternică decât viața și se pune deasupra a toate”

Răzvan Diaconu

2 Iunie 2019
BEATIFICAREA CELOR 7 EPISCOPI
GRECO-CATOLICI,
VICTIME ALE REPRISIUNII COMUNISTE

VASILE AFTENIE
1879-1938

VALERIU TRAIAN FRENȚIU
1825-1932, SIGHET

IOAN SUCIȘ
1907-1933, SIGHET

TIT LIVIU CHINEZU
1904-1935, SIGHET

IOAN BĂLAN
1880-1939

ALEXANDRU RUSU
1884-1963

IULIU HOSSU
1885-1970

Șapte episcopi greco-catolici martiri¹⁷⁸ – Valeriu Traian Frențiu, Vasile Aftenie, Ioan Suciș, Tit Liviu Chinezu, Ioan Bălan, Alexandru Rusu și Iuliu Hossu – au fost beatificați duminică, în cadrul unei ceremonii oficiate de papa Francisc, pe Câmpia Libertății de la Blaj:

Noi, ascultând dorința Fratelui Nostru cardinal Lucian Mureșan, Arhiepiscop Major al Bisericii Greco-

¹⁷⁸<https://cursdeguvernare.ro/beatificarea-celor-7-episcopi-martiri-ati-cunoscut- ceea-ce-inseamna-suferinta-oamenilor-atunci-cand-greutatea-ideologiei-sau-a-regimului-este-mai-puternica-decat-viata-si-se-pune-deasupra-a.html>

Catolice Române, a mai multor confrăți întru episcopat, precum și a multor credincioși, după ce am primit părerea exprimată de Congregația pentru Cauzele Sfinților, cu Autoritatea Noastră Apostolică dispunem ca Venerabilii Slujitori ai lui Dumnezeu, Valeriu Traian Frențiu, Vasile Aftenie, Ioan Suciu, Tit Liviu Chinezu, Ioan Bălan, Alexandru Rusu și Iuliu Hossu, episcopi și martiri ai Bisericii din România și păstori după inima lui Hristos, mărturisitori eroici ai Evangheliei iertării și a păcii, să fie de acum înaintea numiți Fericiți și să li se poată celebra sărbătoarea în locurile și după legile prevăzute de dreptul canonic, în fiecare an la 2 iunie. În numele Tatălui, al Fiului și al Sfântului Spirit. Amin. Au participat la ceremonie peste 100.000 de pelerini, printre care și președintele Klaus Iohannis și premierul Viorica Dăncilă.

Cine sunt cei șapte eroi martiri beatificați duminică, pentru sacrificiul lor pentru credință?

Episcopul Ioan Suciu. S-a născut la Blaj, la 4 decembrie 1907 într-o familie de preoți.

Prieten bun cu Tit Liviu Chinezu, au studiat amândoi Teologia la Roma, la Colegiul Grec „Sf. Atanasie”. A fost promovat doctor în Teologie, iar după șase ani de studii la Institutul „Angelicum”, la 29 noiembrie 1931, a fost hirotonit preot. A revenit apoi la Blaj, unde a fost profesor la Academia de Teologie. S-a afirmat ca unul dintre cei mari oratori ai Bisericii și ca un prieten de suflet al tinerilor.

La 6 mai 1940 a fost numit Episcop Auxiliar de Oradea (titular de Moglena-Slatina Bulgaria), auxiliar Episcopului Valeriu Traian Frențiu. Consacrarea a avut loc la 22 iulie 1940. Din 29 august 1941 a fost auxiliar tot de Oradea, dar acum al Episcopului Iuliu Hossu. Episcopul Valeriu Traian Frențiu a revenit la Oradea în 1947, Episcopul Ioan Suciu fiind numit atunci Administrator Apostolic al Arhiecezei de Alba-Iulia și Făgăraș.

La 28 octombrie 1948 a fost arestat și dus la Dragoslavele, apoi la Mănăstirea Căldărușani. În mai 1950 a fost dus la Ministerul de Interne. În octombrie același an a fost

după la Penitenciarul din Sighetul Marmației. Acolo, datorită regimului de izolare, bolii de stomac, frigului și foamei, la 27 iunie 1953 s-a stins din viață în celula 44, dezlegat de Episcopul Iuliu Hossu.

A fost îngropat în Cimitirul Săracilor, necunoscându-se locul exact nici azi. Nu a fost judecat și nu a avut condamnare.

Episcopul Valeriu Traian Frențiu. S-a născut la 25 aprilie 1875 în orașul Reșița, din părinții Ioachim, preot, și Rozalia.

A studiat Teologia la Budapesta (1894-1898), după care a fost hirotonit preot la 28 septembrie 1898. În 1902 a fost promovat doctor în Teologie. A activat în Eparhia de Lugoj ca și cancelar, paroh, apoi Vicar foraneu pentru ca pe 4 noiembrie 1912, la vârsta de 37 de ani, să fie numit Episcop al Lugojului. La 25 februarie 1922 Episcopul Frențiu a fost transferat la Oradea, fiind instalat la 3 mai același an.

După moartea în 1941 a Mitropolitului Alexandru Nicolescu, Episcopul Frențiu a fost din nou mutat, acum ca Administrator Apostolic al Arhidiecezei de Alba-Iulia și Făgăraș, păstorind aici pe toată perioada războiului. În 1947 a revinit la Oradea.

De aici a fost arestat pe 28 octombrie 1948, și dus în lagărul de la Dragoslavele, apoi, în februarie 1949 la Mănăstirea Căldărușani. În 1950 a ajuns în Penitenciarul de la Sighet, unde, după 2 ani, nemaiputând suporta duritatea regimului de exterminare a murit la 11 iulie 1952. Asemenea și celorlalți Episcopi morți la Sighet, a fost înhumat într-o noapte, fără sicriu, într-o groapă comună din Cimitirul Săracilor. Mormântul a fost nivelat pentru a nu se mai cunoaște locul înhumării și pentru a se evita pelerinajele la mormintele martirilor uciși la Sighet. Nu a fost judecat și nu a avut condamnare.

Episcopul Alexandru Rusu. S-a născut la 22 noiembrie 1884 în Șăulia de Câmpie, din părinții Vasile, preot, și Rozalia.

În 1903 a fost trimis la Budapesta pentru a studia Teologia. În 1910 a fost promovat doctor în Teologie. Pe 20

iulie 1910 a fost hirotonit preot. A fost numit profesor ajungând titular al catedrei de Teologie Dogmatică din cadrul Academiei Teologice din Blaj.

În 1920 a fost numit Secretar Mitropolitan, iar în 1923 Canonic al Capitulului Mitropolitan. La 30 ianuarie 1931 a avut loc la Blaj consacrarea lui ca Episcop de Maramureș de către Mitropolitul Vasile Suci, iar pe 2 februarie instalarea lui în Baia-Mare.

În martie 1946 Sinodul Mitropolitan electoral l-a ales pe Episcopul Alexandru Rusu ca Mitropolit, alegere recunoscută de Sfântul Scaun dar nerecunoscută de guvernul de atunci.

La 28 octombrie 1948 a fost arestat și dus pe rând la Dragoslavele, Mănăstirea Căldărușani, apoi Sighetul Marmăției. Supraviețuiește acestui Penitenciar și astfel a fost mutat la Curtea de Argeș, apoi izolat la Mănăstirea Cocoș. În 1957 Tribunalul Militar l-a condamnat la 25 de ani muncă silnică pentru instigare și înaltă trădare, ajungând la Gherla.

În primăvara anului 1963 s-a îmbolnăvit grav, la 9 mai același an trecând la cele veșnice. A fost înmormântat în Cimitirul deținuților din Gherla, fără nici un oficiu religios.

Cardinalul Iuliu Hossu. S-a născut la 30 ianuarie 1885 în satul Milaș, județul Bistrița-Năsăud din părinții Ioan, preot, și Victoria.

În 1904 își începe studiile teologice, fiind trimis la Colegiul De Propaganda Fide din Roma. În 1906 este promovat doctor în Filosofie, iar în 1910 doctor în Teologie. În ultimul an de studii, la 27 martie 1910, este hirotonit preot de Episcopul Vasile Hossu.

Revine în Lugoj unde activează pe rând ca protocolist, arhivar, bibliotecar, apoi Vicar și secretar episcopesc. La 3 martie 1917 este numit Episcop în scaunul Eparhiei Gherla, rămas vacant, numirea găsindu-l preot militar. La 1 decembrie 1918 Episcopul Iuliu Hossu citește Declarația Unirii pe Câmpia Blajului.

În 1930 Eparhia de Gherla devine de Cluj-Gherla, mutându-și centrul în orașul Cluj, Iuliu Hossu devenind

Episcop de Cluj-Gherla. Aici îl prinde perioada de ocupație horthystă (1940-1944) și începutul regimului comunist.

La 28 octombrie 1948 este arestat și dus la Dragoslavele. Este transferat mai apoi la Mănăstirea Căldărușani, iar în 1950 la Penitenciarul din Sighetul Marmației. În 1955 ajunge la Curtea de Argeș, în 1956 la Mănăstirea din Ciorogârla, apoi din nou la Căldărușani, unde a stat izolat până la sfârșitul vieții. La 28 aprilie 1969 este numit Cardinal „in pectore”.

Moare la 28 mai 1970 în Spitalul Colentina din București, ultimele lui cuvinte fiind: „Lupta mea s-a sfârșit, a voastră continuă”.

Episcopul Vasile Aftenie. S-a născut la 14 iunie 1899, în satul Lodroman, din părinții Petru și Agafia.

În 1919 s-a înscris la Teologie, fiind trimis mai apoi la Roma, la Colegiul Grec „Sf. Atanasie”. În 1925 a obținut doctoratul în Filosofie și Teologie, după care a revinit în țară. La 1 ianuarie 1926 a fost hirotonit preot de către Mitropolitul Vasile Suciu. După o lună a fost numit profesor la Academia de Teologie din Blaj. A fost numit protopop de București și ulterior canonic al Capitulului Arhiepiscopesc din Blaj. La 1 octombrie 1939 a fost numit Rector al Academiei Teologice din Blaj.

În aprilie 1940 a fost numit Episcop titular de Ulpiana, auxiliar al Mitropolitului Alexandru Nicolescu. Consacrarea a avut loc pe 5 iunie 1940 în Catedrala din Blaj. S-a întors la București ca Episcop Vicar.

După diferite încercări eșuate ale comuniștilor de a-l compromite, a fost arestat la 28 octombrie 1948. A fost dus, împreună cu ceilalți cinci Episcopi greco-catolici, la Dragoslavele și apoi la Mănăstirea ortodoxă Căldărușani, transformată în lagăr. A refuzat scaunul de Mitropolit oferit de ortodocși în schimbul trădării credinței. În mai 1949 a fost transferat și izolat la Ministerul de Interne. Acolo a fost supus unor torturi oribile, care reclamau o rezistență supraomenească.

Mutilat de bătaii, a fost depus la închisoarea Văcărești, unde la 10 mai 1950 a încetat din viață. A fost înhumat la

cimitirul Belu catolic cu serviciul religios celebrat de un preot romano-catolic.

Episcopul Ioan Bălan. S-a născut la Teiuș, la 11 februarie 1880.

A studiat Teologia la Seminarul Central din Budapesta. În 1903 a fost hirotonit preot. Și-a continuat apoi studiile la Viena. A revenit la Blaj, iar în 1909 s-a mutat la București, unde se cerea un confesor greco-catolic. În 1919 a revinit la Blaj, unde a fost numit Canonic Mitropolitan, iar în 1921 Rector al Academiei de Teologie Blaj. În 1929 a fost numit delegat în Comisia Vaticanului pentru redactarea Codului Canonic al Bisericilor Răsăritene.

În noiembrie 1936 a fost consacrat la Blaj ca și Episcop al Lugojului, în urma numirii Episcopului Alexandru Nicolescu ca Mitropolit.

Refuzând trecerea la Ortodoxie, a împărtășit soarta celorlalți Episcopi greco-catolici, fiind arestat pe 28 octombrie 1948. A fost dus la mănăstirea ortodoxă de la Dragoslavele, apoi la Mănăstirea ortodoxă de la Căldărușani (februarie 1949) și de acolo la Penitenciarul din Sighetul Marmației (mai 1950).

A fost mutat cu domiciliu obligatoriu la Mănăstirea Curtea de Argeș (1955). În 1956 a fost transferat la Mănăstirea ortodoxă de Maici de la Ciorogârla (lângă București), unde a rămas în izolare până la sfârșitul vieții. Îmbolnăvinduse grav, a încetat din viață într-un spital din București, în ziua de 4 august 1959. A fost înmormântat în cimitirul Belu catolic.

Nu a fost judecat și nu a avut condamnare.

Episcopul Tit Liviu Chinezu. S-a născut în anul 1904 în comuna Hudac, județul Mureș, tatăl lui fiind preot greco-catolic.

În 1925 a fost trimis la studii teologice la Roma, la Colegiul „Sf. Atanasie”, studiind la universitățile Angelicum și Propaganda Fide. Obține doctoratul în Filosofie și Teologie. La 31 ianuarie 1930 a fost hirotonit preot. În 1931 s-a reîntors la Blaj, unde a fost numit profesor la Școala Normală de

Învățători. În 1937 a fost transferat la Academia Teologică din Blaj, iar în 1947 la București, ca protopop.

La 28 octombrie 1948 a fost arestat și dus la Mănăstirea Neamț, împreună cu alți 25 de preoți greco-catolici. A fost transferat apoi la Căldărușani unde ulterior au fost aduși și Episcopii greco-catolici. Aici, la Căldărușani, pe 3 decembrie 1949, a fost consacrat ca Episcop de către ceilalți Episcopi. Cu toate precauțiunile luate pentru a nu se divulga acest secret, securitatea a aflat cele întâmplate. Episcopul Tit Liviu Chinezu a fost transferat mai târziu la Penitenciarul din Sighetul Marmației. Datorită regimului de exterminare, prin corvezi, foame și frig, Tit Liviu Chinezu s-a îmbolnăvit foarte grav. Anunțat sanitarul închisorii, acesta sub pretextul că îl duce la infirmerie, l-a izolat într-o celulă mare, neîncălzită, unde, după două zile, pe 15 ianuarie 1955 a decedat, înghețat. A fost îngropat fără sicriu, noaptea, în Cimitirul Săracilor, fără a i se cunoaște locul.

Papa Francisc: Să fiți mărturisitori ai libertății și ai milostivirii!

Papa Francisc a rostit un discurs emoționant în fața celor peste 100.000 de oameni prezenți pe Câmpia Libertății de la Blaj, după ce a beatificat cei șapte episcopi greco-catolici, numindu-i, de acum, „Fericiți”. Sanctitatea Sa le-a spus pelerinilor că știe istoria acestor ținuturi.

„Aceste ținuturi cunosc bine ceea ce înseamnă suferința oamenilor atunci când greutatea ideologiei sau a regimului este mai puternică decât viața și se pune deasupra a toate, ca normă a vieții înseși și a credinței persoanelor; când capacitatea de decizie, libertatea și spațiul pentru creativitate este redus și de-a dreptul eliminat.

Voi ați suferit din cauza discursurilor și acțiunilor bazate pe discreditare, care duceau până la expulzarea și distrugerea aceluia care nu putea să se apere și reduceau la tăcere vocile disonante, îi avem în minte, în mod deosebit, pe cei șapte Episcopi greco-catolici pe care am avut bucuria să-i proclamăm Fericiți. În fața persecuției aprige din partea regimului ei au

dat dovadă de o credință și de o iubire exemplare pentru poporul lor”, a spus Papa Francisc.

Suveranul Pontif a vorbit și despre curajul celor șapte episcopi martiri, de a accepta cruzimi de tot felul în loc să renege Biserica.

„Cu mare curaj și tărie interioară, au acceptat să fie supuși la o dură detenție și la tot felul de cruzimi, decât să renege apartenența la iubita lor Biserică. Acești Păstori, martiri ai credinței, au recâștigat și au lăsat poporului român o prețioasă moștenire pe care o putem sintetiza în două cuvinte: libertate și milostivire”, a mai spus Suveranul Pontif.

Papa Francisc a îndemnat, duminică, pelerinii la păstrarea credinței și la luptă împotriva unor „noi ideologii care, într-un mod subtil, încearcă să se impună și să-i dezrădăcineze pe oameni din cele mai bogate tradiții ale lor culturale și religioase”.

„Dragi frați și surori, chiar și astăzi reapar noi ideologii care, într-un mod subtil, încearcă să se impună și să-i dezrădăcineze pe oameni din cele mai bogate tradiții ale lor culturale și religioase. Colonizările ideologice disprețuiesc valoarea persoanei, a vieții, a căsătoriei și a familiei și dăunează, prin propuneri distrugătoare, atee ca și cele din trecut. în mod deosebit tinerilor noștri și copiilor, lăsându-i fără rădăcini din care să poală crește. Sunt voci care, semănând teamă și diviziune, vor să șteargă și să îngroape cea mai prețioasă moștenire pe care aceste ținuturi au văzut-o născându-se”, a spus Papa Francisc.

Suveranul Pontif a amintit de Edictul de la Turda, din 1586, care sancționa orice fel de radicalism, promovând un act de toleranță religioasă, fiind unul dintre primele cazuri din Europa de acest tip.

„Aș dori să vă încurajez să duceți lumina Evangheliei la contemporanii noștri și să continuați să luptați, ca acești Fericiți, împotriva acestor noi ideologii care apar. Să fiți mărturisitori ai libertății și ai milostivirii, făcând să prevaleze fraternitatea și dialogul asupra diviziunilor, incrementând fraternitatea de sânge, care își găsește originea în perioada de

suferință în care creștinii, divizați în decursul istoriei s-au descoperit a fi mai apropiați și mai solidari. Să vă însoțească pe drumul vostru ocrotirea maternă a Preacuratei Fecioare Maria și mijlocirea noilor Fericiți”, și-a încheiat Sfântul Părinte mesajul.

Ceremonia

Tronul arhieresc pe care a stat Papa Francisc conține bucăți de lemn provenit din închisorile Sighet și Gherla, unde s-a produs martiriul episcopilor.

Organizatorii spun că acesta are semnificații spirituale și simbolice extrem de puternice. „Tronul pe care va sta Sfântul Părinte este din lemn autentic, cules din arhitectura pușcăriilor de la Sighet și Gherla, iar designul face trimitere la calvarul detenției, la suferința și la moartea pentru Hristos”, susțin organizatorii vizitei Papei.

Cardinalul Lucian Mureșan a citit cererea adresată Sfântului Părinte Papa, rugându-l să îi declare fericiți pe cei șapte episcopi-martiri.

Suveranul Pontif și-a exprimat acordul, i-a declarat fericiți și a citit o formulă liturgică pe tema acestei beatificări, prin care cei șapte au devenit sfinți.

Papa a susținut un discurs – Omilia celebrării euharistice – și a recitat antifonul marian pascal „Regina Coeli”.

Acest moment, al recitării antifonului marian pascal, va fi transmis în întreaga lume, în 200 de țări. „E rugăciunea care este rostită în mod curent în perioada pascală de pontifii romani de la balconul din Vatican”, a explicat, la Digi24, preotul Cristian Barta.

După slujbă, Suveranul Pontif va lua prânzul cu suita papală, apoi, începând cu ora 15.45 Sfântul Părinte are o întâlnire cu comunitatea romă din Blaj, la Biserica Greco-Catolică cu hramul „Sfântul Apostol Andrei și Fericitul Episcop Ioan Suci” din cartierul „Barbu Lăutaru”, lăcaș de cult construit special pentru vizita papală. Aici, Suveranul Pontif va binecuvânta capela.

Șapte episcopi greco-catolici români, martiri pentru Cristos, vor fi proclamați Fericiți

A. Dancă

Mărți, 19 martie 2019, solemnitatea Sfântului Iosif, papa Francisc a aprobat decretul privind martiriul a șapte episcopi greco-catolici români. Vestea a fost primită cu mare bucurie creștină și adâncă recunoștință de Biserica catolică locală.¹⁷⁹

„Multumim Bunului Dumnezeu! Nu lăsa Măicuța să pierim pe cale, căci noi suntem fiii lacrimilor tale!”: este unul din comentariile postate de prietenii paginii noastre de Facebook, VaticanNews.ro, la articolul de ieri privind vestea recunoașterii oficiale a martiriului a șapte episcopi greco-catolici români care și-au dat viața pentru Cristos în anii comunismului. Alte comentarii exprimă, totodată, bucuria creștină și recunoștința față de Dumnezeu pentru acest moment îndelung așteptat: „Mulțumim, Doamne!”, se spune într-un comentariu, în timp ce un alt prieten remarcă: ”Am convingerea că este un act firesc și destul de întârziat! Lăudat sa fie Isus!”. ”Normal! Mare este Dumnezeu!”, scrie un alt prieten.

¹⁷⁹ Cetatea Vaticanului – A. Dancă 20 martie 2019 – Vatican News.

După cum ați fost informați, papa Francisc l-a primit marți, 19 martie a.c., în audiență pe prefectul Congregației pentru cauzele sfinților, card. Giovanni Angelo Becciu, și a autorizat promulgarea decretului privind martiriul Slujitorilor lui Dumnezeu: Valeriu Traian Frențiu, Vasile Aftenie, Ioan Suciu, Tit Liviu Chinezu, Ioan Bălan, Alexandru Rusu și Iuliu Hossu, episcopi, uciși "în odium fidei" în diferite locuri din România între anii 1950-1970.

Cu ocazia audienței de ieri, papa Francisc a spus ultimul cuvânt în alte două cauze de beatificare. Este vorba de decretul privind minunea atribuită mijlocirii Venerabilei Slujitoare a lui Dumnezeu Maria Emilia Riquelme y Zayas, fondatoarea Congregației "Surorile misionare ale Preasfântului Sacrament și ale Fericitei Fecioare Maria Neprihănite" (Spania, anii vieții 1847-1940) și de cel privind martiriul Slujitorului lui Dumnezeu Alfred Cremonesi, preot călugăr din Institutul Pontifical pentru Misiuni Externe (PIME), care s-a născut în Italia în 1902 și a fost ucis din ură față de credință ("în odium fidei") în satul Donoku, în Myanmar, pe 7 februarie 1953.

Data respectivelor beatificări, atât a celei din România, cât și a celor din Spania și Italia, va fi anunțată ulterior de Biserica locală.

Așteptata beatificare a șapte episcopi greco-catolici români ridică la treisprezece numărul Fericitorilor venerați în calendarul catolic român și la unsprezece numărul păstorilor de suflete martiri din România care l-au mărturisit pe Cristos cu prețul suprem al vieții în anii dictaturii comuniste. Este vorba, în ordinea cronologică a beatificării, de Fericitul Szilard Ignațiu Bogdanffy (+1949, Aiud), episcop auxiliar pentru dieceza romano-catolică de Satu Mare și Oradea, de Fericitul Janos Scheffler (+1952, Jilava), episcopul diecezei romano-catolice de Satu Mare, de Fericitul Vladimir Ghika (+1954, Jilava), preot diecezan în arhiepiscopia romano-catolică de București, și de Fericitul Anton Durcovici (+1951, Sighetu Marmăției), episcopul diecezei romano-catolice de Iași.

Alți doi Fericți români sunt expresie a ordinului religios înființat de Sf. Francisc din Assisi: Fericitul Ieremia Valahul (+1625, Napoli), frate din ordinul franciscan capucin, și Fericita Veronica Antal (+1958, Hălăucești), martiră, fecioară din ordinul franciscan terțiar.

Emblematic, pentru parcursul istoric și patrimoniul de sfințenie al Bisericii catolice din România, sunt cuvintele rostite în limba română de Sfântul Ioan Paul al II-lea la beatificarea primului român, fratele Ieremia Valahul, în 1983: «Adresându-mă vouă, românilor, în limba voastră, mă bucur că ați cerut să fie așezată în candelabru această făclie aprinsă. Voi ați descoperit mesajul său și v-ați unit în jurul persoanei lui, care sintetizează și exprimă tradiția voastră creștină și aspirațiile voastre, istoria voastră bimilenară, așa de bogată, cu atâtea valori de credință. Ieremia Valahul este primul român care se ridică oficial la gloria altarelor. El, care în viața sa a realizat o sinteză armonioasă între patria naturală și cea adoptivă, să contribuie, acum proclamat fericit, la promovarea păcii între națiuni și la unitatea creștinilor, arătând, cu exemplul [său], drumul principal, adică dragostea activă pentru frați». Apoi, revenind la limba italiană, Sfântul Ioan Paul al II-lea încheia predica spunând că «noii Fericți s-au lăsat învățați de Biserică, pe care au iubit-o și urmat-o cu mare docilitate, și au ajuns astfel la acea culme de desăvârșire și sfințenie spre care Biserica nu încetează să arate și să călăuzească sufletele» (Ioan Paul al II-lea, omilia Sfintei Liturghii din 30 octombrie 1983, bazilica Sfântul Petru).

Greco-catolicii din Șișești au câștigat la CEDO

Curtea Europeană a Drepturilor Omului (CEDO)¹⁸⁰ a formulat în debutul acestei luni o sentință în procesul intentat României de către Parohia greco-catolică din Șișești.

¹⁸⁰ <http://www.graiul.ro/2015/11/12/greco-catolicii-din-sisesti-au-cistigat-la-cedo/>

Hotărîrea arată faptul că judecătorii curții au constatat încălcarea articolului 6, punctul 1, din Convenția europeană a drepturilor omului, privind dreptul la un proces echitabil: „Orice persoană are dreptul la judecarea cauzei sale în mod echitabil, în mod public și în termen rezonabil, de către o instanță independentă și imparțială, instituită de lege, care va hotărî fie asupra încălcării drepturilor și obligațiilor sale cu caracter civil, fie asupra temeiniciei oricărei acuzații în materie penală îndreptate împotriva sa”. Totodată, statul a fost obligat la acordarea de daune morale în valoare de 1.000 de euro și plata cheltuielilor de judecată (900 de euro).

Procesul la CEDO a fost intentat de către Parohia greco-catolică din Șișești în 2005 și a vizat recuperarea bisericii „Adormirea Maicii Domnului”, construită de Vasile Lucaciu. În 2012, abia după 20 de ani de procese, credincioșii acestei confesiuni au intrat în posesia lăcașului de cult, printr-o decizie definitivă și executorie a Curții de Apel Cluj. (m.s.)

Hram la Șișești

Maria Stoica

Duminică, 8 septembrie, de Nașterea Maicii Domnului,¹⁸¹ credincioșii parohiei greco-catolice „Adormirea Maicii Domnului” din Șișești (preot paroh Gabriel Horț) vor sărbători cel de-al doilea hram al bisericii în prezența Preasfințitului Vasile Bizău, episcopul greco-catolic de Maramureș. În timpul liturghiei este planificată și o hirotonire de preot, cea a diaconului Octavian Frînc. Ulterior, la finalul liturghiei, în jurul bisericii se va desfășura procesiunea cu Statuia Maicii Domnului.

¹⁸¹ Maria Stoica, în Graiul Maramureșului, - 4 septembrie 2019.

30 de ani de la hirotonirea episcopală a cardinalului Lucian Mureșan

Maria Stoica

Miercuri, 27 mai, s-au împlinit 30 de ani de când Preafericitul Părinte Cardinal Lucian Mureșan, Arhiepiscopul Major al Bisericii Române Unite cu Roma, Greco-Catolică, a fost hirotonit episcop.¹⁸²

După 35 de ani de pastorație clandestină, cu o atenție deosebită acordată tinerilor și vocaților, părintele Lucian Mureșan a fost consacrat episcop pe 27 mai 1990, în Baia Mare, de mitropolitul Alexandru Todea, episcopul Ioan Ploscaru de Lugoj și arhiepiscopul Guido del Mestri, delegatul Papei Ioan Paul al II-lea. Hirotonirea sa, odată cu a episcopului Vasile Hossu al eparhiei de Oradea, a avut loc în cadrul unei Sfinte Liturghii celebrată în aer liber, în prezența unei mulțimi impresionante de credincioși.

¹⁸² <http://www.graiul.ro/2020/06/03/30-de-ani-de-la-hirotonirea-episcopala-a-cardinalului-lucian-muresan/>

Șapte ani de la ridicarea la demnitatea de cardinal a Preafericitului Lucian

Maria Stoica

În urmă cu șapte ani, pe data 18 februarie 2012, a fost ridicat la demnitatea de cardinal Preafericitul Părinte Lucian Mureșan, Întâistătorul Bisericii Române Unite cu Roma, Greco-Catolică.¹⁸³ Anunțul a fost făcut de papa emerit Benedict al XVI-lea în data de 6 ianuarie 2012, la sfârșitul Sfintei Liturghii. Atunci, Suveranul Pontif anunța numirea a 22 de noi membri ai Colegiului Cardinalilor, care provin din diferite părți ale lumii. Preafericitul Lucian Mureșan devenea, astfel, cel de-al treilea cardinal român, după cardinalul Iuliu Hossu și cardinalul Alexandru Todea. Cardinalul Lucian Mureșan este originar din Maramureș, fiind născut în comuna Ferneziu, astăzi cartier al municipiului Baia Mare.

Cardinalul Lucian Mureșan a împlinit 87 de ani

Preafericitul Părinte Cardinal Lucian Mureșan, Întâistătorul Bisericii Române Unite cu Roma, Greco-Catolică, a împlinit miercuri, 23 mai, 87 de ani. Acesta s-a născut în Eparhia de Maramureș, în 1931, în comuna Ferneziu, astăzi cartier al municipiului Baia Mare.¹⁸⁴

A studiat teologia în clandestinitate. În 1964, a fost hirotonit preot de către Ioan Dragomir, episcopul auxiliar al Maramureșului. Evenimentele din decembrie 1989 și legalizarea Bisericii Române Unite cu Roma, Greco-Catolică, l-au găsit ca Ordinarius al Diecezei Maramureșului, cu reședința în Baia Mare. Reconfirmarea și numirea ca episcop de Maramureș s-au făcut în luna martie 1990, iar consacrarea a avut loc la 27 mai 1990, în Baia Mare. Preotul Lucian Mureșan

¹⁸³ Articol preluat din Graiul Maramureșului, 20 februarie 2019

¹⁸⁴ Articol preluat din Graiul Maramureșului, 30 mai 2018.

a devenit, astfel, al treilea episcop, în ordine cronologică, al Maramureșului. Prin grija lui, s-a deschis, în premieră în Baia Mare, Institutul Teologic de grad universitar. În 1994, este numit, de către Papa Ioan Paul al II-lea, Arhiepiscop al Arhidiecezei de Alba Iulia și Făgăraș și Mitropolit al Bisericii Române Unite cu Roma, Greco-Catolică. Între 1998-2001 și apoi din nou, din 2004, a fost președinte al Conferinței Episcopale Catolice din România, care reunește ierarhia Bisericilor Catolice de ambele rituri. În 2003 a fost numit, de către Papa Ioan Paul al II-lea, membru al Congregației pentru Bisericile Orientale. În 2005, Sfântul Părinte Benedict al XVI-lea l-a ridicat la demnitatea de Arhiepiscop Major al Bisericii Române Unite cu Roma, Greco-Catolică. În 2012, Papa Benedict al XVI-lea l-a creat cardinal, devenind astfel cel de-al treilea cardinal român al Romei. Preafericitul Părinte Lucian Mureșan este, de asemenea, membru de onoare al Academiei Române.

Carte despre eparhie în timpul episcopului Alexandru Rusu

Maria Stoica

În 2019,¹⁸⁵ la Editura Galaxia Gutenberg, cartea „Eparhia Greco-Catolică a Maramureșului în timpul păstoririi Episcopului Alexandru Rusu (1931-1948)” reprezintă un „demers necesar, care se înscrie în nevoia de

recuperare a memoriei după o lungă perioadă de înstrăinare a ei, voită de regimul opresiv al ideologiei comuniste”, după cum descrie Preasfințitul Vasile Bizău pe prima copertă a cărții. Volumul reprezintă o cercetare de amploare realizată de către Viorel Rusu, director al

¹⁸⁵<http://www.graiul.ro/2020/06/01/carte-despre-eparhie-in-timpul-episcopului-alexandru-rusu/>

Muzeului Județean de Istorie și Arheologie Maramureș, studiu pentru care autorul a primit titlul de Doctor în Istorie, în anul 2018. Lucrarea are 440 de pagini și conține 1.710 note de subsol, fiind prima încercare de reconstituire a evoluției Eparhiei Greco-Catolice a Maramureșului în intervalul de timp menționat, fapt care îi conferă un loc aparte în cadrul istoriografiei de specialitate. Decizia de a sprijini tipărirea i-a aparținut Preasfințitului Părinte Episcopul Vasile. Cartea se poate achiziționa de la sediul Episcopiei (str. Vasile Lucaciu 50, Baia Mare), biroul Contabilitate, la prețul de 28 lei.

57 de ani de la nașterea la cer a Fericitului Alexandru Rusu

Maria Stoica

Au trecut 57 de ani de când Fericitul Alexandru Rusu, primul episcop al Eparhiei Greco-Catolice de Maramureș, trecea la cele veșnice, în închisoarea din Gherla, pe data de 9 mai 1963.¹⁸⁶ „Martir al Bisericii Catolice, Episcopul Alexandru Rusu a fost beatificat anul trecut, pe data de 2 iunie, la Blaj, de către Sfântul Părinte Papa Francisc.

A devenit atunci mijlocitorul Eparhiei de Maramureș către Dumnezeu astfel că toți credincioșii Eparhiei de Maramureș îi pot adresa rugăciuni și-i pot cere să mijlocească pentru ei în fața Tronului Ceresc. Anual, Fericitul Martir Alexandru Rusu este comemorat la Baia Mare, în capela școlii care-i poartă numele, prin celebrarea Sfintei Liturghii de către Preasfințitul Vasile Bizău, episcopul greco-catolic de Maramureș.

În acest an, datorită restricțiilor cauzate de pandemia de

¹⁸⁶<http://www.graiul.ro/2020/05/13/57-de-ani-de-la-nasterea-la-cer-a-fericitului-alexandru-rusu/>

coronavirus, Sfânta Liturghie a fost celebrată fără participarea cadrelor didactice, așa cum era obișnuit”, transmite Biroul de Presă al Episcopiei Greco-Catolice de Maramureș. În anul 2019, Episcopia Greco-Catolică de Maramureș a publicat un album în care sunt surprinse momente din viața, activitatea pastorală și perioada martiriului primului episcop al Eparhiei de Maramureș, dr. Alexandru Rusu.

Primul conciliu Ecumenic

Primul Conciliu a fost **Conciliul Apostolic din anul 49 d. Hr.** Acest conciliu la care au participat și apostolii Pavel și Iacov trebuia să decidă ideea generală despre cum poate cineva să devină creștin. Trebuia ca mai întâi să fie iudeu? Conciliul din anul 49 d. Hr. a decis că neamurile, termenul folosit de iudei pentru a-i defini pe cei ce nu erau iudei, puteau deveni creștini în mod direct fără să trebuiască să devină iudei mai întâi. Iată deci că din anul 49 d.Hr. orice pământean, indiferent de etnie sau rasă putea deveni CREȘTIN.

Cardinalii români

Românii care au fost onorați de Biserica Catolică ridicându-i la rangul de cardinal sau cardinal onorific:

Nicolaus Olahus (1493-1568);

Iuliu Hossu (1885-1970);

Alexandru Todea (1912-2002);

Lucian Mureșan (1931-?)

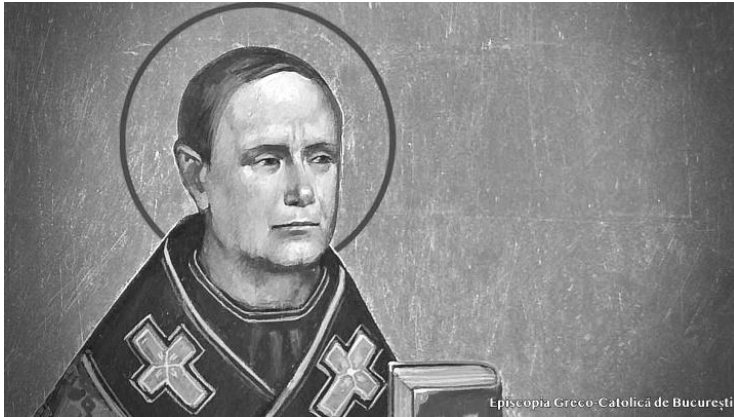
Declarația Unirii de acum 100 de ani pe bandă de magnetofon!

„În toamna lui 1969, trei persoane se strecoară într-o chilie a Mănăstirii Căldărușani. Scot un magnetofon, un microfon și dau drumul la înregistrare, în șoaptă. În fața lor este Iuliu Hossu, fostul episcop, actualul cardinal, cel care a citit, la 1 Decembrie 1918, Proclamația de Unire de la Alba Iulia. La 85 de ani, recitește acele cuvinte memorabile, lăsându-ne o moștenire incredibilă.

Iuliu Hossu, în ultimii ani de viață, cu domiciliul obligatoriu la Căldărușani

Cardinalul simte că se stinge. Are 84 spre 85 de ani, se mișcă cu greutate. Cere surorilor Silaghi să aducă, din afară, pe cineva cu ceva de înregistrat. **Episcopul Riti**, un apropiat, are mașină personală. O parchează departe de Sfânta Mănăstire, pentru a nu da de bănuț. Cară, în geanta sport, magnetofonul și microfonul. **Iuliu Hossu** își trage sufletul.

Acolo, în chilie, în liniște, rememorează zarva de cu 51 de ani în urmă. Riti dă drumul la înregistrare: „**După aceea, am urmat eu ca să citesc *Hotărârea Proclamației Unirii Transilvaniei pe veci cu Patria Mamă***”, sunt primele cuvinte. Vorbire stinsă, dar clară. „**Înainte de a da citire acestei hotărâri, am rostit câteva cuvinte, aș spune o dexologie, sub inspirația momentului**”. Iuliu Hossu e fericit pentru că știe că aceste cuvinte vor rămâne. „**Cu glasul scăzut, dar cu neîmbătrânita dragoste de atunci**” reia memorabila cuvântare: „**Fraților, ceasul împlinirii vremii este acesta. Astăzi, prin hotărârea noastră, se înfăptuiește Marea Unire**”...Sunt puțin peste 13 minute, mai mult ca sigur cele mai importante secunde trase pe bandă de magnetofon din istoria noastră și păstrate la o calitate de apreciat, dacă ne gândim la condițiile în care au fost înregistrate.

Din momentul respectiv, cardinalul „**in pectore**” Iuliu Hossu mai trăiește opt luni. Se stinge, pe **28 mai 1970**, la **Spitalul „Colentina” din București...**¹⁸⁷

¹⁸⁷ <https://youtu.be/v-O4HDxFyOo>

135 de ani de Autocefalie

La 4 februarie 2020 s-au împlinit **135 de ani** de la recunoașterea **autocefaliei** Bisericii Ortodoxe Române, act stipulat oficial de Patriarhia Ecumenică de la Constantinopol la 25 aprilie 1885.

Autocefalie înseamnă libertate deplină în organizarea și administrarea problemelor interne, fără nici un amestec sau control al vreunei autorități bisericești din afară.

95 de ani de Patriarhat

La 4 februarie 1925, deci cu 95 de ani în urmă, Sfântul Sinod a hotărât în unanimitate înființarea pentru Biserica Ortodoxă Autocefală Română a demnității de **Patriarh** și ridicarea scaunului mitropolitan al Ungro-Vlahiei la demnitatea de **Patriarhie**.

Guvernul și Parlamentul României au ratificat această hotărâre prin legea votată în Senatul și Adunarea deputaților și promulgată prin **decretul regal** din 23 februarie 1925.

Patriarhatul reprezintă suprema treaptă ierarhică la care poate fi ridicat Întâistătătorul Bisericii și titlul cel mai de cinste care i se poate acorda acestuia, potrivit pravilei canonice și tradiției consfințite în lumea creștin ortodoxă.

Foto.: Biserica ortodoxă din Șișești

Clopoteblator.ro:

Glasul clopotelor din Sisesti se va face auzit pană în Baia Mare

Duminică¹⁸⁸ 13.05.2018, s-a oficiat slujba de sfințire a clopotelor de către Preasfințitul Parinte Episcop Iustin, împreună cu preotul paroh Ioan Octavian Andreica, Arhim. Dr. Casian Filip, eclesiarhul Catedralei Episcopale “Sfanta Treime” din Baia Mare, Protos Mihail Bud, staretul Manastirii Budesti, Pr. Fabian Coroian, protopopul de Baia Mare, precum și preoti parohi din localitățile învecinate.

Cu această ocazie specială, Preasfințitul Parinte Episcop Iustin a adresat mai multe cuvinte de laudă și mulțumire la adresa noastră, fiind încântat de clopoțele produse de **Turnatoria de clopoțe Blotor**, acesta afirmând că: „*Glasul clopotelor din Sisesti se va face*

¹⁸⁸ <https://clopoteblator.ro/2018/05/16/glasul-clopotelor-din-sisesti-se-vor-face-auzite-pana-in-baia-mare/>

auzit până în Baia Mare”, de asemenea față de d-nul Blotor Gabriel Radu, Preasfintiul Parinte Episcop Iustin a spus ca este un “artist in făurirea clopotelor“. Multumiri au fost adresate si din partea preotului paroh Ioan Octavian Andreica, pentru care suntem incantati si recunoscatori față de cele relatate.

La aceasta Sfanta Biserica din Sisesti, jud. Maramures, Turnatoria de clopote Blotor a realizat un ansamblu de clopote dupa cum urmeaza: clopot-925 kk: nota muzicală: Fa; clopot-566 kg: nota muzicală: Sol#; clopot-120 kg, nota muzicală: Fa; clopot-70 kg, nota muzicală: Sol #.

CAPITOLUL IX

Covid 19- spectrul vieții cotidiene

Gânduri la vreme de restriște

Ioan Aurel Pop

Președintele Academiei Române

A venit nenorocirea aceasta peste noi și nu știm ce să facem. Unii ne lamentăm și ne gândim la sfârșitul lumii și la prezicerile lui Nostradamus. Alții ne dăm viteji în vorbe și declarăm ritos că nu ne temem de nimic, dar în adâncul nostru numai noi știm ce este. Cei mai mulți tăcem, privim în jur și nu ne

vine să credem. Știu că nu există cineva cu vreo soluție miraculoasă pentru a ne face optimiști în aceste zile. Ne gândim la ce este mai rău, ne uităm la cei care sunt (deocamdată!) mai loviți decât noi, ne cufundăm în gânduri sumbre.

Evident, avem și câteva remedii, unele doar paliative. Râdem la primirea unor glume și filmulețe pe mail sau pe WhatsApp și mai ieșim din încordare. Râdem, dar nu e întotdeauna râsul nostru. Totuși, râsul ține de esența umană, este tipic omenesc și a salvat lumea de la multe rele. Se spune că Aristotel a avut un tratat despre râs, pe care biserica occidentală ar fi încercat să-l oculteze și să-l condamne, fără să reușească. Apoi, ne gândim că nu este prima catastrofă planetară prin care trece omenirea. Au fost răcirii sau încălziri bruște de climă, au fost molime ucigătoare, de la Ciurma Neagră

care a omorât, pe la jumătatea secolului al XIV-lea, între 30-60% din populația Europei până la Gripa Spaniolă de la finele Primului Război Mondial, care a ucis mai mulți oameni decât însuși războiul. Și, de fiecare dată, viața a învins. Sigur că a învins pentru cei rămași și nu i-a mai putut învia pe cei duși dintre noi, pe cei dragi ai noștri, lăsându-ne cu speranța în obșteasca înviere... Dar ne mai gândim, în aceste zile, și la altele și ne încurajăm cu vorba noastră, salvatoare de multe ori, că în tot răul este și un bine. De când oare nu am mai respirat, mai ales în marile orașe, un aer mai curat? Deocamdată ne putem plimba pe jos – fiindcă Dumnezeu ne-a dat picioare ca să umblăm cu ele și nu să le punem doar pe pedala de accelerație a mașinii ori să le îndreptăm obligatoriu spre ascensoare – prin locuri mai ferite, pe cărări demult uitate și ocolite. Am trecut mereu grăbiți pe lângă edificii și nu am văzut un detaliu arhitectonic original, nu am avut vreme să prețuim un colț de stradă, o statuie sau un bust al unui om odinioară faimos și azi uitat. De când nu am mai avut răgazul să privim o găză care învie după iarnă, de când nu am mai conștientizat versurile lui Topârceanu cu puiul de muscă ieșit „ca să-și usuce labele”? Poate că în serile lungi, vom reuși și noi, ca Blaga, să auzim (din nou ori pentru prima dată) „cum bat în geamuri razele de lună”. Poate că nu i-am mai ascultat demult pe părinții și bunicii noștri, cu durerile lor, cu poveștile lor de demult, cu obsesiile lor de oameni bătrâni și bolnavi. S-ar putea ca ideile lor fixe, sâcâielile lor, sfaturile lor și chiar amintirile lor, gândurile nostalgice din viața lor trecută să ne ni se pară dintr-o dată pline de farmec și de miez. De când nu ne-am mai jucat în chip serios cu nepoții ori copiii noștri, fără grabă, în tihnă, cu sufletul deschis? Iată că avem acum timp să ne punem în pielea lor și să înțelegem că „bucuria și iubirea lor este jocul”, că au nevoie și ei de copilărie și că este așa de simplu, de necesar să ne copilărim și noi câteodată. Unii dintre noi ne mirăm că vin românii acasă din depărtări și ne gândim că ar trebui să rămână unde se află. Da, comod și sigur pentru noi și, poate, chiar pentru ei, așa ar fi, numai că firea

omenească nu se ghidează întotdeauna după regulile rațiunii. Pe lângă minte, avem și inimă, iar inima ne trage la casa noastră, lângă ai noștri, lângă aceia care ne pot înțelege „bucuria și amarul”, dorul și durerea. Acum se vede că globalizarea nu ne poate despărți de „locul nașterii noastre”, că ne exprimăm grijile mai bine în românește, chiar dacă vorbim și engleză, franceză ori germană. Inochentie Micu, trecut în lumea dreptilor în 1768, la Roma, după aproape un sfert de veac de exil, a cerut să fie îngropat acasă, la Blaj, în așteptarea obșteștii învieri, pentru că „nu poți învia cu-adevărat decât din pământul patriei”. Mulți au privit cu nepăsare această dorință testamentară și au pus-o pe seama unui om amărât, a unui om de demult, care gândea după tiparele vieții lui. Iată că acele tipare se potrivesc și astăzi, pentru că, în anumite privințe, „nimic nu este nou sub soare” (nihil novi sub sole). Trudiți de viața trepidantă, vlăguiți de alergătura zilnică, dați afară de prin trecătoarele slujbe, umiliți câteodată pentru banul câștigat greu, speriați de primejdia stingerii printre străini, românii iau calea țării. Unii își dau seama abia acum că odinioară, când ispita câștigului substanțial i-a putut orbi, au hulit țara, în loc să se supere doar pe oamenii nemernici, pe instituții nevolnice, pe împrejurări nefaste. De câte ori nu am auzit persoane (de succes sau nu) care spuneau că nu mai au nevoie de România, că s-au săturat de România ori că nu vor mai reveni în România! Sufletul nu se pliază, însă, după rațiunea rece, după orgolii de moment și nici după venitul material copios. Mulți ascultă acum imnul național cu alte urechi, iar unora „Balada” lui Ciprian Porumbescu le dă altfel de fiori. Casa de acasă, oricât de umilă ar fi, prețuiește acum mai mult decât toți banii din lume. Vorba „să ne ținem de neamuri” are, parcă, acum alt înțeles. Iar asta se întâmplă – culmea! – în mijlocul izolării la domiciliu spre care suntem îndemnați. Ne izolăm desigur, dar ne izolăm întru unitate, iar această unitate constă și din familia cea mare care este neamul nostru.

Ne socotim adesea mai proști decât alții, mai necivilizați, mai inculți. Dăm buzna în magazine, ne aprovizionăm peste

măsură, dăm din coate și zbierăm, mințim că nu suntem infectați și că nu am fost în zone de risc, ne purtăm iresponsabil. Dar oare alții – puși în fața acestei situații-limită – cum fac? Oare sunt mult mai buni, mai umani, mai solidari? Nu sunt astfel întotdeauna și nu toți! Am văzut cozi imense la Londra sau la Los Angeles, am văzut îmbrânceli, insolente și prefăcătorii la Paris ori la Madrid. Oamenii sunt oameni peste tot, cu bune și cu rele. Popoarele nu sunt, însă, bune sau rele, morale ori imorale, egoiste sau generoase, ci numai oamenii sunt așa. Nu este momentul să ne lamentăm, ci trebuie să ne adaptăm cât mai bine împrejurărilor și să mergem înainte.

Haideteți să considerăm că, în mijlocul acestui rău imens, am câștigat în comunicare, în dialog și în omenie. Văd zilnic români care se duc să hrănească alți români, care împart hrană și măști, care duc vitamine pentru întărirea imunității organismului, care au grijă de animalele de companie rămase singure. Aceștia trebuie prețuiți și încurajați. Văd și români nepăsători, egoiști, sperjuri sau cinici, iresponsabili sau răi. Aceștia trebuie veștejiți și pedepsiți. Legile curente și cele excepționale, regulile de viețuire și de conviețuire nu se discută, ci se aplică. Nu este acum momentul să fim originali, să ne exhibăm orgoliile și inițiativele, să încercăm să ne „descurcăm”. E drept că „românul s-a născut poet”, dar acum, în viața publică, trebuie să domnească legea și ordinea, nu „poezia”. Pe de altă parte, românii (ca și italienii) nu sunt nemți ori elvețieni și nu au în spate o istorie întregă de civism și democrație liber consimțită. Aș vrea să văd oameni politici care să explice starea aceasta de urgență pe înțelesul tuturor, să nu vorbească doar în sentințe, de la înălțimea podiumului lor de șefi, să nu se sfiască să pună și o lacrimă între slove (cum ar fi zis Goga), să nu-și ascundă vorba tremurată, să ne arate că trăiesc drama noastră și că împărtășesc speranța noastră. Vorba dulce, dar fermă poate muta munții din loc. Să fim blânzi, buni cu medicii (și personalul medical) și cu învățătorii (de toate gradele). Primii ne vindecă trupurile vlăguite de boală, iar

ceilalți ne vindecă sufletele, duc educația mai departe, cultivă încrederea în om și umanitate.

Am vrea (mai ales acum) să-i simțim și pe politicieni ca fiind de-ai noștri, cu spaimetele și cu credințele noastre, cu vorbele noastre simple. Dar, în plus, dincolo de toate aceste naivități ale mele, ei mai au o datorie: să ia măsuri bune, să aibă alura de lideri, să-și conștientizeze rolul de elite, ca să ne poată insufla încredere și speranță. Dacă nu pot sau nu știu să facă acest lucru, atunci este grav, căci poporul acesta are nevoie de ghidaj bun, de călăuze potrivite.

Altminteri, „bucuroși le-om duce toate”, pentru că ne știm trecători și vulnerabili. Suntem „trestii gânditoare”, cum zicea Blaise Pascal și ne purtăm ca atare cu umilință și cu semeție în același timp, în căutarea echilibrului. Dacă nu o facem mereu,

înseamnă că avem mari curențe în educație, că nu am făcut școală cum se cade, că am rămas la un stadiu de ființă inferioară. Criza aceasta neașteptată ne-a învățat ce să prețuim în viață, cum să separăm valorile de nimicuri, ce mare avere este bogăția sufletească. Alergăm clipă de clipă după slujbe bănoase, căutăm să trăim în mare confort material, ne ascundem adesea adevăratele sentimente și acum ne dăm seama ce bogăție avem în noi și cum am putea să revărsăm această bogăție spre semenii noștri. Poate că, după această grea încercare, ne vom rândui altminteri viața individuală și socială, ne vom trezi să fim mai buni și mai drepecți, ne vom revărsa preaplinul sufletului spre lume și spre țară, adică spre colțul nostru de lume, pe care nu-l iubim pentru că este perfect (nu este!), ci pentru că este (încă) al nostru.

20 de concluzii și multe întrebări: De ce și cum oare?

Lucruri clarificate de Covid-19:¹⁸⁹

1. SUA nu mai este liderul mondial.
2. China a câștigat „al treilea război mondial”, fără să tragă o rachetă și nimeni nu a observat asta.
3. Ne întoarcem la Dumnezeu doar atunci, când avem nevoie.
4. Prevenția salvează mai multe vieți, decât acționarea în ultimul moment.
5. Muncitorii din sănătate valorează mai mult decât un fotbalist! (chiar și cei care iau șpagă).
6. Combustibilul nu mai are valoare într-o societate fără consum.
7. Moartea nu distinge rasa, culoarea sau statutul social.
8. Ființa umană este oportunistă și josnică.
9. Știm acum, cum se simt animalele în grădinile zoologice.
10. Copiii din ziua de azi nu se pot juca fără internet sau televiziune.
11. Unii câștigă milioane de dolari și nu servesc omenirea.
12. Începem să apreciem marele gest de încredere care înseamnă o strângere de mână.
13. Oamenii sunt adevărații viruși ai planetei.
14. Planeta se regenerează rapid fără oameni.
15. Nu suntem pregătiți pentru o pandemie.
16. Trebuie să investim mai mult în sănătate.
17. Alcoolul (pe mâini) salvează vieți.
18. E mai bine să cumperi o casă cu grădină decât un apartament.
19. Bătrânii noștri au nevoie de noi.
20. Lumea digitală nu este viața reală, contactul uman este necesar.

¹⁸⁹<https://mail.google.com/mail/u/0/?hl=ro#inbox/FMfcgxwHNqJDvXvvgBtvVvjJDzVHVNvX>

Bolnavi unanim

de Adrian Păunescu:

Si ce-ar fi daca,
Intr-o zi blestemata
Ne-am îmbolnăvi cu toții
Deodată?
Si medici, si pacienți,
Si părinți, si copii?

Ce-ar fi, ce-ar fi
Daca, brusc,
Ne-am îmbolnăvi,
Dacă n-ar avea
Cine pe cine sa mai trateze,
Bandaje si paranteze?

Ce-ar fi dacă,
In urma dreptului legitim
De a ne îmbolnăvi,
Chiar ne-am trezi,
Că ne-am îmbolnăvit
Si n-avem cui ne adresa,
N-avem pe cine chema?

Ce-ar fi dacă,
Intr-o zi blestemata
Ne-am îmbolnăvi
Cu toții
Deodată?

Miroase-a carantină peste veac,
Bolnavii sunt chemati sa se supună,
La încercarea ultimă, comună,
Să li se spună: nu mai aveți leac.

CUPRINS

CUVÂNT CĂTRE CITITORI!	5
ȘIȘEȘTI VATRĂ STRĂBUNĂ.....	7
CAPITOLUL I	12
STUDII, ARTICOLE, OPINII	12
MEJDA COMUNEI ȘIȘEȘTI.....	67
CONFERINȚA PĂRINTELUI DR. VASILE LUCACIU LA TURNU SEVERIN	80
DRUMUL „MARI UNIRI”	90
DRUMUL SPRE ALBA IULIA RECONSTITUIT DE ȘIȘEȘTENI	105
CU OCAZIA CENTENARULUI MARI UNIRI	105
PRIN NOI ÎNȘINE!	108
„FISCULAȘ” – UN CUVÂNT DESUIET!.....	111
CE ÎNSEMNĂ ZONĂ FISCALĂ?	114
100 DE ANI DE CÂND MAJESTATEA SA REGELE FERDINAND I AL ROMÂNIEI ALĂTURI DE ALTEȚA SA REGINA MARIA A ROMÂNIEI AU „DESCĂLECAT” LA BAIA MARE.....	119
NICOLAE POP, UN PICTOR CE NU POATE COPIA TABLOURI!	125
ORIGINALI CU ORICE PREȚ!	128
ONOARE, PATRIE ȘI CREDINȚĂ!.....	133
CUI DATORĂM GRANIȚELE ROMÂNIEI?	136
DIN VREMURI DE RĂZBOI	137
MIȘCAREA MEMORANDISTĂ	139
ȘIȘEȘTENII PE FACEBOOK	143
OBIECT VESTIMENTAR ABANDONAT DIN PORTUL POPULAR ȘIȘEȘTEAN	167
CAPITOLUL II	170
NUNTA DIN ȘIȘEȘTI ÎN ANII '50	170
MONUMENTUL EROILOR DIN DĂNEȘTI	180
„DE AZI, VA FI!”	195
IFTENE POP.....	199
EDUCAȚIA PATRIOTICĂ A TINERILOR DIN ȘIȘEȘTI, ÎNAINTE DE 1989.....	205
100 DE ANI. RĂZBOIUL ROMÂNÓ-UNGAR DIN 1919 BĂȚALIA DE PE TISA ȘI OCUPAREA BUDAPESTEI	210
ADEVĂR SAU LEGENDĂ?	222
PACTUL RIBBENTROP-MOLOTOV.....	227
SĂ NU UITĂM DE DICTATUL DE LA 30 AUGUST VIENA - 1940.....	230
„OSTAȘI, VĂ ORDON: TRECEȚI PRUTUL!”	232
LISTA NOMINALĂ INTEGRALĂ A ROMÂNILOR DEPORTAȚI ȘI DECEDAȚI ÎNTRE 1941-1956 ÎN LAGĂRELE SOVIETICE	244
MASACRE SOVIETICE LA PRUT!.....	247

<i>(HTTPS://WWW.STIRIPESURSE.RO/MOSCOVA-A-DAT-ACCES-LA-DATE-LISTA-NOMINALA-A-CELO-20718-ROMANI-CARE-AU-MURIT-IN-LAGARELE-RUSESTI_1454893.HTML). ARDEALUL PĂMÂNT ROMÂNESC</i>	256
CE S-A ÎNTÂMPLAT ÎN 1990?	258
ULTIMATUM PENTRU GUVERN	261
VATICANUL ȘI DECIZIA DE LA TRIANON	266
„LEAGANUL” CIVILIZAȚIEI.....	271
CAZACII DE PE DON AR AVEA (ȘI) ORIGINI ROMÂNEȘTI.....	273
COCA VON PAULUS.....	283
ÎNCERCĂRI DE TRADUCERE A UNOR TĂBLIȚE DE LA SINAIA.....	285
<i>IN MEMORIAM: PROF. DR. GHEORGHE ȘIȘEȘTEAN</i>	288
CETATEA MEDIEVALĂ DE LA VALEA BORCUTULUI.....	305
MINA PITICILOR DE LA CHIUZBAIA.....	309
FANTOMA UNGARIEI MARI	311
DIN NOU DESPRE TRIANON ȘI DESPRE ABSENȚA STATULUI ROMÂN DE LA MARCAREA ACESTUI EVENIMENT	314
TRIANON - SEMNUL DE CARTE ISTORICĂ CU DOUĂ FEȚE	319
EPILOG 4 Iunie 2020, CLUJ-NAPOCA, LA CENTENARUL SEMNĂRII TRATATULUI DE LA TRIANON	322
ACAD. IOAN-AUREL POP, DESPRE TRIANON:	323
CE FERICIȚI AM FOST DAR N-AM ȘTIUT	326
ȘASE PUI ȘI-O BIATĂ MAMĂ	327
UNII ȘI ALȚII!	328
CAPITOLUL III.....	330
APARIȚII EDITORIALE IMPORTANTE PENTRU ȘIȘEȘTENI	330
VASILE LUCACIU – EROU AL NAȚIUNII ROMÂNE.....	333
ANTOLOGIA „CUVÂNT ÎN LUME”	335
APARIȚII EDITORIALE LA EUROTIP • OAMENI AI ȘIȘEȘTIULUI	337
GAVRIL BABICIU: „VASILE LUCACIU – UN EROU AL NAȚIUNII ROMÂNE”	338
ALBUM DESPRE EROII MARAMUREȘULUI. EROII ROMÂNIEI MARI	344
CAPITOLUL IV.....	347
ȘIȘEȘTIUL VĂZUT DE GRAIUL MARAMUREȘULUI.....	347
ÎN ȘIȘEȘTI, SE MODERNIZEAZĂ DISPENSARUL MEDICAL.....	348
DIFICULTĂȚI ÎN DISTRIBUIREA PUBELELOR ÎN ȘIȘEȘTI	349
POȘTAȘ CU SCUTER ELECTRIC	350
FACILITĂȚI FISCALE PENTRU ȘIȘEȘTENI	351
DR. VASILE POP A REVENIT MANAGER INTERIMAR.....	354
DOI ANI FĂRĂ VASILE GOCI	355

FOTO.: DEPUNERE DE COROANE LA STATUIA DR. VASILE LUCACIU DE LA ALBA IULIA EPAMINONDA LUCACIU – UNUL DINTRE CEI MAI IMPORTANȚI OAMENI DIN DIASPORA ROMÂNEASCĂ.....	356
CAPITOLUL V.....	362
LUCĂCENI, SAT CREAT DE ȘIȘEȘTENI.....	362
DEZVELIREA ȘI SFINȚIREA TROIȚEI ÎNCHINATE REFUGIAȚILOR DIN 1940 ÎN URMA DICTATULUI DE LA VIENA	364
PARTICIPANȚI NUMEROȘI LA LUCĂCENI, LA CEREMONIA DE DEZVELIRE A TROIȚEI ÎNCHINATĂ REFUGIAȚILOR	368
CAPITOLUL VI.....	371
OMAGIU PĂRINTELUI NAȚIEI, GHEORGHE POP DE BĂSEȘTI.....	371
GEORGE POP DE BĂSEȘTI ȘI ÎMPLINIREA IDEALULUI NAȚIONAL	371
100 DE ANI DE LA MOARTEA LUI GEORGE POP DE BĂSEȘTI	377
UN DOCUMENT DESPRE GEORGE POP DE BĂSEȘTI	378
CASA MEMORIALĂ „GEORGE POP DE BĂSEȘTI”, PREGĂTITĂ PENTRU VIZITATORI... ..	380
CAPITOLUL VII.....	382
OMAGIU „LEULUI DE LA ȘIȘEȘTI”	382
DUMINICĂ, LA APA, S-AU MARCAT 165 DE ANI DE LA NAȘTEREA LUI VASILE LUCACIU, DAR ȘI MICA UNIRE	388
VASILE LUCACIU, SĂRBĂTORIT LA EL ACASĂ.....	391
CAPITOLUL VIII.....	394
ASPECTE DIN VIAȚA SPIRITUALĂ	394
AVEȚI UN MARE PATRIARCH.....	401
90 DE ANI DE LA ÎNFIINȚAREA EPARHIEI DE MARAMUREȘ	402
BEATIFICAREA CELOR 7 EPISCOPI MARTIRI.	403
ȘAPTE EPISCOPI GRECO-CATOLICI ROMÂNI, MARTIRI PENTRU CRISTOS, VOR FI PROCLAMAȚI FERICIȚI.....	412
HRAM LA ȘIȘEȘTI.....	416
30 DE ANI DE LA HIROTONIREA EPISCOPALĂ A CARDINALULUI LUCIAN MUREȘAN ..	417
ȘAPTE ANI DE LA RIDICAREA LA DEMNITATEA DE CARDINAL A PRAEFERICITULUI LUCIAN	418
CARTE DESPRE EPARHIE ÎN TIMPUL EPISCOPULUI ALEXANDRU RUSU.....	419
57 DE ANI DE LA NAȘTEREA LA CER A FERICITULUI ALEXANDRU RUSU	420
GLASUL CLOPOTELOR DIN SISESTI SE VA FACE AUZIT PANĂ ÎN BAIJA MARE	425
CAPITOLUL IX.....	427
COVID 19- SPECTRUL VIEȚII COTIDIENE	427

Familiei

din Șișești, Șurdești, Negreia, Dănești, Cetățele, Bontăieni Plopiș, Nr. ____

Vă trimit această carte pentru ca membrii familiei voastre să aibă acces la modul în care, personal cred, că putem avea un dialog constructiv.

În paginile volumului VII, Șișești-vatră străbună, am prezentat familia Cânta din Dănești pentru a da un exemplu privind noua carte ce doresc să o facem și anume: Monografia familiilor din comuna Șișești.

Monografia va cuprinde toate datele pe care le vom găsi despre familiile din comuna Șișești motiv pentru care vă aduc la cunoștință că familiile care doresc să fie cuprinse în această amplă lucrare sunt rugate ca până la data de 1 mai 2021 să trimită datele pe care le cunosc despre genealogia familiei din care își trage rădăcina, prin orice mijloc de comunicare la adresa: Babiciu Gavri, localitate Șișești nr. 457. Ar fi de preferat ca materialele deținute de fiecare familie să fie prezentate în fotocopii după originale pentru ca să existe posibilitatea arhivării și consultării manuscriselor, la nevoie (erori, obiecții etc.)

Cel mai convenabil mijloc de comunicare ar fi formatul electronic. Materialele respective pot fi trimise folosindu-se adresa de e-mail: gavrilbabiciu@gmail.com; pe Facebook-contul Babiciu Gavril sau chiar pe WhatsApp.

Orice scrisoare primită, indiferent decine este scrisă și în ce mod este trimisă (chiar prin curier), dar care conține date despre familiile din comuna Șișești, va fi prelucrată în așa fel încât să poată fi inserată în monografia pe care dorim să o realizăm.

Datele obținute prin această colaborare vor fi precedate de un studiu detaliat despre acest domeniu prin consultarea arhivelor ce dețin astfel de informații.

Demersul nostru are ca suport sprijinul permanent pe care domnul primar Ioan Mircea Tentiș îl acordă tuturor inițiativelor legate de comunitatea șișeșteană.

Cu mult respect, al vostru consătean,

Gavril Babiciu

Coperti:

1. Școala din Șișești la anii 1910-1911.
2. Șișești, de Sfântă Mărie Mare, anii 1957-1958.
3. Sus: Șișeștenii la Cimitirul eroilor români de la Zvolen, Republica Slovacia. Jos: Șișeștenii pregătiți pentru plecarea pe Drumul Unirii, de Centenarul Marii Uniri
4. Monumentul eroilor memorandiști din Șișești